

Møte torsdag den 7. juni 2007 kl. 13.23President: **Berit Brørby**

Dagsorden (nr. 39):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.) (Innst. O. nr. 92 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i friskolelova (Innst. O. nr. 88 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 37 (2006-2007))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning (Innst. O. nr. 89 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 39 (2006-2007))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (Innst. O. nr. 87 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 41 (2006-2007))
5. Innstilling fra finanskomiteen om lov om Folketrygd-fondet (Innst. O. nr. 77 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 49 (2006-2007))
6. Referat

Presidenten: Representanten Carl I. Hagen har bedt om ordet for å framsette et representantlovforslag.

Carl I. Hagen (FrP) [13:23:41]: På vegne av representantene Kenneth Svendsen, Robert Eriksson og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag til lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd.

Presidenten: Presidenten vil gjøre Odelstinget oppmerksom på at dette forslaget er innlevert etter det som er fristen. Det er innlevert i dag kl. 12.45, men presidenten vil anta at Odelstinget ikke har noe imot at dette settes opp som referatsak i dagens møte. – Ingen innvendinger er kommet mot det, og det tar presidenten som en stilltiende godkjenning.

S a k n r . 1

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven (innleie, påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte mv.) (Innst. O. nr. 92 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 56 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil 3 replikker med svar etter innlegg av partienes hovedtalere og 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Per Rune Henriksen (A) [13:25:54] (ordfører for saken): I desember 2005 ble det arrangert kronerulling i Bergen for å hjelpe 13 polske arbeidere hjem til jul. De hadde avtale om lønn på 48 kr timen, men den hadde de ikke fått utbetalt på tre måneder.

«Situasjonen hjemme hos meg er tragisk», sa den polske bygningsarbeideren Andrzej Wnuk til Bergens Tiden. Barna er syke, strømmen ble tatt for to måneder siden, og vi har ikke penger, kunne han fortelle.

Wnuk og hans kolleger har fremdeles ikke fått pengene sine, og saken ligger i rettsapparatet.

Arbeidstilsynet hadde nylig en aksjonsuke hvor de kontrollerte forholdene for utenlandske arbeidstakere i Norge. Lønnsnivåer på under 20 kr timen ble avdekket, bygningsarbeidere som måtte bo i gapahuk i skogen, ble registrert, og det ble gitt reaksjon på nærmere 70 pst. av de kontrollerte byggeplassene.

I februar i år la Fafo fram en rapport om levekår for polakker i Oslo. Halvparten av de polske bygningsarbeiderne fikk i 2006 en lønn som kvalifiserer til betegnelsen sosial dumping. 60 pst. av de utstasjonerte polske bygningsarbeiderne arbeidet mer enn 50-timersuke. 25 pst. jobber illegalt, og 18 pst. ligger i en gråsoner. En tredjedel av de polske bygningsarbeiderne har blitt lurt på lønn mens de har jobbet i Norge.

Dette er tilstander vi ikke kan leve med. Norsk arbeidsliv kjennetegnes av at vi har ordnede forhold, høy produktivitet og lavt konfliktnivå. Gjennom samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene har vi fått til et lovverk og sosiale goder som bygger opp under arbeidstakernes rettigheter, samtidig som arbeidsgivers økonomiske ansvar reduseres ved at samfunnet står for utbetaling av sykepenger, pensjon og dagpenger ved arbeidsledighet.

Sosial dumping er en trussel mot denne arbeidslivsmodellen. Det er en ulykke for utenlandske arbeidstakere som blir lurt, underbetalt og utbyttet på oppdrag i Norge. Og det er en trussel mot bedrifter som ønsker å konkurrere på seriøse vilkår. Hør hva malermester Harald Askautrud sier til Dagbladet:

«Uansett hvor mye vi spisser pennen og presser prisene våre, får vi beskjed om at konkurrentene ligger langt lavere. Vi klarer ikke å konkurrere når vi betaler normale lønninger».

Dette sier malermesteren som har 35 ansatte, men som nå må si opp og permittere folk. Han klarer ikke konkurransen mot bedrifter som betaler 30–40 kr timen i lønn.

Geir Atle Mjeldheim i Maler- og byggtapetsermestrenes Landsforbud kaller tilstanden i bransjen for mafialiknende.

Regjeringen la fram en handlingsplan mot sosial dumping i revidert nasjonalbudsjett i fjor. Siden har en rekke tiltak kommet på plass. I Ot.prp. nr. 56, som vi nå behandler, legger Regjeringen fram et sett av nye tiltak for å motvirke sosial dumping. Innstramming i regelverket for inn- og utleie av arbeidskraft, utvidet oppdragsgiveransvar og innsynsrett for tillitsvalgte er de viktigste tiltakene. I høringer og i debatten rundt forslagene er det særlig forslag om påseplikt for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte som har blitt satt i fokus.

Om påseplikten, altså det utvidede byggherreansvaret eller utvidede oppdragsgiveransvaret, blir det sagt at vi pålegger bedriftene en stor administrativ byrde. Til det vil jeg si at det nok er riktig at det blir mer arbeid på oppdragsgiver. Men denne ulempen for oppdragsgiver må veies opp mot de negative virkninger sosial dumping fører med seg, for arbeidstakerne, seriøse arbeidsgivere og for samfunnet.

I forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 92 for 2005-2006 var både Høyre og Kristelig Folkeparti samstemt med regjeringspartiene i synspunktet om at oppdragsgiverne må ansvarliggjøres i større grad i forhold til oppdragstakeres lønns- og arbeidsvilkår. Det er dessverre ikke lenger tilfellet. Jeg ser fram til å høre hva som i deres øyne har endret seg så mye siden november 2006 at det rettferdiggjør den tverrvendingen som har blitt gjort.

Definisjonen av begrepet «oppdragsgiver» og øvrige avgrensinger og presiseringer må gjøres gjennom forskriftsarbeidet. Det er viktig at forskriften utformes slik at man ikke kan gå klar av forpliktelsene ved å endre betegnelsen på oppdraget.

Erfaringen vi har gjort på helse-, miljø- og sikkerhetsiden med påseansvaret i petroleumssektoren, byggherreforskriften på byggeplasser og hovedbedriftsansvaret generelt, tilsier at oppdragsgiveransvaret fungerer etter hensikten, og at det ikke er et uforholdsmessig virkemiddel.

Komiteens flertall, bestående av regjeringspartiene, støtter forslaget om innsynsrett for tillitsvalgte. Vi registrerer at det er en viss bekymring for at taushetsplikten vil avskjære tillitsvalgtes muligheter for å bruke rådgivere for å få vurdert, eventuelt oversatt, opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår.

Vi foreslår derfor en endring i Regjeringens forslag til formulering av allmenngjøringsloven § 8 nytt syvende ledd, hvor det synliggjøres at tillitsvalgte kan bruke rådgivere, men at disse da er omfattet av taushetsplikt.

Innsynsrett for tillitsvalgte er et viktig punkt i Regjeringens handlingsplan og Soria Moria-erklæringen. Motstandere av innsynsretten sier at dette er en privatisering av en offentlig oppgave. Dette er jeg dypt uenig i.

Det er i år 100 år siden vi fikk den første landsomfattende tariffavtalen i Norge. Tariffavtalene har to viktige funksjoner. De skal sikre den enkelte arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår, og de skal forhindre at lav lønn blir et konkurransefortrinn. For arbeidstakere i innleiebedriften eller oppdragsgiverbedriften har det stor betydning at inn-

leide arbeidstakere har skikkelige lønns- og arbeidsvilkår. I motsatt fall kan vi få den situasjonen at det blir lønnsomt å erstatte arbeidstakere på tariffavtale med underbetalte innleide arbeidstakere. Dermed blir tillitsvalgtes innsynsrett et viktig virkemiddel for å forsvare egne medlemmers lønns- og arbeidsvilkår.

Når vi nå har allmenngjort tariffavtaler gjennom lov og forskrift, er ikke lønns- og arbeidsvilkår for ansatte hos oppdragstaker et privat anliggende. Da er det også naturlig at tillitsvalgte gjennom lov og forskrift får innsynsrett for å se til at allmenngjorte tariffavtaler respekteres.

For oss som lovgivere er det viktig at vi har et ordnet arbeidsliv hvor både arbeidstakersiden og arbeidsgiversiden tar ansvar for at forholdene er slik som de skal være. Det har aldri vært slik at tilsynsmyndighetene aleine har kunnet påse at lovverket følges på alle plan i arbeidslivet. Den jobben gjøres først og fremst av tillitsvalgte og verneombudet i bedriftene og på byggeplassene og – jeg må selvfølgelig legge til – av seriøse arbeidsgivere.

Når vi nå gir tillitsvalgte innsynsrett der hvor det er allmenngjort tariffavtale, betyr det for byggfagoverenskomstens del at ca. 1 300 tillitsvalgte i Fellesforbundet får en lovhjemmel for å gjøre en innsats for sine egne medlemmer og for arbeidstakerne hos oppdragstaker.

La meg si noen ord om Fellesforbundet i denne sammenheng. Det er medlemmene i dette fagforbundet som i størst grad møter problemet med sosial dumping i sine bransjer. Helt siden EØS-utvidelsen har Fellesforbundet og dets lokale avdelinger nedlagt et stort arbeid og brukt store ressurser på å ivareta interessen til østeuropeiske arbeidstakere på oppdrag i Norge. Østeuropeerne har fått tilbud om medlemskap. De har fått sine saker kjørt gjennom rettsapparatet. De har fått hjelp til å få jobb hos seriøse arbeidsgivere, og de har fått hjelp til løsninger i rene velferdsspørsmål. Andelen østeuropeere som er medlem i Fellesforbundet, øker sterkt. Forbundet har knyttet til seg syv tolker, som er spredd over hele landet, og som bistår østeuropeiske arbeidstakere og fagforeninger.

For inneværende år har Fellesforbundet sentralt i sitt budsjett satt av nærmere 17 mill. kr til tiltak mot sosial dumping og useriøsitet i arbeidslivet. Dette er solidaritet i praksis og vil gi resultater i form av et bedre og sunnere arbeidsliv, noe vi alle har interesse av.

Så noen ord om de øvrige forslag i proposisjonen. Regjeringen varsler at den i tråd med Soria Moria-erklæringen vil utarbeide en forskrift om godkjennings- og kontrollordninger for bemanningsforetak. Selv om de store bemanningsforetakene driver seriøst, fins det en rekke eksempler på useriøse aktører. Dette er særlig aktuelt i forbindelse med utleie av arbeidstakere fra de nye EØS-landene. Komiteens flertall er av den oppfatning at det utover rene registreringskrav også bør stilles organisatoriske og økonomiske krav til virksomheter som driver med utleie av arbeidskraft.

I tilknytning til den økte arbeidsinnvandringen fra de nye EØS-landene har det blitt påpekt at dagens liberale regelverk om arbeidsleie mellom produksjonsbedrifter er enkle å utnytte og omgå. Det er derfor behov for innstramning. Flertallet støtter forslaget om å senke terskelen for

når slik innleie krever avtale med tillitsvalgte. All erfaring fra norsk arbeidsliv viser at tillitsvalgte i bedriftene har god evne til å finne gode løsninger på bedriftenes behov for fleksibilitet når de blir tatt med på råd. Denne lovendringen vil altså ikke begrense den fleksibiliteten som loven legger opp til, men vil begrense useriøse aktørers evne til å omgå og utnytte bestemmelsene.

Regjeringen foreslår også en endring av arbeidsmiljøloven § 4-1 sjette ledd, som gir offentlige myndigheter en plikt til å gi utsteder av identitetskort alle opplysninger som er nødvendige for utstedelse av slike kort. Innføringen av identitetskort i byggebransjen er et etterlenget tiltak, og jeg vil uttrykke tilfredshet med at vi nå snart er i mål med dette tiltaket, som jeg tror er et svært viktig tiltak.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:35:54]: Arbeiderpartiet er jo imot all konkurranseutsetting og bruk av anbud – for ikke å snakke om privatisering, da får de jo frysnings på ryggen. Det er bare å se på annonsene i siste valgkamp om «de kalde hendene» i privat omsorgssektor.

Fremskrittspartiet er positivt til konkurranse på de fleste felter, men det er noen områder der vi ikke ønsker privatisering eller konkurranseutsetting. Dette gjelder spesielt innenfor tilsynsvirksomhets- og tilsynsområdet. Det er derfor med forundring vi registrerer at tillitsvalgte skal overta Arbeidstilsynets og Petroleumstilsynets tilsynsansvar.

Er det sånn at Arbeiderpartiet er for privatisering bare hvis det er Fellesforbundet eller LO som får nytte godt av det?

Per Rune Henriksen (A) [13:36:45]: Det er litt vanskelig å følge Fremskrittspartiets resonnering når en sier at tillitsvalgte skal overta Arbeidstilsynets og Petroleumstilsynets oppgaver. Det som er saken, er at vi har hatt en arbeidsmiljølov i dette landet i mange år. Vi har verneombud som er valgt av bedriftenes ansatte, og som fungerer for å ivareta arbeidsmiljøloven på sine arbeidsplasser. Enten det er én arbeidsgiver eller flere, har verneombudet en oppgave å gjøre der.

Nå har vi allmenngjort tariffavtaler. Det vil si at lønns- og arbeidsvilkår ikke lenger bare er en privat sak. Det er også noe som vi har lovbestemte minimumssatser for. Da er det også naturlig at tillitsvalgte får anledning til å gjøre en jobb på lik linje med verneombudene for å sikre at loven blir etterfulgt. Dette handler ikke om privatisering. Det handler om et helt normalt og nødvendig supplement til det som er tilsynet. Vi vet at tilsynsmyndighetene har vanskelig for å rekke over alle arbeidsplasser i dette landet.

Martin Engeset (H) [13:38:13]: Jeg skal være raus nok til å gi uttrykk for at jeg tror både representanten Hen-

riksen og Regjeringen har en riktig ambisjon med den lov-saken vi nå behandler, nemlig å komme den useriøse delen av arbeidslivet til livs og bekjempe de delene av arbeidslivet som opptrer på en uanstendig måte. Den ambisjonen deler vi alle. Problemet er bare at de uansvarlige og useriøse delene av arbeidslivet verken har tariffavtaler eller tillitsvalgte.

Da blir mine spørsmål til representanten Henriksen: Hvordan i all verden kan de foreslåtte virkemidlene her, med innsynsrett for tillitsvalgte, virke i bedrifter hvor man overhodet ikke har tillitsvalgte, ei heller tariffavtaler? Vil ikke dette i stedet kunne medvirke til å fremme den useriøse delen av arbeidslivet?

Per Rune Henriksen (A) [13:39:11]: Dette er virkemidler som skal brukes der tariffavtalene er allmenngjort. De tillitsvalgte i oppdragsgiverbedriften får innsynsrett hos oppdragstaker for å etterse at lønns- og arbeidsvilkår hos oppdragstaker er i tråd med allmenngjort tariffavtale, som det er obligatorisk for alle å innføre. Lønnsplikten og det at det skal være et rimelig lønns- og arbeidsvilkårsnivå i bedriften som blir ettersatt, eksisterer her pr. lov.

Så er det klart at det sikkert vil finnes oppdragsgivere som ikke har tariffavtale. Der vil ikke dette virkemidlet virke. Det er slik det er. Men jeg vil tro at det er et svært lite antall bedrifter dette er snakk om. Dersom dette er et problem, vil vi sikkert kunne finne tiltak i den forbindelse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:40:39]: Fremskrittspartiet vil understreke at det er viktig å sikre et seriøst og vel-fungerende arbeidsliv ved at både norske og utenlandske bedrifter skal opptre seriøst og i henhold til gjeldende regler og lover.

I kjølvanet av økt arbeidsinnvandring er det behov for gode kontrollrutiner som bidrar til at alle som jobber i Norge, sikres et godt arbeidsmiljø og normale lønnsbetingelser. Det er dessverre slik at det innenfor enkelte næringer har framkommet eksempler på at utenlandske arbeidere har jobbet under dårlige forhold og med lønnsbetingelser som ligger vesentlig under det som kan karakteriseres som normallønn i Norge, noe som er uakseptabelt.

De tiltak som settes inn i arbeidet for å motvirke sosial dumping, skal sørge for at alle som arbeider i Norge, skal ha de samme rettighetene og den samme sikkerheten. Tiltakene som settes inn, skal imidlertid ikke være av proteksjonistisk art. Fremskrittspartiet mener det er særdeles viktig at det ikke skal være noen konkurranseulempe å følge de til enhver tid gjeldende lover og regler.

Arbeidslivet har endret seg kraftig de siste tiårene. Dette forklarer hvorfor tilfeller av sosial dumping har kunnet opptre, og viser samtidig det behov som finnes for en gjennomgang og en endring av rammene i arbeidslivet for å motvirke sosial dumping. I arbeidet for å motvirke sosial dumping er det helt grunnleggende at tilsynsmyndighetene har tilstrekkelig kompetanse, og at det følger med tilstrekkelig med ressurser til å utøve den kontrollen som er nødvendig.

Jeg vil vise til at Justisdepartementet har reist en rekke sterke innvendinger mot flere av forslagene i Ot.prp. nr. 56 for 2006-2007. Spesielt vil jeg trekke fram to hovedinnvendinger fra Justisdepartementets side. I proposisjonen står det:

«(...) tilsyn med at forskrifter etterleves normalt er en offentlig oppgave. Departementet er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret på en egnet måte vil effektivisere tilsynet med Tariffnemndas vedtak.»

Det sies også:

«Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være nærmere til å kontrollere og avdekke brudd, enn Arbeidstilsynet vil være.»

Jeg deler denne kritikken og de synspunktene som framkommer fra Justisdepartementet, og mener Regjeringens lovforslag på avgjørende punkter er for dårlig utredet og i altfor stor grad åpner for en fullmaktslovgivning med etterfølgende utstedelse av forskrifter.

Fremskrittspartiet er svært bekymret for at vi vil få både et lov- og et forskriftsverk som i praksis blir umulig å etterleve, spesielt for små og mellomstore bedrifter, og videre umulig å håndheve for myndighetene. Deler av denne kritikken deles da også av Regjeringen selv, i og med at Regjeringen skriver i Ot.prp. nr. 56 under punkt 4.6, side 31, at «tiltaket til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter».

Et funksjonelt og tilpassningsdyktig arbeidsmarked forutsetter at det finnes fleksible muligheter for innleie mellom produksjonsbedrifter. Et regelverk for leie av arbeidstakere mellom produksjonsbedrifter må utformes slik at de kan brukes i både oppgangs- og nedgangstider. De innstrammings tiltak som Regjeringen legger opp til for innleie av arbeidstakere, vil virke i motsatt retning og bety mindre fleksibilitet og mindre tilgjengelig arbeidskraft. Dette vil dermed skape vansker for bedriftenes leveranser ved sesongmessige svingninger, ved leveringstopper. Dette kan igjen skape vansker for arbeidstakerne, fordi denne type innleie er et alternativ til permitteringer og oppsigelser. Dagens regelverk fungerer etter mitt syn bra.

Det er etter Fremskrittspartiets syn åpenbart at det offentlige må kunne stille krav om at oppdragsgivere foretar en god og ordentlig vurdering før de inngår kontrakter, og at oppdragsgivere stiller krav om at deres kontraktører retter seg etter gjeldende lover og forskrifter.

Det er likevel slik at dersom oppdragsgivere skal være i stand til å påse at underleverandører/leverandører utbetaler lønn, dekker et visst antall hjemreiser, kost og losji samt overholder allmenngjøringsforskriftens arbeidstidsbestemmelser osv., innebærer det at oppdragsgiver må gå inn i bedriftene og foreta kontroll.

Fremskrittspartiet er bekymret for de overordnede rettsikkerhetsmessige problemstillingene som følger i kjølvannet av en slik kontroll, og kan ikke anbefale dette.

De tiltak som settes inn mot sosial dumping skal gi arbeidstakere som jobber i Norge, gode og likestilte forutsetninger. Det er derfor vesentlig at de lovendringer som settes inn, skal gjøre det mer hensiktsmessig å være lovlydig enn å være lovbrøt. I den sammenheng mener Fremskrittspartiet at Regjeringens forslag om påseansva-

ret er uhensiktsmessig og kan føre til det motsatte utfall av hva Regjeringen ønsker. Gjennom korrespondanse i forbindelse med Stortingets behandling av denne saken har arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen ikke gitt betryggende svar på om, og i tilfelle hvordan, oppdragsgiver skal foreta en utstrakt kontroll med underleverandører i hele kontraktstsjeden.

Jeg stiller også spørsmål ved om det for ettertiden skal stilles krav til oppdragsgiver om at de skal inneha nødvendig kompetanse for en slik kontroll. Spesielt problematisk vil det være for små bedrifter og oppdragsgivere å ha krav til en slik kontrollutførelse. Manglende kompetanse og økonomi er to store problemområder i så henseende. Videre vil garanti for lønnsforpliktelser kunne medføre store kostnader og dermed true eksistensgrunnlaget for mindre bedrifter. Derfor er Fremskrittspartiet imot garanti for lønnsforpliktelser.

Om lag 80 pst. av norske bedrifter har mindre enn fem ansatte. For disse, og derved det store flertallet av næringsvirksomheter i Norge, vil lovforslaget om påseansvar føre til store utfordringer. Fremskrittspartiet frykter at dette kan føre til at bedriftene kommer i en negativ valgsituasjon, hvor valget er enten å legge ned virksomheten eller drive i konflikt med gjeldende lovverk. Dette innebærer videre at kontrollmuligheten som lovforslaget har til hensikt å legge bedre til rette for, faktisk får motsatt effekt, hvor resultatet vil være mer sosial dumping og ikke mindre, mer svart arbeid og ikke mindre.

Fremskrittspartiet er bekymret for en slik utvikling og støtter derfor NHOs forslag om å innføre en sjekklister for bedrifter, hvor ulike forhold tilknyttet lønns- og arbeidsvilkår mv. skal garanteres av den kontraktsperson som leier ut arbeidskraft. Forslaget vil etter vårt syn fange opp flere av de problemstillingene lovforslaget om påseplikt har til hensikt å motvirke, men uten de uheldige konsekvensene som følger av lovforslaget.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at forslaget om opplysnings- og dokumentasjonsplikt overfor lokalt tillitsvalgte mildt sagt er spesiell. Fremskrittspartiet støtter tillitsvalgtes rett til å sende bekymringsmeldinger til offentlige tilsynsorgan. Regjeringens forslag begrenser seg ikke bare til rene bekymringsmeldinger. De tillitsvalgte skal nå gis rett til å kreve fremlagt dokumentasjon. Fremskrittspartiet mener at forslaget i så måte er en ren delegering – eller for å si det på en annen måte – en privatisering av Arbeidstilsynets og Petroleumstilsynets tilsynskompetanse og arbeidsoppgaver. Fremskrittspartiet mener at det synes lite fornuftig at tillitsvalgte får innsynsrett i lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter hos virksomhetens oppdragsgivere. En av de tillitsvalgtes viktigste oppgaver er å ivareta medlemmenes interesser og å forhandle på vegne av disse. Det vil i så tilfelle være et sentralt spørsmål om de tillitsvalgte skal kunne kreve å ta med seg den informasjonen de får i kraft av rollen som kontrollør, når de forhandler.

Fremskrittspartiet mener at et slikt forslag helt klart bryter med tillitsmannsapparatets etablerte rolle og det normale partsforholdet i arbeidslivet, og at kontroll med forskriftsbestemmelser er og skal være en offentlig opp-

gave. Fremskrittspartiet har merket seg at begrepet «sosial dumping» ser ut til å bli tillagt ulik betydning av de ulike aktører innenfor arbeidslivet. Fremskrittspartiet mener derfor at en klargjøring og presisering av hva som menes med sosial dumping, kan synes nødvendig, for å være sikker på at det er lik oppfatning av begrepets betydning og omfang.

Jeg tar opp det forslag jeg har referert til.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Per Rune Henriksen (A) [13:48:53]: Det er vanskelig å bli klok på hva Fremskrittspartiet egentlig mener om arbeidsinnvandring. I dag har de kommet med et stort innvandringspolitisk dokument med ti sider om arbeidsinnvandring. Mens alle vi andre diskuterer sosial dumping og de problemene som østeuropeiske og utenlandske arbeidstakere blir utsatt for på arbeidsmarkedet i Norge ved at de blir utnyttet, svindlet, lurt opp i stry – og vi prøver å få til et lovverk mot dette – er det eneste tiltaket jeg kan se at Fremskrittspartiet kommer med her, at en skal vurdere forslag om gjennomgang av velferdsordninger med sikte på å hindre misbruk og sikre god integrering. Det er, så langt jeg kan se, det eneste virkemidlet Fremskrittspartiet legger fram i forbindelse med arbeidsinnvandring. Man skal altså gjøre det enda verre for utenlandske arbeidstakere på oppdrag i Norge.

Bryr ikke Fremskrittspartiet seg om at folk blir svindlet, lurt, underbetalt og utnyttet på norske arbeidsplasser? Mener man at det fikenbladet av et forslag som de fremmer her i dag, vil være tilstrekkelig til å slå ned på disse forholdene?

Kenneth Svendsen (FrP) [13:50:11]: I dag diskuterer vi nettopp de forholdene representanten spør om. Fremskrittspartiet har betydelig engasjement mot sosial dumping. Derfor kommer vi også med flere løsninger her. Vi påpeker at det ikke er akseptabelt at den sosiale dumping skjer på det nivået Henriksen også viste til i Bergen. Vi ønsker en kraftig innsats i den forbindelse. Det er derfor vi ønsker at Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet skal gå kraftigere inn i dette. Vi støtter også NHOs forslag for å komme dette til livs. Det har vi lagt fram forslag om i denne saken. Det er dokumentasjon fra underentreprenører om avgitte løfter, om krav til lønns- og arbeidsvilkår i allmenngjøringsforskriften. Dokumentasjon fra underentreprenører er registrert, og opplysningene er sendt til skattemyndigheter, osv. Det er helt åpenbart at vi har et ønske om å komme den sosiale dumping til livs, og det viser vi gjennom behandlingen av denne saken i dag.

Karin Andersen (SV) [13:51:24]: Saken om sosial dumping handler faktisk om hva slags samfunn vi vil ha i framtida. Der har Fremskrittspartiet en veldig tydelig politikk som går på at de ikke er spesielt begeistret for fag-

bevegelse, eller at man skal stå sammen for å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår. Det vet vi vil forandre samfunnet.

Når vi nå ser biter av det norske arbeidslivet som lider under den situasjonen som Fremskrittspartiet tydeligvis ønsker seg for hele det norske arbeidsmarkedet – nemlig mindre rettigheter for tillitsvalgte, mindre organisering og færre plikter for arbeidsgiver til å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår, som er det som faktisk har gjort at dette landet er godt å bo og leve i for nesten alle, kan man lure på hva slags samfunn det skal bli.

Jeg har lyst til å spørre Fremskrittspartiet direkte, når de ikke vil være med på konkrete tiltak nå: Er det slik at Fremskrittspartiet faktisk ønsker at lønningene til norske arbeidsfolk også skal ned? Det er konsekvensen av at de ikke er med på å gjøre noe med dette.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:52:30]: Store ord er jo SV kjent for. De har flagget at de er fattigdomspartiet i Norge. Selv om de stemmer imot økning i sosialhjelpssatsene i Stortinget, selv om de stemmer imot økning til uføre i dette samfunnet, erklærer de seg som de fattiges rette parti, og man skal altså stemme på dem.

Det er akkurat det samme med sosial dumping. De har kommet med påstander uten å ha belegg for dem. Vi legger fram et forslag i denne saken, og hvis representanten Andersen hadde tatt seg tid til å lese det, ville hun se at forslaget inneholder fem punkter om hvordan vi ønsker å gjøre det på noen områder. Vi ønsker at Petroleumsstilsynet og Arbeidstilsynet skal stå sterkere i å kontrollere sosial dumping. Vi ønsker selvfølgelig å komme sosial dumping til livs i Norge.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [13:53:30]: Representanten Kenneth Svendsen viste til de om lag 80 pst. av norske bedrifter som har færre enn fem ansatte, og i merknadene er en bekymret for konsekvensen av påseansvaret for disse:

«(...) dette kan føre til at bedrifter kommer i en negativ valgssituasjon, hvor valget er enten å legge ned virksomheten eller drive i konflikt med gjeldende lovverk.»

Jeg har registrert, i min kontakt med håndverksbedriftene – og det er jo disse vi snakker om – at de er de sterke støttespillerne til Regjeringens tiltak mot sosial dumping. De understreker ikke minst at problemet deres i dag er at de knapt når fram med sine anbud fordi de blir underbydd av useriøse aktører. De opplever rett og slett at de kommer i en situasjon hvor de får valget mellom enten å legge ned virksomheter eller å drive i konflikt med lovverket og bli en del av de bedriftene som driver sin virksomhet med sosial dumping.

Ser ikke Fremskrittspartiet at dilemmaet er mer den siden enn at de opptrer som oppdragsgivere?

Sigvald Oppbøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:54:33]: Hvis jeg hadde sett den siden av det, hadde jeg antakeligvis sagt det

motsatte av det jeg sa på talerstolen i stad. Jeg ser det ikke på den måten.

Jeg er forundret over at representanten Sundsbø tar den innfallsvinkelen som han gjør, for dette er jo forslag som vil koste små bedrifter betydelige penger, og som antakelig vil presse dem ut av arbeidsmarkedet. Det er faktisk en bekymring som statsråden deler med Fremskrittspartiet, i og med at han i sin egen proposisjon skriver at tiltakene til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter i Norge. Det betyr at når man favoriserer større virksomheter, går det ut over de små, og de kan komme dårligere ut. Så det jeg har sagt, er helt korrekt.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Martin Engeset (H) [13:55:47]: La meg først understreke at vi fra Høyres side synes det er gledelig at vi nå får en debatt om hvordan vi skal komme den useriøse delen av arbeidslivet til livs. Både av hensyn til de ansatte – både norske og utenlandske ansatte – og av hensyn til bedriftene selv er dette viktig.

Jeg tror også det er greit å ta utgangspunkt i hva saken dypest sett handler om, nemlig arbeidsinnvandring, og slå fast at det er positivt for Norge – og også tvingende nødvendig for det norske samfunnet – å være sikret tilstrekkelig tilgang på arbeidskraft. Det er nok kanskje nå den aller største knapphetsfaktor for å fremme fortsatt vekst og fremgang i Norge.

Slik sett har EU-utvidelsen i 2004 på mange måter vært en gavepakke for norsk økonomi. Der er det for så vidt nok å vise til Dagens Næringsliv i går, som slår fast – etter beregninger fra Statistisk sentralbyrå – at hvis det ikke hadde vært for arbeidsinnvandring bare fra Polen, hadde det norske rentenivået ligget 0,75 prosentpoeng høyere, og det hadde vært helt umulig å gjennomføre en rekke viktige oppgaver, både i offentlig og privat sektor. Jeg tror det er greit å være klar over det, slik at vi også kan legge det til grunn. Dette forteller også mye om hvor viktig det er at vi makter å mobilisere langt flere av dem som i dag står utenfor arbeidsmarkedet, og som har mulighet til å jobbe.

Samtidig bidrar arbeidsinnvandringen til vekst og utvikling i en rekke fattige land i Europa. Det er en grunn til at så mange kommer til Norge. Det er sterk etterspørsel etter arbeidskraft. Det er sterk kjøpekraft i Norge, og samtidig er det slik at de menneskene som kommer, har et helt legitimt og forståelig ønske om å jobbe seg ut av fattigdom og elendighet i sitt hjemland for å kunne skape en bedre fremtid for seg og sine. På denne måten kan vi bidra til utjevning og også fredsbygging i et samlet Europa, samtidig som vi får løst presserende behov i vårt eget samfunn. Derfor tror jeg det er veldig viktig at vi makter å legge til rette for et arbeidsliv i Norge, som gjør at det fortsatt vil være attraktivt for disse å komme hit, at de føler seg velkomne, og at de blir tatt godt vare på og ikke blir lurt inn i bandittkontrakter, som vi har sett noen stygge eksempler på.

Det er faktisk helt umulig for de skikkelige og seriøse bedriftene, som det har vært nevnt tidligere her, å konkur-

rere med banditter og gratispassasjerer. Det har vi fått mange eksempler på. Spørsmålet blir bare: Hvilke virkemidler egner seg for å nå målet om et seriøst og velfungerende arbeidsliv? Deler av det Regjeringen foreslår i denne odelstingsproposisjonen, får Høyres støtte, og noe er vi imot – jeg skal komme nærmere inn på det.

Fra Høyres side har vi to grunnleggende krav til ny lovgivning. De lover, regler og forskrifter som skal innføres, må være lette å forstå og mulige å etterleve, også for små og mellomstore bedrifter. Det er etter vårt syn slik at det foreliggende lovforslag ikke tilfredsstiller noen av disse kravene. Det er verdt å merke seg at Regjeringen selv oppsiktsvekkende nok gir en åpenhjertig innrømmelse av at det foreliggende lovforslag vil svekke de små og mellomstore bedriftene. Som det er henvist til i merknadene våre, fremgår det på side 31 i proposisjonen «at tiltaket til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter». Det er et poeng Kenneth Svendsen tidligere også har vært inne på. Jeg synes det var en oppsiktsvekkende, men samtidig gledelig erkjennelse – en oppsiktsvekkende, åpen ærlighet omkring et vanskelig punkt. Men da blir det jo ekstra trist at man overser dette og velger å trumfe saken gjennom i ekspressfart i Stortinget. Denne saken har såpass mange sider at det hadde tjent både Stortinget og Regjeringen til ære om man hadde lagt opp til en mer grundig saksbehandling i Stortinget. Men det ble altså ikke mulig, ikke minst fordi saken kom så sent som den faktisk gjorde.

Det lovforslaget vi nå behandler, er etter Høyres syn prinsipielt betenkelig og representerer et viktig veiskille med tanke på flere poenger. For det første synes vi det er betenkelig at private bedrifter skal pålegges kontroll- eller etterforskningsansvar. For det andre vil det at tillitsvalgte skal få innsynsrett, innebære en sammenblanding av roller og langt på vei også en offentlig abdisering av eget kontroll- og tilsynsansvar i forhold til Arbeidstilsynets ansvar og virksomhet – også Petroleumstilsynets ansvar og virksomhet. For det tredje tar denne loven i stor grad i bruk virkemiddelet med fullmakts- og forskriftslovgivning i etterkant. Alle disse tre innvendingene synes vi svekker Regjeringens forslag.

Men det er ikke bare Høyre som har hatt innvendinger til forslaget. Også Justisdepartementet har, som Kenneth Svendsen har pekt på, hatt betydelige og alvorlige innvendinger mot det foreliggende lovforslaget. Det er relativt sjelden kost at man får såpass klar tale fra ett departement til et annet i forhold til et forslag som Regjeringen fremmer. Der slår Justisdepartementet klart og utvetydig fast:

«Tilsyn med at forskrifter etterleves er normalt en offentlig oppgave, og vi» – altså Justisdepartementet – «er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med tariffnemndas vedtak.»

Ganske klar tale!

Og videre kommer man inn på det neste poenget med meget sterke innvendinger fra Justisdepartementets side:

«Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være nærmere til å kontrollere og avdekke brudd, enn Arbeidstilsynet vil være.»

Nei, dette er også helt i tråd med de innvendinger vi har – i tillegg til flere. I løpet av den meget korte og intense prosessen med behandling av denne saken i komiteen – litt i overkant av en uke, reelt sett – har Høyre sendt hele fire brev med til sammen over 30 spørsmål til departementet. Noen av spørsmålene har vi fått svar på, men på en rekke av spørsmålene føler vi at vi har fått mangelfulle svar. Ikke minst har en rekke av svarene vært at det skal man komme nærmere tilbake til når forskriftene kommer. Det er en svakhet ved hele lovforslaget. Forskrifter behandles jo ikke i Stortinget. De fastsettes av Regjeringen – riktignok etter en høringsrunde – men Stortinget er ikke involvert. En rekke av disse spørsmålene mener vi er av såpass stor prinsipiell betydning at de burde ha fått sin avklaring gjennom en ordinær lovbehandling og ikke blitt overlatt til en forskriftshjemling i etterkant.

Når det gjelder oppdragsgivers såkalte påseansvar, har vi foreslått et alternativ som er inntatt i innstillingen, og som fremmes som et eget forslag, nemlig denne sjekklisten, som for så vidt ikke er uttømmende, men som lister opp en del punkter som absolutt bør være med når det gjelder krav som skal stilles. Dette er det mulig å håndheve. Dette er det mulig for næringslivet å leve med, og jeg tror at det hadde vært et langt bedre alternativ enn det man nå legger opp til.

Det forslaget Regjeringen har fremmet, og som flertallet nå går inn for, tar ikke inn over seg at virkeligheten ute i næringslivet ikke er slik at enkeltprosjekter som skal gjennomføres, består av én oppdragsgiver og én entreprenør som skal gjøre jobben. For hvert enkelt prosjekt kan det være et betydelig antall underleverandører og leverandører til underleverandørene igjen, i mange trinn nedover. Vi tror bestemt at dette vil bidra til en byråkratisering og en kostnadsekspløsjon som ikke vil gagne verken de ansatte eller næringslivet, som bare vil bidra til at kostnadene øker, men som vil gjøre hverdagen og kampen for å overleve i et tøft marked enda vanskeligere, spesielt for små og mellomstore bedrifter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eva Kristin Hansen (A) [14:06:07]: Da vi i november i fjor behandlet Ot.prp. nr. 92 for 2005-2006, skrev Høyre sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre i en merknad, som også saksordføreren nevnte, at de imøteså «forslag som gir oppdragsgiverne et sterkere ansvar for at underleverandørens ansatte har lønns- og arbeidsvilkår i tråd med regelverket». De understreket til og med at det måtte følge sanksjonsmuligheter med.

Når Regjeringen nå kommer med sitt opplegg, vil Høyre stemme mot alle lovforslag unntatt ett og kommer i stedet med en sjekkliste. Det eneste lovforslaget de skal stemme for i dag, er det som handler om offentlige myndigheters informasjonsplikt ved utstedelse av ID-kort.

Spørsmålene mine til representanten Engeset blir da: Hva har skjedd? Hva venter Høyre på? Hva slags tiltak utover denne sjekklisten som de foreslår, er det Høyre mener må komme for å ansvarliggjøre oppdragsgivere mer?

Martin Engeset (H) [14:07:06]: På det tidspunktet som representanten Eva Kristin Hansen refererer til, forelå ikke Regjeringens forslag for Stortinget. På det tidspunktet var det et relativt tverrpolitisk ønske om å gi Regjeringen beskjed om å komme med forslag som kunne gi bedre virkemidler for å bekjempe den useriøse delen av næringslivet. Det forslaget Regjeringen har kommet med, med dette meget omfattende og krevende påseansvaret, går mye lenger enn hva vi tenkte oss. Vi har landet på det forslaget som er inntatt i saken, og som er konkret, nemlig denne sjekklisten. Vi synes det kan være et tilstrekkelig skritt i første omgang, og jeg tror det vil fungere langt bedre enn det Regjeringen har foreslått.

Karin Andersen (SV) [14:08:01]: Jeg har behov for å følge opp det representanten Eva Kristin Hansen spurte om når det gjelder oppdragsgivers ansvar. Den klare, nesten prinsipielle holdningen vi fikk inntrykk av da vi behandlet saken forrige gang, at Høyre mente at oppdragsgiver skulle ha en plikt, og til og med kanskje sanksjonsmuligheter, har jo noe å gjøre med at den som sitter øverst på en pyramide og høster av det som skjer nedover i pyramiden, kanskje gjør det ut fra at noen må jobbe under helt uakseptable forhold og med helt uakseptabel lønn. Det er et slags prinsipielt, eller i hvert fall et slags rettferdig, synspunkt som går på at den type oppdragsgivere bør ta et større ansvar enn det de gjør i dag.

Og da er mitt spørsmål: Mener ikke Høyre at oppdragsgivere som skor seg på folk som får veldig dårlige lønns- og arbeidsvilkår, skal ha et utvidet ansvar i forhold til det de har i dag?

Martin Engeset (H) [14:09:03]: Jo, helt opplagt. Det synes jeg fremgikk ganske tydelig av mitt innlegg, og det burde også fremgå ganske tydelig av innstillingen.

Men jeg kan jo referere for representanten Karin Andersen hva vi faktisk foreslår, og hva som skal være kravene i denne sjekklisten. Det gjelder altså krav til arbeidsgiver og til oppdragsgiver, nemlig at det skal foreligge dokumentasjon for at underentreprenøren har avgitt løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkårene, det skal være dokumentasjon for at underentreprenørene er registrert hos og har sendt opplysninger til skattemyndighetene, underentreprenørene skal være registrert i Brønnøysundregistrene, det skal være krav om fremleggelse av skatteattest og krav om fremleggelse av firmaattest fra hjemlandet – for å nevne det som er listet opp der.

I tillegg har vi i statsbudsjettet for det året vi nå er inne i, foreslått en styrking av Arbeidstilsynet med 5 mill. kr. Det ble glatt nedstemt av de rød-grønne under budsjettbehandlingen. Jeg registrerer nå med glede at i revidert nasjonalbudsjett har Regjeringen kommet tilbake med nøyaktig det samme forslaget – så velkommen etter!

Dagfinn Sundsbø (Sp) [14:10:13]: Jeg tror vi bør registrere at Arbeidstilsynet er styrket med – jeg mener det er – 16 mill. kr av denne regjeringen, og jeg tror ikke den forrige regjeringen styrket Arbeidstilsynet i det hele tatt. Mitt inntrykk er vel at Høyre hadde langt større interesse

for tiltak mot sosial dumping før man skulle gå inn og diskutere konkrete tiltak – og for å sitere fra innstillingen:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener at utfordringene knyttet til sosial dumping er meget alvorlige. Det er ikke ønskelig at det utvikler seg en underklasse i det norske arbeidsmarkedet bestående av utenlandske arbeidstakere som mottar lavere lønn og har dårligere arbeidsvilkår enn norske kolleger.»

Alle, unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, sa det. Og så kom flertallet tilbake med konkrete tiltak etterpå, hvor Venstre og Kristelig Folkeparti meldte seg ut. Mitt spørsmål er: Hvorfor kunne ikke Høyre være med på denne type generelle merknader?

Martin Engeset (H) [14:11:12]: Det spørsmålet burde det egentlig være unødvendig å stille, for i komiteen har vi under saksbehandlingen vært enige om at vi skal være veldig varsomme med å hoppe inn og ut av hverandres merknader. Vi har alternative merknader som Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre står sammen om, riktignok med andre ord, men som tar opp nøyaktig den samme realitet og den samme substans – så vi er vel så opptatt av dette forholdet som de rød-grønne representantene.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Karin Andersen (SV) [14:11:56]: Gode lønns- og arbeidsvilkår i et ordnet arbeidsmarked er et veldig godt konkurransefortrinn for Norge når vi skal rekruttere arbeidskraft. Det trengs. Det er nødvendig for Norge, og det er et gode at folk kan få lov til å flytte på seg og søke arbeid og nye muligheter over landegrensene.

SV er veldig opptatt av dette og har et positivt forhold til det. Samtidig er vi klar over at det som har sikret gode levekår og velferd i Norge, er at vi har hatt et velorganisert arbeidsliv, der vi har hatt stor oversikt og har sikret gode vilkår for alle. Det har betydd utrolig mye for enkeltpersoner og familier, men det har også betydd veldig god produktivitet for landet og sikret at vi har fått brukt de ressursene vi har.

Jeg er veldig enig i det innlegget som saksordføreren holdt, der han sier at veldig mye – jeg vil nesten si alt – av det som fagbevegelsen har gjort opp gjennom tida, og det de gjør nå i forhold til arbeidstakere fra utlandet, er «solidaritet i praksis». Jeg opplever at kampen mot sosial dumping er «solidaritet i praksis».

På en konferanse i mai, som Norsk Arbeidsmandsforbund holdt, sa Petter Furulund i Servicebedriftenes Landsforening: «Norge er et eldorado for kjeltringer.» Det er ganske sterke ord. Men jeg synes det er svært alvorlig, og det kommer fra en representant for en stor arbeidsgiverorganisasjon.

Mange av oss har flere ganger vært invitert til håndverksbedrifter som kanskje er inne på en annen del av arbeidsmarkedet enn det vi snakker mest om, nemlig det private håndverksmarkedet. De beskriver en situasjon der de føler seg både overkjørt og utklasset av folk som kanskje er, som Furulund sier rett ut, kjeltringer.

Det er et stort problem, men det er ikke sånn at vi i SV ikke erkjenner at en del av de tiltakene vi kan sette inn mot sosial dumping, kan ha noen ulemper for noen av bedriftene. Jo, de kan ha det. Men når vi ikke setter inn tiltak overfor arbeidslivet når det gjelder sosial dumping, og ikke setter inn sterke nok tiltak, så får bedrifter også problemer – veldig store problemer – sågar blir de slått helt ut.

Jeg opplever at de tiltakene som vi har lagt fram nå, er et godt skritt på veien mot et mer seriøst arbeidsliv. Jeg opplever at godkjenningsordningen for vikarbyråene er viktig. Jeg vil også minne om at i en del av de bransjene som kanskje ikke er så velorganiserte som bygg- og anleggsbransjen og byggenæringene, der vi nå har allmenngjorte tariffavtaler, kan det være behov for flere tiltak enn dem vi har satt i verk, f.eks. regionale verneombud og kanskje også andre tiltak. Det er flere før meg her som har nevnt Fafo-undersøkelsen om polakker i Oslo, som viser at en fjerdedel av de polakkene som er i Oslo, er kvinner. De befinner seg veldig ofte i en situasjon hvor de er nesten uten rettigheter. Tre av fire har vaskejobber, stort sett i private hjem, og de vasker også ofte svart. De får ikke søkt om arbeidstillatelse, fordi det er vanskelig å oppnå hele stillinger i renholdsbransjen. Dette er en bransje som jeg mener at vi må ha langt sterkere søkelys på framover. Det er minst like uakseptabelt at kvinner blir utnyttet i det svarte arbeidsmarkedet – eller om de nå også kanskje er innom enkelte bedrifter – som at menn blir det.

Jeg synes også at det er et tegn på en litt dårlig holdning i samfunnet at man synes det er helt greit å leie inn folk som skal jobbe helt uten rettigheter. Bare man får dette så billig som mulig, ser man bort fra de konsekvensene det har for arbeidstaker å stå uten rettigheter og uten en skikkelig lønn.

Til slutt vil jeg si at for SV er det utrolig viktig, når det er så store fortjenester som vi vet at det er på å drive med sosial dumping, at vi får på plass virkemidler som ansvarliggjør dem som sitter og tjener på dette. Derfor er vi veldig glad for at vi nå får et påseansvar, og vi er veldig glad for at Regjeringen utreder å utvide ansvaret for oppdragsgiver, slik at de ikke kan høste ublu fortjeneste av sosial dumping.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [14:17:23]: Jeg vil starte slik representanten Andersen startet i stad, med å slå fast at Fremskrittspartiet er veldig opptatt av at arbeidsfolk skal ha ordentlige forhold i arbeidslivet. De skal ha ordentlige og gode lønnsforhold, og de skal ha ordentlige arbeidsforhold på arbeidsplassen. Og selvfølgelig skal norsk lovgivning følges, slik som det er lagt opp til i loven.

Spørsmålet blir: Hvordan skal man klare å ta dem som bryter lovene, som vi alle sammen er enige om skal tas, og tas hardt?

Jeg vil vise til det Justisdepartementet har sagt i brev til komiteen:

«Tilsyn med at forskrifter etterleves er normalt en offentlig oppgave, og vi er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med tariffnemndas vedtak.»

De sier videre:

«Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være nærmere til å kontrollere og avdekke brudd» – for det er det som er viktig – «enn Arbeidstilsynet vil være».

Støtter representanten Andersen Justisdepartementets syn?

Karin Andersen (SV) [14:18:32]: Det å få et slikt påseansvar betyr jo at den som har et oppdrag, må sikre at de som er nedover i kjeden, ikke blir utsatt for sosial dumping – altså at man oppdager at den billigste prisen man får på et oppdrag, kanskje har sin årsak i sosial dumping. Det mener vi er et ansvar en oppdragsgiver bør ha. I tillegg til det innføres det nå innsynsrett, som er utrolig viktig for at man skal kunne få den informasjonen man trenger for å kunne gi en anmeldelse eller en bekymringsmelding til Arbeidstilsynet. Vi mener det er viktig at man har den innsynsretten, slik at man slipper for mange meldinger som det ikke er noe i, og i stedet kan konsentrere ressursene sine om dem det er noe i. I tillegg til det har denne regjeringen bevilget 16 mill. kr mer til Arbeidstilsynet etter at den overtok. Det at man kan risikere å bli kontrollert og oppdaget, er et av de aller viktigste virkemidlene som kan settes inn for å hindre sosial dumping.

Martin Engeset (H) [14:19:46]: Et av de spørsmålene som det er uenighet om vil være hensiktsmessig i denne saken, er dette med innsynsretten for de tillitsvalgte.

I dagens utgave av Dagens Næringsliv er det et større oppslag som viser at Arbeidstilsynet, på helt uriktig grunnlag bidro til at en bedrift i Vestfold ble hengt ut i pressen, og at tilsynet har måttet betale en betydelig erstatning til denne bedriften for dette.

Mitt spørsmål til representanten Andersen blir: Hva tror Karin Andersen vil skje når tusenvis av tillitsvalgte, som kan oppfattes som stedfortredende arbeidstilsynsinspektører, skal løpe rundt og lete etter brudd på lover og regler? Tror representanten Andersen det er større eller mindre fare for at uskyldige bedrifter blir hengt ut på denne måten?

Karin Andersen (SV) [14:20:55]: Jeg er faktisk ganske trygg på at det blir færre, nettopp fordi man i dag kan inngi slike bekymringsmeldinger på en mistanke eller en antagelse. I tillegg til det har altså flertallet sagt at når tillitsvalgte skal benytte seg av innsynsretten sin, skal man også kunne ha med rådgivere som kan noe, som kanskje er eksperter på den type avtaleverk som man her skal gå inn i, og som kan være med og gi råd slik at det blir de seriøse og alvorlige brudd som blir meldt inn. Det har både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden stor interesse av. Jeg har ingen holdepunkter som tilsier at fagbevegelsen er interessert i å bruke dette instrumentet på en slik måte at

det kommer flere slike saker som den det er referert til i Dagens Næringsliv i dag.

André N. Skjelstad (V) [14:21:57]: Vi er nok jevnt over enige om at vi må bekjempe sosial dumping. Det er litt hvordan man skrur til stikka, og hva ting medfører.

Jeg hørte også at representanten nevnte dette med svart arbeid i sitt innlegg. Jeg lurer litt på det. Det kan lett bli mye ekstraarbeid for små bedrifter og andre, og mange kan da gi blaffen i mye av dette med rapportering og det som skal til. Da kan det fort bli slik at de gode hensikter virker motsatt, at dette faktisk kan medføre at det blir mer svart arbeidskraft i samfunnet i stedet for mindre.

Ser representanten Andersen den problemstillingen?

Karin Andersen (SV) [14:22:51]: Jeg ser at det er behov for sterkere tiltak enn i dag både når det gjelder sosial dumping og kampen mot svart arbeid. Det er det ikke noen tvil om, for der må det mange flere tiltak til enn dem vi har i dag.

Men jeg tror jeg vil minne om at hvis vi ikke setter inn flere tiltak mot sosial dumping, er det altså de seriøse og små bedriftene som blir konkurrert ut. Så her tror jeg vi må veie ulempene mot hverandre. Etter SVs og Regjeringens syn er de ulempene vi nå påfører bedriftene – for det er noen ulemper ved dette – mye mindre enn at arbeidsmarkedet får utvikle seg i useriøs retning, slik at det blir umulig å drive en ærlig bedrift i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [14:23:51]: Det er positivt at utenlandske arbeidstakere kommer til Norge for å arbeide. De gjør det mulig å holde et høyt produktjonsnivå samtidig som lønnsutviklingen er moderat og prisutviklingen begrenset. Ferske beregninger fra Statistisk sentralbyrå viser dessuten at dersom vi ikke hadde hatt arbeidsinnvandring de siste årene, ville styringsrenten i dag ligget på 5 pst. og ikke 4,25 pst., som tilfellet er i dag. Det er ingen tvil om at vi som nasjon profitterer på og er avhengig av utenlandske arbeidstakere.

Flertallet av de utenlandske arbeiderne som kommer til Norge, er motivert av muligheten til bedre levekår for seg og sin familie. Dette er et høyst forståelig og legitimt formål. Det oppleves som attraktivt å komme hit – til et land hvor arbeidstakernes rettigheter er sterke, hvor lønnsnivået er forholdsvis høyt og likhetsprinsippet står sterkt.

Det er imidlertid en alvorlig utfordring at enkelte utenlandske arbeidstakere tilbys lønns- og arbeidsvilkår som på vesentlige punkter skiller seg negativt fra det som tilbys norske arbeidstakere. Det er tverrpolitisk enighet om at innvandret arbeidskraft skal tilbys norske lønns- og arbeidsvilkår. For oss i Kristelig Folkeparti er dette en målsetting som følges av vilje til å iverksette offensive tiltak for å bekjempe sosial dumping. Vi aksepterer ikke at utlendinger behandles som mindreverdige i det norske arbeidsmarkedet.

Kampen mot sosial dumping er viktig både av hensyn til den enkelte arbeider og for å fremme like konkurranse-

vilkår mellom virksomheter. Vi mener derfor at myndighetene og bedriftene bør samarbeide for å sikre ryddige forhold i næringslivet.

Kristelig Folkeparti er enig med Regjeringen i at det er et viktig tiltak mot sosial dumping å ansvarliggjøre oppdragsgiverne i større grad enn i dag. Vi er derimot sterkt kritiske til at Stortinget inviteres til å slutte seg til prinsippet om å utvide oppdragsgiveransvaret, uten at det samtidig gis en konkret beskrivelse av hva ansvaret skal innebære og hvem som skal omfattes av det.

I proposisjonen skriver Regjeringen at «det i denne omgang bare er tale om å innføre en forskriftshjemmel, slik at det i forbindelse med forskriftsarbeidet vil være naturlig å se nærmere på hva som skal ligge i påseplikten og eventuelt konkretisere den nærmere».

Dette holder ikke! Når det fremmes forslag for Stortinget som innebærer at bedriftene skal påføres økte administrative byrder, og som også i noen grad innebærer privat rettshåndhevelse, bør det etter mitt og Kristelig Folkepartis syn kreves en konkret beskrivelse av hvilken personkrets som omfattes av plikten, og også en konkret beskrivelse av hvordan plikten skal overholdes.

Kristelig Folkeparti har fremmet forslag om å gi tillitsvalgte rett til innsyn i utenlandske arbeidstakers lønns- og arbeidsforhold på områder som er undergitt allmenngjøringsvedtak. Vi mente og mener at en slik innsynsrett er nødvendig for å forhindre at utlendinger arbeider på uakseptable vilkår i Norge.

Når vi i dag likevel ikke stemmer for Regjeringens forslag til forskriftshjemmel, skyldes det at også på dette punktet er det fremmet forslag som er svært uklare. Vi mener dessuten at det både er oppsiktsvekkende og sterkt kritikkverdige at Regjeringen kun ønsker å gi tillitsvalgte som er tilknyttet en større fagforeningsorganisasjon, rett til innsyn.

Jeg er skuffet over at proposisjonen inneholder flere svært lite gjennomarbeidede forslag. Vi i Kristelig Folkeparti mener det vil være uforsvarlig å stemme for forslaget om påseansvar og innsynsrett for tillitsvalgte før Regjeringen har beskrevet hvordan dette skal praktiseres og følges opp. Proposisjonen gir ikke et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere forholdet til personvernlovgivningen og forholdet til EØS-retten, all den tid presisjonsnivået er så lavt, og den gir oss heller ikke grunnlag for å vurdere i hvilken grad det ansvaret som nå skal legges på bedriftene, blir for vidtrekkende.

Dette er bakgrunnen for at Kristelig Folkeparti fremmer forslag om at Regjeringen må arbeide videre med innsynsrett for tillitsvalgte og påseansvar for oppdragsgivere. Vi støtter intensjonene, men kan i dag ikke stemme for forslag som vi ikke kjenner rekkevidden eller konsekvensene av.

Jeg viser for øvrig til innstillingen og tar opp de forslag som der ligger.

Presidenten: Representanten Åse Gunhild Woie Duesund har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [14:29:12]: Jeg vil gjerne inn på det som representanten Woie Duesund selv viste til, nemlig at Kristelig Folkeparti så sent som i november i fjor bad Regjeringen snarest fremme forslag om innsynsrett for tillitsvalgte. Nå vil Kristelig Folkeparti altså utsette det.

Jeg vil dvele litt ved begrunnelse nummer to for det. Kristelig Folkeparti sier det «er oppsiktsvekkende og sterkt kritikkverdige» at Regjeringen kun vil gi innsynsrett til tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtalen, og at dette er en betydelig innsnevring av innsynsretten.

Jeg har litt problemer med å forstå hva den kritikken egentlig handler om. Så mitt spørsmål til representanten Woie Duesund er følgende: Med bakgrunn i hvordan arbeidslivet fungerer i forholdet mellom arbeidsgivere og arbeidstakere og tariffavtaler, hvilke andre tillitsvalgte skulle det være snakk om enn de som faktisk er part i den allmenngjorte tariffavtalen? Bygger egentlig hele den kritikken på en liten misforståelse av spillereglene i arbeidslivet?

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [14:30:19]: Det som vi i hvert fall er enige om, er at vi vil bruke mange midler for å bekjempe sosial dumping. Vi mener at innsynsrett er en av dem. Når vi er kritiske til at det bare skal gjelde representanter for den organisasjonen som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtalen, er det fordi det begrenser det antallet som kan være med og styrke tilsynet med at vi unngår sosial dumping. Vi vet at det er flere bedrifter som bare har egne fagforeningsklubber som ikke er tilknyttet en hovedorganisasjon. Og da kunne det være fristende å spørre motsatt: Skal ikke de få lov til å jobbe med det spørsmålet for sine arbeidskolleger? Jeg synes det er viktig at alle tillitsvalgte – der det er tillitsvalgte – får lov til å gjøre den jobben.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [14:31:30]: Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti gir sin prinsipielle tilslutning til den tenking som ligger i Regjeringens forslag, men de ønsker mer tid, mer utredning – de vil vente med å iverksette tiltakene. Dette står i sterk kontrast til det de skriver i den innstillingen som nylig er avgitt fra kommunalkomiteen i forbindelse med Dokument nr. 8:32. Kristelig Folkeparti skriver:

«Kristelig Folkeparti (...) vil understreke at sosial dumping er en av arbeidslivets største utfordringer. Dette krever at myndighetene raskt utarbeider en helhetlig strategi for å møte utfordringene.»

Så vises det til den innstilling som behandles her i dag i forbindelse med Ot.prp. nr 56. Til slutt skriver Kristelig Folkeparti:

«Dette medlem er meget overrasket og kritisk til Regjeringens passive holdning til et slikt viktig tema.»

Det står da i kontrast til den vente og se-holdningen som Kristelig Folkeparti inntar når man kommer til realiteten – gjør det ikke det?

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [14:32:29]: Nei, jeg synes ikke det. Jeg synes bare det viser at Kristelig Folkeparti har vært opptatt av sosial dumping lenge, og at vi har kommet med konkrete prinsipper for hvordan tiltakene skal gjennomføres.

Vi var blant dem som var veldig glad for at det kom en handlingsplan, og støttet den fullt ut. Så støtter vi intensjonen i alle forslagene i dag, bortsett fra det som går på innleie mellom bedrifter, for vi synes ikke det vil føre til stor nok fleksibilitet i arbeidsmarkedet. Det er å legge fram noe som stiller flere spørsmål enn det gir svar. Vi ønsker at det skal være kvalitet på det arbeidet som legges fram, og vi føler at det ikke er godt nok. Vi inviterer faktisk – raust nok – Regjeringen til å komme tilbake og gjennomarbeide forslaget mye bedre. Her er det ikke snakk om lov. Det er snakk om å gi blankofullmakt til bare å ha en forskrift. Det synes vi denne saken er for alvorlig til – den fortjener bedre forarbeid enn det.

Per Rune Henriksen (A) [14:33:44]: Jeg blir noe overrasket over å høre representanten Woie Duesunds forklaring på merknaden om at andre tillitsvalgte enn de som er part i avtalen som er allmenngjort, skal ha innsyn.

Det er helt riktig at det i arbeidslivet finnes mange forskjellige organisasjoner, som har mange forskjellige tariffavtaler. Det vi sier, er at det er de tillitsvalgte i den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen, som skal ha innsynsrett. Dette utelukker ikke at tillitsvalgte i andre fagforbund som får sine tariffavtaler allmenngjort, kan gå inn og undersøke lønns- og arbeidsvilkår. Men det vil være helt stikk i strid med spillereglene i arbeidslivet dersom andre fagforbunds tillitsvalgte som ikke har kjennskap til den allmenngjorte tariffavtalen, skal gå inn og tolke arbeidsvilkår i denne settingen.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [14:34:58]: Jeg synes jeg allerede har svart på det spørsmålet som representanten Henriksen nå kommer med. For meg er det viktig at en ikke ekskluderer noen fra å være med i et så viktig arbeid som det å ha innsyn i forhold som skal hjelpe arbeidskolleger fra andre land. Det er jo nettopp i de bedriftene som kanskje har svak organisering, som har useirolige forhold, vi må gå inn og få ryddet opp slik at det kan bli gode forhold for alle.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [14:35:53]: Gjennom forslagene Regjeringen fremmer i Ot.prp. 56, følger vi opp de politiske løfter som er gitt i Soria Moria-erklæringen. Der sier vi at vi er positive til den nye arbeidskraftinnvandringen som er kommet med nye EØS-land, men vi understreker at konkurransen om arbeidsplasser ikke må utnyttes til å skape økte forskjeller og bidra til sosial dumping. Regjeringen har innført overgangsordninger for arbeidsinnvandring fra de nye medlemslandene i EU, med den begrunnelse at vi må få nødvendig tid til å få på plass egne virkemidler for å skape ryddige forhold nasjonalt.

Dagens behandling av Regjeringens forslag til innstramminger i inn- og utleiere regelverket og endringer i allmenngjøringsloven kommer i tillegg til tidligere vedtatte tiltak.

Bekjemping av sosial dumping gir resultater. Arbeidstilsynet er blitt styrket og har også fått mulighet til direkte sanksjoner mot virksomheter som ikke følger spillereglene i bygg- og anleggsbransjen. Jeg ser at representanter for Arbeidstilsynet uttaler at avtalen om allmenngjøring av tariffavtaler innenfor denne bransjen har effekt, men det understrekes også at det fortsatt skjer alvorlige brudd, og at sanksjonsmulighetene en har til disposisjon, ikke når langt nok.

Av innstillingen fra arbeids- og sosialkomiteen vil en se at det er generell enighet om målene. Uenigheten framkommer når vi skal finne virkemidler. Jeg synes nok, med respekt å melde, at en del av merknadene som Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre står sammen om, er preget av mange motforestillinger og få forslag til alternativer. Det blir å tenke det, ønske det – ja, men ikke nok til å ville det!

Regjeringen foreslår å ansvarliggjøre oppdragsgivere i større grad enn i dag gjennom ansvar for å påse at partene nedover i en kontraktskjede følger kravene i allmenngjøringsforskriftene. Det innføres derimot ikke et solidaritetsansvar slik at oppdragsgiver blir direkte ansvarlig for lønnsutbetaling. Senterpartiet støtter Regjeringens tilnærming. Så sier Regjeringen at det i forbindelse med forskriftsarbeidet vil være naturlig å se nærmere på konkretisering av tiltakene, og at en ikke ser det som hensiktsmessig å lovfeste helt detaljerte og presise regler. Det tror jeg er en riktig tilnærming.

Når vi vet at det er blant underleverandørene vi oftest opplever uregelmessigheter, og at det i dag er svært vanskelig å forfølge disse med kontroll og virkemidler – firmaet har jo ofte forlatt landet når tiltak skal iverksettes – er det trist å se hvordan Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre unnsier seg de virkningsfulle tiltakene. For å sitere fra deres merknader:

«Disse medlemmer er bekymret for de overordnede rettssikkerhetsmessige problemstillingene som følger i kjølvannet av en slik kontroll og kan ikke anbefale dette.»

– Skuffende, spesielt sett i forhold til generelle merknader om behovet for tiltak.

Samme forhold gjør seg gjeldende når det gjelder forslaget om å gi tillitsvalgte innsynsrett for å få fram dokumentasjon som viser hvordan allmenngjorte lønns- og arbeidsvilkår følges opp av bedriftene. Jeg har sjølsagt registrert de ulike oppfatninger som er om dette mellom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene. Men jeg har også registrert at avtaler om slik innsynsrett allerede finnes i byggebransjens avtaleverk. Jeg har registrert at både Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet i sine høringsuttalelser gir uttrykk for at det er behov for innsynsrett som et supplement til egen kontroll, og at den kan være et middel for å effektivisere denne. Arbeidstilsynet antar dessuten at det vil virke preventivt når oppdragsgiver vet at lokale tillitsvalgte har innsynsrett.

La meg slutte med en bekymring. Jeg tror vi gjennom tiltakene som nå kommer på plass, får virkningsfulle og gode tiltak overfor de store bedriftene og det godt organiserte arbeidslivet. Vi vil fortsatt ha utfordringer overfor den del av arbeidslivet som er svakt organisert både på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, og overfor bedrifter som har korte oppdrag her i landet, og som det dermed blir vanskelig å følge opp. Spesielt innenfor servicenæringene, som rengjøring, hotell og restaurant, er det vanskelig å se at vi, gjennom det vi nå har på plass, har systemer som gir oss særlig visshet for at useriøse virksomheter og sosial dumping blir fulgt opp. Jeg ber derfor om at Regjeringen holder spesielt øye med denne delen av arbeidslivet når en skal vurdere situasjonen videre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

André N. Skjelstad (V) [14:41:12]: «Å ville det», sa representanten Sundsbø. Jeg har vært i kontakt med mange bedrifter i løpet av den tiden jeg har vært her, og også tidligere. Spesielt i denne saken har det vært mange som har tatt kontakt. De største bedriftene har nok ikke de store problemene med å ta de ekstra kostnadene dette gir, men derimot for småbedrifter kan det bli tyngre. I tillegg vet vi at mange av småbedriftene er lokalisert i distriktene.

Sundsbø presiserte «å ville», og jeg spør da representanten: Er det også en villet politikk at dette medfører at det blir en økt merkostnad samt en større grad av sentralisering på grunn av det? Det kan vel ikke være hensikten med det vi vedtar i dag?

Dagfinn Sundsbø (Sp) [14:42:07]: Jeg er ganske sikker på at seriøse små bedrifter som har sin dokumentasjon i orden, relativt greit vil få fram den dokumentasjonen som er nødvendig også for å rapportere i påsepliktsystemet.

Så er jeg ganske sikker på at svært mange håndverksbedrifter, de små bedriftene – 80 pst. har under fem ansatte, som nevnt før her i dag – som i dag ofte taper anbud fordi de blir underbydd av useriøse aktører, vil være glad for at man bidrar til at vi får vesentlig mer ryddige forhold i arbeidslivet.

Jeg har også registrert, når jeg har vært i kontakt med håndverksbedrifter, som jeg sa før i dag, at mange av dem er Regjeringens største «applaudanter» når det gjelder viljen til å iverksette virkningsfulle tiltak mot sosial dumping, nettopp fordi de ser at i dag kommer de ikke engang i betraktning som underleverandør fordi de ikke kan fylle de krav som stilles til lave kostnader.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

André N. Skjelstad (V) [14:43:30]: Sosial dumping er alvorlig. Venstre har støttet opp om de fleste tiltakene som har kommet fra Regjeringen. Det er selvfølgelig slik at vi må ha et velfungerende arbeidsliv for å sikre at utenlandske arbeidere ikke blir utnyttet. Det er helt uaksepta-

belt at utenlandske arbeidere har lønns- og arbeidsbetingelser som ligger langt under det normale i Norge. Men i dette tilfellet mener vi at Regjeringens tiltak er for lite målrettede og får store og u håndterlige konsekvenser, spesielt for småbedrifter.

Det alvorlige her er etter vår mening at forslagene om påserett og innsynsrett vil føre til at Arbeidstilsynet nærmest blir fortrent til fordel for private etterforskere.

De største bedriftene vil sannsynligvis klare dette greit. De har mulighet til å lage store administrative avdelinger som kan spesialisere seg på det overveldende norske skjemaveldet. Men for de små bedriftenes vedkommende er Venstre redd for at dette vil føre til at de ikke tar inn mer utenlandsk arbeidskraft fordi det blir umulig å overholde alle reglene knyttet til dette. Vi er også redd for at Regjeringens forslag vil føre til det stikk motsatte av hva en kunne anta var intensjonen, nemlig mer svart arbeid. Dette fordi en del vil la seg friste til å gå utenom regelverket fordi reglene har blitt så omfattende og arbeidskrevende at det blir umulig å overholde dem. Dette er etter vår mening svært bekymringsfullt. 80 pst. av norske bedrifter har under fem ansatte. Det sier seg selv at disse reglene derfor får stor betydning for svært mange.

Tidligere i år kunne vi lese om lederen i Oslo tømmerforening, en aktiv fagforeningsmann som hadde forsøkt å opptre i samsvar med regelverket. Men han klarte det ikke!

Hvis vi skal få bukt med svart arbeid og håpløse forhold for utenlandske arbeidstakere, må vi ha et regelverk som er oversiktlig og i tråd med folks rettsoppfatning. Blir det altfor omfattende, kommer en del til å gi blaffen.

Det må bli lettere å starte nye bedrifter i Norge. Hvis vi skal greie å overleve i Norge etter at oljen er brukt opp, må vi satse på flere moderne høyteknologiske og miljøvennlige bedrifter. Da kan det ikke stilles samme krav til nyetablerte bedrifter som til store konsern. Derfor har Venstre sammen med Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet fremmet forslag om å lage et eget, forenklet regelverk for mindre og nystartede bedrifter. Vi håper at Regjeringen i større grad vil støtte denne næringslivspolitikken.

Særlig er det viktig å få flere kvinner til å frigjøre seg fra arbeidsgivere og starte for seg selv. Skal vi få det til, er vi nødt til å ha tilnærmet like gode sosiale rettigheter for gründere og selvstendig næringsdrivende som for «vanlige» arbeidstakere.

Mange klager over at de ikke har mulighet til å utvikle norsk næringsliv, fordi vi ikke kan konkurrere med andre land om billig arbeidskraft. Det er både rett og galt. En av Norges konkurransefortrinn er nemlig «rimelig» arbeidskraft med høy utdanning. Derfor må vi legge til rette for at de nye bedriftene som etableres, gjør det med utgangspunkt i kompetansebasert høyteknologi – gjerne innenfor miljøteknologi. Her må det satses forpliktende på forskning.

Til slutt vil jeg bare henvise til forslaget i innstillingen, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, et forslag i fem punkter for å bekjempe sosial dumping.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [14:46:45]: Jeg vil gjerne tilbake til det spørsmålet som Eva Kristin Hansen stilte til Martin Engeset tidligere, fordi Høyre og Venstre jo er sammen om ganske mange av merknadene her.

Høyre og Venstre sa i november, da Stortinget gav oppdragsgiverne en informasjonsplikt, at de ville ha enda flere tiltak og et enda sterkere ansvar for oppdragsgivere. Og ikke nok med det, de ville også ha sanksjoner med på kjøpet. Nå sier de nei til alt, og trekker opp en sjekklister i forkant, der underentreprenørene skal avgi et løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkårene i allmenngjøringsforskriftene.

Men hva hvis det løftet brytes? Hvor er oppdragsgiveransvaret da? Hvilke sanksjoner kan gjøres gjeldende, når man kan vri seg unna alt ved å si se her, de lovte, og jeg har det til og med skriftlig?

Er det denne sjekklister som er alt som er igjen av Venstres sterke ambisjoner på dette området?

André N. Skjelstad (V) [14:47:49]: Det kunne ha vært fristende å vise til det som står i spørsmålet til Regjeringen, og i svaret der det blir påpekt hva som er sanksjonene i Regjeringens opplegg. Men her vil jeg vise til at det er vidtgående dokumentasjon fra underentreprenørene. Det er dokumentasjonskrav i vår fempunkts sjekklister som representanten peker på, og i tillegg er det klare krav her som vi mener er mer enn tilstrekkelige, og som da heller ikke vil gi de ulempene som det er pekt på tidligere i debatten i dag.

Karin Andersen (SV) [14:48:34]: Først kunne det vært interessant å spørre Venstre om de ikke greier å se at det er forskjell på informasjon og myndighetskontroll, for det virker som om man ikke forstår det, jf. mange forbrukerspørsmål som SV og Venstre har vært enige om før.

Men jeg skal la det ligge og gå tilbake til dette med påseansvaret. Poenget her er jo at dette påseansvaret også skal kunne brukes av Arbeidstilsynet når de skal gå inn og sjekke om en bedrift faktisk overholder den allmenngjorte tariffavtalen.

Man skal øke motivasjonen for å være en ærlig bedrift og ikke sko seg på at folk får dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Ser ikke representanten Skjelstad at ved å sikre dette sikrer man også oppdrag for seriøse norske bedrifter som følger spillereglene, mens de som ikke gjør det, blir fjernet fra dette markedet, og de som skor seg, blir avslørt? Er ikke det viktig også for Venstre?

André N. Skjelstad (V) [14:49:40]: Selvfølgelig er det viktig at vi får tatt dem som ikke overholder regelverket. Men det som overrasker meg litt når det gjelder representanten Andersen, er at hun på mange måter vil privatisere det ansvaret som i utgangspunktet ligger hos Arbeidstilsynet. Det synes jeg er litt merkverdig.

Det er klart at vi kommer til å fokusere veldig sterkt på at dette blir overholdt, uavhengig av at vi selvfølgelig er uenig i det som kommer nå, men vi mener altså at vår

sjekklister vil være tilstrekkelig, og vil være bedre enn det som er foreslått av Regjeringen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:50:36]: Vi har en viktig debatt om et viktig tema, og jeg registrerer med glede det jeg opplever som et faktum, at alle i salen er enig i at kampen for det seriøse arbeidslivet er en viktig kamp. Så kan man spørre: Hvorfor det? Jo, det er lett å se. Det er selvfølgelig viktig for arbeidstakerne at det er anstendige lønns- og arbeidsvilkår i det norske arbeidsmarkedet. Men det er også viktig å understreke at dette er grunnleggende for de seriøse arbeidsgiverne, at kampen mot sosial dumping, kampen for det seriøse arbeidsliv, også er kampen for seriøse bedrifter.

Regjeringen er derfor glad for at vi føler at vi har støtte fra et samlet odelsting og et samlet norsk seriøst arbeidsliv for å ha kontinuerlig fokusering på tiltak mot sosial dumping for seriøst arbeidsliv. Vi jobber på den måten at vi fortløpende analyserer situasjonen og fortløpende forsøker å fremme forslag, for å bidra til dette overordnede og viktige området.

Vi fokuserer hele tiden på hvordan lov om allmenngjøring fungerer, fordi det kanskje er det viktigste bidraget av alt. Andre typer eksempler på forslag som er blitt vedtatt den siste tiden, er Arbeidstilsynets mulighet til å begjære stansing, som jeg tror kan være et veldig viktig virkemiddel. Og jeg har stor tro på at når vi nå omsider får på plass bruk av ID-kort i byggebransjen, vil det kunne være et viktig bidrag. Men til tross for at vi har gjort mye, mener vi at det er behov for å gjøre enda mer. Vi er bekymret. Vi mener at det er et alvorlig slag der ute nå, der det er viktig at vi fra myndighetenes side er opptatt av å bidra enda sterkere enn det vi har greid så langt.

Som sagt trenger de seriøse bedriftene et seriøst arbeidsliv for å kunne overleve. Vårt resonnement er at de dermed har all interesse av å bidra til det. Derfor er det heller ikke urimelig at de pålegges å bidra, ved å påse at allmenngjøringsloven etterfølges. De seriøse aktørene vil også tjene på det. På samme grunnlag er det slett ikke urimelig at også tillitsvalgte gis utvidede muligheter i kampen for det seriøse arbeidsliv.

Det er viktig å understreke at selv om vi har gjort ting – med allmenngjøringsloven, Arbeidstilsynet har fått adgang til å begjære stansing, vi får ID-kort og andre ting, og nå får vi altså lovhjemmel for et påseansvar og innsynsrett – vil vi fortsatt ikke være i den situasjon at vi kan lenes oss tilbake og si at nå er alle utfordringer løst. Dette er nye, viktige bidrag i riktig retning, men det vil fortsatt være behov for å fokusere på enda flere tiltak for å hjelpe til med disse overordnede viktige spørsmålene.

Jeg har behov for å understreke at det Odelstinget ser ut til å gi Regjeringen nå, er en lov som gir oss fullmakt til å lage forskrifter om påseansvar for oppdragsgivere og innsynsrett for tillitsvalgte.

Så skal vi lage forskrifter. Det blir et viktig arbeid. Jeg har lyst til og behov for å si at når det gjelder komiteens

arbeid med innstillingen, har ikke minst Høyre og Fremskrittspartiet i forkant av innstillingens avgivelse stilt en rekke spørsmål til departementet – holdt oss i godt arbeid, for å si det slik. I brevene deres er det reist mange viktige problemstillinger. Representanten Engeset har i salen i dag pekt på viktige problemstillinger som vi må ta på alvor i det forskriftsarbeidet vi nå går løs på. Men jeg er sikker på at vi skal få gode svar i forskriften. Innvendingene som er kommet, er ikke store nok til at vi ikke ønsker oss den lovhjemmelen vi i dag ser ut til å få.

Jeg vil helt til slutt understreke at forskriften skal på en grundig, reell høring, slik at de innvendinger som kan være, og de innspill som har kommet, skal bli tungt og seriøst vurdert.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [14:56:00]: Vi er, som statsråden sa i sitt innlegg, alle sammen interessert i å komme sosial dumping til livs. Vi har forskjellige måter å tilnærme oss problemene på, og i det som er lagt fram, er det en del prinsipielle betenkeligheter, synes jeg.

Men jeg vil tilbake til et spørsmål som jeg har stilt tidligere i dag, uten å ha fått noe ordentlig svar på det. Det gjelder de innsigelser som Justisdepartementet har kommet med. De sier bl.a.:

«Tilsyn med at forskrifter etterleves er normalt en offentlig oppgave, og vi er skeptiske til om det såkalte oppdragsgiveransvaret vil være en egnet måte å effektivisere tilsynet med tariffnemndas vedtak.»

Og videre:

«Vi kan ikke se at departementet har redegjort for hvorfor oppdragsgivere vil være nærmere til å kontrollere og avdekke brudd, enn Arbeidstilsynet vil være.»

Jeg lurer på det samme som Justisdepartementet. Kan statsråden utdype dette nærmere, og om det er andre av Arbeidstilsynets oppgaver som er tenkt overført til private?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:57:02]: Det er vel slik at representanten Svendsen har fått svar på det spørsmålet mange ganger i dag, men han liker ikke svaret. Derfor fortsetter han å stille spørsmålet.

Hovedpoenget er at Regjeringen klart definerer det slik at dette ikke er privatisering av en tilsynsoppgave. Arbeidstilsynet skal fortsatt ha de oppgavene de har, men det er et bidrag til å kunne lette arbeidet deres. Derfor er Arbeidstilsynet veldig glad for at dette kommer. De er veldig opptatt av det seriøse arbeidslivet og opptatt av å kunne føre effektivt tilsyn, og sier at dette vil være et viktig bidrag til å kunne gjøre jobben enda bedre. Det er vi opptatt av at Arbeidstilsynet skal kunne gjøre. Derfor er vi også for dette.

Martin Engeset (H) [14:58:11]: Jeg er glad for at statsråden anerkjenner verdien av de spørsmål vi har stilt statsråden skriftlig underveis i prosessen. Det setter vi pris på, for vi har faktisk lagt mye arbeid i denne saken – ikke for å være vrang, men fordi vi faktisk har ment at

det er viktig å komme opp med en del av motforestillingene. Det er på mange måter også en del av den demokratiske prosess. Jeg er glad for at statsråden har den tilnærmingen og ikke blir vrang og grinete, som andre har en tendens til å bli.

Jeg synes, som jeg sa i innlegget mitt, at vi har fått svar på en del spørsmål. Men det er faktisk en del spørsmål som er ubesvart, og som er viktige. Jeg vil bare gjennom denne replikken anmode statsråden om å være spesielt oppmerksom på at næringslivet er veldig forskjellig, fra de bitte små og mellomstore bedriftene til de helt store. Akkurat det hensynet håper jeg blir tilstrekkelig ivarettatt i det forskriftsarbeidet statsråden skal i gang med.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:59:20]: Det er et viktig moment. Det er flere som har vist til at det står i proposisjonen at tiltaket til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter. At det er spesielt oppsiktsvekkende, har jeg litt vanskelig for å henge meg på. Det er selvfølgelig en utfordring ved ethvert pålegg overfor bedrifter i Norge at de minste bedriftene vil ha større utfordringer for å følge opp påleggene enn de større bedriftene. Det er en gjennomgående situasjon. Men spørsmålet er jo om ulempene veies opp av fordelene. Det er på mange måter de minste bedriftene som vil tjene mest på at vi får et mer seriøst arbeidsliv. I så måte vil det være akkurat likeens med en sjekkliste som Høyre foreslår. En sjekkliste vil også være en større belastning for de minste bedriftene enn det vil være for de store bedriftene. Det er en problemstilling vi gjennomgående står overfor, som vi selvfølgelig – så langt det er mulig – skal ta hensyn til når vi lager forskriften.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [15:00:31]: Kristelig Folkeparti støtter kampen mot sosial dumping. Men for oss er det viktig at tiltakene målrettes mot de deler av næringslivet hvor problemene er størst. Vi vet at utfordringene knyttet til sosial dumping er store i bedrifter og hos oppdragsgivere som har få eller ingen arbeidstakere som er fagorganiserte. Ved slike bedrifter kan imidlertid de ansatte være organisert i en lokal forening og ha tillitsvalgte. Jeg registrerer at det kun er tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen som etter Regjeringens mening skal ha rett til innsyn, selv om alle bedriftene er underlagt allmenngjøringsforskriften. Hvorfor vil statsråden nekte lokale tillitsvalgte som ikke er tilknyttet noen hovedorganisasjon, muligheten til innsyn i utenlandske arbeidstakers lønns- og arbeidsforhold?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [15:01:34]: Jeg må innrømme at jeg er ganske overrasket over at det spørsmålet reises. Hva er det vi snakker om her? Jo, det er en avtale inngått mest sannsynlig mellom f.eks. Fellesforbundet og en arbeidsgiverside. Det er den avtalen inngått mellom ett fagforbund og en arbeidsgiver som er allmenngjort. Så er forslaget fra Kristelig Folkeparti tydeligvis at når den avtalen gjelder ute på arbeidsplassen, kan personer som er organisert i andre forbund, gå rundt og ha

innsyn i og dermed forstå hvordan en tariffavtale inngått av ett forbund og en arbeidsgiver skal håndteres i praksis ute på en arbeidsplass. Ja, det skulle blitt liv og røre i det norske arbeidsmarkedet hvis det prinsippet skulle ligget til grunn at organiserte i andre forbund skulle kunne gå inn og ha forståelse av hvordan andres tariffavtaler skal oppfattes. Jeg tror Kristelig Folkeparti skal tenke litt mer gjennom det standpunktet.

André N. Skjelstad (V) [15:02:52]: Statsråden er skikkelig i det han påpeker, bl.a. at her er det enighet om sosial dumping, men virkemidlene er forskjellige. Vi har stilt en del spørsmål – bl.a. ganske mange fra Høyre og Fremskrittspartiet – som til dels er besvart ganske godt.

Men jeg ønsker å bevege meg litt inn på det som jeg har vært inne på tidligere i debatten, bl.a. det med småbedrifter og det at det nå antakelig blir flere skjemaer i et allerede sterkt presset skjemavelde. Jeg vil også si at det helt klart vil kunne bli også en god del juridiske komplikasjoner som mange må ta høyde for. Har statsråden tenkt litt på hva som vil bli utgangen for mange av de småbedriftene som kommer oppi dette? Jeg vil be han resonnerer litt i forhold til det, uten at det nødvendigvis medfører det store nå. Men jeg ønsker å ta det opp med statsråden.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [15:03:55]: Først og fremst tror jeg problemet overdrives, for i praksis er det veldig få av de små bedriftene som er oppdragsgivere med et sett av underleverandører under seg. Det er ikke normalen i byggebransjen, som nå er allmenngjort i Norge.

Så tror jeg også at det er noe med at av og til kan det være lurt å komme seg ut av denne sal og over i det praktiske liv. Der ute har man lange og gode tradisjoner for å forholde seg til både HMS-arbeid og andre spørsmål på en sånn måte at man finner gode, praktiske løsninger på hvordan lov og forskrift skal håndteres på en klok måte. Så jeg føler meg overbevist om at når vi er ferdige med dette forskriftsarbeidet, vil dette bli tilpasset et mangfoldig norsk næringsliv, og det vil kunne fungere like godt på dette området som f.eks. hovedverneombud og andre ordninger fungerer på byggeplasser i dag.

Kenneth Svendsen (FrP) [15:05:11]: Nå diskuterer vi jo sosial dumping, men dette med konkurranse om lønn og bedre arbeidsvilkår er jo egentlig sunt. Hvis en bedrift får oppdrag der de kan ta ut en haug med profitt, vil det f.eks. kanskje gi høyere lønn til de ansatte eller bedre arbeidsvilkår, utover det loven tar stilling til. Men i forbindelse med behandlingen av sosial dumping har jeg merket meg at ulike aktører i arbeidslivet legger forskjellig betydning i «sosial dumping». Jeg tror det er behov for å få en klargjøring av hva som ligger i «sosial dumping», slik at vi alle har en felles forståelse av det. Vil statsråden ta initiativ til at det blir gjort et arbeid for å få klarlagt akkurat det?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [15:06:07]: Jeg mener at vi har forsøkt å gjøre det gjennom at vi i handlingsplanen mot sosial dumping har definert hvordan vi

oppfatter det begrepet. Der står det at sosial dumping er når utenlandske arbeidstakere

«utsettes for brudd på helse-, miljø- og sikkerhetsregler, herunder regler om arbeidstid og krav til bostandard, og/eller når de tilbys lønn og andre ytelser som er uakseptabelt lave sammenliknet med hva norske arbeidstakere normalt tjener eller som ikke er i tråd med allmenngjøringsforskrifter, der slike gjelder».

Det er en definisjon som Regjeringen har gått til Stortinget med, i handlingsplanen mot sosial dumping, som vi la fram i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i fjor. Jeg kan vel ikke si at jeg synes at hovedutfordringen i norsk arbeidsmarked nå er å flikke på den definisjonen. Hovedutfordringen er å forhindre at den sosiale dumpingen som skjer, jf. denne definisjonen, bekjempes på en bedre måte. Det er det vi tar sikte på i dag, og det er jo det representanten Kenneth Svendsen ikke vil være med på.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Lise Christoffersen (A) [15:07:27]: Regjeringen og stortingsflertallet fortsetter å levere på viktige områder for vanlige arbeidstakere. Det sa vi før valget, og det ble gjentatt i Soria Moria-erklæringen. I dag handler det om kampen mot sosial dumping, som er en viktig sak for utenlandske arbeidstakere som kommer til Norge – som Norge har bruk for – men ikke desto mindre en viktig sak også for norske arbeidstakere. Siste meningsmåling viste at 65 pst. av de LO-organiserte ville stemme rødgrønt. De ser antakelig hvem det nå er som setter fullt trykk på ordnede forhold i arbeidslivet, og hvem som ikke gjør det.

Norge går så det suser. Situasjonen på arbeidsmarkedet er positiv, men vi ser likevel noen trekk som er egnet til bekymring: Vi mangler arbeidskraft – 88 000 i minus. Bedrifter sier fra seg oppdrag. Kristin Halvorsen sier rett ut at polakkene redder Regjeringens løfter om barnehageplasser, veier og jernbane. Én av tre NHO-bedrifter har ubesatte stillinger. Sjefsøkonomen der sier at utlendingene redder oss. NAV EURES jobber under høytrykk for å skaffe nok arbeidskraft fra utlandet.

Det kan derfor ikke være noen tvil om at utenlandske arbeidstakere er mer enn velkomne, men det gjelder altså noen betingelser og spilleregler, som ikke alle arbeidsgivere og oppdragsgivere respekterer. I medieoppslag etter medieoppslag kan vi lese om østeuropeere på toppen av ulykkesstatistikken, om ulykker som skjules, byggearbeid i toppetasjer uten rekkverk, feilmonterte stillaser, luse-lønn, manglende arbeidstillatelser og elendige boforhold. Vi leser om asbestfjerning uten beskyttelse og om polakker som klatrer høyst og går dypest i grøftene uten sikring. Det opereres med lønninger vi ikke tror er sanne, og dessverre ikke bare i regi av private byggherrer. VG skrev i mars i fjor om polakker som bygde operaen til 62 kr timen – 20 polske arbeidere to og fire sammen på rommet på hospits, med to dusjer på deling, med falske papirer, ingen ferie og ingen sykepenges. De var jo for så vidt heldige, for andre har vært henvist til en madrass på anleggsplassen.

Vi kan ikke rolig se på at det arbeiderbevegelsen har kjempet fram gjennom 100 år, undergraves av useriøse utsgere. Vi kan heller ikke rolig se på at seriøse bedrifter bukker under for hensynsløs konkurranse. Vi snakker ikke bare om mindre forseelser, men ofte om grov kriminalitet, som også ofte henger sammen med annen lyssky virksomhet.

Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet har i sine merknader argumentert mot de tiltakene som diskuteres her i dag, av hensyn til de 80 pst. av bedriftene som har under fem ansatte. Av bedriftene er det antakelig nettopp disse som drar størst nytte av trepartssamarbeidet, det velregulerte arbeidsmarkedet som kjennetegner og faktisk også er selve grunnlaget for hele det norske velferdssamfunnet. Her har arbeidsgivere og arbeidstakere felles interesser.

Jeg skjønner for så vidt at Fremskrittspartiet hopper av. Fremskrittspartiet ønsker jo som kjent ingen begrensninger i den enkelte borgers rett til å inngå arbeidsavtaler direkte med arbeidsgiver. De ønsker å undergrave et regulert arbeidsmarked. Jeg har større problemer med å følge Høyre og Venstre i denne saken, når de stemmer nei til alle tiltak som forplikter arbeidsgiver- og oppdragsgiver-siden, enten det er utvidet oppdragsgiveransvar eller inn-synsrett for tillitsvalgte.

Dette handler om flere ting. Det handler om politikk, og det handler om moral: Vi vil ikke ha en ny underklasse av utenlandske arbeidstakere. Det har hittil handlet mye om tradisjonelt mannsdominerte bransjer. Men vi er altså ikke ferdige med saken, og etter hvert må vi også få fokus over på kvinnedominerte bransjer, som renhold og reiseliv, f.eks.

Det handler også om bekjempelse av alvorlig kriminalitet – dette blir et satsingsområde for Politidirektoratet de neste tre år. Det handler om å forebygge dødsfall og skader. Og det handler ikke minst om internasjonale forpliktelser. EØS-regler og utsendingsdirektivet er én ting, ILO-konvensjon nr. 94 en annen. Vi som er med i Europarådsdelegasjonen, var så sent som i januar i år med på å fatte vedtak der alle medlemsland, dvs. alle europeiske land unntatt Hviterussland, bes om å sikre utenlandske arbeidstakere likhet i lønninger, arbeidsbetingelser og sosiale rettigheter, regulere vikarbyråene, øke ressurser til tilsynene, bruke sanksjoner, samarbeide på tvers av etater, samarbeide med fagbevegelsen, delta i internasjonalt samarbeid mellom tilsyn, politi og grensevakter, be fagbevegelsen om å ta vare på sine utenlandske kamerater, gi informasjon og gjøre utenlandske arbeidstakere i stand til å hevde sine egne rettigheter – altså veldig mange av de tiltakene som Regjeringen har fremmet tidligere, og fremmer for Stortinget her i dag.

Martin Engeset sa at det er gledelig med debatt, men jeg vil understreke at debatt absolutt ikke er nok. Passivitet er det siste vi trenger på dette området. Det synes jeg kjennetegner de borgerlige partiene her i dag. Alternativet til handling kan fort bli at Norge blir et fristed for useriøse og kriminelle aktører, og det er ingen av oss tjent med.

Presidenten: Dei talarene som heretter får ordet, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Svein Flåtten (H) [15:12:41]: Det er liten politisk uenighet om at det skal være ordnede forhold i norsk arbeidsliv. Og det er det jo. Men når man hører en del talere fra posisjonen, virker det som om bare man bruker uttrykket sosial dumping, rettferdiggjør det ethvert pålegg om økt byråkrati i praktisk utøvelse av norsk næringsliv. Det er nesten beklemmende å høre f.eks. representanten Karin Andersen si at med denne loven er vi på vei mot et seriøst arbeidsliv. Da tror jeg vi risikerer å slå barnet ut med badevannet, altså at den positive holdningen man nå har i norsk næringsliv og i norske næringslivsorganisasjoner til å få til akseptable arbeidsforhold overallt, får seg et grunnskudd ved at man vedtar fullmaktslover som man ikke vet hva vil innebære for norske bedrifter. Jeg synes det er en unødvendig mistenkeliggjøring av norsk næringsliv, og jeg tror at en del av de virkemidler som nå vil bli vedtatt, vil bli oppfattet som et anslag mot de tusenvis av små og mellomstore bedrifter som finnes rundt i landet. Det synes da også når man leser proposisjonen, som om den tanken kan ha streift Regjeringen når man sier at «tiltaket til en viss grad vil kunne favorisere større og etablerte virksomheter». Det er i beste fall et understatement.

Saksordføreren gav oss en beretning om LOs kronerulling til polakker med dårlige arbeidsforhold i Bergen. Representanten Christoffersen har lekset opp avisoppslag. Ja, det finnes en mengde dårlige eksempler. Men da tror jeg det er lurt å gjøre sånn som statsråden sier – komme seg ut av denne sal og ut i det praktiske liv. Det er litt for sent for meg å gjøre det, men jeg har benyttet første delen av livet mitt – en 30–40 år – til nettopp å gjøre det.

Og hva med dette eksemplet, som jeg tror finnes i tusenvis av norske småbedrifter – mange med bare fem–ti ansatte – hvor hver dag er en evig kamp om å få knappe ressurser og knapp tid til å strekke til? Mange av disse er i bygg- og anleggssektoren. De er opptatt med leveranser fra underleverandører og oppdragstakere, som det nå settes i gang med å føre en inngående kontroll med. Mye håndteres uten lange kontraktsgjennomganger, men på sparket der og da. Og dette påseansvaret, slik som det nå er utformet, og slik som vi kanskje ikke vet hvordan vil bli utformet, vil bety veldig mye jobb. De store oppretter en ny avdeling, de små tar litt fra fritiden med familien.

Spørsmålet er om disse virkemidlene vil skape de forholdene som vi ønsker. Jeg tror at det eneste det vil skape, er tusener av daglige lovbytere som får det valget, som mindretallet peker på i en merknad, enten å legge ned virksomheten eller å drive i konflikt med loven eller de forskrifter som er varslet. De fleste av landets småbedrifter i bygg og anlegg vil antakeligvis velge å drive i konflikt med loven. For landets verdiskaping og velferd er jeg nesten fristet til å si heldigvis, men det var vel ikke det vi ønsket.

B e r i t B r ø r b y hadde her gjeninntatt president-plassen.

Per Rune Henriksen (A) [15:15:58]: I likhet med forrige taler har jeg også en fortid i det praktiske arbeidsliv. Jeg har vært fem år regionalt verneombud innen byg-

(Henriksen)

gefag og har vært i nærkontakt med småbedrifter daglig i fem år. Min erfaring er at de gjør det som trengs å gjøres for å få seriøse forhold rundt seg, for de vet så inderlig vel at den negative konkurransen som f.eks. sosial dumping utgjør, først og fremst rammer dem.

Debatten her i dag handler om arbeidsinnvandring og de forhold og den beskyttelsen som vi tilbyr utlendinger på arbeidsoppdrag i Norge. Vi skal ikke glemme at vi har forpliktelser f.eks. etter utstasjoningsdirektivet til å sørge for at arbeidstakere på oppdrag i Norge får den lønn og de arbeidsvilkår som de skal ha. Det er vel egentlig også det minste kravet vi kan sette til oss selv når vi vet at vi nyter godt av lav rente bl.a. på grunn av utenlandsk arbeidskraft som gjør en innsats her i Norge.

Fremskrittspartiet sier her i dag at de vil ha ordnede forhold. Men hvilke virkemidler har de, bortsett fra det fikenbladet den sjekklisten som de i dag går inn for, er. Nå er det dårligere målinger for Fremskrittspartiet, og da spiller de selvfølgelig innvandringskortet sitt. I dag kom de med en svær rapport om en helhetlig, alternativ innvandringspolitikk, deriblant ti sider om arbeidsinnvandring. Jeg hev meg over dokumentet, og ventet at her skulle vi finne ut hva Fremskrittspartiet mener om arbeidsinnvandring og lønn. Det nærmeste jeg kommer, er det som sies om au pair-ordningen, hvor de med stor entusiasme forteller:

«I Norge er au pair-ordningen veldig populær, fordi barnefamilier på denne måten får pålitelig arbeidskraft til en billig penge.»

Videre ser jeg ingenting om problemstillinger rundt sosial dumping, rundt svindel av arbeidstakere i Norge, rundt illegalt arbeid fra østeuropeisk arbeidskraft, som Fafo har avvist. Men optimismen tok seg litt opp da jeg så at de hadde et eget kapittel som heter «Tiltak og eventuelt behov for ytterligere ordninger». Og vi blar, og vi kommer så til kapitlet som heter «Nye EU-land og overgangsregler», hvor de sier:

«Det aller viktigste i overgangsperioden er å få tid til å sikre velferdsordningene mot misbruk fra arbeidsinnvandrere, noe som kan bety at det blir nødvendig å gjennomgå alle velferdsordningene som står i fare for å bli misbrukt.»

Jeg hører at Fremskrittspartiet sier at de ønsker ryddige forhold i arbeidslivet, og at de ønsker å ta tak i sosial dumping. Men jeg ser ingen forslag.

Karin Andersen (SV) [15:19:10]: Representanten Flåtten antyder at de som er for faktiske og effektive tiltak mot sosial dumping, aldri har vært ute i arbeidslivet eller vært andre steder og orientert seg om hvordan fakta er. Da tror jeg kanskje det er lurt også av andre representanter å gå inn i de forskningsrapporter som f.eks. Fafo har kommet med når det gjelder polakker i Oslo. Det er slått fast at hver tredje polakk er blitt lurt for lønn – hver tredje! Og 14 pst. har hatt falsk kontrakt. Dette er svære tall. Og det vi snakker om nå, er bare en liten bit av næringslivet. Håndverksbedriftene som flere av oss har vært og besøkt, sier at de greier seg ikke lenger. De går konkurs i konkur-

ransen med de useriøse hvis ikke myndighetene nå setter i verk flere tiltak. Fakta er nok slik dessverre at situasjonen på arbeidsmarkedet har sterkere innslag av sosial dumping enn vi liker.

Så gjelder det holdninger. Fra Proffice har Stortinget nå fått tilsendt en ny markedsanalyse som de har fått et firma til å se på, der det sies at 47 pst. av bedriftsledere mener at sosial dumping er et problem i arbeidslivet. Men samtidig er det også slik, dessverre, at en annen 47 pst. ikke synes det er et problem. Det sier litt om holdningene. Også Fafo-undersøkelsen sier noe om holdninger når det er slik at veldig mange norske familier synes det er helt greit å ansette en polsk dame uten rettigheter og med en luselønn. Det blir sikkert reint etter dama, men det er en utrolig dårlig deal for henne. Da synes jeg ikke man tar inn over seg at vi har behov for å gjøre vesentlig mer.

Så er det prinsipper. Ja, for SV er det et viktig prinsipp at hvis det er sånn at noen sitter på toppen og høster stor gevinst og fortjeneste av ikke å følge spillereglene, f.eks. ikke sikrer sine arbeidstakere skikkelige og trygge arbeidsvilkår eller gir dem en skikkelig lønn, skal risikoen for å bli tatt for det øke, og man skal risikere noe ved å oppføre seg sånn. Det er en del av det påseansvaret som nå blir lagt inn, og som også skal være en del av det grunnlaget som Arbeidstilsynet skal kunne bruke for å kontrollere de allmenngjorte tariffavtalene. Det er et viktig virkemiddel for at man skal kunne ta dem som er useriøse, mens de som er seriøse, faktisk skal få et konkurransefortrinn ved at de kan dokumentere at de oppfører seg ordentlig. Det vil være et stort konkurransefortrinn når man skal ha nye kontrakter.

Svein Flåtten (H) [15:22:36]: Jeg har ikke vært uenig med representanten Karin Andersen om at sosial dumping er et problem. Det jeg har forsøkt å si, er at det å bruke begrepet «sosial dumping» ikke kan rettferdiggjøre absolutt alle tiltak, og at man må se på virkemidlene.

Representanten Andersen sier at nå får vi et påseansvar, som nå legges inn. Nei, det er nettopp det vi ikke gjør. Vi vet ikke hvordan dette vil virke for norske bedrifter. Vi må være klar over at et stort flertall av norske bedrifter, også små bedrifter, selv om de har vært i søkelyset her i dag, driver på en ordentlig, skikkelig måte, og de trenger faktisk ikke mer byråkrati, de trenger ikke mer skjemavelde. Og det er jo også slik at den verdiskapingen som foregår ute i bedriftene, skaper den velferden som representanten Karin Andersen og hennes parti som regel står fremst i køen for å dele ut. Da må vi sørge for at det grunnlaget ivaretas.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 676)

S a k n r . 2

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i friskolelova (Innst. O. nr. 88 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 37 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 115 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:25:54] (ordfører for saken): Odelstinget skal i dag behandle innstillingen om ny privatskolelov. Bakgrunnen for Regjeringens forslag har vært et ønske om å stoppe den store framveksten av skoler som vi har vært vitne til.

Komiteens innstilling er delt. Flertallet består av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Høyre og Venstre leverer et helhetlig endringsforslag med subsidiær støtte fra Fremskrittspartiet. Felles for begge forslagene er at de innebærer noen endringer og noen innstramninger – i større eller mindre grad – av eksisterende lov. Jeg regner med at Høyre og Venstre gjør nærmere rede for innholdet i deres forslag.

Invitasjonen til forhandlinger om denne loven har vært veldig klar fra Regjeringens og statsrådets side. Ja, jeg har vel aldri hørt at andre partier blir så invitert til samarbeid ved framleggelsen av et lovforslag som i denne saken.

Da Regjeringen la fram sitt forslag til ny privatskolelov, merket vi oss at det ikke var de store endringene som var gjort i forhold til høringsutkastet. Vi så at dette ville kunne få konsekvenser for mange friskoler. Enkelte skoler ville faktisk blitt lagt ned om loven hadde blitt vedtatt. Loven var dessuten laget slik at den skulle gjøre innstramninger slik at nye skoletyper med rene paralleller i det offentlige ikke skulle godkjennes, men samtidig ville de skolene som ville bli godkjent, få for stramme rammer og uklare rettigheter.

Kristelig Folkeparti kunne ikke sitte og se på at det ble vedtatt en ny privatskolelov som ikke ville være til å leve med for mange av friskolene. Vi sa da vi kom i opposisjon, at vi ville være konstruktive, vi sa vi ville være konstruktive da lovforslaget ble lagt fram, og det har vi vært. Jeg vet at mange har vært takknemlige for at Kristelig Folkeparti tok og har tatt ansvar.

Kristelig Folkeparti vil ha en trygg, god og sterk offentlig skole, som vil være det naturlige førstevalg for de aller fleste i Norge. Samtidig ønsker vi å legge forholdene til rette for friskolene. Vårt utgangspunkt er at skolene må kunne ha en lov som sikrer framtiden for eksisterende

skoler, og som også sikrer at nye kan bli opprettet. Det er det vi nå har fått gjennomslag for gjennom avtalen med regjeringspartiene.

For Kristelig Folkeparti er det foreldreretten som er grunnlaget for vår støtte til opprettelse av friskoler. Det har vært vår konsistente holdning helt siden saken kom i vårt prinsippprogram i 1936. Det er helt avgjørende for oss at alternative religiøse og pedagogiske skoler skal kunne bli godkjent og ha gode rammevilkår. Dette var hovedfokuset da daværende statsråd Kjell Bondevik på 1960-tallet skrev den første privatskoleloven på kjøkkenbenken hjemme. Han skrev:

«Når staten utøver funksjoner som den påtar seg på oppdragetsens og undervisningens område, skal den respektere foreldrenes rett til å sørge for slik oppdragelse og undervisning i samsvar med deres egen religiøse oppfatning og livsanskuelse.»

Vi må ha en god offentlig skole og friskoler som et supplement til den.

Foreldreretten handler ikke om fritt skolevalg eller valgfrihet. Foreldreretten handler om at foreldre som ønsker en annen oppdragelse av sine barn enn den man får i offentlig skole, skal få lov til å velge det. Det er denne retten som er nedfelt i menneskerettighetene. På den måten har friskoleloven som et av sine viktigste mål å ivareta minoriteters rettigheter.

Forbedringene vi har oppnådd gjennom avtalen, er mange, og de er viktige. Flertallet forutsetter at skoler blir godkjent når det søkes innenfor det fastlagte godkjeningsgrunnlaget og øvrige krav i loven. Vertskommunens eller vertsfylkets uttalelse vil ikke være avgjørende for om en skole får starte eller ikke. I tillegg vil det bli anledning til å starte opp alternative skoler som et tidsavgrenset forsøk.

Religiøse og pedagogiske alternative skoler vil få større mulighet til å være reelle alternativer til den offentlige skolen. Vi har presisert at Utdanningsdirektoratets praksis med å tolke begrepet «jamgod» opplæring med tilnærmet lik opplæring i den offentlige skolen ikke er riktig. Nå vil friskolene bl.a. få anledning til å flytte på timer så lenge fagenes kompetansemål fastholdes. Det rigide systemet hvor skolene får godkjent maksimalt elevtall på hvert årstrinn, erstattes med på hvert tilbud, dvs. hvert utdanningsprogram. Skoler skal også kunne slippe å sette kompetansemål på hvert trinn, noe som er viktig bl.a. for Steiner-skolene.

De såkalte 6A-skolene, som består av bl.a. bibelskoler, kunstskoler og andre, skal ha samme rammevilkår uansett om de beholder sin plass i privatskoleloven, kommer inn under fagskoleloven eller kommer inn under en ny lov som vil komme. Vi er også tilfreds med at det i perioden fram til nytt lovverk er på plass skal være mulig med driftsendringer og til å starte opp nye såkalte 6A-skoler.

Menneskerettighetslovgivningen som hjemler foreldreretten og er selve grunnlaget for vår friskoletenkning, er tatt inn igjen i lovtæksten.

Alle skoler som gav voksne uten rett til videregående opplæring en ny sjanse til utdanning, skal få fortsette med

dette. Det var flere skoler og linjer som ville bli nedlagt om ikke dette hadde blitt videreført.

Det er tidligere på grunn av Riksrevisjonen varslet en gjennomgang av skoler for funksjonshemmede. For Kristelig Folkeparti har det vært særs viktig å skape trygghet for disse skolene. Vi understreker verdien av å opprettholde skoler som kan sikre barn og voksne med særskilte behov et tilrettelagt tilbud. Disse vil også framover få muligheten til driftsendringer.

Det gjøres presiseringer når det gjelder mulighetene for å drive med annen virksomhet og kjøp av opplærings-tjenester.

Til sist en liten sak som ikke berører så mange, men som er så utrolig viktig for dem det gjelder, og som har vært oppe i denne salen før. Skolene for barn av bistandsarbeidere er nå reddet gjennom at de slipper kravet om et minimumsantall elever ved skolene. De får dessuten anledning til å drive med desentralisert undervisning. Dermed har vi sikret at barn som er med sine foreldre ut, slipper å bli sendt på internat over lengre perioder og langt borte fra sine foreldre.

Disse og en del andre punkter gjør at friskolene etter dette går en tryggere framtid i møte. Vi har vært tydelige på hva vi ønsket å forandre i Regjeringens forslag, helt siden høringsutkastet ble sendt ut. Begge parter har måttet strekke seg langt. Vi har måttet gi og ta på områder som har vært vanskelige å bryne seg på. Vi har måttet gi oss på bl.a. muligheten til å kunne opprette grendeskoler, en ren rettighetslov og navnet på loven. Vi er likevel godt fornøyd med resultatet vi er kommet fram til. Representanter for friskolene i Norge har sagt det kanskje enda sterkere enn en sørlending sier det: «Dette er et knallgodt kompromiss.»

Jeg vil benytte anledningen til å berømme særlig regjeringens partienes forhandlingsleder, representanten Huitfeldt, men også statsråden for evnen til å lytte og forstå for å komme fram til enighet. Jeg tror vi på begge sider har lært mye gjennom denne prosessen.

Regjeringens mål for forhandlingsinvitten har vært å få en lov av varighet og å sikre stabilitet. Friskolene er ikke tjent med å skulle være kasteballer som ved ethvert regjeringsskifte må forholde seg til nye lover og regler. Om denne loven vil kunne sikre denne stabiliteten, er nå opp til departementet og statsråden. Det avgjørende for denne lovens framtid er faktisk ikke først og fremst avtalen. Det avgjørende vil være hvordan loven vil bli praktisert. Avtalepunktene og merknadene vi står sammen om, er tydelige. Nå er det opp til statsråden.

Til slutt har jeg som saksordfører behov for å rette en trykkfeil i innstillingen, i § 6A–8 i friskoleloven – Innst. O. nr. 88, side 38. Den nye lovteksten om at

«Departementet kan gi nærmere forskrift om forbod mot utbytte eller anna overføring som nemnt i bokstav a»,

er en del av leddet ovenfor, altså første ledd. Paragrafen skal med andre ord ha tre ledd, ikke fire.

Med dette anbefaler jeg innstillingen.

Presidenten: Når det gjelder trykkfeilen, vil korrigeringen bli tatt inn i beslutningen.

Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [15:35:21]: Det er ikke til å komme bort fra at representanten fra Kristelig Folkeparti høres svært fornøyd ut fra talerstolen i dag.

Til tider snakker Kristelig Folkeparti om – det ble gjort også i dette innlegget – viktigheten av valgfrihet. Imidlertid registrerer jeg at valgfriheten ikke er generell, men valgfrihet skal bare gjelde der hvor det er konkrete religiøse eller pedagogiske motiver for at foreldrene ønsker et annet valg. Jeg tar det til etterretning.

Men denne gangen er Kristelig Folkeparti med på et lovforslag som er på sterk kollisjonskurs med det lovforslaget Bondevik II-regjeringen la frem for ganske få år siden. Representanten Ola T. Lånke har tidligere i en debatt utenfor denne salen denne uken gitt uttrykk for at Kristelig Folkeparti vil kjempe for det lovforslaget som i dag vedtas, også etter valget i 2009, som utgangspunkt.

Betyr det at vi nå ser et kraftig linjeskifte som vil være av varig karakter fra Kristelig Folkepartis side på dette området?

Dagrun Eriksen (KrF) [15:36:21]: Dette er ikke et kraftig linjeskifte fra Kristelig Folkeparti. Jeg har i den siste tiden kost meg med både å lese Kjell Bondeviks tanker rundt den første loven, følge opp Kjell Magne Bondeviks fortsettelse, og nå hva Dagrun Eriksen har gjort.

De som har flyttet seg i denne saken, er ikke Kristelig Folkeparti, tvert imot, vi har fått med oss Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet på å sikre en lov for skoletyper som normalt levde veldig utrygt med den konstallasjonen som i dag sitter i regjering.

Kristelig Folkeparti har sagt, og jeg sa i mitt innlegg – og det står jeg for – at det som vil være avgjørende for stabiliteten og holdbarheten med hensyn til denne loven, vil være praktiseringen. Vi har nå gitt et godt rammeverk for at skolene kan fungere, og så vil det være praktiseringen som vil være avgjørende for om Kristelig Folkeparti blir stående på dette.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [15:37:31]: Kristelig Folkeparti er i dag med på en lov som flytter godkjenning fra å være en rettighet til å bli et skjønn. Da representanten Dagrun Eriksen redegjorde for hva flertallet hadde blitt enig om, hoppet hun elegant over en passus i en flertallsmerknad fra regjeringens partiene og Kristelig Folkeparti der det står at ett av skjønnskriteriene skal være behovet for skolen.

Den 4. august 2005 ble Jens Stoltenberg spurt av Dagsavisen: «Er det behov for flere private sykehus og private skoler?» Svaret var uten forbehold: «Nei!».

Det rammer selvfølgelig også religiøse skoler og pedagogisk alternative skoler som ønsker å starte, fordi de ikke er garantert å få lov til å starte opp.

Jeg antar at Kristelig Folkeparti, i motsetning til statsministeren, ser at det er behov for flere religiøse skoler. Men spørsmålet blir da: Hvem og hva er det som bestemmer behovet, og når er behovet dekket?

Dagrun Eriksen (KrF) [15:38:29]: Vi har styrket godkjenningssgrunnlaget i forhold til det som lå som høringsutkast og som lovforslag her i salen. Vi har sagt at vi forutsetter at innenfor de kriteriene som er nevnt i loven, skal det være en godkjenning. Ett av kriteriene er, som representanten Eriksen Søreide riktig nevner, skolens behov. Det er kun for at man også skal kunne koble inn fornuften. Det handler f.eks. om hvorvidt man skal kunne åpne en religiøs skole, som etter loven vil ha mulighet til å starte, i nabolokalet til en annen religiøs, kristen skole. Eller skal man da kunne si at akkurat her er det ikke behov for skolen?

Jeg vet at replikanten har snakket direkte med statsråden om at dette er en klausul som må behandles med varsomhet. Den vil ikke bli behandlet ut fra om dette er skoletyper man liker eller ikke liker.

Odd Einar Dørum (V) [15:39:36]: Representanten fra Kristelig Folkeparti skal ha ros for forbedringer som har skjedd i Regjeringens forslag, og som også Venstre har omtalt. Vi skiller veier fordi vi ikke vurderer forslaget samlet sett som godt nok, men det er ikke det jeg skal ta opp nå.

En rekke av de forbedringene som er kommet til uttrykk, baserer seg på flertallsmerknader. Jeg er medlem av utdanningskomiteen, til liks med representanten Eriksen. Vi hadde en enstemmig komite som hadde kraftige flertallsmerknader når det gjaldt elevers rett til å få utdanning i forbindelse med rusbehandling. Etterpå har vi konstatert at de flertallsmerknadene dessverre ikke har vært så veldig mye verdt. Det gjelder ikke representanten Eriksen, for hun stod fast på dem i alle senere runder, men resten av flertallet forsvant plutselig.

Når så mye hviler på flertallsmerknader, og når en enstemmig komite tidligere gikk inn for noe som vi trodde skulle være veldig sterkt, når det gjelder noe så grunnleggende som skoletilbud i rusinstitusjoner, hvilken trygghet har representanten da for at disse merknadene vil bli fulgt opp i det videre i arbeidet, og i det hun selv kaller praktiseringen av loven?

Dagrun Eriksen (KrF) [15:40:39]: Jeg er trygg på de merknadene og det vi har kommet fram til, av to grunner.

Det ene er at vi også har en framforhandlet avtale, hvor vi har skrevet under på at dette er vi gjensidig forpliktet på. Og det er veldig sjelden tradisjon for at avtaler brytes med underskriver.

Det andre som gjør meg ganske sikker på at det vi er blitt enige om, også vil bli fulgt opp av flertallet, er at jeg gjennom denne prosessen har erfart og forstått at også flertallet ønsker å få til en lov som vil være holdbar, og som skal være stabil. For å få det til er vi helt avhengige av at de avtalene og det vi er blitt enige om, faktisk følges

opp i praktisk politikk. Jeg går med trygghet inn for dette, men jeg kan love at Kristelig Folkeparti kommer til å være like aktiv og påpasselig med å se til at dette følges opp gjennom den videre prosessen, som vi har vært aktiv i forhandlingene nå.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anniken Huitfeldt (A) [15:42:01]: Kirkesanger, lærer og stortingsrepresentant for Venstre Jørgen Olafsen sa om datidens todelte skolesystem på slutten av 1800-tallet at det var

«en Opdragelse i Standsforskjel og Missundelse, i det Klassehad som netop følger med, at man fra Barndommen af bliver satt paa hver sin Bænk».

Og: Det setter

«de forskjellige Samfundsklasser (...) paa hver sin Bænk og til at nære dette Had mellem de forskjellige Samfundsklasser og den Standsforskjel, som efter min Mening er vort Samfunds allerdybeste Saar».

Vår egen statsminister, Jens Stoltenberg, som riktig nok ikke har evner i retning kirkesanger, sier at noe av det fineste i det norske samfunn er fellesskolen, hvor barn og unge fra ulike sosiale lag er samlet. Uansett hva slags samfunnslag vi kommer fra, møtes vi i fellesskolen. Det er mangfold. Det skaper toleranse, og det skaper mindre motsetninger mellom folk, fordi vi har lært hverandre å kjenne innenfor den offentlige fellesskolen.

De privatskolene vi har i dag, representerer stort sett religiøse og pedagogiske alternativer til den offentlige skolen. De skaper ikke markante sosiale skiller. Vi trenger disse alternativene til den offentlige skolen. Derfor vil den nye loven verne om de pedagogiske og religiøse alternativene til den offentlige skolen.

De skolene vi stopper, er de som ikke representerer noe alternativ til den offentlige skolen, men som vil investere i det norske skolemarkedet. Men vi vil ikke ha noe skolemarked. Vi vil at elevene skal ha rett til et godt offentlig skoletilbud og mulighet til å gjøre alternative valg.

Vi vil ikke at religiøse og pedagogiske alternativer skal settes i samme bås som alle de skolene som til slutt fikk godkjenning i frislippet som ble resultatet av den forrige loven.

Konsekvensen av den loven, friskoleloven, hadde blitt en massiv nedleggelse av offentlige skoleplasser, med 15 000 nye elevplasser på videregående skole. Det førte til protester fra folk fra Kristelig Folkeparti, fra Venstre-folk, ja til og med fra Høyre-folk over hele landet. Loven viste seg i langt større grad enn det man hadde regnet med, å være en trussel mot den offentlige skolen.

Derfor var det godt grunnlag for at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti gikk sammen i forhandlinger om en ny lov – Kristelig Folkeparti og Senterpartiet med hjerte for mange privatskoler, og alle partier som varme tilhengere av fellesskolen. I utgangspunktet var vi enige om det viktigste: en skolelov som skulle gi gode muligheter for alternativer, men også forsvare den offentlige fellesskolen. Vi vil at privatskoler skal representere noe kvalitativt annerledes enn den offentlige skolen.

Det er tydelig at Venstre også har gjort seg noen erfaringer med den forrige loven når de nå har fått med seg Høyre på innstramninger. Nå heter det nemlig at skoler kan nektes godkjenning hvis det fører til vesentlig svekkelse av det offentlige skoletilbudet. De vil også stramme inn muligheten til å hente inn overskudd, slik at skolene hindres i å bli reine pengemaskiner. Innstramningene kan ikke tolkes annerledes enn at den forrige loven var for svak på dette punktet.

Vi ser også at Venstre ikke er tilhenger av rene eliteskoler for realfag eller matematikk etter mønster fra toppidrettsgymnasene. PISA-resultatene gir ingen støtte til Fremskrittspartiets og Høyres idé om at vi skal samle de flinkeste i egne klasser for eliten. Det er ikke slik at de flinkeste blir bedre av dette, men vi vet fra en dansk undersøkelse at elever med foreldre som har lite utdanning og lav inntekt, gjør det bedre dersom de går i klasser som er sosialt mangfoldig, enn om de går på skole bare sammen med barn med lik bakgrunn.

Fremskrittspartiet er ytterliggående i privatskolepolitikken – fritt fram for å ta overskudd og skolepenger. Da blir minimumssjekken fra det offentlige et minstebeløp, og så blir det fritt fram for å få foreldrene til å legge ekstra penger i potten, penger de må betale for skoleplass, slik at de rikeste får de beste lærerne og det beste utstyret.

Vi ønsker ikke en slik skole. Vi vil at fellesskolen skal være best for alle.

I den nye loven er tanken at når vi reduserer muligheten til å starte privatskoler, møter vi de skolene vi slipper til, med større raushet. Derfor gir vi skolene mulighet til en noe friere praktisering av fag- og timefordelingen enn det den forrige friskoleloven gjorde. Vi vil ikke ha en lov hvor det er rene politiske vurderinger som ligger til grunn for godkjenning av skoleplasser. Det ble til syvende og sist resultatet av den gamle loven. Direktoratet ga saklig godkjenning til en god del nye skoleplasser, men etter valget ble det foretatt en rein ideologisk opprettelse av flerfoldige nye skoleplasser. Det var ikke saklig og nøkternt. Det var rein ideologi. Vi vil ha forutsigbarhet for privatskolene, men også for den offentlige skolen.

Bistandsskoler skal få starte opp, selv om de ikke alle har elevtall som tilfredsstillende minimumskravet.

Og de skolene som i dag kalles 6A-skoler, skal også være sikret for fremtiden. Målet er at flere av dem skal gå over til å bli fagskoler, slik at elevene som går der, kan få kompetanse på et høyere nivå. Men ikke alle skolene passer inn der. En rekke bibelskoler gir verken kompetanse på fagskolenivå eller på videregående skolenivå. De må sikres en lovforankring og finansiering i den nye loven.

Til slutt vil jeg takke saksordfører Dagrun Eriksen for en enorm innsats med den nye loven. Rent personlig har jeg dermed fått en voksenopplæring i arbeidet på misjonsmarken, i utdanningsmuligheter innen kristent barne- og ungdomsarbeid og i forholdene på detaljplan ved mange små, kristne skoler jeg aldri hadde hørt om. Det har vært lærerikt.

Den nye loven likner i stor grad på den gamle privatskoleloven. Det er en sentrumsorientert privatskolelov, en

moderat privatskolelov med hjerte for den offentlige skolen.

I det første innlegget jeg holdt som nyvalgt stortingsrepresentant på denne talerstolen, ønsket jeg et bredt forlik om en ny privatskolelov. Det er derfor med glede vi nå kan presentere et felles forslag sammen med Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [15:49:25]: Aller først: Det er ikke slik at Stoltenberg gikk i denne berømmelige fellesskolen som Huitfeldt snakket om. Han gikk faktisk på Steinerskolen.

Jeg vil ta opp en annen ting. Når det gjelder Montessoriskolene, mottar de i dag et statstilskudd tilsvarende 85 pst. av det som offentlige skoler mottar. Dette er 85 pst. tilskudd til driftsutgifter, og det dekker ikke kostnadene til administrasjon, lokaler og finansutgifter. Hvis en tar hensyn til de kostnadene, vil det si at tilskuddet til enkelte skoler dekker rundt 60–65 pst. av kostnadene som er i den offentlige skolen. Mener representanten dette er rettferdig? Hvilke konsekvenser kan det ha for skolens mulighet til å oppfylle lovkravet om å ha samme lønnsvilkår som offentlige skoler? Hvilke muligheter har disse skolene til å ha de beste lærerne og det beste utstyret?

Anniken Huitfeldt (A) [15:50:16]: Det er riktig at vår statsminister i deler av sin skoletid gikk på Steinerskolen, men som jeg sa i mitt innlegg, mener ikke vi at disse pedagogiske alternativene er noen utfordring for fellesskolen. Dette mangfoldet trenger vi. Men vi trenger ikke de nye skolene som ikke har andre hensyn enn å investere i det norske skolemarkedet.

Når det gjelder finansiering for privatskolene, vil vi komme tilbake til Stortinget med det i en egen sak. Denne saken handler om loven. Finansieringen kommer i en annen omgang.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [15:50:59]: Jeg legger merke til at representanten Anniken Huitfeldt har lært mye i prosessen og lært mye om religiøse friskoler. Jeg skulle ønske at representanten Huitfeldt og de andre representantene fra regjeringspartiene hadde tatt seg bryet med også å lære litt mer om de andre friskolene vi har i dette landet, og faktisk visst noe mer om det de mener veldig sterkt om, men som de egentlig ikke tar seg bryet med å undersøke nærmere, besøke eller finne ut mer om.

Anniken Huitfeldt nevner at det ikke er markante skiller i bakgrunnen til de religiøse, pedagogiske alternativene i skolen. En rapport fra NIFU STEP fra 2006 sier følgende:

«Skoler med undervisningstilbud som er «parallele» med offentlige skolars tilbud har en betydelig andel (...) av alle elever i friskoler. Det er variasjon i deres rekrutteringsmønstre mellom ulike varianter av slike parallelle skoler. Men som helhetlig kategori preges de mindre av skjev rekruttering etter foreldres utdanning

og etnisitet, enn hva tilfelle er for skoler tuftet på «livs-syn» eller «alternativ» pedagogikk.»

Hvordan kan representanten Huitfeldt da forklare det hun nettopp sa i innlegget sitt?

Anniken Huitfeldt (A) [15:52:06]: Det er få av de nye skolene som ble etablert. Men jeg har kunnet lese følgende fra en representant for John Bauer:

«Vi ser på dette som en veldig langsiktig investering. Det kan jo tenkes at det på sikt kommer lovendringer som gjør det mulig å drive kommersielt.»

Så disse skolene representerer noe kvalitativt annerledes enn det som er de pedagogiske og religiøse alternativene vi har i dag.

Vi har sett, ut fra erfaringer fra Sverige og Danmark, at valgfriheten har ført til større sosiale skiller. Det har vært en stor opphopning av dem som kommer fra hjem med høye inntekter og høy utdannelse, som går på privatskolene. Fellesskolen har blitt svekket som arena. Vi kan se på erfaringene fra våre nordiske naboland. Derfor ønsker vi en sterk fellesskole, med enkelte religiøse og pedagogiske alternativer.

Odd Einar Dørum (V) [15:53:09]: 2003-loven er ikke den svenske loven. Den er helt annerledes. Det er ikke den danske loven og tradisjonen, som er annerledes. Det er ikke den britiske tradisjonen, som er annerledes, men den man har laget i Norge. Jeg regner med at representanten Huitfeldt og jeg har det til felles i tro på den offentlige fellesskolen, at folk ikke automatisk ville flyktet fra den, om noen skulle sluppet til. Jeg må bare konstatere

at representanten synes det er brysomt at vi skal få grendeskoler, slik vi fikk det i Vats lenge før de ble religiøse og måtte kalle seg Montessori. Representanten regner det antakelig også som brysomt at man kunne få noen gnis-trende gode eksempler på yrkesfaglige studieretninger som er bedre enn dem vi har nå. Men mitt spørsmål til representanten er følgende: Hvilken av de skolene som eksisterer etter 2003-loven mener representanten skulle kunne ta utbytte – slik det er blitt hevdet i den offentlige debatten – og hatt lov til å slippe fra det?

Anniken Huitfeldt (A) [15:54:09]: Jeg registrerer iallfall at representanten Dørum i samarbeid med partiet Høyre har gått inn for en innstramming av den forrige friskoleloven på dette punkt. Det kan jo ikke bety annet enn at den forrige loven ikke var streng nok på dette punkt. Vi har uttalelser fra skolene selv. Vi har også uttalelser fra en rekke økonomer, som sier at det finnes andre måter å tjene penger på enn ved å ta utbytte. Så dette har vært markedsaktører. De kan riktignok ikke ta et utbytte, men de er etablert for å tjene penger på det norske skolemarkedet. Det er noe kvalitativt helt annerledes enn det som er de pedagogiske og religiøse alternativene som vi ønsker å legge til rette for.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

I og med at neste taler har en taletid på inntil 15 minutter og det blir replikkordskifte etterpå, vil presidenten foreslå at vi nå avslutter møtet så langt i dag, og at nytt møte settes kl. 18. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.55.

Møte torsdag den 7. juni 2007 kl. 18President: **Berit Brørby****Dagsorden:**

Sakene på dagens kart (nr. 39)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 2

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i friskolelova (Innst. O. nr. 88 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 37 (2006-2007))

Anders Anundsen (FrP) [18:01:20]: Vi nærmer oss det som kanskje er kunnskapsministerens stolteste øyeblikk i disse kveldstimer. Han har allerede skiltet med egen evne til å stanse det han karakteriserer som privatiseringen av norsk skole. På den måten forsøker kunnskapsministeren å stigmatisere alle som mener at private skoler er et godt supplement til den offentlige skolen. Kunnskapsministeren fremstiller det som om det er noen som er for en sterk og god offentlig skole, og andre som vil ofre den offentlige skolen på privatiseringens alter for privatiseringens skyld. Dette er et noe snevert politisk utgangspunkt og bidrar til en alvorlig fordumming av debatten.

Fremskrittspartiet har ett hovedmål med sitt skolepolitiske engasjement: Norge skal ha verdens beste skole. Jeg erkjenner at jeg blir nedtrykt på nasjonens vegne når vi presenteres for internasjonale undersøkelser hvor norske elever i det som skal være verdens beste land å bo i, presterer langt under middels. Det er ingen fornøyelse å lese Elevundersøkelsen for 2006, som viser at den gjennomsnittlige norske skoleeleven plages så mye av støy og bråk at det er vanskelig å arbeide brukbart i timene. Det er ikke trivelig å se avskiltingen av norsk allmennlærerutdanning: synkende søkning til lærerutdanningen, manglende oppfølging av yrkesveiledning for elevene, manglende etterutdanningsplaner for lærerne, eller fravær av skolepolitisk driv fra Regjeringens side.

Hva har nå det med friskoleloven å gjøre? Er det virkelig noen sammenheng mellom friskolelov og kvalitet i opplæringen? Ja, det kan nok være det. Men hovedårsaken til at jeg nevner dette i denne debatten er at kunnskapsministeren har hatt to hovedfokus i de to årene han har innehatt den skolepolitiske tronen. For det første har han fokusert på å redde sin partileder fra en brå politisk død. For det andre har han stoppet utviklingen av gode skoler, bare fordi de eies av private.

Fremskrittspartiet har sterk tro på kvalitetspotensialet i den offentlige skolen. Vi er trygge på at friskoler ville bidratt til å forløse en del av det uutnyttede potentialet som ligger i den offentlige skolen. Det er ingen grunn til å anta at konkurranse mellom skoler skulle virke annerledes enn konkurranse virker mellom andre som tilbyr ulike tjenester. Kvaliteten bedres, og den som etterspør tjenesten, settes i fokus.

Det er riktig at denne saken viser frem politiske skillelinjer. Men skillelinjene går ikke mellom dem som vil privatisere skolen, og dem som vil styrke den offentlige skolen. For alle vil styrke den offentlige skolen. Ingen vil fjerne eller redusere fokuset på den offentlige skolen til fordel for private skoler. Skillelinjene i denne saken går mellom dem som vil prioritere kvalitet i opplæringen, og dem som vil monopolisere kvalitet i opplæringen.

Fremskrittspartiet vil ha likebehandling av alle skoler uavhengig av hvem som eier dem. Vi vil at skolene våre skal sette kvalitet og elev i fokus, og ha som mål å gjøre våre unge borgere til verdens best utdannede folk. Vi skal hevde oss i den internasjonale kunnskapskonkurransen ved å fokusere riktig, ikke på uvesentligheter.

Sverige har lang erfaring med friskoler både på grunnskolenivå og på videregående nivå. I 1992 ble reglene for godkjenning av friskoler i Sverige forenklet, og fra 1997 ble tilskuddsandelen økt fra 85 pst. til 100 pst. av overføringene til offentlige skoler. Det er ikke noe forbud i Sverige mot å ta utbytte fra friskolene, men det er heller ikke lov for skolene å kreve elevbetaling for grunnskolenivå. Et fåtall frittstående videregående skoler har rett til å kreve elevbetaling for å dekke inn kostnader med driften. I dag er det nærmere 500 friskoler i Sverige som innbefatter både grunnskole og videregående skole. På grunnskolenivå går ca. 5 pst. av svenske elever i friskoler, på videregående nivå går ca. 10 pst. av de svenske elevene på friskoler.

Det viser seg at elevene ved de svenske friskolene har bedre faglige resultater enn den gjennomsnittlige svenske eleven. Det viser seg imidlertid også at de offentlige skolene som ligger i nærheten av en friskole, har bedre faglige resultater enn den gjennomsnittlige svenske eleven. Dette kan indikere at Fremskrittspartiet har rett når vi hevder at et visst innslag av friskoler faktisk vil bedre kvaliteten også i den offentlige skolen.

Når kunnskapsministeren roser seg av å ha stanset det som mange vil kalle kvalitetsutvikling i skolen, hevder han at hans fullmakter er fra folket, som har presset på for å få til et linjeskifte i norsk friskolepolitikk. Analysehuset gjennomførte en undersøkelse i januar 2006 som viste at 71 pst. av befolkningen støtter eller er positive til friskoler. Det kan antyde at den fullmakten kunnskapsministeren hevder å ha, ikke er så sterk og tydelig som man kan få inntrykk av.

Kunnskapsministeren har en tendens til å forklare sin motstand mot friskoler rundt noen argumentative hovedlinjer. For det første hevder han at slike skoler skaper eller forsterker sosial ulikhet, for det andre skal friskoler bidra til å tappe den offentlige skolen for ressurser. Nå er det slik at ifølge NIFU STEP Rapport 2/2005 er det ikke funnet tydelige tegn på at noe stort innslag av friskoler bidrar til å øke den sosiale segregeringen i de områdene friskolene er. Det er ifølge SØF-rapport nr. 05/06 heller ingen grunn til å frykte at friskoler skal trekke til seg de flinkeste av de flinke elevene, for en kan altså ikke påvise at elever i friskoler har særlig høyere kompetanse enn elever ved offentlige skoler i samme område. Imidlertid kan det være

noen større forskjeller mellom skoler som har stort innslag av friskoler og skoler som ikke har det.

Det er også verdt å merke seg at statsviter Svein Tuastad har undersøkt om privateide skoler bidrar til å øke den sosiale segregeringen. Han sier til Stavanger Aftenblad 13. juni 2006:

«(...) de borgerlige siden 1960-tallet har hatt rett i sitt «værvarsel» om at vi ikke ville få et classeskille mellom offentlige og private skoler. I dag går direktør- og arbeiderbarn sammen i både offentlige og private skoler.»

Det som nettopp er Arbeiderpartiets visjon i dette, hørte vi representanten Huitfeldt si tidligere i dag, er at det er viktig at alle skal gå på fellesskolen. Men disse friskolene er en del av fellesskolen, selv om de ikke eies av kommuner og fylkeskommuner.

Jeg synes det er litt festlig at den omtalte statsviteren er en ganske kjent SV-mann. Han gir følgende lille spark til sin egen politiske historie:

«Venstresiden har ikke bare bommet, men også skutt på feil blink.»

Tuastad er klar på at friskoleloven, som gjaldt frem til den såkalte frys-loven, ikke ville gitt de utslag som sosialistene har hevdet.

Argumentet om at friskolene vil bidra til å tappe den offentlige skolen for ressurser, fremstår som noe underlig. En skulle anta at kostnaden den enkelte skole har ved at eleven ikke lenger går på skolen, i det minste i en viss utstrekning ville redusere kostnaden i det offentlige skoletilbudet. Når det påstås at den offentlige skolen tappes for ressurser på grunn av innslag av friskoler, fremlegges det aldri dokumentasjon på at det er tilfellet. Sannsynligvis vil noen kommuner og fylker tjene på et visst innslag av friskoler, mens andre vil kunne tape noe. Dette kommer også frem i svenske undersøkelser om hvordan den offentlige skolens økonomi påvirkes av et innslag av friskoler.

Å hevde det som kunnskapsministeren ofte gjør, at resultatet av å ha et visst innslag av friskoler er en systematisk tapping av ressurser fra den offentlige skolen, finnes det ikke belegg for. Dersom kunnskapsministeren mener å ha belegg for den typen påstander, håper jeg at han bruker anledningen i dag til å legge frem den faglige dokumentasjonen for påstanden sin.

For Fremskrittspartiet står det helt klart at det forslaget Regjeringen la frem, ikke var ment å styrke kunnskapen i den norske skolen som helhet, ei heller å bidra til en styrking av den kommunalt eide skolen.

Forslaget fra Regjeringen har et politisk og ideologisk utgangspunkt, og mot ideologi står ofte saklige og faglige argumenter svakt. Da hender det at en lar seg blinde av det ideologisk perfekte, og mister evnen til å finne gode, praktiske løsninger på viktige utfordringer.

Selv etter forliket med Kristelig Folkeparti, som er et kapittel for seg, fremstår ideologien som det fremste argumentet for lovendringen. Da undrer det meg litt at Kristelig Folkeparti, som har vært en eksponent for friskoleloven, som ble vedtatt av Bondevik II-regjeringen, er tilfreds med å oppnå noen midlertidige løsninger som kan karakteriseres som nedskriblet på et ark.

Jeg synes Kristelig Folkepartis gjennomslag var begrenset, så begrenset at det faktisk kan tenkes at regjeringspartiene selv ville ha foretatt endringene etter den informasjonen som ble gitt under den åpne høringen om friskoleloven. Der ble det nemlig gitt klart uttrykk for at lovforslaget ville ramme også dem det ikke var ment å ramme, og jeg forutsetter at det ville ha ført til en viss tankevirksomhet i regjeringspartiene, selv uten Kristelig Folkepartis medvirkning.

Jeg er opptatt av praktiske resultater. Siden jeg ikke oppfatter Kristelig Folkepartis snuoperasjon i denne saken som noe varig linjeskifte i sosialistisk retning, vil jeg la innholdet i forliket og Kristelig Folkepartis manglende gjennomslag ligge, og bare henvise til innstillingen, som på en ganske god måte viser det som har skjedd.

Fremskrittspartiet fremmer forslaget om at det skal legges frem en helt ny friskolelov som åpner for en fullstendig likebehandling av alle skoler som tilbyr opplæring. Vi er, som tidligere nevnt, opptatt av kvalitet, ikke av hvem som eier skolen. Forslaget vi fremmer, vil bli oversendt Stortinget for behandling der.

Samtidig erkjenner Fremskrittspartiet at det er viktig å forsøke å vise frem hva som kan bli resultatet ved behandlingen av en ny friskolelov, dersom velgerne i 2009 skulle kaste den sittende regjeringen ut av regjeringkvartalet, hvilket vi naturligvis har et hederlig håp om.

Fremskrittspartiet var med på forhandlingene om friskoleloven i 2003, og vi mener fortsatt at det er en lov som er god i forhold til alternativet. Vi ser også at det kan være nødvendig med visse justeringer i loven for å ivareta dens opprinnelige intensjoner. Med det signaliserer vi verken at vi har forlatt vårt primære standpunkt om likebehandling av alle skoler uavhengig av eierskap, eller at lovforslaget fra Høyre og Venstre vil være resultatet av eventuelle fremtidige forhandlinger om en ny lov, dersom velgerne skulle oppfylle våre drømmer i 2009. Det vi signaliserer, er at forslaget fra Høyre og Venstre er så nært opp til det kompromiss som vi i dag ser for oss på ikke-sosialistisk side, når Kristelig Folkeparti unntas.

Jeg tar med det opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Freddy de Ruiter (A) [18:13:12]: Dette var jo ganske kjent fremskrittspartistil: å tegne et dystert bilde og så skyte fra hofta.

Jeg kunne gjerne tenkt meg å høre litt mer om Fremskrittspartiets primære standpunkter når det gjelder private skoler. Det kan kanskje være interessant både for velgerne og for folk flest. Jeg vil gjerne ha litt utdyping av to temaer. Vi har vært litt inne på dem ved tidligere debatter, men det gjør ikke noe å få en ytterligere utdyping.

Det gjelder utbytte. Mener Fremskrittspartiet at det skal være fritt fram for utbytte? Slik har i hvert fall vi forstått det.

Hvordan er det med elevbetaling? Er det riktig å forstå det slik som det er blitt sagt tidligere, at staten skal fi-

nansiere 100 pst., og så skal det være opp til skolene å kunne ta elevbetaling på toppen av det? Er det Fremskrittspartiets primære standpunkter når det gjelder private skoler?

Anders Anundsen (FrP) [18:14:10]: Jeg reagerer litt på måten de Ruitere innleder spørsmålet sitt på. Fremskrittspartiets politikk er rimelig kjent, men å hevde at en skyter fra hofta, synes jeg er litt i overkant, særlig når vi nå har forsøkt å få frem en del faglig dokumentasjon på Fremskrittspartiets primære ståsted, og har utfordret statsråden på å gjøre det samme. Kanskje burde Freddy de Ruitere konsentrere seg litt om å finne faglige argumenter for sin egen politikk også.

Når det gjelder utbytte, har ikke vi noen planer om å forby utbytte hvis Fremskrittspartiets primære politikk blir vedtatt.

Elevbetaling tror vi reguleres veldig godt av markedet selv, hvor eierne av skolene er opptatt av at kvaliteten på den enkelte skole skal være best mulig. Det er åpenbart at det koster penger. Vi er overbevist om at de som driver disse skolene, vil være opptatt av kvalitet. For å få elever må de også ha lave egenbetalingssatser, hvis de i det hele tatt ønsker det. Erfaring viser at egenbetalingen i de private skolene nå er lavere enn det Regjeringen la opp til i forrige runde.

Åsa Elvik (SV) [18:15:27]: Det var godt og frigjerande å høyre dei politiske forskjellane så tydeleg som det vi fekk her. Mens SV, og Regjeringa, vil satse ressursane på ein god offentlig fellesskole, der barna lykkast og der læring og mestring er i fokus, vil Framstegspartiet ha full foreldrebetaling i SFO – og no høyrde vi at dei vil tillate utbytte i private skolar – dei vil ha karakterbasert opptak, dei vil ha stykkprisfinansiering, dei vil ha fri etableringsrett for privatskolane, og dei vil ha null sentral regulering, f.eks. i forhold til lærarlønningane. Då snakkar vi ikkje om privatskolar som eit supplement, då snakkar vi ikkje lenger om eit visst innslag av privatskolar, som representanten kom i skade for å seie i innlegget sitt.

Spørsmålet mitt er: Ser ikkje representanten at kombinasjonen av karakterbasert opptak, fri etablering av privatskolar og stykkprisfinansiering nettopp er oppskrifta på auka forskjellar? Dei som har råd, har råd til å kjøpe seg kvalitet, mens dei som ikkje har råd, må ta til takke med dårlegare kvalitet.

Anders Anundsen (FrP) [18:16:31]: Dette er typisk SV-retorikk. Det som er realiteten, er at det i dag er fri adgang til å starte private videregående skoler. Helt uavhengig av denne loven er det fri adgang til det etter opplæringsloven, og de som starter skolene, kan altså kreve 100 pst. elevbetaling. Etter Fremskrittspartiets modell skal vi likebehandle alle tilbydere av opplæringstjenester, uavhengig av hvem som eier dem. Det er jo SV-politikken som fører til forskjeller innenfor skoleområdet.

I dag opplever vi at flere og flere får råd til å kjøpe seg bedre og bedre tjenester. Med SVs oppskrift er jeg helt sikker på at vi i løpet av få år vil få en ren privatskole med

bare foreldrebasert betaling, fordi Sosialistisk Venstreparti begrenser valgfriheten til foreldre og elever.

Hvis en gjør som Fremskrittspartiet sier, og satser på kvalitet fremfor at det offentlige skal ha monopol på å drive opplæringstjenester, ville vi fått en mye, mye bedre skole enn det Sosialistisk Venstreparti og denne regjeringen er i stand til å levere. Dessverre er det slik at fasiten på dette får vi ikke før historien viser den. Jeg håper at jeg da får anledning til å si fra denne talerstol til representanten Åsa Elvik: Hva var det jeg sa?

Dagrun Eriksen (KrF) [18:17:45]: Det kunne vært fristende å forfølge dette med kommersielle skoler og utbytte, men jeg skal heller lese for Fremskrittspartiet fra innstillingen, for der står det:

«For Fremskrittspartiet er det viktigere at eleven får et best mulig tilbud, enn at politiske prinsipper rides.»

Det ble også sagt noe i innlegget om at man ikke måtte la seg blinde av ideologi og prinsipper.

Kritikken som har kommet mot Kristelig Folkeparti etter dette kompromisset, tyder vel på at dette er ganske tomme ord. Hvorfor gjelder ikke dette utsagnet for voksne uten rett til videregående opplæring, som nå vil få en ny sjanse, alle de 6A-skolene som er reddet, skolene for funksjonshemmede, som får en mulighet til å drive videre, pluss at skolene som nå kommer inn under godkjeningsgrunnlaget, får levelige vilkår og forutsigbarhet?

Det er viktig å si at Regjeringen kunne ha vedtatt hele det lovforslaget som ligger på bordet, alene – uten Kristelig Folkeparti. Er det ikke slik at det er Fremskrittspartiet som rir politiske prinsipper?

Anders Anundsen (FrP) [18:18:47]: Å fremme primærpolitikk ved å snakke om likebehandling av offentlige og private skoler, er neppe å ri prinsipper. Det handler om å finne praktiske løsninger. Vi har altså funnet praktiske løsninger. Vi har sittet i forhandlinger med Venstre og Høyre for å finne frem til gode løsninger i denne saken. Det er like viktig for oss, som det er for Kristelig Folkeparti, å finne gode og praktiske løsninger.

Jeg forstår at Kristelig Folkeparti har et sterkt behov for å forsvare sitt engasjement i denne saken i relasjon til Regjeringen. Men det er altså slik, som jeg også sa i mitt innlegg, at det var en viss mulighet for at selv regjeringspartiene ville igangsette en viss tankevirksomhet etter alle de opplysningene vi fikk i den åpne høringen. Poenget med åpne høringer, er at vi skal få frem opplysninger som igangsetter tankevirksomhet i Stortinget, noe som igjen fører til bedre resultater enn det som var utgangspunktet til Regjeringen. Jeg tror det ville ha skjedd uansett.

Når det gjelder utbytte og private skoler, har altså Sverige ingen begrensninger. Men det er ingen utbyttefest i Sverige. 5 pst. av grunnskoleelevene og 10 pst. av elevene i videregående skole går i private friskoler. Det er helt uproblematisk, selv uten et utbytteforbud.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [18:20:27] (komiteens leder): Det er avgjørende viktig med en god og sterk offentlig skole. Det var Bondevik II-regjeringa som utviklet, fremmet og startet innføringa av Kunnskapsløftet, som skal føre til mer og bedre læring for alle elever. Samtidig er det viktig å verne om foreldres og elevers rett til å velge et annet skoletilbud enn det offentlige, hvis de ønsker det. Friskoler bidrar til mangfold i skoletilbudet, samtidig som offentlige skoler og friskoler kan lære av hverandre og dermed gjøre skolen bedre for alle elever.

I et åpent og liberalt demokrati bør det være en selvfølge at vi har valgfrihet. Om det bare er ti elever som gjør bruk av muligheten til å velge annerledes, er ikke det et argument mot valgfrihet.

En av statens fremste oppgaver er å ivareta mindretallets interesser, enten den interessen er tuftet på religiøst grunnlag eller på et annet grunnlag. Vi har rett til å være, tenke og mene annerledes. Statens oppgave er å beskytte den annerledesheten, bl.a. mot overgrep fra majoriteten. Med andre ord er det de som i et åpent og liberalt samfunn vil innskrenke valgfriheten, som har bevisbyrden. Etter min mening må det være vanskelig for venstresida å forsvare at vi kan kjøre de bilene vi vil, vi kan se de filmene vi vil, på kino, og vi kan velge hvilken sofa vi vil kjøpe, mens det skal legges sterke begrensninger på muligheten til å velge noe av det som betyr aller, aller mest for mennesker – utdanning og framtid.

For Høyre er kunnskap viktigere enn eierskap. Om en god skole drives av det offentlige eller om den drives av en stiftelse, er ikke det viktigste, så lenge skolen gir en god utdanning og et godt tilbud til elevene.

En slik mulighet til å velge er avgjørende for å sikre foreldreretten til å velge utdanning for sine barn. Kjernen i denne retten er å kunne velge også noe annet enn det som det politiske flertallet til enhver tid velger. Testen på om vi lever i et åpent, liberalt og mangfoldig samfunn er nettopp om flertallet respekterer mindretallets rett til å velge også andre tilbud enn det flertallet synes er greit. Fins det respekt for at et mindretall kan få velge annerledes for sine barn enn det makthaverne selv ville ha valgt? Grunnleggende sett handler dette om å respektere og akseptere ulikheter. Respekt for denne retten innebærer at det skal gis godkjenning og økonomisk støtte også til skoletilbud som flertallet ikke ville ha valgt for sine barn.

Friskoleloven av 2003 representerte et viktig skritt i retning av større respekt for foreldreretten og vern om mindretallets rett. Loven inneholdt en rett til godkjenning dersom skolen oppfylte bestemte kvalitetskriterier, og den begrenset ikke adgangen til godkjenning av skoler med et bestemt formål. På den måten ble skoler med et religiøst eller pedagogisk alternativt grunnlag gitt en rett til godkjenning, samtidig som også andre skoler som drev opplæring etter offentlige læreplaner, ble gitt den samme retten.

Høyre er sterkt uenig i at den nye loven nå blir en skjønnslov, der det er opp til departementet å avgjøre om skoler som ellers fyller lovens vilkår, kan få godkjenning. At grunnlaget for godkjenning igjen blir formålsbestemt, er et tilbakeskritt for elevene.

Men loven av 2003 representerte også en innstramning. Det ble oppstilt et klart forbud i loven mot å ta utbytte og mot å sile elever. Slike forbud eksisterte ikke i den gamle privatskoleloven.

Elever og foreldre har sammensatte begrunnelser for å velge en friskole. Noen elever finner seg ikke til rette i den offentlige skolen, andre er nysgjerrige på alternative pedagogiske metoder. Noen ønsker at religiøse aspekter skal prege utdanninga, andre har bare lyst til å drive med fordypping i det de interesserer seg for. Noen elever har kanskje lyst til å ta byggfag eller rørleggerutdanning med en alternativ innretning. I noen tilfeller kan det som er best for barnet, ikke oppfylles innenfor rammene som det offentlige setter.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er derfor veldig kritiske til at muligheten til å velge annerledes nå skal begrenses til å gjelde bare de som har religiøse eller pedagogiske anfektelser i forhold til den offentlige skolen.

Dessuten innfører Regjeringa nå en skjønnslov som ikke skal føre til at man må gi godkjenning. Et av kriteriene departementet skal kunne ta i betraktning, er nevnt i fellesmerknadene til regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti. Er det behov for skolen? Det er da jeg stiller spørsmålet: Hvilket behov er det som er avgjørende – elevenes og foreldrenes behov, eller Regjeringas behov? Jeg tviler veldig sterkt på at en regjering som har som et av sine fremste politiske mål å begrense adgangen til å velge andre skoler enn de offentlige, faktisk kommer til å si at det er greit, og at det er behov for flere skoler.

Regjeringa vil tillate noen typer skoler, ikke andre. Innsnevringa undergraver foreldreretten, og den gjør mangfoldet mindre på utdanningsområdet. For meg er noe av det mest påfallende med denne Regjeringa at den har en ideologi – den er imot å løse problemer og finne gode løsninger for mennesker. Mitt synspunkt er at det ikke kan være skolen eller systemet som er det viktigste, men menneskene – og i dette tilfellet elevene.

Det er dessuten et stort paradoks at valgfriheten er ubegrenset for elever fra familier med sterk økonomisk bakgrunn. Det fins flere tradisjonsrike privatskoler i Norge som ikke får statsstøtte til driften, og som dermed tar høye skolepenger. De har eksistert side om side med den offentlige skolen i mange tiår, noen i over hundre år. Det er de såkalte kommersielle skolene. Disse skolene er det som altså nå får lov til å etableres – fritt fram, uten begrensninger. Det er et stort paradoks at en lov som tar mål av seg til å stoppe de såkalte kommersielle skolene, egentlig bare åpner porten på vidt gap for nettopp de kommersielle skolene.

Muligheten til å velge mellom offentlige skoler er også forbeholdt dem med sterk økonomisk bakgrunn. Nettopp fordi vi lever i et land der vi ikke har fritt skolevalg mellom offentlige skoler, med noen få unntak, er det slik at det er de med sterk økonomisk bakgrunn som kan flytte og ta med seg barna til en annen skolekrets, til en annen by, til et annet fylke eller til et annet sted i landet. Jeg synes ikke det er rimelig at denne rettigheten er forbeholdt dem med god økonomi.

Vi registrerer at retorikken Regjeringa har brukt mot de skolene som er startet – eller som har søkt om å få starte – etter friskoleloven av 2003, har vært meget aggressiv. Regjeringa har lagt til grunn at mange av søkerne i utgangspunktet ikke har hatt ærlige hensikter, og har kommet med svært sterke utfall mot enkelte av dem. Den retorikken har vi tatt avstand fra. Norge trenger flere, ikke færre, skoleentusiaster – idealister og folk som kan tenke nytt om skole. Vi må vise tillit til dem som har lyst til å skape en god skole. De som ønsker å starte et alternativt opplegg, enten det er fundert på religion, på alternativ pedagogikk eller på offentlige læreplaner, fortjener å bli behandlet med respekt.

To forskningsrapporter, fra henholdsvis NIFU STEP og Senter for økonomisk forskning, ble nylig lagt fram. Begge rapportene omhandler norsk forskning om norske skoler i Norge. Det er forskning som åpenbart ikke passer inn i regjeringspartienes virkelighetsoppfatning. Derfor blir de ignorert. Forskningsrapportene viser at friskoler ikke har noen segregerende effekt, og det viser seg at skolene er gode til å tilpasse undervisningen til elevene. Det er bra. I tillegg kan friskolene mange steder vise til bedre læringsutbytte enn den offentlige skolen, til tross for at bakgrunnen til elevene ved friskolene er akkurat like forskjellig som i den offentlige skolen. Dette burde være et interessant område for Regjeringa å forske nærmere på, for det er ingenting så langt i norsk forskning som tyder på at friskoler i Norge fører til segregering. Tvert imot er det innenfor den offentlige skolen at forskjellene i Norge er størst. Den forskningen har flertallet til nå ikke villet ta til seg. Derfor er de mer opptatt av å snakke om friskoler i alle andre land som ikke har relevans for norske forhold.

Jeg mener at Regjeringa burde forske mer på hvorfor det er slik at det i Norge, med stor likhet mellom skolene, er en enorm forskjell mellom elevene innenfor én skole og innenfor én klasse. Til gjengjeld er det mange land hvor det er mye større forskjeller mellom skolene enn det er i Norge, hvor det også er langt flere friskoler enn Norge, men hvor det er mye mindre forskjeller mellom elevene. Den store utfordringa i norsk skole er ikke et visst innslag av friskoler, men de enorme ulikhetene mellom elevene innenfor den offentlige skolen.

Regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har kommet til enighet rundt visse sider av loven, men lovens hovedlinjer videreføres. Og det er ikke tvil om at Høyre selvfølgelig er skuffet over det de nå gjør i det tidligere regjeringspartiet Kristelig Folkeparti, som vi stod skulder ved skulder med nettopp mot de nåværende regjeringspartiene og kjempet igjennom foreldreretten.

La meg gå inn på noen av de sidene ved proposisjonen og avtalene mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti som jeg mener er mest uheldige: I tillegg til at det nå blir en skjønnslov og en formålsbestemt lov, er det slik at den nye loven setter full stopp for de tilbyderne som har lyst til å tilby f.eks. en rørløper skole eller en byggfagsskole. Situasjonen for de såkalte 6A-skolene, skoler for funksjonshemmede elever, og spørsmål om inntak av voksne elever uten rett til opplæring som trenger en sjanse til, er fremdeles like uavklart. Spørsmålet er egentlig bare skjø-

vet framover i tid, men har ikke fått noen endelig avklaring. Alt er avklart – inntil videre. De endelige beslutningene, muligheten til eksistens for disse skolene og et tilbud for disse elevene er ikke endelig fastslått. Etter min oppfatning er det merkelig at de eneste skolene som får spesialisere sitt tilbud etter elevenes interesser og talenter, er toppidrettsgymnasene. De gir et meget godt tilbud som er veldig viktig for Norge. Men hvorfor kan ikke tilsvarende tilbud gis innen språk, teknologi, realfag, dans? I likhet med alle andre friskoler ville selvfølgelig slike skoler ha forbud mot å sile elever. Men man kunne rett og slett få lov til å gå på en skole som ivaretok ens egne interesser og evner.

For alvorlig kronisk syke barn som på grunn av sykdommen sin bor kortere eller lengre perioder i utlandet, skal det ikke lenger godkjennes norske skoler på videregående nivå. Det gjør situasjonen for disse elevene, som i utgangspunktet har store belastninger forbundet med sykdommen sin, enda vanskeligere. De skal nå gå på utenlandske skoler, og det vanskeliggjør overgangen til norsk skole når de kommer tilbake igjen. Vi får en innskjerping i adgangen til å søke om å ta økte skolepenger der skolene har behov for det. Det har de ofte, nettopp fordi Regjeringa har fjernet kapitaltilskuddet som bidrog til å gjøre situasjonen litt lettere for skolene. Vi har heller ikke fått noen avklaring på spørsmålet om adgangen til fortsatt å gi søskenmoderasjon og friplasser.

For Høyre er det en stor gåte hvorfor det skal bli forbudt å starte grendeskoler som driver etter offentlig læreplan. Grendeskolene representerer et svært viktig tilbud i mange lokalsamfunn og er ofte bolverket mot full utflytting. Nå tvinges grendeskolene til å gå veien om religiøst eller pedagogisk alternativ for å få lov til å starte, sjøl om foreldrene egentlig bare ønsker å starte og drive etter offentlig læreplan.

Høyre og Venstre fremmer et helhetlig lovendringsforslag, der vi går tilbake til friskoleloven av 2003 slik den var før frysloven, som kom i 2006. I tillegg velger vi å tydeliggjøre ytterligere noen bestemmelser som allerede lå i loven, slik at f.eks. forbudet mot utbytte presiseres enda tydeligere enn før – ikke fordi noen av skolene har tatt utbytte eller fordi noen har påvist at noen har forsøkt å omgå utbytteforbudet, men rett og slett fordi vi ønsket å tydeliggjøre vår eksisterende politikk i en samfunnsdebatt som har vist seg ikke alltid å være like renhårig. La det være sagt – verken Høyre eller Venstre deler statsrådets og regjeringspartienes sterke, synsende og tidvis uetterrettelige karakteristikk av skolene som har drevet under friskoleloven. Jeg viser for øvrig til representanten Dørum's innlegg senere i debatten om det helhetlige lovforslaget.

Det finnes ikke bare ett fellesskap. Høyre er av den oppfatning at fellesskap er noe mer enn i bestemt form enn tall. Fellesskap gjør seg best i ubestemt form flertall. I et liberalt demokrati må det være mulig å velge et annet fellesskap enn det offentlige fellesskapet. For noen elever som er på vei ut av et fellesskap og inn i et utenforskap, er det avgjørende at de isteden får velge seg et nytt fellesskap. Det kan friskolene i mange tilfeller tilby, og jeg kan ikke med min beste vilje forstå hvorfor elever skal nektes

å velge det. Jeg nekter å godta at det lille mindretallet som av ulike årsaker ønsker å velge annerledes, ikke skal få respekt for og vern om sitt valg.

For Høyre er mangfoldet og foreldreretten grunnleggende verdier som vi former vår praktiske politikk etter. En sterk og god offentlig skole trues ikke av at minoriteten av elever velger en annen skole. En sterk og god offentlig skole trues av en politikk som er mer opptatt av å stoppe og forby alternativer enn av å utvikle og forbedre den offentlige skolen. Til tross for Regjeringas stopp av friskoler, er det vanskelig å se at den rød-grønne regjeringa har foretatt en merkbar styrking etter at den kom til makten. Så langt er det blitt mindre kunnskap i skolen, mindre åpenhet om skolen, og ikke minst – det er lite som tyder på at det er blitt mer ressurser til skolen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [18:35:12]: 15 000 plasser på videregående skolenivå ble godkjent av den forrige regjeringen. Nå sier Høyre og Venstre i sitt nye fellesforslag at etablering av friskoler som innebærer vesentlig svekking av det offentlige skoletilbudet, ikke skal godkjennes. Ble det for mange skoleplasser som ble godkjent på grunnlag av den forrige loven? Hva ville vært antallet skoleplasser som hadde blitt godkjent med denne nye lovformuleringen?

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [18:35:42]: Hvor mange skoleplasser som ville blitt vedtatt etter denne loven, er helt umulig for meg å si, for det kommer an på hvor mange som søker om å få lov til å starte skole. Representanten Huitfeldt vet like godt som jeg at det i den loven som ble laget i 2003, eksisterte regler som kunne avskjære godkjenning av for mange skoler dersom det hadde vesentlige negative konsekvenser for lokalsamfunnet. Slik har det alltid vært, og slik ønsker Høyre og Venstre å tydeliggjøre at det også skal være i framtida.

Det jeg synes er mer interessant enn å diskutere antallet skoleplasser, er å diskutere en av de utfordringene som Arbeiderpartiet og de andre regjeringspartiene fortsatt ikke har klart å svare på – nemlig hvorfor det er slik at man er utrolig opptatt av å hindre at et lite mindretall velger annerledes, samtidig som det er store systematiske forskjeller som man ikke greier å utjevne innenfor den offentlige skolen. Det er, etter min mening, et langt større spørsmål enn om fem hundre, tusen eller fem tusen hadde søkt om å starte friskole.

Lena Jensen (SV) [18:36:52]: Jeg har forståelse for at representanten Søreide og partiet Høyre blir provosert av at den nye regjeringen har stoppet det store ideologiske prosjektet som Høyre hadde om å privatisere Skole-Norge. Det Høyre egentlig prøvde på, var et politisk prosjekt med ungene våre som var totalt uansvarlig. Vi vet av erfaringer fra andre land at et økt antall privatskoler fører til segregering.

Jeg vil utfordre representanten Søreide på hvorfor det er viktig for Høyre å være imot den offentlige skolen.

Hvorfor er det så viktig for representanten Søreide å flytte ungene våre ut av den offentlige skolen og inn i den private skolen, slik det ville blitt med det lovforslaget Høyre la til grunn tidligere?

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [18:37:47]: Det blir ikke, og det har ikke blitt, drevet ideologiske prosjekter når det gjelder ungene våre. Jeg har brukt 15 minutter på å forklare den ideologiske bakgrunnen for hvorfor jeg mener det er viktig at det skal finnes en mulighet til å velge. Men jeg reagerer på at regjeringspartiene ikke har et minstemål av etterrettelighet i måten de argumenterer på.

For det første har jeg nå forklart, og det burde også regjeringspartiene snart ta inn over seg, at norsk forskning og norske friskoler i Norge ikke påviser noen segregeringseffekt. Det er helt uinteressant å snakke om hva det eventuelt måtte føre til i England, som har et helt annet friskolesystem.

For det andre er det ikke slik at Høyre er imot den offentlige skolen. Det er med respekt å melde noe av det største tøvet jeg har hørt. Det vet representanten Lena Jensen også meget godt. Høyres fremste oppgave var, da vi satt i regjering, å utvikle, styrke og forbedre den offentlige skolen. Det fremste prosjektet til denne regjeringa er å stoppe, hindre og forby alt, og samtidig sørge for at det ikke blir noen utvikling av den offentlige skolen. Vi har fått mindre kunnskap i skolen, mindre kunnskap om skolen og mindre offentlighet om resultatene i skolen. Det kan ikke jeg se er noe stort framskritt for den offentlige skolen.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at bruk av ordet «tøvet» kanskje ikke er det beste parlamentariske uttrykket man kan bruke i denne debatten.

Dagrun Eriksen (KrF) [18:39:11]: I representanten Eriksen Søreides innlegg bruker hun ofte ord som å velge annerledes, og å velge alternativt, men innimellom hører vi at det er en rett til å velge noe som er likt med det offentlige, og ikke det å kunne velge noe som er annerledes eller alternativt, når man snakker om foreldreretten.

Representanter for Friskole-Norge har vært veldig positive til det forliket som nå foreligger. Vi har bl.a. fått gode tilbakemeldinger fra alternative pedagogiske skoler, fra religiøse skoler og fra skoler som driver med voksne uten rett til videregående opplæring. Representanter fra Høyre, derimot, har karakterisert dette som skuffende, som svik, og som hyklersk. Likevel følger Høyre en del av de forbedringene og tydeliggjøringene i det alternativet som de legger fram sammen med Venstre i dag. Forskjellen er at Høyre får gjort dette på papiret, mens Kristelig Folkeparti har vært med og skapt noen resultater. I sitt alternativ har man også sett behov for innstramming i den rene rettighetstanken i friskoleloven. Hvordan kan dette egentlig henge sammen?

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [18:40:20]: Først vil jeg si at jeg ikke vet hvilke Høyre-representanter som har brukt ordene «svik» og «hyklersk». Det er iallfall ikke

noen av Høyre-representantene som er i salen – og det er bare jeg. Jeg vil bare få presisere det.

At vi er skuffet, har jeg redegjort for, og det tror jeg også representanten Dagrun Eriksen forstår. Når en regjering legger fram et lovforslag sammen og det ene regjeringspartiet etterpå finner på å bryte ut av det, er det klart at det er skuffende politisk.

Vi er opptatt av foreldreretten, og for oss handler foreldreretten om mer enn å kunne velge religiøse eller pedagogiske alternativer. Det å velge alternativt handler ikke alltid om å velge noe som er helt annerledes, men det handler om å kunne velge andre rammer for opplæringen enn det den offentlige skolen kan tilby.

Det vi har gjort i lovforslaget som Høyre og Venstre fremmer, er å tydeliggjøre de bestemmelsene og den politikken som allerede lå i den friskoleloven som Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre la fram i 2003. Det gjør vi av de grunnene jeg nevnte i innlegget mitt i stad, nettopp fordi den offentlige samfunnsdebatten om friskoleloven og friskolene ikke alltid har vært like renhårig. Det har vært mange som har ønsket å tillegge friskoler hensikter de ikke har, og det har vært mange som har prøvd å forklare at friskolene gjør noe de rett og slett ikke gjør. Derfor fant vi det nødvendig å tydeliggjøre ytterligere det som lå i loven fra før, men det ligger ingen ny politikk i at vi nå plutselig har blitt for noe vi tidligere var imot.

Presidenten: Presidenten vil spørre representanten om hun vil ta opp forslag nr. 2 i innstillingen.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [18:41:40]: Det gjør representanten Dørum.

Presidenten: Representanten Dørum har fått det privilegium. Det er greit.

Replikkordskiftet er omme.

Lena Jensen (SV) [18:42:13]: Den offentlige felleskolen er selve kjernen i den norske velferdsmodellen. Det er en viktig arena der alle barn kan møte hverandre. Barn møter andre som er lik en selv, og ikke minst de som har ulik oppvekst og kulturell bakgrunn.

Vi politikere kan ikke vedta et samfunn som bygger på trygghet og toleranse, vi kan ikke vedta forståelse og inkludering. Vi er nødt til å tilrettelegge for et samfunn som gjennom samhandling og erfaring vil gi muligheter til å skape dette. Selv om vi kommer fra ulike hjem, fra ulike kulturer, og har ganske forskjellig erfaringsbakgrunn eller ulik hudfarge, er vi alle sammen ganske like.

Alle ønsker det samme. Vi ønsker læring, toleranse, forståelse, trygghet og inkludering. I et samfunn som blir mer og mer fragmentert, og som det er vanskelig for mange å få en sammenheng i og føle en tilhørighet i, er det enda viktigere enn tidligere å hegne om den fellesskolen som ungene våre går sammen på. Den forståelsen og lærdommen som datteren min får ved å gå sammen med venner fra Marokko og Kina, kan aldri tilegnes gjennom boklig lærdom.

Det er viktig at vi ikke utvikler et samfunn der de som er like, går sammen. Det vil bidra til et samfunn som vil skape større forskjeller. Dette mener SV, men vi er ikke alene. Forskere og forskning på dette området – og erfaring – viser akkurat det samme. Den offentlige fellesskolen er i vårt samfunn det eneste stedet der alle ungene våre møtes og går sammen.

Jeg er glad for at vi nå i dag vedtar en ny privatskolelov, som en gang for alle forhåpentligvis begraver Kristin Clemets privatskolelov. Loven som vedtas i dag, avløser den såkalte frysloven, som Regjeringen satte i gang umiddelbart etter at den kom i posisjon. Hadde vi ikke gjort dette, ville det blitt etablert rundt 22 000 nye skoleplasser, de fleste innenfor videregående opplæring, i kommersielle skoler. Samtidig ville dette ha skjedd i de største sentrumsområdene våre. Dette ville endret skolestrukturen vår dramatisk. Veldig mange skoler ville ha blitt tvunget til å legge ned, og mange linjer ville ha blitt tvunget til å legge ned. Disse linjene ville stort sett vært innenfor yrkesfaglig opplæring, fordi det er disse som koster mest, og fordi det var fylkene våre som skulle betalt for disse privatskolene, som den tidligere regjeringen skulle gjennomføre.

Det er vel egentlig ikke nødvendig å si det, men for ordens skyld: Disse skolene, som en kan omtale som kommersielle skoler, får ikke mulighet til å starte opp med den loven som i dag vedtas i Odelstinget. Fra i dag av heter den lov om private skoler med rett til statstilskot, privatskoleloven. Vi har valgt å gå tilbake til den gamle betegnelsen, fordi friskoler ikke er en god betegnelse på denne type skoler. Ny privatskolelov innebærer en innstramning i utbredelsen av nye privatskoler med rett til statstilskudd som ikke driver sin virksomhet på religiøst grunnlag eller etter en anerkjent pedagogisk retning. Samtidig har vi tatt hensyn til eksisterende skoler og elever ved disse skolene. Det innføres nå krav til grunnlag for å kunne søke om oppstart av en privatskole. Det vil være en mye smalere vei for å kunne bli godkjent. Dette er en lov som begrenser skoler med paralleller i det offentlige.

Den nye privatskoleloven er ikke lenger en rettighetslov. Selv om man oppfylder kriteriene, er det ikke en selvfølge at man får starte opp, men skoler kan godkjennes etter en samlet vurdering. Vurderingen skal legge vekt på bl.a. den offentlige skolestrukturen, og vertskommunene og fylkeskommunene skal kunne komme med sin mening.

SV vil understreke at det vil bli en helhetlig vurdering av skolene, selv om de oppfyller inngangskriteriene. I denne loven står Barnekonvensjonen veldig sterkt – dette fordi vi har en lov som setter ungene våre i sentrum, en lov som fokuserer på kvalitet, en lov som skal sikre at ungene våre går på en god skole – en skole som gjør dem godt.

De skoler som er i drift i dag etter friskoleloven, får fortsette selv om de ikke oppfyller de foreslåtte kravene til grunnlag i dag. Denne loven viser at Stortinget igjen tar ansvar for ungene våre. Vi vektlegger kvalitet og sikrer at ungene våre får en utdanning med god kvalitet og godt innhold, en skole som stimulerer til læring og til kreativ-

tet. En god skole er avgjørende viktig for oppveksten til ungene våre.

Denne loven legger også til grunn de prinsipper som denne regjeringen hegner om: Tidlig innsats for livslang læring. Vi ønsker, som jeg har sagt tidligere, å være med på å ta ansvar for oppveksten til ungene våre.

SV er glad for at Regjeringen begrenser privatskolene. Flere privatskoler hever ikke kvaliteten, de er heller en fare for det motsatte. Når jeg viser til internasjonale undersøkelser og ser på land som vi liker å sammenlikne oss med, bl.a. våre naboland, ser man konsekvensene. Finland, f.eks., som skårer høyt innenfor PISA-undersøkelsene, og som er et land som vi liker å sammenlikne oss med kvalitetsmessig, har så å si ikke privatskoler. Så kan vi gå til vårt andre naboland, Danmark, som har en veldig høy andel privatskoler. Danske politikere er nå bekymret over denne utviklingen, der man har fått en veldig segregert skole, der barn fra samme nasjon og med samme kulturelle bakgrunn går på én skole, mens andre barn går på en annen skole. Det har vært mye diskutert i Danmark hva dette vil gjøre med tanke på integreringen, og man er bekymret over dette.

Denne utviklingen ønsker vi ikke i Norge. Samtidig har vi fått erfaringer med hensyn til hva som har skjedd i vårt tredje naboland, Sverige. Det har vært en dramatisk vekst i de frittstående skolene i Sverige. Det som skoleverket sier her, er at økt valgmulighet utgjør en risiko for elevenes kunnskaper. Man sier at på grunnlag av den erfaringen man har fått, er man veldig bekymret over den utviklingen som skjer innenfor de svenske skolene. Man sier også at konkurransen om elevene kan stimulere skolene, men den kan også redusere utdanningens kvalitet gjennom at man setter sammen utdanninger og lokale varianter som ikke er hva arbeidslivet eller høyskolene vil ha. Alle skoler forsøker å tiltrekke seg elever. Ofte prioriteres variasjon og et bredt tilbud på bekostning av kvalitet i Sverige. Dette sier Svenska Skolvärket.

Jeg vil også takke Kristelig Folkeparti for gode forhandlinger og et godt resultat på de forhandlingene som vi har gjennomført. Vi får nå en lov som signaliserer en ny retning, og vi håper at gjennom dette samarbeidet med Kristelig Folkeparti har vi fått en lov som vil stå seg over valg.

Etter denne debatten i dag og det som står i innstillingen, er jeg veldig bekymret over hva som vil skje innenfor Skole-Norge om Fremskrittspartiet og Høyre ved neste korsvei vil få makten. Dette vil føre til frislipp av private skoler, som vil komme til å endre hele den skolestrukturen som vi har i Norge i dag. Med Fremskrittspartiets og Høyres merknader i innstillingen og uttalelser i debatten i dag vil det virkelig bli «big business» å drive private skoler i Norge. Det mener jeg vil være en fare for kvaliteten i den offentlige skolen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [18:51:22]: Jeg har møtt SV i mange debatter om friskoler, hvor de har hevdet at

det å drive opplæring i den kristne tro ikke er en oppgave som staten skal betale for.

I forliket med Kristelig Folkeparti forsvaret SV nå statlig finansiering av bibelskoler. Bibelskoler er skoler hvor Gud og kristendommen står i sentrum. På SVs hjemmeside understreker en smilende Lena Jensen at søknader om opprettelse av nye livssynsskoler nå må godkjennes av SVs kunnskapsminister. Betyr det at SV har lurt Kristelig Folkeparti? Eller betyr det at SV har skiftet syn på bibelskolene?

Lena Jensen (SV) [18:51:57]: For oss har det vært veldig viktig å gå inn i forhandlinger med Kristelig Folkeparti for å få et bredest mulig flertall i Stortinget. Det har vært en veldig konstruktiv og god dialog, og alle er veldig glade for at vi har kommet til enighet.

Hovedpunktene i loven ligger fast. Det betyr at dette er en skjønnslov, men innenfor denne skjønnsloven har vi selvfølgelig lagt til grunn at religion er et av de inngangskriteriene som vil være viktig for å få lov til å starte opp skole – dette på grunn av at vi setter foreldreretten veldig høyt.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [18:52:48]: Jeg registrerer at representanten Lena Jensen, som en del andre i regjeringspartiene, henfaller til ganske mange usakligheter når det ikke er noen substansielle argumenter igjen.

Jeg har spurt flere ganger, og jeg gjør et nytt forsøk nå. Vi har altså fersk, norsk forskning om norske friskoler i Norge. Hvorfor nekter regjeringspartiene og SV å ta den forskningen inn over seg?

Punkt to: Hvordan kan representanten Lena Jensen forklare at i land som Nederland, hvor det er et stort innslag av friskoler og valgfrihet, er forskjellene mellom elevene veldig små, mens i Norge, som har et lite innslag av friskoler og valgfrihet, er forskjellen mellom elevene enormt stor?

Lena Jensen (SV) [18:53:34]: Jeg kan godt gå inn på den rapporten fra Nederland, men det er et land som det er veldig vanskelig å sammenlikne Norge med. 70 pst. av Nederlands skoler er privatskoler, og veldig mange av disse skolene er religiøse skoler – et helt annet skoleperspektiv enn det som representanten Søreide og Høyre ønsker å åpne opp for, noe som denne loven vi behandler i dag, ikke vil sperre for.

Men hvis man skal sammenlikne seg med land som det er helt naturlig å sammenlikne seg med, som Eriksen Søreide også ønsker å gjøre, land som Finland, Sverige og Danmark, som jeg var inne på i mitt innlegg, ser vi at konsekvensene av et frislipp av private skoler er at man opplever segregering. Man opplever ikke inkludering, og man opplever at barn fra ulike kulturer går på ulike skoler.

Odd Einar Dørum (V) [18:54:39]: Den uro jeg hadde da jeg stilte replikkspørsmål til representanten Dagrund Eriksen om hva flertallsmerknader skal bety, er jo bekrefte nå. Representanten Eriksen sa at driver man en religiøs skole nå, driver man en alternativ pedagogisk skole, går

veien omtrent rett i mål. Hører vi på representanten Jensen, skjønner vi at det skal være en helhetsvurdering. Det skal ikke være slik – ja, det nærmer seg nesten den rike mann som skal inn i himmelen, og det er vanskeligere enn for kamelen å komme gjennom nåløyet. Alle som kjenner sin bibelhistorie, vet hva det betyr.

Allerede så raskt i debatten har vi fått to forskjellige definisjoner av hvorvidt man skal være raus mot religiøse skoler og alternative pedagogiske skoler, eller ikke. Representanten kan få en sjanse til å avklare det.

Så skal representanten få det samme spørsmålet som jeg stilte tidligere til Arbeiderpartiet: Hvilke kommersielle skoler er det som etter den gamle friskoleloven skulle kunne ta utbytte? Hvilke skoler er det vi da snakker om? Hvilke skoler er det?

Lena Jensen (SV) [18:55:36]: Det er to spørsmål som jeg kan bruke ganske lang tid på, men jeg har bare ett minutt.

For det første må jeg si at vi har kommet til en god enighet med Kristelig Folkeparti, og vi er alle veldig fornøyd med avtalen. Vi har underskrevet en avtale, og den avtalen står alle parter ved. Men så er det slik, som representanten sikkert også har fått med seg, at dette er en skjønnslov, som betyr at selv om man har de kriteriene man skal ha for å kunne starte opp, er det ikke sikkert man får starte, for dette vil være en helhetlig vurdering av tilbudet. Da vil man legge til grunn hvordan skolen som helhet skal være.

Bare for å avslutte kan jeg også si at det ikke er noen uenighet mellom oss og Kristelig Folkeparti. Vi er helt enige om loven og hvordan denne loven skal håndteres til barns beste.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [18:57:01]: Senterpartiet vil at alle barn skal ha likeverdige høve til utdanning, uavhengig av sosial bakgrunn, personlege føresetnader, bustad og økonomisk evne. Vi ynskjer å sikra ein god, offentlig grunnskule der folk bur. Foreldre skal likevel ha rett til å velja andre løysingar for egne barn.

Senterpartiet sitt engasjement for ei ny privatskulelov er eit arbeid i seks trinn. Vi markerte djup usemje i forhold til den lova som Bondevik II la fram, og som vart sett i verk frå 1. oktober 2003. Vi var glade for at Soria Moria-erklæringa varsla ein gjennomgang av regelverk og støtteordningar for private skular for å stramma inn ved oppretting av skular som ikkje utgjer eit religiøst eller pedagogisk alternativ til den offentlege skulen. Vi stod bak ei mellombels fryslov som var streng, men nødvendig. Vi føretok ei nitid gjennomlesing og oppfølging av høyringsinstansar, som etter vårt syn skulle lyttast til ved utforminga av ei permanent lov. Vi var tilfredse med lova, slik ho vart lagd fram, og vi var ytterlegare tilfredse då komiteen hadde ferdigstilt arbeidet sitt og føreteke ei brei forankring av ei ny lov, som var endå meir i tråd med vårt syn – noko som altså inneber ei lov som vil stå seg over lang tid, fordi både regjeringspartia og Kristeleg Folkeparti står bak.

Lat meg utdjupa dette noko. Det var jo ein forskjell på høyringsutkastet og det lovforslaget som vart lagt fram, på vesentlege punkt, f.eks. at minimumskravet til elevtal vart redusert frå 20 til 15 i norske skular og frå 15 til 10 i norske skular i utlandet. Vi oppfattar det siste som raust, og det var viktig, også det signalet som vart gitt om unn-tak. Då var f.eks. Mali-skulen, som etter kvart vart ei viktig symbolsak, sikra.

Vaksne utan rett er eit anna viktig tema. Det er mange vaksne som i dag manglar sluttkompetanse. Etter lovforslaget vil nokre av dei ha høve til å få ta utdanninga si, t.d. innan landbruk, gartneri og nokre handverksfag.

Så vart det føreteke viktige presiseringar både når det gjeld kjøp av opplæringstenester og i høve til det som ber nemninga «ambulerande skular».

Gjennom samarbeidet med Kristeleg Folkeparti i komiteen vil vedtaket i dag innebere ei større tydelegheit og føreseielegheit, både for dei elevane som det er aktuelt for med denne typen skular, og òg for dei skulane som har denne typen verksemd.

For vaksne utan rett inneber jo forslaget i dag at dei skulane som i dag driv denne typen viktige verksemd, kan fortsetja. For 6A-skulane var det varsla ei opprydding. No er det tryggleik for dei som naturleg høyrer heime under både fagskulelova og privatskulelova, anten dei har nemninga bibelskule, kunstskule, naturbruk eller har andre fag i sitt føremål.

Så er det òg bra at det er større fleksibilitet når det gjeld flytting på fag og timefordeling, men at ein samtidig har felles læringsmål.

Den lova som blir vedteken i dag, viser klare skiljelinjer i Stortinget. Framstegspartiet opna innleiingsvis med sitt mål om verdas beste skule. Vi kan då registrera at vi har heilt ulik inngang til kva det vil innebera med verdas beste skule. Både Framstegspartiet og Høgre er føreseielege i si tilnærming, kanskje noko meir overraskande med Venstre. Eg oppfattar heilt klart denne lova på same måten som det Anniken Huitfeldt gav uttrykk for. Ho kalla dette for ei sentrumsorientert privatskulelov. Det er eg einig i. Det kan sjå ut av innstillinga som om Venstre her har fått med Høgre på nokre innstrammingar i høve til Clemet-lova. I ei replikkveksling avviste Ine Marie Eriksen Søreide akkurat det. Det undrar oss at Venstre i dag er i det selskapet dei er i.

Det har vore mange debattar no over fleire år om kva for måte ein skal leggja til rette for eit lovverk på som over tid sikrar dei supplementa som bør vera i det norske samfunnet på skulefronten. I Senterpartiet har vi engasjert oss over lang tid. Vi er einige i det som Dagrun Eriksen i dag seier, at vi no er tilbake, i alle fall i store trekk, til Kjell Bondevik sitt grunnlag. Vi er tilbake til det lovverket som vi sjølve, saman med Jon Lilletun og Venstre, forfekta i Bondevik I-regjeringa. Vi er nøgde med Kristeleg Folkeparti, men òg med Arbeidarpartiet og SV, for den samarbeidsviljen som her er lagd til grunn. Vi trur at dette lovverket vil vera godt for mange enkeltelevar og for mange foreldre. Vi trur det er eit lovverk som vil vera godt for det norske samfunnet, og som vil gi føreseielegheit, tryggleik, god undervisning og opplæring over lang tid.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt president-plassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [19:05:43]: Dette var jo nesten en grenseløs tilfredshet fra Senterpartiets side med det som er blitt innstillingen. Det er jo bra for Senterpartiet.

Jeg trodde også at det fortsatt var viktig for Senterpartiet å føre en god distriktspolitikk. For å gjøre det er det, etter hva jeg har forstått på Senterpartiet tidligere, viktig å opprettholde bosettingen der folk bor, overalt i hele landet.

Jeg har bestandig vært overbevist om at det er en sammenheng mellom tjenestetilbudet som gis i et distrikt, og attraktiviteten i forhold til å bosette seg der. Nærmiljøkvalitet avhenger i stor grad av det tjenestetilbudet som er lokalt. Skolen er en veldig viktig lokal aktør. Den spiller en viktig rolle som samlingspunkt og er viktig for lokalsamfunnet, ikke bare som skole, men også i mange andre sammenhenger. Er Senterpartiet egentlig tilfreds med at de nå fratar foreldre og andre muligheten til å opprette friskoler for å beholde nærskolen sin i eget lokalmiljø?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [19:06:48]: Det er heilt rett forstått. For Senterpartiet er det viktig at ein god, offentlig grunnskule er ei basisteneste. Representanten Anundsen kan ikkje ha unngått å registrera vårt engasjement for å sikra ein kommuneøkonomi som gjer det mogleg, slik at vi kan unngå alle dei kutta og alle dei nedleggane av grendeskular som skjedde i førre stortingsperiode. Vi er veldig glade for at dei grendeskulane som no er oppretta i ei slik vanskeleg tid, kan fortsetja. Samtidig er det overordna for oss at vi ikkje vil «outsourca» grunnskulane i eit lite lokalsamfunn. Vi vil tvert imot gi kommunane ein økonomi som gjer det mogleg for lokale folkevalde å ta dei prioritertingane i lag med foreldra og sikra ein god lokal nærmiljøskule.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [19:08:05]: Er det noen som har havnet i dårlig selskap her, så er det ifølge Senterpartiets Per Olaf Lundteigen nettopp Senterpartiet sjøl.

I Klassekampen 29. mai sier Per Olaf Lundteigen:

«Eg er ueinig i at ein tar vekk det høvet ein no har hatt til å oppretta foreldredrivne skolar utan å gå vegen om eit religiøst eller pedagogisk alternativ».

Han sier vidare:

«Det vil vera heilt unaturleg at foreldra i slike situasjonar skal tvingast til å gå omvegen om eit pedagogisk eller religiøst alternativ for å oppretthalda grendeskolen.»

Jeg kunne ikke sagt det bedre sjøl, og jeg trodde også dette var en av kjerneverdiene til Senterpartiet.

Mitt spørsmål er todelt. For det første er spørsmålet: Hvordan kan Senterpartiet svikte grendeskolen på den måten de nå gjør, slik at foreldre som ønsker å opprettholde et skoletilbud i distriktene, faktisk må gå veien om et

religiøst eller pedagogisk alternativ for å få lov til å gi barna sine undervisning? For det andre: Hvordan kan Senterpartiet være med på å sette en minimumsgrense på 15 elever for grendeskoler, en grense som Senterpartiet før sjøl har vært veldig kritisk til?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [19:09:04]: For det fyrste er det rett at vi ikkje har fått fullstendig gjennomslag for alle punkt. Vi hadde gjerne sett at det heller ikkje var minimumsgrenser for skular etter denne lova, men i motsetnad til Ine Marie Eriksen Søreide har Senterpartiet eit veldig sterkt engasjement for å sikra desse grendeskulane med ein betre kommuneøkonomi.

Per Olaf Lundteigen har eit eige engasjement nettopp for grendeskulane. For stortingsgruppa vår har det viktigaste i denne runden vore å sikra andre aspekt ved lova. Vi ynskjer ikkje at det skal blomstra opp mange foreldrestyrte skular rundt omkring i nærmiljøa. Vi vil ha ein god offentlig skule, ein god nærmiljøskule. Eg var leiar av kommunalkomiteen i førre periode, så eg såg alle meldingane som kom inn då med Høgre sin kommuneøkonomi.

Odd Einar Dørum (V) [19:10:19]: Den som har møtt representanten Lundteigen opp gjennom årene, vet at han er i stand til å uttrykke seg utrolig klart. Måten han er sitert på i Klassekampen, er ikke bare et uttrykk for et generelt engasjement for grendeskoler. Nei, det er et helt spesifikt engasjement fordi Senterpartiet har vært med på en lov som gjør at man ikke kan få en grendeskole med mindre man enten a) har et religiøst grunnlag, eller b) et spesielt pedagogisk anerkjent grunnlag.

Jeg kan svare representanten Meltveit Kleppa: Vannskillet for Venstre lå i at det skulle være en rett for folk lokalt å starte en lokal skole, en grendeskole, en nærmiljøskole, på et annet grunnlag enn nødvendigvis bare religiøst og anerkjent pedagogisk, og f.eks. lage en skole som kunne være framifrå bra, ved å opprette en yrkesfaglig studieretning i videregående, som vi ikke har i dag. Det man nå gjør, er jo at man avskjærer det.

Men det som er den største gåten for meg, siden representanten Meltveit Kleppa hadde en visitt til Venstre, er hvordan Senterpartiet svelger kamelen med grendeskolene med slikt behag, som det nesten kan virke i denne salen, for kamelsluking pleier som oftest å vises på politikerne.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [19:11:21]: Eg vil då minna om at samanlikna med den regjeringa som Odd Einar Dørum var ein del av, har Senterpartiet i regjering, i lag med sine regjeringspartnarar, sørgt for til saman over tre år 26 milliardar fleire kroner til kommunane. Ingen kan vera i tvil om at det betyr at foreldra lokalt vil ha mykje større høve til å engasjera seg for ein god offentlig skule i sitt eige nærmiljø. Ingen kan heller vera i tvil om at det vil vera heilt andre høve for lokale folkevalde til å prioritera fleire av desse skulane. Samtidig sikrar denne lova at dei skulane som vart oppretta i ei veldig vanskeleg tid på dette feltet, får fortsetja med den statsstøtta som dei har behov for. Det synest eg totalt sett er ei god løysing.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Odd Einar Dørum (V) [19:12:42]: Slik Venstre gir uttrykk for i innstillingen, skal jeg også understreke fra denne talerstolen i dag: Venstre tror på og satser på en sterk offentlig skole. Vi har vilje til å prioritere den også økonomisk på en slik måte at den blir så god at den i åpen konkurranse vil være det naturlige førstevalg for det store flertall av elever.

Jeg tror at på dette punkt ligger ikke skillelinjene slik de trekkes av enkelte av regjeringspartiene i dagens debatt. Her går skillelinjene mellom de enkelte parti ved den konkrete viljen til å sørge for at den offentlige skolen får nettopp denne kvaliteten. Det er nemlig slik at hvis man velger å bruke 1 milliard kr til en gratis midttime på SFO, eller man velger å bruke et tilsvarende beløp til å bygge ut en heldagsskole, har man ikke de 2 milliarder kr for å gi norske lærere det kompetanseåret som de trenger for å sørge for at man får den kvaliteten som alle som jobber praktisk i skolen, er enige om at man skal ha, og som i vårt naboland Sverige nå gjøres til offentlig politikk.

Man skjønner jo da at når man satser på dem som er bærebjelkene i dette systemet, av respekt for elevene, så må man prioritere disse kronene. På disse punktene tror jeg vi kommer til å se reelle skillelinjer i tiden som kommer, fordi jeg tror regjeringspartiene – dette gjelder ikke Kristelig Folkeparti – kommer til å prioritere de kronene helt annerledes. Da må man stille spørsmålet: Gjør man da den offentlige skolen så konkurransedyktig som den skal være, slik at den ikke bare blir noe som man lever med fordi man er vant til den, men som man lever med fordi man er stolt av den, og fordi man også i vår tid og framover skal fortsette med å være stolt av den?

I dette ligger det, etter min mening, et klart politisk valg. Det er slik med kronene i budsjettene at man kan bruke dem én gang til ett formål, man kan ikke bruke dem til veldig mange formål samtidig, selv om det høres slik ut tidligere i dag. Venstre er helt krystallklar på det: Vi ønsker å bruke disse pengene til å styrke den offentlige skolen. Vi ønsker at de pengene som ligger i Kunnskapsløftet, skal videreføres for å styrke den offentlige skolen, og dermed står ikke de midlene til rådighet for prosjekter som en gratis midttime på SFO eller for å bygge ut en heldagsskole. Dette er de tingene som må gjøres først. Det er de tingene som er helt avgjørende for at den offentlige skolen skal være så god som omtrent alle talere til nå har sagt at man skal gjøre den. Fordi: I norsk politikk er et av de viktigste, men farligste øyeblikk når alle sier at de vil gjøre noe av det samme – da er det den reelle prioritering og de reelle kronene som er der. Man kan bare se på innstillingen til revidert nasjonalbudsjett, så ser man viljen til å prioritere ulikt når det gjelder å satse på den offentlige skolen innenfor ansvarlige økonomiske rammer.

Så er det også slik at Venstre – som alle her – er for at vi skal ha skoler som er private, og som driver med et samfunnsmessig oppdrag. Det er de som går under den sjelløse tittelen 6 A, men som har eksistert i vårt land veldig lenge, og som det er veldig viktig å ta vare på. Venstre ser også på friskolene som en del av mangfoldet i skole-

tilbudet og som et supplement, og vi har aldri delt statsråd Djupedals eller regjeringspartienes – etter min og vår vurdering – aggressive retorikk om hva som er situasjonen på dette området.

Men la meg før jeg går videre, gi følgende anerkjennelse til Kristelig Folkeparti: Jeg mener at Kristelig Folkeparti i reelle forhandlinger har gjort den loven som ble framlagt, bedre på noen viktige punkter. Jeg mener at det gjelder voksne uten rett, selv om det ikke gjelder alle voksne uten rett. Men det som er beskrevet i innstillingen, er en reell forbedring. Jeg mener at det å få aksept for at man kan kjøpe enkelte opplærings tjenester som det er normalt fornuftig at man kan bruke for å styrke skolens formål, er en forbedring. Jeg mener at å få en forsøks-hjemmel, er en forbedring, og jeg mener at å gi en bedre forutsigbarhet for 6 A-skolene er en forbedring. Så mener jeg også at det ikke er tilstrekkelig, av følgende grunn: For det første er jeg helt overbevist om at en skole som også skal eksistere som en friskole, må basere seg på rett og ikke på skjønn. Jeg er overbevist om at det ville vært riktig å oppheve frysloven. Jeg er overbevist om at det ville vært riktig å sikre 6 A-skolene enda mer forpliktende enn det som nå kan bli situasjonen etter et arbeid de kommende årene. Men jeg medgir at Kristelig Folkeparti også på dette punktet har oppnådd noe som de skal ha anerkjennelse for.

Når jeg tidligere i dag tok ordet i bekymring for en flertallsmerknad, gjentar jeg fortsatt fra denne talerstolen at representantene Dagrun Eriksen og Lena Jensen ikke uttrykte seg likt om det man angivelig var enige om. Det får jeg bare ta til etterretning. Jeg har intet ønske om å volde hodebry for representanten Dagrun Eriksen på dette punkt, men får bare ønske henne lykke til i den videre kamp i et utfordrende terreng.

Når det gjelder dagens lovgivning, bygger Venstre på at vi skal bygge på loven fra 2003, som bygger på rett. Vi mener at denne loven f.eks. sikrer grendeskoler i de situasjonene som er der. Hvis situasjonen er slik som representanten Meltveit Kleppa sa, at det er så god økonomi i alle kommuner nå at det er lett å beholde grendeskolene, hva er da trusselen mot å få dem etter en friskolelov? Neppe stor etter den beskrivelsen, neppe noen trussel i det hele tatt. Og for å ta en debatt som har vært et av mine yndlingstemaer lenge: Hva er problemet hvis man hadde klart å oppheve den systemklemma som består i at man legger ned en skole, for kanskje deretter å føre over omtrent det samme beløpet på skyssutgifter på et annet forvaltningsnivå i dette landet? Det er massevis av grep som man kan gjøre her, og jeg begriper ikke hvorfor da grendeskolene var det som en fransk konge sa en gang: Paris er vel en messe verd. Jeg får si det på den måten at å miste disse grendeskolene var vel en messe verdt for Senterpartiet i det totale bildet i det prosjektet som jeg har respekt for at de har, som er overordnet, nemlig det store regjeringsprosjektet, den rød-grønne koalisjonen. Men når man ofrer noe, er det helt redelig at man får si det, for da ligger det klart og tydelig på bordet.

Når det gjelder den loven som vi har, har Venstre gjort det klart at vi vil bygge på den, og vi ønsker å tydeliggjøre

– slik som også representanten Ine Marie Eriksen Søreide tidligere har sagt – punkter der det er grunn til å gjøre det, på basis av den loven vi hadde, og også på basis av samfunnsdebatten vi har hatt.

Vi konstaterer at den sittende regjering har ført videre den forbudsbestemmelsen som eksisterer mot å ta utbytte. Vi har rett og slett skrevet inn i lovteksten det som ellers ligger i lovens forarbeider, nemlig at man må ha transaksjoner som er kontrollerbare og skikkelige. Man må kunne ta inn i loven at man kan lage en forskrift om å sørge for å definere hva som er «outsourcing» eller ikke, for å unngå at det nettopp blir «outsourcing». Det må være fullt mulig å sørge for at man ikke opererer med andre formål enn det som er skolens formål, og det må være slik at man må kunne sørge for at de tjenestene som kommer i tillegg, nettopp skal fremme kvaliteten på opplæringstjenestene. Det er å gjøre en tydelig lovbestemmelse overtydelig, nettopp av hensyn til den politiske debatten som vi har hatt rundt oss, og som vi bare får ta inn over oss har hatt den intensiteten som den har hatt. Og når det foregår politisk retorikk med stor intensitet, må vi forholde oss til at det foregår. Da må vi kommunisere like kontant tilbake.

Jeg mener at det som er blitt sagt om godkjenning av tusentalls av plasser, ikke ville skjedd, men det er en fri påstand som andre kan ha. For å tydeliggjøre det som etter vår mening var en hensikt, lager vi også det som er beskrevet som den bestemmelsen som inngjerder den eksisterende loven på det punkt. Høyre og Venstre sier rett ut i saks kommentaren at det aldri har vært intensjonen bak friskoleloven at det skulle eksistere en uforbeholden rett til å oversvømme en kommune med skoleplasser, dvs. at antallet friskoleplasser er likt med eller overstiger skoleplassene i den offentlige skolen. Vi sier at dette kan være et eksempel på en mulig «vesentlig svekking» på kort eller lang sikt av det offentlige skoletilbudet. Vi er veldig tydelige på dette.

Jeg må også si at jeg er blitt dypt forundret over at angrepet på friskoleloven av 2003 føres med en argumentasjon som om vi lever i Sverige. Nei, vi lever ikke i Sverige. Og den loven som kom i 2003, er ikke lik den svenske loven, som ikke kom under et borgerlig regime, men som kom under et sosialdemokratisk regime. Den er ultraliberalistisk i forhold til den loven som ble fremmet i 2003. Nei, vi lever ikke i Danmark. Vi lever ikke i Grundtvigs tradisjon, som nesten gjorde det til en norm å ha en friskole, og jeg skjønner at Bertil Haarder føler et behov for å korrigere den kursen. Og nei, vi lever ikke i Storbritannia, med det klassedelte skolesystemet som man har der. Man er altså nødt til å ty til eksempler fra andre land istedenfor å forholde seg til situasjonen i Norge. Og nei, det er ikke slik at de friskolene som skulle være der, skulle drive seleksjon. De skulle ta med en normalitet av befolkningen, nettopp fordi man skal ta med det som er den sosiale rettferdigheten og blandingen som vi er vant med i norsk skolepolitikk. Man bør holde seg til disse argumentene når man angriper det, for da vil man også se hvor skillelinjene ligger, hva som er forskjellen mellom de ulike lovutkastene.

Avslutningsvis vil jeg også understreke at jeg håper inderlig at det blir avklart hva som skal skje med 6 A-skolen. Det ville være helt merkelig hvis skoler som har eksistert i bortimot hundre år, og som driver på et samfunnsmessig oppdrag, ikke skulle være sikre. Jeg håper at alle de merkelige konstruksjonene om at de enten skulle komme inn i folkehøyskoleloven eller under en eller annen voksenopplæringslov, forvitrer på veien, slik at vi får en skikkelig, god og klar samfunnsmessig forankring. Jeg ønsker representanten Dagrun Eriksen hjertelig til lykke på den ferden. Hun vil få utmerkede tilrop fra Venstre i alt sitt arbeid på dette punkt, for det er et tankekors hvis man ikke skulle kunne gjøre det. Jeg er enig med dem som har sagt at dette var særdeles utydelig i det lovforslaget som kom fra Regjeringen.

På vegne av Høyre og Venstre tar jeg opp det lovforslaget som i innstillingen er omtalt som forslag nr. 2, og som er et helhetlig lovforslag basert på 2003-loven, med de tillegg som både representanten Ine Marie Eriksen Søreide og jeg har gjort rede for i våre respektive innlegg. Dette er herved tatt opp.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum har tatt opp det forslaget som han selv har referert til. Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [19:22:42]: Det er et par forhold som er litt uklare for meg. Det ene er denne innstramningen som foregår for at ikke loven skal føre til en vesentlig svekkelse av det offentlige skoletilbudet.

Spørsmål 1: Var det for mange friskoler som ble godkjent etter den forrige loven på videregående skolenivå?

Spørsmål 2: Dersom denne innstramningen fra Høyre og Venstre i fellesskap hadde vært en del av den forrige friskoleloven, hadde vi da fått 15 000 nye elevplasser? Og er representanten Dørum enig med Ine Marie Eriksen Søreide i at dette egentlig ikke er noen forskjell fra den forrige friskoleloven, eller er dette en endring?

Odd Einar Dørum (V) [19:23:26]: Jeg skal svare representanten Huitfeldt her: Det er det det står i innstillingen. Det er klart og tydelig sagt at det er en tydeliggjøring av det som har vært en erklært hensikt. Det er helt klart at ingen har ment at man skulle oversvømme en kommune med et stort antall søknader. At noen trodde de hadde en mulighet til å gjøre det, får være deres rett. Venstre og Høyre tar til etterretning at dette er blitt et brutalt effektivt argument hos de rød-grønne partiene i den offentlige debatten. Da er det vår plikt, når vi mener at dette argumentet ikke er noe vi mener er riktig skal skje eller bør skje, at vi må fremme de tydeliggjøringene som også er fremmet i det forslaget som ligger her. Det har jeg gjort helt klart rede for. Jeg leste fra det i sted. Det har aldri vært meningen eller hensikten at man skal kunne oversvømme en kommune med elevplasser – selvsagt er det ikke det. Men vi sier samtidig at et departement som skal behandle denne gjennomskjæringsbestemmelsen, må gjøre det på en tydelig og etterprøvbar måte, slik at vi kombinerer det med den rettsbestemmelsen vi har.

Vi føler, for å si det rett ut, at vi har vært ute i en debatt hvor vi har vært utsatt for en intens karikatur. Hvis jeg skal ta selvkritikk på noe, er det for at vi kanskje har vært for defensive i å møte den karikaturen og det vi har stått for. Men det vi står for i denne innstillingen i dag, er tydelig presentert. Jeg vedkjenner meg det, og det gjør begge partiene, både på den måten representanten Eriksen Søreide har gjort det, og som jeg gjør akkurat nå.

Åsa Elvik (SV) [19:24:57]: Dette er ein politisk interessant debatt, fordi det er veldig tydelege politiske skiljeliner. Høgre og Venstre går hand i hand, men er på ein måte på same side som Framstegspartiet, som i denne debatten har markert ein etter mi oppfatning reindyrka liberalistisk ståstad i utdanningspolitikken, f.eks. når det gjeld utbytte og skulepengar. Så det er ikkje til å unngå at når Venstre på ein måte har valt side, er dei også i kompaniskap med Framstegspartiet om dette.

Det er litt merkeleg, synest eg, at Venstre ikkje slår følge med Kristeleg Folkeparti i denne saka. Derfor er spørsmålet mitt til representanten Dørum: Korfor har Venstre valt å prioritere å bruke energien sin i denne saka på å jobbe for å trekkje Høgre til seg når det gjeld innstramminga av 2003-loven, i staden for å slå følge med Kristeleg Folkeparti i forhandlingar med regjeringspartia?

Odd Einar Dørum (V) [19:25:54]: Skjæringspunktet ligger – kort og brutalt forklart i denne salen – i at vår gruppe sa at det må være rett å opprette en grendeskole, det må være rett å få til en utmerket videregående skole på yrkesfaglig grunn, uten at den må være religiøs eller bygge på anerkjent pedagogikk. Det er skillelinjen, og på det punktet kom det et brudd i forhandlingene som vi var invitert til. Det vedkjenner vi oss.

Så gjorde Kristelig Folkeparti den jobben de gjorde – det er en ærlig sak. Men Venstre ønsket ikke å fravike rett til fordel for skjønn. Venstre ønsker ikke å bli tillagt standpunkter som at vi er for at det skal tas utbytte. Det er vi ikke. Det har vi ikke vært før, og det er vi ikke nå heller.

Vi er heller ikke et liberalistisk parti, til orientering, like lite som jeg regner med at representanten Elvik er medlem av et kommunistisk parti. Det er forskjell på venstresosialisme og kommunisme, og det er forskjell på å være liberal eller liberalist. Vi står for det jeg har presentert her i dag: en sterk offentlig skole og vilje til å prioritere det.

Vi ser positivt på den åpne holdningen Fremskrittspartiet har vist ved å si at de stemmer subsidiært for det de står for. Men de har tydelig gjort klart at de prinsipielt ønsker noe helt annet. – Så hvis man først skal beskrive det slik, så er det tre forskjellige posisjoner her i salen i dag.

Dagrun Eriksen (KrF) [19:27:10]: La meg først få takke for honnør og anerkjennelse for de faktiske endringene vi har gjort. Jeg setter også pris på representanten Dørum's heing i den videre prosessen.

Etter at friskoleloven ble vedtatt, opplevde vi fra Kristelig Folkeparti at det kom svært mange søknader om

oppstart av videregående skole på allmennfaglige studieretninger. I etterpåklokskapens lys kan vi vel si at dette var noe vi ikke forutså ville komme i så store mengder, og det skapte en betydelig uro.

La meg gjengjelde noe av honnøren til Venstre for den jobben de faktisk har gjort i forbindelse med innstillingen som vi behandler i dag, der man har gjort et stykke arbeid for – og jeg opplever at det er av hensyn til skolene – å møte den kritikken som kom om oversvømmelse av en kommune med elevplasser og trusselen mot den offentlige skolen. Jeg tror dette var noe vi også måtte ha gjort hadde vi fortsatt sittet i regjering sammen, av hensyn til skolene. Er representanten Dørum enig i dette?

Odd Einar Dørum (V) [19:28:20]: Jeg vil starte med å si at jeg ønsker ikke på noen måte å forminske realitetene i det samarbeidet som har vært gjensidig mellom Venstre og Høyre. Jeg kjenner godt arbeidet med friskoleloven i Bondevik II.

Jeg vet at det var noen som søkte med den forhåpning at et eller annet skulle bli annerledes om noen år. Jeg kjenner ikke til at noen av mine samarbeidspartnere i den sammenhengen mente at det skulle bli slik. Jeg følte at jeg var med på en ærlig deal. Jeg har behov for å si det slik. Jeg holder meg til at folk mener det de sier, inntil det motsatte er bevist. Men at noen trodde eller ville satse på at det plutselig skulle bli slik som i Sverige, kjenner jeg ikke til. For å overtydeliggjøre at det ikke skal være slik som det er i Sverige, verken når det gjelder utbytte eller på andre måter, er tydeliggjøringene fremmet i et åpent og direkte og redelig samarbeid mellom Høyre og Venstre.

Jeg er overbevist om at det var det som var den ånd som lå bak det hele den gangen jeg jobbet med dette. Jeg har også hørt tidligere statsråd Clemet gang på gang si det samme som jeg sa på talerstolen: Vi lever ikke i Sverige, vi lever ikke i Danmark, og vi lever ikke i Storbritannia. Da får vi yte hverandre den gjensidige respekten at vi prøver å finne løsninger i Norge og ikke i noe annet land, men vi gjør det på egne premisser i Norge og ikke i noe annet land på andres premisser.

Presidenten: Tiden for replikkordskiftet er omme.

Statsråd Øystein Djupedal [19:29:54]: La meg først gi honnør til representanten Dørum for den måten han nå repliserte på, for i det ligger jo en betydelig erkjennelse av at den gamle loven ikke var en lov som tjente norsk skole. Man trodde ikke at man skulle få en oversvømmelse av skoler i norske kommuner, og derfor var det nødvendig, som representanten Dørum presiserer, med en tydeliggjøring i dagens innstilling. Det er jo denne tydeliggjøringen som vi burde hatt i 2003-loven, for vi ble oversvømt av skoler, noe som gjorde det nødvendig med den innstrammingen som her foreligger.

Da vi overtok regjeringsmakten, hadde vi en situasjon der det var vedtatt opprettet 22 500 skoleplasser. Mer enn 5 000 skoleplasser ble godkjent av daværende statsråd Clemet, mot direktoratets ønske, mens vi forhandlet fram en ny regjeringsplattform på Soria Moria. Dette gjorde

man av rent ideologiske grunner, og mot faglige råd fra Utdanningsdirektoratet, som er faginstansen for departementet.

Vi stod overfor en situasjon med helt ukontrollert vekst som vi måtte finne en løsning på, simpelthen for å ivareta skolestrukturen i Norge. Det resulterte i at vi la fram en fryslov – en fryslov som det var vår hensikt skulle ha kortest mulig virketid, og derfor er jeg meget tilfreds med at vi i dag får vedtatt en ny helhetlig og permanent lov til erstatning for frysloven som gir en god og trygg og permanent ramme rundt privatskolene i Norge.

Jeg er meget tilfreds med at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har oppnådd enighet i dette viktige spørsmålet. La meg gi honnør til regjeringspartienes representanter i komiteen, og også til saksordføreren, Kristelig Folkepartis Dagrun Eriksen, for skikkelige, reelle, harde, men også tillitsfulle forhandlinger, som gjør at vi nå får en lov som er bestandig, en lov som gjør at privatskolene ikke trenger å være usikre på framtiden, og en lov som vil tjene det samfunnet privatskolene er en del av.

Utdanning stod sentralt i valgkampen i 2005, og ingen enkeltsak viste klarere politiske skillelinjer mellom de ulike partiene. Hvis man ser på de lange linjene i norsk politikk, som man noen ganger skal gjøre, vil man se at fellesskolen har bred tilslutningen fra de fleste partiene, og det la våre partier som senere dannet regjering, vekt på.

Også andre partier la vekt på fellesskolen i valgkampen, og det ble på mange måter et ideologisk spørsmål som da også våre partier fikk tilslutning til. Det betyr at da vi gjorde endringer i privatskoleloven, var det med velgerens votum i ryggen; velgerne hadde veldig klart sagt fra at de ønsket den gamle loven endret, og det er det vår regjering har gjort.

Jeg er glad for at dette sannsynligvis også har vært medvirkende til at Kristelig Folkeparti gikk inn i så konstruktive samtaler og senere forhandlinger. De så at utviklingen etter loven til Clemet hadde vært uheldig, men ikke minst at også velgerne i valg hadde gitt uttrykk for at man ønsket en endring.

Høringen i forbindelse med forslag til endringer i friskoleloven viste også bred støtte for regjeringspartienes syn. Spesielt er jeg glad for at flertallet av fylkeskommunene og ikke minst lærernes organisasjoner, elevene og andre viktige aktører i skolen gav støtte til Regjeringens syn.

Siktemålet med lovforslaget er å stoppe veksten og komme med en permanent lov, som i dag debatteres her i Odelstinget. Regjeringens forslag til endringer i privatskoleloven er helhetlige og balanserte, og bygger på hovedprinsippene i den gamle privatskoleloven som gjaldt fram til 1. oktober 2003. I tillegg til at lovforslaget innfrir løftene i vår regjeringserklæring og det vi sa til velgerne, har Regjeringen foretatt en gjennomgang av loven. Det foreslås derfor også lovendringer som vil bidra til effektivisering av tilsynet og ikke minst økning av brukervennligheten.

Forslaget til ny privatskolelov innebærer en innstramning i utbredelsen av nye privatskoler med rett til statstil-

skudd som ikke driver på religiøst grunnlag eller etter en anerkjent pedagogisk retning. Samtidig har vi også tatt hensyn til de eksisterende skolene og elevene i disse skolene.

La meg nevne noen av hovedtrekkene i lovforslaget som også er understreket av flere tidligere talere. Det innføres igjen krav til hvilket grunnlag en skole skal opprettes på: religiøst, anerkjent pedagogisk retning, internasjonalt, toppidrettsgymnas, norsk grunnopplæring i utlandet eller særskilte skoler for funksjonshemmede.

Det skal ikke lenger være en rett til godkjenning etter loven, men skoler kan godkjennes etter en samlet vurdering. I vurderingen skal det bl.a. være relevant å legge vekt på hensynet til den offentlige skolestrukturen, og som i dag skal det innhentes uttalelse fra vertskommune og vertsfylke. Kommune og fylkeskommune har dog ikke vetorett. Jeg vil i denne sammenheng også vise til at formålet med loven er å medvirke til at det kan opprettes og drives private skoler i Norge, slik at foreldre og elever kan velge andre skoler enn de offentlige.

La meg også understreke det som representanten Dagrun Eriksen sa i sitt innlegg, nemlig at vi i den lovtolkningen vi har, vil legge til grunn det forliket vi har inngått med Kristelig Folkeparti. Enkelte replikanter har vel antydnet overfor Kristelig Folkeparti at dette er helt opp til statsrådets tilfeldige skjønn. Sånn er loven ikke å forstå. Loven er veldig tydelig, og premissene i merknadene fra flertallspartiene er tydelige, og det vil statsråden selvfølgelig lojalt følge opp.

De skolene som er i drift etter dagens friskolelov, får fortsette selv om de ikke oppfyller kravene til grunnlag i den nye loven. Regjeringspartiene har vært tydelig på at det ville være urimelig overfor elevene ved de etablerte skolene, dersom skolene måtte legges ned, og derfor har vi ikke gjort endringer på dette.

Finansieringssystemet er også videreført, med den trygghet det betyr for privatskolene, og jeg registrerer at det også uttrykkes tilfredshet fra privatskolene med dette.

Lovens navn går tilbake til det opprinnelige navnet denne loven har hatt i alle år, inntil den forrige loven, nemlig lov om privatskoler med rett til statsstøtte.

I lovforslaget ligger det også en opprydding av de ulike skoleslag som vi har et lovverk for. Jeg registrerer at mange i debatten har tatt fram 6A-skolene, som om regjeringspartiene har vært imot 6A-skolene. Men det har vært uttrykt et veldig klart ønske fra Stortinget ved ulike anledninger at vi skulle ha en opprydding i lovverket – at privatskolene fikk en separat lov, at fagskolene fikk en separat lov, og man skal nå prøve å tilpasse disse til lovverket. I den grad man ikke klarer det – og det finnes mange skoler som i dag har støtte, som ikke vil klare det – har vi sagt at vi i løpet av denne stortingsperioden vil komme tilbake med en lovforankring av de skolene, og at de ikke i noen grad trenger å føle utrygghet.

En opprydding i lovverket er en styrke for et lovverk, og det er også en styrke for de skolene som kommer inn under et slikt separat lovverk. Derfor er – og det tror jeg også 6A-skolene skjønner – en rydding i lovverket en styrke for privatskoler og andre skoler, og det er det vår

regjering har tatt til orde for, men med bakgrunn i ønsker fra Stortinget.

Da den daværende friskoleloven ble vedtatt i 2003, var det et uttalt mål å øke mangfoldet av offentlige og frittstående skoler. Dette skulle angivelig medvirke til å heve kvaliteten både i frittstående og offentlige skoler.

I motsetning til den forrige regjering – og det er også uttalt fra enkelte her – finnes det ikke faglig belegg for å si at flere privatskoler bidrar til å heve kvaliteten i den offentlige skolen. Heller ikke finnes det forskning som underbygger den type påstander. Derimot finnes det mye forskning som viser det motsatte, også fra norske forhold. Jeg registrerer som en viss kuriositet at det vises til NIFU STEP-rapporten om frittstående skoler, som det heter, og at den brukes som belegg for at vår regjering ikke bryr seg om de resultatene som foreligger.

Denne rapporten viser – om den viser noe i det hele tatt – at det vår regjering gjør, er riktig. Den bygger på et elevgrunnlag tatt før Kristin Clemets lov fikk virkning. Derimot sier rapporten noe om at en lov som begrenser privatskolene til religiøse pedagogiske alternativ, sannsynligvis ikke vil føre til en sterk sosial segregering.

Det betyr at dersom man skal bruke denne rapporten til noe, er det et argument for den loven Regjeringen legger fram, og ikke det motsatte.

Det er også interessant å se at så sent som på mandag i Trondheim ble det lansert en OECD-rapport der man har hatt ti land som sammenlignende grunnlag for å se på hvordan innføring av fritt skolevalg, og dermed privatskoler, har innvirkning på skolesystemet. Konklusjonen er ganske entydig, nemlig at et segregert skolesystem, som vi får med privatskoler og dermed en friere grad av skolevalg, bidrar til svakere faglig resultat, samtidig som det bidrar til segregering av skolesystemet.

Det er interessant å se at man bl.a. skriver – jeg leser det i norsk oversettelse at land med fritt skolevalg og mange private skoler har «lavere gjennomsnittlig lese- og matematikkferdigheter» enn de som ikke har det.

OECD er vel en organisasjon som vanligvis har en annen politisk retning enn vår regjering, i den grad dette er politiske anbefalinger, men det er interessant å se at også OECD ser faren ved segregerte skolesystem, og dermed også advarer mot en slik utvikling.

La meg avslutningsvis si at jeg håper at denne loven vil tjene skoleslagene og det norske samfunnet godt. Av hensyn til både det norske samfunnet, skoleslagene og ikke minst de norske elevene, håper jeg at denne loven vil stå over valg og som sådan være en trygg grunnplanke for privatskolene i Norge i mange år framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [19:40:27]: Statsråden taler varmt om fellesskolen. Han omtaler den på en måte som om det bare er regjeringspartiene og til nød også Kristelig Folkeparti som er tilhengere av og sterke støttespillere for fellesskolen.

Målet for fellesskolen skal være at direktørdatteren og arbeidersonnen skal gå sammen, komme fra ulik sosial

bakgrunn og lære av hverandre gjennom sosial utveksling i skolen. Det gjør de i dag, både i den offentlige skolen og i den private skolen. Jeg kan referere til statsviter Tuastad, som jeg også refererte til i mitt innlegg, som i tillegg er statsrådets partikollega. Konklusjonen hans er at private skoler også er fellesskoler.

Likevel hevder statsråden – nok en gang ganske tungt – at det er slik at friskoler bidrar til økte sosiale forskjeller. Da vil jeg gjerne vite hvilke faglige, konkrete og norske undersøkelser statsråden baserer seg på når han hevder at friskoler skaper sosiale forskjeller blant folk.

Statsråd Øystein Djupedal [19:41:39]: La meg først si at dagens innstilling viser med all mulig tydelighet at Fremskrittspartiet befinner seg på en egen planet i utdanningspolitikken. Det betyr at de definitivt har forlatt fellesskolen, og det er ikke vanskelig å skjønne hvorfor heller ikke skolens folk tar Fremskrittspartiets utdanningspolitikk på alvor.

OECDs rapport, som kom så sent som i denne uken, og som nå bearbeides av OECD og skal legges fram i endelig versjon til høsten, sier tre ting. Jeg kan sitere på engelsk, hvis jeg rekker det i min tilmålte taletid:

«There are at least three reasons for thinking that social separation between schools may be a problem.

1. It can certainly be argued that a sense of common culture and citizenship is most readily developed if children from different backgrounds are educated together.

2. Systems with a high level of school separation have worse results overall in maths and reading.»

Det siste punktet går på at man også får dårligere lærekrefter hvis man har separerte skoler.

Dette er OECDs anbefaling så sent som i denne uken i rapporten Equity in Education, bygd på ti land og en ganske omfattende landanalyse. Jeg vil tro at dette er en upartisk og upolitisk analyse av hvordan det kan gå med et segregert skolesystem.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [19:42:59]: Først må jeg få arrestere statsråden på en åpenbar feil. I NIFU STEP-rapporten som jeg siterte fra, heter det i forordet:

«Rapporten er del av et samarbeidsprosjekt med Senter for økonomisk forskning (SØF) ved NTNU etter oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Hensikten har vært å analysere virkningene av loven om frittstående skoler av 2003.»

Dermed burde det være nokså ettertrykkelig slått fast at rapporten sier at det ikke kan påvises segregerende effekter av loven av 2003.

Så vil jeg tilbake til OECD-rapporten, som har vært et tema opptil flere ganger i denne debatten. Den rapporten snakker ikke om det friskolesystemet vi har i Norge. Men det står:

«School choice may pose risks to equity since well-educated parents may make shrewder choices.»

Det eneste den sier, og det eneste vi kan trekke ut av det, er jo at vi i et skolesystem med lavt innslag av friskoler og nesten ingen valgfrihet mellom offentlige skoler,

har enorme ulikheter, faglig og sosialt, mellom elever innenfor den offentlige skolen. Hvordan kan statsråden forklare det?

Statsråd Øystein Djupedal [19:44:04]: La meg først si at NIFU STEP-rapporten bygger på elevgrunnlaget fra 2004–2005. Det betyr at man ikke på det tidspunktet hadde grunnlag for å si at de endringene som skjedde i 2003, var implementert i norsk skole. Det betyr at veksten i antall elever i privatskolene ikke skjedde det første året, men årene deretter. Elevgrunnlaget i NIFU STEP-rapporten gir ikke grunnlag for å trekke den konklusjonen som jeg forstår at representanten Eriksen Søreide har gjort i tidligere innlegg, snarere det motsatte.

OECDs rapport bygger på en landanalyse av ti ulike land og peker tydelig på at sosial segregering i skolen er meget uheldig, både når det gjelder fritt skolevalg og ikke minst privatskoler som bidrar til fritt skolevalg. De advarer veldig tydelig mot det. Det mest interessante er jo ikke bare at advarslene mot hva dette kan bety i samfunnet, er sterke, men det advares altså mot at kvaliteten på skolen «in reading and math» – altså i lesing og matematikk – går ned.

OECD er i alminnelighet et organ som Høyre hører lojalt på, og jeg overraskes over hvorfor Høyre ikke også hører lojalt på denne rapporten.

Dagrun Eriksen (KrF) [19:45:16]: La meg først gi honnør til statsråden for klargjøringen av godkjenningssgrunnlaget – i den grad det var skapt tvil om det fra andre replikanter her i salen.

Men jeg har også et litt konkret spørsmål til statsråden.

Det var en del skoler som ble stoppet av den såkalte frysloven – skoler som etter det godkjenningssgrunnlaget som Odelstinget vedtar i dag, ville kunne hatt mulighet til å bli godkjent. Dette er skoler som er klare til å starte, som er veldig utålmodige når det gjelder tidsperspektiv, og har et ønske om å kunne begynne snarest mulig. Så mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden ta et initiativ, sånn at denne type skoler kunne få mulighet til å starte snarest råd?

Statsråd Øystein Djupedal [19:46:03]: Det er helt riktig at det var noen skoler som ble berørt av frysloven, som under normale forhold ville ha fått startet. Jeg vil nå i løpet av kort tid, når Odelstinget og senere Lagtinget gjør sine vedtak, sende et oppdragsbrev til Utdanningsdirektoratet og se om det vil være mulig at de skoler som ble stoppet eller berørt av frysloven, vil kunne få en raskere saksbehandling og på den måten kunne starte til høsten. Jeg vet ikke om det er praktisk mulig, men jeg vil anta at søknadsbehandlingen i Utdanningsdirektoratet vil gjøre dette mulig. Det var ikke mange skoler som ble direkte berørt av frysloven, som ikke var kommersielle, men enten religiøse eller pedagogiske alternativ. Men når Stortinget har gjort sine vedtak, vil jeg sende et brev til direktoratet, og jeg håper at direktoratet da vil være i stand til å imøtekomme disse skolenes ønske om oppstart allerede til høsten.

Odd Einar Dørum (V) [19:47:14]: Statsråden åpnet ganske friskt med å ta meg til inntekt for sin egen fortolkning av seg selv. Det bør han ikke gjøre, men han kan gjerne lytte til det jeg sier. Jeg sier det jeg sier, at når noen håpet på at man ut fra Bondevik II-regjeringen skulle få en lov som angivelig lignet på noe annet – f.eks. den i Sverige, som kom under et sosialdemokratisk regime – så var det en feil antagelse. Jeg prøver å vurdere det landskapet jeg var i da jeg jobbet med det. Det var ingen som skulle prøve å tjene penger eller omgå dette. Det var ikke slik at fordi om man hadde en stor produksjonskapasitet til å sende søknader, skulle det slå inn. Så jeg står fast på at det som Høyre og Venstre står sammen om i denne innstillingen, ikke er endring eller revisjon, men det er en tydeliggjøring, og tydeliggjøringen har vært framtvunget av den samfunnsdebatten som vi har hatt – en debatt som er god, fordi den fører til det.

Jeg vil spørre statsråden: Hvorfor er skjønn så utrolig mye bedre enn rett, når man både skal se på dette ut fra internasjonale konvensjoner og fremme viktige formål for foreldres rett i et samfunn som vårt?

Statsråd Øystein Djupedal [19:48:20]: Svaret på det ligger jo i representanten Dørum's selverkjennelse, nemlig at han ikke ønsket at kommunene skulle oversvømmes av skoler, og at han i dag ønsker en innstramming av den loven som Kristin Clemet fikk vedtatt, fordi man ikke trodde at det kom til å bli så ille som det ble. Men det ble så ille som det ble, nettopp fordi man har en rett. Det betyr at man ikke har et skjønn for å begrense veksten i antall privatskoler.

Da vi kom inn, var vi inne i en ukontrollert vekstperiode, særlig på videregående skole-nivå. Hadde ikke vi overtatt, ville 150 pst. vekst i antall skoleplasser som lå klare til godkjenning, blitt godkjent. Det hadde endret norsk skolestruktur totalt, det hadde ødelagt den offentlige skolen på videregående skole-nivå. Derfor er det nødvendig med en skjønnslov og ikke en rettighetslov.

I all tid før Kristin Clemets lov var denne loven en skjønnslov, men selvfølgelig med veldig tydelig retning. Derfor må denne loven tilbake til sin opprinnelige form. Det vil være en lov som tjener privatskolene godt – de alternativene som finnes til den offentlige skolen, og som er anvist i loven. Jeg ser til min store tilfredshet at Privatskole-Norge er meget tilfreds med den loven som i dag blir vedtatt.

Det jeg nok er misfornøyd med, er at Venstre ikke står bak loven, hvilket Venstre burde ha gjort.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [19:49:39]: Jeg merket meg at statsråden slår fast at det som står på SV's hjemmesider om statsrådets skjønnsutøvelse, faktisk er feil.

Men det er en annen ting. Statsråden har snakket med store bokstaver om å stoppe frisleppet og hindre de kommersielle skolene. Ser ikke statsråden at de kraftige angrepene regjeringspartiene har kjørt mot friskolene, og den usikkerheten som nå innføres gjennom en skjønnslov – ikke minst i påvente av en ny lov – nettopp kan føre til at vi får en oppblomstring av helt private kommersielle

eliteskoler hvor det er hundre prosent egenbetaling fra elevene?

Statsråd Øystein Djupedal [19:50:13]: Det vi nå innfører, er jo en trygghet for dette skoleslaget – i motsetning til en lov som hele tiden var politisk omstridt, og som var hovedsaken i en valgkamp. Vi vant valget ikke minst på at vi ønsket en innstramning av privatskoleloven. Det vi nå har gjort i et bredt forlik med Kristelig Folkeparti, som er omtalt i ulike innlegg, også mitt, gjør at vi nå har et bredt flertall bak en ny lov.

Privatskoleorganisasjonene i Norge gir støtte til den loven som i dag debatteres her i Odelstinget. Det gjør meg trygg på at vi er på riktig kurs. Det betyr at det nå vil være mulig å opprette skoler med alternativt innhold. De kommersielle skolene vil ikke lenger få anledning til å etablere seg, og på den måten er vi tilbake til de lange linjer i norsk utdanningspolitikk, der fellesskolen er arenaen der våre barn skal lykkes, og der det gis alternativ som har et innhold – ikke et kommersielt innhold, men et alternativt innhold til de læreplanene som finnes i det offentlige. I så måte er dette en svært god lov, men jeg har registrert både av innstillingen og av debatten at Fremskrittspartiet har stilt seg helt utenfor – ikke bare i denne debatten, men ikke minst også når det gjelder forsvaret av fellesskolen. Det er et valg Fremskrittspartiet har tatt. Det er et valg jeg er dypt uenig i.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [19:51:43]: Dagen i dag er en trist dag for Skole-Norge. Regjeringspartienes kraftige agitasjon før valget i 2005 og deres angrep på friskolene nærmet seg til tider det usmakelige. Når vi i dag ser hva som etter forliket med Kristelig Folkeparti er igjen av den argumentasjonen som ble brukt, er det uforståelig for undertegnede at regjeringspartiene fortsatt kan ta slike ord i sin munn som at de har stoppet frisleppet og stanset skoleprofitorerene. Den gamle loven, på lik linje med den nye, har forbud mot å ta ut utbytte, så her er tilstanden altså status quo. Hvem skulle tro det hvis en spiller av gamle TV-sendinger fra valgkampen?

Et annet tragisk faktum ved dagens behandling er grendeskolens endelikt. Hvem skulle trodd at Senterpartiet skulle kunne gå med på noe slikt? Senterpartiet er jo vanligvis kjent som gode hestehandlere og forhandlere, men her har de tydelig sviktet Bygde-Norge. Den politikken det her legges opp til, vil føre til at slagordet om å ta hele landet i bruk mister sitt innhold. Det kan da ikke være noen ved sine fulle fem som virkelig tror at vi nå får en oppblomstring av montessoriskoler ute i grisgrendte strøk.

Den tragiske konsekvensen av denne lovendringen vil trolig være at vi får en markant økning i antall små barn som presses inn i skolebusser. Vi har tidligere behandlet et forslag fra Fremskrittspartiet om skoleskyss, hvor det ble synliggjort hvilke helseskadelige effekter skoleskyss kan ha, og ikke minst hvilken potensiell fare barn og unge utsettes for med dagens lovverk for skoleskyss. Jeg vil

passé på å minne samferdselsministeren og kunnskapsministeren om at de har lovet Stortinget å se på problematikken rundt skoleskyss. Så langt har vi ikke hørt noe fra dem på dette området, og med det lovforslaget som behandles her i dag, forventer jeg at de tar affære straks.

Samtlige partier ønsker seg en god skole. Men hva legger vi egentlig i det begrepet? Hvis en går ut fra at skolen skal være et sted å lære og ikke bare et sted å være, må det vel være fokus på læringsutbyttet som gir svaret på om skolen er god eller ikke. Det kan ikke ha noe å gjøre med hvem som eier skolebygningen, eller hvem som er ansvarlig for driften. For Fremskrittspartiet er det viktig at det må være fokus på det enkelte individ, at det ut fra sine forutsetninger får utviklet sin ansvarsfølelse, sin pliktfølelse, sin dannelselse og sin selvtilit. Det er det som kan gi oss svaret på om vi har en god skole.

Det er mye godt i norsk skole, men resultatene står overhodet ikke i forhold til de ressursene som hvert år tilføres skolen. Dette kommer fram gjennom internasjonale undersøkelser. Vi sakker akterut i forhold til land det er naturlig å sammenligne oss med, og land vi skal konkurrere med. En av de viktigste årsakene til denne negative utviklingen er etter min og Fremskrittspartiets oppfatning den ensidige satsingen fra de sosialistiske partiene på enhetsskolen og fellesskolen. Gjennom en utstrakt tro på ensretting og ensartethet har norsk skole blitt innrettet mot en slags gjennomsnittselev som ikke finnes.

For Fremskrittspartiet er det grunnleggende at vi er født forskjellige, og vår ideologi går ut på at det enkelte mennesket skal ha mulighet til å kunne opprettholde sin individuelle egenart. Det skal være mulig å kunne realisere sine personlige drømmer og la seg berike av de impulser mangfoldet rundt oss bringer med seg, og ikke minst skal det være mulig å velge mellom ulike alternativer. Nettopp det faktum at hvert enkelt menneske er unikt, gjør at vi mener at likhetstankegangen var og er og vil bli feilslått. Fremskrittspartiet vil heller ha en samfunnsutvikling hvor en vektlegger at mennesker behandles som likeverdige. Det å behandle noen som likeverdige vil faktisk bety at de må behandles forskjellig ut fra sine ulikheter.

Sosialistene ønsker ikke en slik differensiering og et slikt mangfold. For dem synes det som om det er enda mer av den medisinen som ikke har virket, som er løsningen.

Heldigvis, får en si, har ikke departementets syn vunnet fram, for da hadde det blitt ekstra ille. Gjennom forliket med Kristelig Folkeparti har de såkalte 6A-skolene fått noe ekstra tid, men skoleeierne og vi skal vente i spenning på et nytt lovutkast fra Regjeringen, som skal komme i denne stortingsperioden.

Hva slags rammevilkår er det egentlig flertallet tilbyr disse skolene? Skoler er avhengige av å kunne tenke langsiktig, både i forhold til elever og ansatte. Med den løsningen som nå foreligger, virker det for meg som om regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har hengt opp et damoklessverd over disse skolene. Damokles hadde som kjent et sverd som var festet med et hårstrå, hengende over hodet. Hårstrået kunne bære eller bryte.

Fremskrittspartiet ønsker at vi får en ny lov som åpner for likebehandling av skoler, uavhengig av eierskap, når det gjelder økonomi og godkjenning av skoletilbud. Jeg håper selvsagt at vi kommer dit en gang, av hensyn til både elevene, mangfoldet og skoleeierne. Men jeg innser at det tar tid å få gjennomslag for fornuftige tanker. Derfor har jeg en oppfordring til regjeringspartiene, siden de helt sikkert kommer til å stemme imot Fremskrittspartiets forslag: Stem da i det minste for forslaget fra Høyre og Venstre, som i hovedsak vil bringe oss tilbake til den gamle privatskoleloven. For det var jo det de sa under valgkampen når de følte seg en smule presset.

Anna Ljunggren (A) [19:56:20]: Det er med stor glede vi i dag behandler Regjeringens forslag til endringer i friskoleloven. Det er spesielt gledelig at vi har sikret et bredt flertall i Stortinget for den nye loven, som nå skal hete privatskoleloven. Dette vil skape forutsigbarhet for skolene.

En grunnleggende tanke i arbeiderbevegelsen er og har alltid vært at utdanning skal være gratis. Utdanning til alle og ikke til de få har alltid vært vårt mål. Vi ønsker en skole der barn og ungdom på tvers av ulik kulturell og sosial bakgrunn går i samme klasse, på samme skole. Dette skaper gjensidig forståelse og toleranse for hverandre – hvor man kommer fra, og hvem man er.

Undersøkelser fra våre naboland har vist at et frislipp av private skoler skaper større forskjeller. I Sverige gjenspeiler foreldrenes utdanningsnivå valg av private skoler. Naturlig nok er det sånn at det er ressurssterke foreldre som sender barna sine på privatskoler – privatskoler som til og med tar en sum i elevbetaling. Det er klart det skaper forskjeller. Vi ønsker at alle skal ha lik rett til utdanning – tilbud om den samme type utdanning på tvers av økonomiske og sosiale forskjeller.

Hovedlinjene i den nye loven bygger på hovedprinsippene i den tidligere privatskoleloven fra 1985. Vi har vært sterkt imot friskoleloven, som ble innført av den forrige regjeringen i 2003, som vi så på som en kommersialisering av skolene, og som ville og var på vei til å undergrave fellesskolen og gi langt flere privatskoler – loven som åpnet for fri flyt og lite kontroll av hvilken type skoler som kunne opprettes.

Rundt 15 000 nye private skoleplasser i videregående skole ville betydd at den offentlige skolen hadde blitt tapet for ressurser, og vi ville helt klart fått større skiller i skolen. Lokalpolitikere i hele Norge sa nei til flere privatskoler, men de ble overkjørt. Nå er våre tillitsvalgte blitt hørt. I fylker med et stort distrikt og f.eks. bare én by, som Sør-Trøndelag, ville opprettelsen av mange privatskoler i sentrale strøk vært en trussel for hele skolestrukturen, spesielt skolestrukturen i distriktene. Fylkeskommunene ville av økonomiske grunner ha samlet skoletilbudene ved færre skoler. Det ville sannsynligvis skjedd i de sentrale områdene, og det hadde blitt vanskelig å opprette dyre yrkesfaglige utdanninger.

I mange fylker er den videregående skolen en sentral utviklingsaktør. Videregående skole er mer enn bare en utdanningsinstitusjon. Den støtter opp under offentlig

sektor og næringsliv og gir mange arbeidsplasser, ikke bare innenfor sine egne vegger, men også utenfor.

Det åpnes i privatskoleloven for skoler bygd på et faglig-pedagogisk alternativ til den offentlige skolen, som montessori- og steinerskoler. Disse skolene mener vi er alternative skoler, på tross av at Kunnskapsløftet åpner for større muligheter i undervisningsformene i den offentlige skolen. Også kristne skoler og sertifiserte internasjonale skoler skal fortsatt ha muligheten til å etableres.

Det er ikke tillatt i Norge, verken med friskoleloven eller privatskoleloven, å kunne tjene penger på skoledrift. Men Fremskrittspartiet ønsker at det skal kunne være mulig å ta utbytte av statlig finansierte privatskoler. Da blir skolegangen til våre barn business. En situasjon der skoler opprettes for å tjene penger, ønsker ikke vi i Arbeiderpartiet. Vi har sett en rekke eksempler på skoler rundt omkring som drives på tvers av friskoleloven, der fylkesmannen ikke har grepet inn. Med den nye loven skal fylkesmannen ha et mer effektivt tilsyn med skolene. Det ser vi på som veldig positivt.

Den offentlige skolen skal være så god at private skoler ikke er et alternativ. Det er ingen tvil om at den offentlige skolen står overfor mange og store utfordringer. Det gjelder videreutdanning for lærere og drop-out, for å nevne noe, saker som vi debatterte i Stortinget tidligere i dag, og hvor det er politisk enighet om at vi har store utfordringer.

Det blir helt feil for meg å åpne for statlig finansierte kommersielle skoler som tar økonomiske ressurser fra det offentlige, når det finnes utfordringer som det er fullt mulig å løse i den offentlige fellesskolen.

Freddy de Ruiter (A) [20:01:20]: Jeg vil aller først takke representanten Anundsen fra Fremskrittspartiet for å ha vært veldig ærlig. I replikkvekslingen etter hans innlegg tidligere i dag gjorde han det veldig klart at Fremskrittspartiet ønsker å gå inn for utbytte, og ikke har noen planer om å si nei til utbytte. De ønsker også 100 pst. statlig finansierte skoler, men at skolene utover det skal stå fritt til å ta det de måtte ønske av skolepenger. Det blir også interessant når en hørte på hovedinnlegget til Anundsen, der han forfektet at vi baserte våre holdninger på ideologi, mens det i opposisjonen var mer fornuft og kvalitet som talte. Det å overlate skole til markedet er også i aller høyeste grad ideologi, men det er en motsatt ideologi av det vi står for.

Jeg merker meg også at Høyres representant mener at andre land har ingen relevans når en skal sammenligne skolesystemer. Jeg synes da det er litt rart at representanten fra Fremskrittspartiet bruker Sverige som et eksempel, og at OECD synes det er høyst relevant å sammenligne ulike lands skolesystemer.

Til Venstre vil jeg bare si at når det gjelder oversvømming, er det veldig mange gode eksempler på det. Det er bare å gå inn og se på statistikken hvor de store skolekjedene ville etablere seg høsten før stortingsvalget. Min hjemkommune, Arendal, hadde blitt oversvømt av John Bauer-plasser – 500 skoleplasser på videregående skole i studieforberedende løp, noe som tilsvarer over halvparten av skoleplassene i den største byen i fylket. Sånn var det i

svært mange fylker. En kan bare tenke seg hva resultatene av det ville blitt.

Jeg har også lyst til å dele ut en verbal blomst til Kristelig Folkeparti, som har gjort det mulig å komme fram til et bredt forlik på dette krevende området. Vi har sammen lagt grunnlaget for en privatskolelov som er robust, og som kan vare over tid.

For oss i Arbeiderpartiet er fellesskolen en viktig grunnpilar i vår velferdsmodell. Når høyresiden, deriblant Fremskrittspartiet, som hevder å være for folk flest, angriper vår velferdsmodell, herunder fellesskolen, er det helt greit. På den måten får vi fram klare skillelinjer i norsk politikk. Høyre, Fremskrittspartiet og delvis Venstre har en annen agenda, hvor privatisering og markedsløsninger er melodien på svært mange grunnleggende velferdsordninger. En slik politikk vil uten tvil forsterke sosiale og økonomiske forskjeller mellom folk.

Når det er sagt, ser vi det som viktig å være romslige overfor pedagogiske og religiøse alternativer på skolesektoren. De representerer et supplement til den offentlige skolen. De skolene representerer noe annet enn f.eks. de store utenlandske, kommersielle skolekjedene og andre kommersielle tilbydere. De kommersielle aktørene gjorde et iherdig forsøk på å oversvømme mange byer med studieforberedende tilbud på videregående skolenivå under den tidligere friskoleloven. Og de fikk god hjelp av tidligere undervisningsminister Clemet. Dette frisleppet ble heldigvis stoppet etter at den rød-grønne regjeringen overtok.

Den nye privatskoleloven har stor oppslutning i Skole-Norge. Både Utdanningsforbundet og elevorganisasjonen støtter de innstramningene som er foreslått. Vi er selvsagt glad for at vi nå får en politikk som er i tråd med synspunktene fra elevene og lærerne. Jeg har i den forbindelse lyst til å sitere litt fra siste nummer av Utdanningsforbundets blad «Utdanning», hvor lektor Liv Sætre ved Elverum videregående skole sier:

«Jeg har ikke i det hele tatt tro på privatskoler uten forankring i en spesiell pedagogikk. Friskoler er rent kommersielle aktører. Gjør heller den offentlige skolen enda bedre.»

For å få en god fellesskole må det imidlertid mer enn dette til. Jeg er stolt av den rød-grønne regjeringens kraftige satsing på kommuneøkonomien. Det har satt kommuner og fylkeskommuner i stand til å satse mer på skolen. De fleste kommuner og fylkeskommuner satser mer på skolen, men for en del har det rett og slett handlet om å unngå kutt og flere nedskjæringer etter mange magre år med borgerlig sulteføring av kommuner og fylkeskommuner. Så nå er det mange som er glad for at Høyres satsing på skole kombinert med en altfor liberal friskolelov er blitt erstattet av mer penger til kommunene og en ny privatskolelov som ikke svekker fellesskolen.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [20:06:20]: Jeg har registrert i løpet av debatten, og med det siste innlegget, fra representanten de Ruiten, at det ikke er mulig å få noen av regjeringspartiene til å svare på hvilke skoler som fikk godkjenning, som også tok utbytte. For det var ikke lov, og det er ikke lov. Norge hadde verdens strengeste friskolelov når det gjaldt forbudet mot å ta utbytte. Hvis det faktisk var sånn at det var mulig å ta utbytte etter den gamle loven, hvorfor i all verden har da ikke regjeringspartiene fremmet en proposisjon som endrer den lovgivningen dramatisk? Det er rett og slett fordi ingen tok utbytte, og ingen kunne ta utbytte.

Sånn som regjeringspartiene argumenterer, er det som å si at hvis jeg en gang i framtida skulle komme på tanken at jeg hadde lyst til å kjøre for fort, skal jeg straffes for det i dag. Jeg ville blitt straffet for det dersom jeg hadde kjørt for fort, men jeg har ikke kjørt for fort. Jeg syns den argumentasjonen som det legges opp til rundt elevene og elevenes bakgrunn, er veldig spesiell, for vi har altså forskning også fra OECD som viser at det i land som har lite innslag av friskoler, og ingen eller liten valgfrihet mellom offentlige skoler, er enorme forskjeller mellom elevene innenfor hver enkelt skole. Det er altså ikke slik at alle elever går på samme skole, slik som regjeringspartiene synes å tro. Men den argumentasjonen og den forskningskunnskapen passer ikke inn i virkelighetsbildet til regjeringspartiene, og derfor ønsker de heller ikke å ta stilling til den, og de ønsker heller ikke å bruke den.

Jeg kan heller ikke dy meg for å si noe om kommersielle skoler. Jeg syns det er et kjempeparadoks, og det burde også regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti synes, at de eneste skolene som det nå er fritt fram for å starte, fritt fram for å ta utbytte, fritt fram for å ta så høye skolepenger de vil, det er de skolene som er kommersielle, som er rene privatskoler, og som får fortsette akkurat som før. Hvis det var et ønske fra regjeringspartiene om å stoppe de kommersielle skolene, var det de skolene, med lange og gode tradisjoner i Norge, de skulle stoppet. De skulle ikke stoppet de skolene som hadde strenge restriksjoner på foreldrebetaling, strenge restriksjoner og totalt forbud mot utbytte, som ikke hadde lov til å sile elever. De skolene er ikke kommersielle. Jeg har ennå til gode å høre regjeringspartiene fortelle meg hvilke av de skolene som ble stoppet, og som nå ikke får startet opp, som er kommersielle, som tar utbytte, og som driver på en måte som jeg tror ikke så veldig mange i denne sal ønsker.

Jeg syns det er en interessant debatt. Den tydeliggjør forskjeller. Men la det være klart: Det helhetlige endringsforslaget som Høyre og Venstre har levert, og som vi står på, er en tydeliggjøring av den politikken som allerede eksisterte i den gamle loven. Det er vi stolt av å ha fått til i samarbeid, fordi vi står på samme linje, og vi verner om foreldreretten og retten til å velge annerledes.

Anniken Huitfeldt (A) [20:09:43]: Vi har ikke behov for å stramme inn loven på dette området fordi vi ikke ønsker å åpne for kommersielle aktører. Det er riktig at man med den gamle loven ikke kunne ta utbytte. Men som Terje Hansen, som er professor ved Handelshøyskolen, si-

er: Denne loven har vært laget av amatører, de har oversett at det er mulig å få avkastning på investeringer på andre måter enn gjennom aksjeutbytte til eierne.

Dette var jo også budskapet fra John Bauers folk, som ser på dette som en langsiktig investering. Så det finnes mange måter å tjene penger på uten å ta utbytte.

Men det mest alvorlige er jo Eriksen Søreides omgang med NIFU STEP-rapporten. Det er riktig som det står: «Hensikten har vært å analysere virkningene av loven om frittstående skoler av 2003.» Men hva står i neste setning? «Denne rapporten var tenkt å inngå i første fase i denne studien.» Skoleåret ble valgt fordi det var det siste året med privatskoleloven. Så skulle man altså lage neste undersøkelse, som skulle analysere konsekvensene av den nye friskoleloven. Dermed var det ikke grunnlag for å føre denne forskningen videre – vi fikk ingen friskolelov. Denne rapporten er jo en hyllest til den gamle privatskoleloven, at den ikke fører til store sosiale forskjeller, og det er denne privatskoleloven vi nå ønsker å videreføre.

Det er uklart for meg hvilke innstramminger Venstre foretar i denne loven. En Venstre-representant, Jarle Braut, bebuder at «Venstre vil ta initiativ til å se på friskoleloven på nytt ut fra at det nå viser seg at private aktører som f.eks. John Bauer-kjeden er ute etter profit». Dersom denne innstramningen som Venstre nå har fått med seg Høyre på, hadde blitt vedtatt, hadde vi da fått like mange privatskoleplasser i forrige periode? Det er uklart for meg om det egentlig er den gamle friskoleloven som nå gjelder for Venstre, eller om de nå har fått med seg Høyre på en slags dreining.

Jeg har også registrert at for noen år siden var Sverige et soleklart eksempel på hvor fantastisk det kunne gå med friskoler. Nå brukes ikke det svenske eksemplet lenger, og det svenske Skolvärket sier jo også nå at dette har utfordret den svenske skolens kvalitet og dybde. De nederlandske studiene viser jo også at det for elever i matematikk, når de er 15 år, har større betydning for deres prestasjoner hva slags utdanning foreldrene har, enn det f.eks. har i Norge.

Jeg vil vise til hva OECD sier i sin Equity-rapport:

«Hjertet i det norske utdanningssystemet er enhetsskolen (...). Dette fungerer utmerket for likeverdet (...).

Vi anbefaler at enhetsskolen hvor elevene ikke blir delt inn i grupper etter evner, bør fortsette.»

Det er også utgangspunktet for den nye og gode privatskoleloven.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:12:59]: For Senterpartiet er barneskolen som er for alle barna i skolekretsen, en stolpe i samfunnsbyggingen. Enhetsskolen står uhyre sterkt i Senterpartiet. Den bidrar til jambyrdige forhold uansett sosial eller religiøs bakgrunn, og for meg er eksempelet Den Kristelige Menighet eller Smithianere som de kalles, et forbilde, for de bruker den offentlige skolen.

Jeg er svært glad for at Regjeringa avviste Bondevik II-regjeringas friskoleeksperiment med sterk fokusering på skole-AS.

I debatten har det vært en del kommentarer til spørsmålet om grendeskoler, altså skoler på barnetrinnet i lokalsamfunn i utkanten med sterkt sosialt fellesskap, egalitære forhold og gjerne sterk positiv lokalpatriotisme. Du er ikke fra Nes kommune, men fra Rukkedal – identitet og tilhørighet i jambyrdige forhold. Grendeskolen er en stolpe i lokalsamfunnet der alle møtes, og medvirker til kraftsentrum i det lokale liv, og de aller fleste grendeskoler er kommunale. Noen få er foreldrestyrte.

Det er kommuneøkonomien som er viktigst for skolestrukturen. Det er i dag mye lettere å argumentere mot skolesentralisering enn tidligere, fordi det er gjennomført en kraftsamling innenfor kommunesektoren og kommuneøkonomien. Likevel: Ringerike formannskap i Buskerud vil mandag ta stilling til nedleggelse av fire grendeskoler. Det er en lokal lakmestest på valgløfter, og det vil bestandig være noen som argumenterer for sentralisering – faglige eller økonomiske argumenter, fra skoleledere eller økonomer.

Det er de siste åra etablert flere foreldrestyrte grendeskoler, og det er viktig at disse kan drives videre som fullverdige skolealternativer, altså ha regelverk som ikke på noen måte virker diskriminerende i forhold til den kommunale barneskolen.

Ellers vil jeg beklage at adgangen til å etablere nye foreldrestyrte grendeskoler er tatt bort. Den sikkerhetsventilen burde vi hatt – og jeg understreker sikkerhetsventilen. Dermed ville kommunestyret blitt mer forsiktig med sentralisering, fordi forutsetningen for den nye sentralskolen mange ganger er bedre kapasitetsutnyttelse gjennom flere elever fra utkantkretsen.

For nye foreldrestyrte grendeskoler blir nå Montessori-pedagogikk aktuelt for å få dem godkjent. Det vil for mange være høyst aktuelt. Montessori-pedagogikken gir gode skoleresultater for ungdommen, god skole i å bli gagns mennesker. Jeg er glad for at denne pedagogikken i praksis i dag også blir mye brukt i den kommunale skolen. Det er bra og framtidsrettet.

Ellers vil jeg til slutt si at jeg er veldig glad for de manges lovord her i dag, uansett politisk farge, om grendeskolen. Det lover godt med hensyn til de kommende budsjett-diskusjonene rundt omkring i kommunene. Jeg regner med at det er samsvar mellom hva som sies i Stortinget, og hva som sies lokalt når det gjelder grendeskolenes framtid.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:16:14]: Det var jo en av regjeringspartienes talspersoner som nå hadde ordet. Det var et øyeblikk litt uklart for meg om han faktisk beklaget noe av det Regjeringen hadde lagt fram, men det får vi komme tilbake til.

Det er en historisk dag på mange måter når Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti inngår et forlik i denne saken om privatskoleloven, for debatten om friskoler er en av de ideologiske klassikere i denne sal. Temaet har alltid skapt sterke fronter med tradisjonelle skillelinjer, med de såkalte borgerlige partier på den ene siden og sosialister på den andre. Som leder av utdanningskomiteen i Oslo er det ikke få debatter jeg har deltatt

i når kommunen skulle gi sin anbefaling om etablering av friskoler, og hvor akkurat denne skillelinjen har vært svært markant. Særlig har jeg hatt gleden av å debattere dette mange ganger med SV-representanter, men det har vært en litt annen debatt enn den vi har hatt i dag, og det er jeg glad for, for mellom disse frontene er det faktisk friskolene som har måttet stå. De har måttet leve med usikkerhet foran ulike statsbudsjett og foran ulike stortingsvalg. Vil vi få kutt? Vil lovverket bli endret, eller skal vi ha forutsigbare rammer?

Friskolene fortjener bedre. De fortjener forutsigbarhet. De fortjener å kunne forholde seg til lover som varer utover en fireårsperiode, og de fortjener å ha økonomisk forutsigbarhet. De fortjener faktisk å bli behandlet som det de er: godkjente skoler.

Regjeringspartiene har nå en unik mulighet til å bidra til forutsigbarhet for dette skoleslaget. Om de legger gammel retorikk til side – som jeg har en følelse av at de faktisk gjør – og ser framover, og følger den avtalen som er inngått, vil Friskole-Norge ha en helt ny forutsigbarhet. Jeg er også glad for statsrådets forsikring tidligere i dag om godkjenningsskullelaget for friskolene.

I et av de mange brev vi har fått fra friskoleeierne etter at dette forliket kom i stand, heter det:

«Vi håper at det gode samarbeidet som har funnet sted nå vil føres videre, til det beste for elever og for foreldre.»

Det håper vi fra Kristelig Folkepartis side også. Vi kunne valgt å strekke hendene i været og si at nei, vi ønsker ikke noe forlik, og så heise fanen rank og fri. Men vi har valgt å søke innflytelse for å få en best mulig lov. Loven er ikke perfekt, men den duger. Den duger så absolutt.

Odd Einar Dørum (V) [20:19:40]: Å antyde at jeg ikke mener det jeg sier fra denne talerstolen, at man

«kan nekte en godkjenning dersom etableringen av en friskole vil innebære en vesentlig svekking av det offentlige skoletilbudet i vertskommunen på kort eller lang sikt»,

er det samme som at jeg skulle stå på talerstolen og si at jeg tror ikke på representanten Huitfeldt eller på statsråd Djupedal når de sier at de nå legger vekt på kunnskap i skolen. Jeg har tatt til etterretning at både statsråden og representanten mener det. Det å beskyldte meg og Høyre her for å stå for AS Skole ville være omtrent like primitivt som om jeg skulle valgt en slik debatteknikk overfor representanten Huitfeldt og statsråd Djupedal. Jeg gjør ikke det.

Derimot sier jeg klart og tydelig at kampen om den offentlige fellesskolen fra nå av kommer til å stå om valget mellom å bruke kronene på den skolen eller å bruke dem på en rekke ulike sympatiske velferdstilbud. Da vil jeg våge å påstå at hvis man ikke nå bruker de kronene på skolen, undergraver man fellesskolen. Tidligere i dag stemte man altså ned et forslag om å sikre rekruttering til fellesskolen.

Så er det noen som spør: Er det AS i forhold til et AS? Det kan jo også være et AS etter den loven som flertallet nå vedtar. Men poenget med AS-metaforen, brukt av folk,

er at man kan tjene penger på den, man kan jukse, man kan omgå eller hva man nå måtte gjøre. Så er det jo slik at både i den loven som ligger her nå, og i andre lover, er det vedtekter og bestemmelser som gjør at man kan gjerde inn det. For å overtydeliggjøre at man ikke skal ha dette, er det også fremmet et helhetlig forslag fra Venstre og Høyre, hvor vi står sammen om å gjerde inn for at ingen skal kunne omgå noe som helst.

Det er klart at vi inviterer gjerne Regjeringen til å stjele fra våre forslag dersom man senere kommer på at noen var lure eller sleipe, eller hvor vi hadde tenkt på en måte som man ikke hadde tenkt på i dag. For vi sier det vi mener, vi, at ingen skal tjene på dette. Det er mulig at noen håpet på det. Men det var ikke deres lov, verken i 2003 eller nå.

Jeg ber om å bli trodd, når vi har et fellesforslag med den teksten som står her. Hvis vi ikke kan ha det som utgangspunkt, kommer vi til å få en ganske brutalisert politisk debatt. Jeg har ikke noe problem med å ta på meg å ta den debatten. Jeg har både talent for og evne til å gå inn i den, men det kommer ikke til å bli veldig konstruktivt.

Så det å antyde at Høyre og Venstre ikke mener det de sier, er det samme som at jeg skulle si at representanten Huitfeldt ikke mener det hun sier, når hun mener at Arbeiderpartiet nå skal legge vekt på kunnskap. Jeg tror henne på det. Men jeg tror at kampen framover faktisk står om hvor kronene skal bli brukt. Jeg drar gjerne opp den frontlinjen med vilje. Og jeg gjør det med stor glede og omhu, fordi vi åpenbart har en regjering hvor barnehagesatsingen fører til at skolen, høyere utdanning og forskning taper.

At representanten Lundteigen vil ha en sikkerhetsventil, har han min dypeste sympati for. Jeg hadde det som en testsak i forhold til regjeringspartiene. De bestod ikke testen, men den debatten kan vi fortsette en annen gang. Jeg er glad for støtten fra Landslaget for nærmiljøskulen – LUFUS – til det forslaget som Venstre og Høyre står sammen om her i dag.

Anders Anundsen (FrP) [20:23:02]: I dag har jeg følelsen av at vi har opplevd at statsråden har levd etter en «vil du ikke svare, så svar på noe annet»-filosofi. Så jeg har lyst til å ta opp noen konkrete spørsmål som jeg håper statsråden kan notere ned og svare direkte på fra talerstolen i dag.

A: Hvilke konkrete norske faglige undersøkelser viser at friskoler i Norge øker de sosiale forskjellene?

B: Frykter ikke statsråden en oppblomstring av private riksmannsskoler basert kun på egenbetaling, når åpningen for friskoler lukkes i kveld?

C: Et spørsmål fra Venstre: Hva er bedre med skjønn framfor rett?

D: Når statsråden snakker om fellesskolen, mener han da kun skoler eid av kommuner og fylkeskommuner?

E: Et spørsmål fra Høyre: Hvilke skoler som var godkjent etter den gamle loven, tok utbytte?

Det vil bli satt pris på om statsråden kan være konkret.

Så er det riktig at Fremskrittspartiet vil gjøre den offentlige skolen bedre, fordi vi tror at konkurranse mellom

skoler vil ha den samme effekt som konkurranse på andre områder, nemlig at kvaliteten blir bedre. Jeg synes representanten Anna Ljunggren hadde et ganske interessant resonnement i den sammenheng, fordi hun sa at den offentlige skolen skal være så god at private skoler ikke er et alternativ. Men hun er tydeligvis så usikker på om den offentlige skolen kan bli så god at hun ikke vil tillate at de private skal bli etablert. Det er et merkelig utgangspunkt, for hvis hun hadde vært trygg på at den offentlige skolen var så god at private alternativer ikke ville være noe problem, kan det vel umulig være hensiktsmessig å forby de private alternativene.

Så takket representanten de Ruiten meg for ærlighet fra talerstolen her i stad. Jeg pleier å være ærlig, så det er neppe grunnlag for noen stor takksigelse i forhold til det. Men hvis vi først skal takke hverandre for å være ærlige, har jeg i grunnen lyst til å sende den takksigelsen til Senterpartiets Per Olaf Lundteigen, som beklager at Regjeringen og Kristelig Folkeparti nå lukker døren for muligheten for private grendeskoler, i motsetning til parlamentarisk leder for Senterpartiet, som her var helt tydelig i en replikkordveksling tidligere i dag på at det ikke var Senterpartiets prioritering.

Når det gjelder representanten de Ruiters stadige påpekinger om utbytte osv., er Fremskrittspartiets soleklare utgangspunkt at det skal være lov å tjene penger i Norge. Det det i tilfelle er snakk om, er et konkret forbud mot å tjene penger på å yte visse tjenester. Erfaringer fra Sverige viser at det blir ingen utbyttefester innenfor skoleområdet, så vi tror at utbyttedebatten er en skinndebatt som egentlig ikke er spesielt interessant. Og det markedet som de Ruiten i hvert eneste innlegg fra denne talerstolen framholder at han er så livende redd for, det er deg og meg.

Lena Jensen (SV) [20:26:12]: Den nye privatskoleloven som vedtas i dag, stopper de kommersielle skolene. Jeg mener det er helt korrekt å omtale skolekjeder som John Bauer, Sonans og Akademiet som kommersielle skoler. Skolene er kommersielle i den forstand at de ikke drives av idealistiske organisasjoner, og at de ikke har sitt utspring i et ønske fra foreldre og elever. De religiøse skolene er et eksempel på det motsatte. Skolene har ofte et utspring i et ønske fra menigheten og fra foreldrene. Det samme gjelder de skolene som går under betegnelsen alternative pedagogiske retninger.

Statsråden har redegjort godt for NIFU STEP's rapport, og for at den NIFU STEP-rapporten som representanten Eriksen Søreide hele tiden har henvist til, ikke taler mot den privatskoleloven som vedtas i Odelstinget i dag, men heller taler for, fordi den forskningen som har vært gjort på dette området, går tilbake til den tidligere privatskoleloven, før frislippet kom.

Jeg vil litt tilbake til Sverige, som også foregående taler var inne på, der de har hatt en utrolig høy vekst når det gjelder privatskoler, nærmest en eksplosjon. Det viste seg at i skoleåret 2005–2006 hadde man innenfor de private skolene lavere lærertetthet enn i de kommunale skolene. Det viste seg også at i 2005 og 2006 var andelen lærere som manglet lærereksamen, betydelig høyere innenfor de

frittstående skolene, altså de private skolene. Som jeg var inne på litt tidligere: Skoleverket, som er faginstansen i Sverige, sier i en uttalelse at ofte prioriterer skolene variasjon og et bredt tilbud på bekostning av kvalitet.

Jeg er glad for at vi har en regjering som satser på kvalitet og på innholdet i skolen, og at vi sikrer oss at barna våre har en god skole som de kan gå på.

Statsråd Øystein Djupedal [20:28:35]: Representanten Anundsen utfordrer meg på en del spørsmål rundt privatskoler. La meg da si følgende:

Skoler som ikke har statsstøtte, driver alminnelig næringsvirksomhet. Å drive alminnelig næringsvirksomhet i Norge er tillatt. I det øyeblikket man får statsstøtte, er det legitimt for et samfunn å stille krav til hvordan den statsstøtten skal anvendes. Det er forskjellen mellom en vanlig kommersiell virksomhet, som mange skoler er når de ikke mottar statsstøtte. De er dermed ikke underlagt den samme lovbestemmelsen som Odelstinget i dag debatterer. Vi har ikke noe ønske om å hindre alminnelig næringsvirksomhet. Det er helt opp til den enkelte og til den enkelte familie om man ønsker å kjøpe en tjeneste fra en slik skole. Det vi i dag diskuterer, er de skolene som har statsstøtte og dermed er under et regelverk som gjør det helt legitimt for et samfunn å stille krav til dem.

Så langt har ikke jeg registrert at noen i denne debatten har sagt at noen skoler har tatt utbytte. Men det er klart at dette er kommersielle aktører i forhold til de gamle, idealistiske skolene som vi kjenner fra gammelt av, både de som har religiøst innhold og de som har et anerkjent pedagogisk innhold. I så måte er disse nye skolekjedene helt annerledes av natur og derfor kommersielle også i sin natur.

Når det gjelder rett og skjønn, svarte jeg utførende på det knyttet til representanten Dørum's spørsmål, men jeg oppfatter ham dit hen at han er litt i tvil om følgende forhold: En rettighetslov har gitt en ukontrollert vekst som han ikke ønsket, og derfor har det vært nødvendig å presisere dagens lovtekst fra Venstres side. Det er en åpenhet fra representanten som jeg setter pris på, men det er derfor det ikke er mulig å lage en rettighetslov. Det er derfor denne loven er en skjønnslov – en skjønnslov som ikke hviler på tilfeldig skjønn, men som hviler på en omforent avtale der det gis trygghet for skoleslagene som omtales i loven.

Når det gjelder sosiale skiller, registrerer jeg – og jeg skal ikke være uærbødig – at det stadig henvises til en viss rapport som i realiteten viser det motsatte av det representanter som ikke inngår i forliket, viser til. Det betyr vel at man ikke har lest rapporten, garantert, for denne rapporten forholder seg til noe helt annet enn man later som. Det finnes så langt jeg vet, ikke omfattende forskning i Norge på kommersielle skoler all den tid vi har hatt få, men det vi kan lite på, er internasjonal forskning. Internasjonal forskning er noe vi i alminnelighet henviser til i Norge.

Equity-rapporten, som OECD la fram helt nylig, viser med all mulig tydelighet til internasjonal erfaring med dette. Her er utgangspunktet at et segregert skolesystem er et skolesystem som får mindre ut av befolkningen totalt sett. De fire hovedpunktene som oppsummeres både på

den konferansen som var i Trondheim, og i rapporten, går på følgende: Land med fritt skolevalg og mange privatskoler har lavere gjennomsnittlig lese- og matematikkferdigheter. I disse landene betyr familiebakgrunn mer for læringsresultatet enn i andre land. OECD mener også at det kan være enklere å utvikle elevers følelse av tilhørighet til samfunnet dersom barn fra ulike bakgrunn går på samme skole, og at mer sosial segregering forverrer vilkårene ved skoler som tar imot de minst ressurssterke barna. Det er risiko for at de mest kvalifiserte lærerne rømmer fra disse skolene og dermed ytterligere forverrer situasjonen for barna.

OECDs rapport er veldig tydelig på at det Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene har gjort, er en klok politikk for framtiden til privatskolene.

Dagrun Eriksen (KrF) [20:32:06]: Jeg hadde bare behov for å komme med noen små kommentarer på slutten av denne debatten.

For det første er jeg glad for denne utrolige omtalen og plassen som friskoleslagene, som nå blir godkjent etter denne privatskoleloven, har fått i Stortinget. Det er viktige skoler, og det er bra skoler.

Så har jeg også lyst til å kommentere litt diskusjonen om kommersielle skoler kontra rene paralleller til de offentlige som driver med offentlige læreplaner. Jeg opplever etter denne debatten at det er en vesentlig forskjell mellom Høyre og Venstre på den ene siden og Fremskrittspartiet på den andre siden, hvor Fremskrittspartiet kunne ønske å tillate rene kommersielle skoler hvor statsstøtte også kunne gå til utbytte. Jeg opplever at Høyre og Venstre har hatt en veldig klar melding gjennom det de har gjort både før og i dag i denne sal på det punktet i denne saken.

Når det gjelder grendeskoler, kan Kristelig Folkeparti skrive under på alt det representanten Lundteigen sa om både de kommunale og de foreldrestyrte grendeskolene. Jeg skulle nok ønske at det engasjementet hadde resultert i at vi hadde kommet fram til en annen løsning på det punktet.

I forhold til godkjenningsgrunnlaget, der debatten også blir en del av forarbeidet til loven, og at både statsråden, representanten Jensen og andre har henvist til at vi står på avtalen, leser jeg for sikkerhets skyld opp det som står i avtalen:

«Flertallet har merket seg at uttalelsen fra vertskommunen eller vertsfylket ikke skal være avgjørende for om en søknad skal innvilges eller ikke. Det er lovens mening å legge til rette for alternative skoler. Flertallet mener at et nei til en søknad ikke kan begrunnes med budsjettsituasjonen.»

Og videre:

«Flertallet forutsetter at skoler gis godkjenning når det søkes innenfor det fastlagte godkjenningsgrunnlaget, og øvrige krav i loven. Departementet skal likevel kunne ta hensyn til den offentlige skolestrukturen, behovet for skolen og vurdere seriositeten til søkeren.»

Til slutt er det også naturlig å si noe om framtiden. Det vil fortsatt være en jobb å gjøre for avtalepartene, nemlig

å utforme fremtiden og sikkerheten for de såkalte 6A-skolene. Jeg gleder meg til å klare å gi også dem en mulighet. Det er et skoleslag som er viktig for landet vårt. Det er et skoleslag som har fortjent sin rettmessige plass også innen et lovverk.

Med det vil jeg takke komiteen for den jobben vi sammen nå har gjort, og jeg ser fram til det videre arbeidet for de nye skolene som blir godkjent etter privatskoleloven.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Odd Einar Dørum (V) [20:35:41]: Når man systematisk ikke blir trodd, i hvert fall av statsråden, er det veldig hyggelig å bli trodd av en gammel sentrumskamerat på at det man sier, det mener man, og at man har ment det hele tiden.

Det Venstre har lagt fram sammen med Høyre, er et helhetlig forslag, som vi står for. Det er ingen tilfeldighet. Det har en bakgrunn, og det er framlagt som en helhet her i dag. Vi må kunne ha den tonen. Jeg gjentar, som jeg sa i mitt forrige innlegg, at hvis man først begynner med å si at dette var i grunnen ikke slik, da er vi inne i noe som er lite greit.

Jeg vil også til slutt si at med den alminnelige hyllesten av den offentlige fellesskolen i dette møtet forventer jeg dramatiske satsinger i kommende statsbudsjetter for å gi lærerne alminnelig videreutdanning. Jeg forventer en reform av allmennlærerutdanningen. Jeg regner med at det kommer begeistrede pressemeldinger fra Kunnskapsdepartementet om dette i nærmeste framtid, og at statsråden blir en suksessrik budsjettvinner på alle framtidige budsjettkonferanser, for ordene som er brukt om dette, forplikter.

Presidenten: Representanten Ine Marie Eriksen Søreide har hatt ordet to ganger før og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [20:36:59]: Jeg legger merke til at representanten Lena Jensen mener at vi nå endelig stopper de kommersielle skolene. Dette stopper altså ikke en eneste kommersiell skole. Men hvis vi skal legge representanten Jensens definisjon av kommersiell skole til grunn, er det altså en skole som ikke er ønsket av elever og foreldre. Derfor er den kommersiell. Det tror jeg ikke er den definisjonen verken jeg eller så veldig mange andre i denne salen har av kommersielle skoler.

Jeg registrerer også at verken statsråden eller andre kan henvise til forskning i Norge når det gjelder norske friskoler, som viser at de har ført eller fører til økt segregering. Det som derimot er interessant, er å se på den internasjonale forskningen som bl.a. viser at i land som har et mye høyere innslag av friskoler og større valg mellom offentlige skoler enn Norge, er det mindre forskjeller og sosial ulikhet mellom elevene. Det er noe

som regjeringspartiene og statsråden ikke har ønsket å kommentere, antakeligvis fordi det ikke helt passer inn i virkelighetsbildet.

Jeg vil også bare helt kort til slutt nevne representanten Huitfeldts påpekning av at den norske enhetsskolen fungerer utmerket. Vel, jeg er ikke så sikker på om de 20 pst. av elevene som har gått ut av skolen uten å kunne lese og skrive ordentlig, mener at den norske enhetsskolen har fungert perfekt. Jeg er heller ikke sikker på at de enorme sosiale forskjellene vi ser innenfor den offentlige norske enhetsskolen i dag, er et veldig godt eksempel på en skole og et skoleslag som fungerer utmerket, snarere tvert imot. Vi har sett at mange rapporter og mye forskning viser at den norske enhetsskolen har spilt fallitt, og vi har behov for en skolepolitikk som tar større hensyn til at elever er forskjellige.

Presidenten: Representanten Anundsen har hatt ordet to ganger i debatten, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Anders Anundsen (FrP) [20:39:01]: Jeg merker meg at statsråden burde ha fulgt mitt råd om å notere ned spørsmålene. Han besvarte to av fem, men det er jo bedre enn ingen.

Jeg synes samtidig vi fikk en ganske interessant og grei avklaring. Vi har hørt representanten Lena Jensen, en rekke representanter fra regjeringspartiene, og også statsråden tidligere, si at noe av årsaken til at denne loven er som den er, er at man skal stanse de kommersielle skolene. Men i sitt siste innlegg sier statsråden det motsatte. Han sier jo tvert imot at han synes det er flott og greit med kommersielle skoler – bare de som skal gå der, har så rike foreldre at de kan betale alt selv. Hvis vi først skal snakke om at det skal være en målsetting å utjevne sosiale forskjeller, synes jeg det rett og slett er et resonnement som ikke er i nærheten av å holde logisk mål. Her sier altså statsråden at kommersielle skoler er greit, så lenge det er de rikeste av de rike som går der.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 677)

S a k n r . 3

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning (Innst. O. nr. 89 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 39 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe, men med 5 minutter ekstra til saksordføreren.

Videre foreslår presidenten at statsråden gis en taletid på inntil 5 minutter, og at det gis anledning til 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [20:41:27] (ordfører for saken): Departementet legger i Ot.prp. nr. 39 for 2006-2007 fram forslag til endringer i fagskoleloven. Bakgrunnen for dette forslaget må sies å være initiert av Regjeringens foreslåtte endringer i friskoleloven. I sin iver etter å stoppe friskolene har dette også fått konsekvenser for fagskolene, og den positive utviklingen som var på gang for dette skoleslaget, stoppet opp.

Særlig har endringene konsekvenser for fagutdanning hjemlet i fagskoleloven og med tilhørende rett til finansiering etter reglene i friskoleloven. Departementet foreslår nå også enkelte andre endringer i fagskoleloven, men poengterer at forslagene ikke innebærer noen ny lov om fagskoleutdanning.

Arbeidet med lovforslaget i komiteen har vist at det er stor grad av enighet om viktige forhold rundt fagskoleutdanningen. Men som saksordfører opplever jeg nok at opposisjonen er langt mer villig til å konkretisere forholdet mellom fagskoleutdanning og videregående opplæring samt overgang mellom fagskoleutdanning og universitet og høyskole enn det regjeringspartiene er villige til.

Videre opplever jeg at opposisjonen på en mye klarere måte ønsker å sikre fagskolenes identitet. Regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti viser til sitt forlik i friskoleloven som går på en videreføring av dagens rammebetingelser for 6A-skoler, samt mulighet for godkjenning av nye skoler inntil nytt lovverk er på plass i løpet av denne stortingsperioden.

Fagskoleloven skal være en rammelov for korte yrkesrettede utdanninger. Nettopp begrepet «yrkesrettet» har vært et av temaene ved denne lovrevideringen. Fra 2003 har det vært gjeldende definisjon at det skulle innebære en kompetanse som kunne tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere behov for generelle opplæringstiltak. Denne definisjonen ønsker nå departementet å lovfeste. I innstillingen vil vi se at opposisjonen understreker at begrepet «yrkesrettet» ikke må gis en for snever tolkning, og hele komiteen peker faktisk på behovet for å innlemme andre samfunnsbehov som f.eks. utdanning innen kunst, musikk, dans, teater og bibelskoler i denne forståelsen.

At posisjonen i denne forbindelse bruker begrepet «kurs», en betegnelse som vanligvis brukes om opplæringsaktivitet med begrenset omfang, mens opposisjonen snakker om «utdanning», velger jeg å forstå på best mulig måte, selv om det er uforståelig for meg at vi ikke her kunne finne en felles formulering.

Fagskoleutdanningene skal være fleksible. Tilbudene skal kunne opprettes, endres eller nedlegges ettersom behovet i arbeidsmarkedet endrer seg.

Stortinget har tidligere påpekt det uheldige i at det har vært mulig å få godkjent studietilbud på samme nivå i både friskoleloven og fagskoleloven. Stortinget har bedt departementet rydde opp i dette, og komiteen ser de oversendte lovforslagene som et svar på Stortingets ønske i

dette henseende. Komiteen understreker viktigheten av at en bør tilstrebe at lovverket blir så entydig at studietilbud på et gitt nivå finner sin plass i en av lovene. Det er viktig for både tilbydere av ulik fagutdanning og for studenter å ha et klart og forutsigbart lovverk å forholde seg til. Fagskoleutdanning kan tilbys av stiftelser og andre private tilbydere, og av institusjoner eid av kommuner, fylkeskommuner eller staten, og samme lov skal gjelde for alle tilbydere.

Fagskoleutdanning har lenge befunnet seg mellom barken og veden i utdanningssystemet.

Det er en internasjonal trend å ta et helhetlig grep overfor det utdanningsbehovet som eksisterer etter videregående opplæring. Løsningene kan være ulike, men det er viktig at fokuseringen på kompetansebehovet, i et helhetlig næringspolitisk og samfunnsnyttig perspektiv, er tydelig.

Gjennom godkjenningsordningen i NOKUT har vi nå fått en offentlig godkjenningsordning som sikrer høy kvalitet i fagskoleutdanningen. Fagskoleutdanning skal bygge på videregående skole eller tilsvarende realkompetanse. Komiteen deler departementets syn på at begrepet «bygger på videregående opplæring» må gis et vidt innhold, og at det i forhold til den enkelte fagskoleutdanning defineres hvilken kompetanse som forutsettes i forhold til opptak.

Fagskolene henter gjerne studenter fra arbeidslivet, og studentene skal tilbake til arbeidslivet. Det er derfor etter komiteens oppfatning viktig at skolene settes i stand til å benytte moderne utstyr i sin opplæring, og at de har mulighet til å videreføre en god dialog i samarbeid med de ulike aktørene i arbeidslivet. Fagskoleutdanningene har sin plass i et livslangt læringsperspektiv, og en viktig oppgave for fagskolene er å gi personer med realkompetanse mulighet til å få nødvendig faglig påfyll, slik at de kan omstille seg i et arbeidsmarked som er i stadig endring.

Universiteter og høyskoler er i dag under to organisasjoner som samarbeider, mens fagskoler består av en mengde organisasjoner. Det vil derfor etter komiteens oppfatning være hensiktsmessig at fagskolenivåets utvikling også knyttes til et nasjonalt råd.

Fagskoleutdanning har et omfang på fra et halvt studieår til to studieår. Vi vil understreke at det ikke er noe krav til at fagskoleutdanning skal være et heltidsstudium, men at utdanningen godt kan tas som deltidsstudie eller som fjernundervisning. Fagskoleutdanning skal som sagt bygge på videregående skole eller tilsvarende realkompetanse.

Det er ulik grad av presisering fra opposisjonens side og posisjonens side når det gjelder å definere begrepet «bygge på videregående opplæring». Hele komiteen stiller seg bak at en oppgave for fagskolene er å legge opp til en spesialisering på grunnlag av visse fagbrev. Der stopper også enigheten når det gjelder presisering fra komiteens side.

Departementet har imidlertid uttalt at det verken er ønskelig eller mulig generelt å definere fagskoleutdanning så snevert. Departementet understreker at fagskoleutdanning skal dekke ulike behov, og at begrepet «bygge på

videregående opplæring» derfor må få et vidt innhold. Opposisjonspartiene har eksemplifisert dette.

Når det gjelder voksne uten videregående skole og voksne uten rett til å skaffe seg videregående skole, så har vi en utfordring spesielt sett i lys av mulighetene for livslang læring. Omstillingsbehovene i samfunnet bare øker, og et av de fortrinn Norge har i forhold til f.eks. andre deler av Europa, er vår store evne til omstilling og til å få folk i arbeid igjen. Privat sektor gjennom ulike skoler og studieforbund er en viktig bidragsyter i forhold til dette arbeidet. Fagskoleutdanningens mulighet til å dekke definerte videreutdanningsbehov i arbeidslivet vil være av vesentlig betydning. Det er derfor meget viktig at fagskolene har mulighet til å foreta en individuell vurdering av realkompetansen til de elevene som ikke har videregående skole.

Et mindretall, bestående av Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet, har pekt på at fagskoler må ha mulighet til å opprette studietilbud på lavere nivå, slik at studenter gjennom et slikt tilbud kan kvalifisere seg til opptak til en fagskoleutdanning. Universiteter og høyskoler har i dag fått en slik mulighet gjennom en egen forskrift. Vi mener at fagskoler også bør ha anledning til det samme. Aktuelle fag i så henseende kan bl.a. være norsk, matematikk, studieteknikk og yrkesteori, som et ledd i en forberedelse til studentenes videre fagskoleutdanning.

Fagskoleutdanning er en tertiærutdanning, slik som høyskoler og universitet. Regjeringspartiene peker kun på at fagskoleutdanning skal være et reelt alternativ til høyskole og universitet, mens opposisjonen understreker at det kan være et likeverdig tilbud, og viser til Finland, hvor de har bygd et parallelt utdanningsystem på høyere nivå, hvor man kan ta både praktisk og yrkesrettet bachelor og master, og i tillegg ha overgangsmuligheter til det øvrige høyere utdanningssystemet. Dette mener vi er et godt eksempel på at fagskoleutdanningen kan beholde sitt særpreg ved å være praktisk og yrkesrettet og samtidig være likeverdig annen høyere utdanning. Vi er langt unna en slik virkelighet i Norge.

Er så fagskoleutdanning et reelt alternativ til annen høyere utdanning? I dag er det 10 000 – 20 000 som går på fagskole hvert år. Det er kun tekniske fagskoler som finansieres over statsbudsjettet samt at det er lagt inn noen få kroner slik at kommunene kan handle kurs innenfor helsefagene. Forskjellene mellom fagskolenes budsjett kontra universitet og høyskolenes budsjett er gigantiske. Hvordan er det så med overgangsmuligheter? Det er bred enighet om at fagskolene ikke skal være en blindvei i utdanningsløpet, men her har vi langt igjen. Veien fra fagutdanning til mastergrad i Norge er ikke lett å få øye på.

Det ligger muligheter i dagens lovverk hvor den aktuelle fagskoleutdanningen kan gis en nærmere angitt uttelling i den enkelte høyere utdanningsinstitusjons egne studietilbud. Videre arbeides det med å utvikle et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, relatert til det europeiske, som vi forventer kan bli et hensiktsmessig verktøy for å beskrive forholdet mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning og mellom det videregående opplæringsnivået og tertiærnivået. Det er viktig å få avklart forholdet

mellom de ulike undervisningstilbudene med hensyn til godskrivning eller avkorting i annen høyere utdanning.

Opposisjonen ber om at det vurderes å lage et system med en formell overgang mellom fagskolepoeng og studiepoeng, og at det utarbeides gode, transparente ordninger som dokumenterer den kompetanse som fagskoleutdanning gir.

Et samlet storting har gjentatte ganger understreket viktigheten av internasjonalisering av norsk utdanning. Det er derfor viktig at fagskolestudenter på lik linje med studenter ved norske høyskoler og universiteter kan ha mulighet til å ta utdanning i utlandet, enten som en del av sin norske utdanning eller som en fortsettelse av norsk utdanning.

Opposisjonen har også trukket fram et annet aspekt, og det er å be departementet se på mulighetene for at fagskoleutdanning kan bidra til å kvalitetssikre utenlandske fagarbeidere i forhold til arbeidsinnvandring. Samtidig ber vi om at muligheten for at utenlandske fagarbeidere kan få påbygging av sin fagkompetanse, vurderes, slik at de kan gjøres kjent med og tilpasse seg norske standardkrav og norsk yrkesliv. Vi vet at en fagutdanning i andre EØS-land ikke nødvendigvis er på høyde med norsk fagutdanning, og mange bedrifter sliter i dag både med å skaffe fagarbeidere og ikke minst med å løfte disse arbeiderne opp til en standard som norske bedrifter kan være bekjent av.

Sett i lys av første saken i Odelstinget i dag kan dette selvsagt ses på som et antidumpingtiltak, og den prekære mangelen på arbeidskraft innen en rekke fagområder gjør det etter vårt syn nødvendig å gripe fatt i problematikken. Det er på en rekke områder dette er aktuelt. Bygningsarbeidere og skipsbygging er vel de mest kjente, men jeg kan også nevne at Norge for øyeblikket mangler 400 konditorer.

Andre forhold som proposisjonen tar opp, er godkjenning av fagskoleutdanning og krav til organisering og ledelse. På disse punkter slutter komiteen seg til departementets vurderinger.

Når det gjelder Lånekassen, så er komiteen opptatt av forutsigbarhet for studentene. Opposisjonen ber også om at NOKUT-godkjente fagskoletilbud kvalifiserer til utdanningsstøtte fra Lånekassen. I dag er det, slik vi har forstått det, en del tilleggskrav som Statens lånekasse stiller bl.a. i forhold til studiebelastning og timetall. Dette oppleves ganske byråkratisk hos en del av tilbyderne av fagskoleutdanning.

Det er mange aktører som har ventet på en avklaring i forhold til finansiering av fagskoleutdanningen. Stortinget har bedt om dette i 2004, og forventet det i 2005, og det har blitt gjentatt ønske i 2006. Når det nå endelig legges fram en sak, opplever mange av oss at avklaringen igjen skyves ut i tid. For å referere LOs foredragsholder på NOKUT-konferansen – etter hukommelsen – sa han: Jeg trodde vi i 2003 hadde greid å løfte fagskoleutdanningen ut av videregående skole, men så kom regionalmeldingen, der en sier at finansieringen skal vurderes på nytt.

Jeg lærte en gang at det går ikke an å drukne i samme elva to ganger, men der tok jeg kanskje feil. Det er kanskje

et annet utsagn som passer bedre, og det er at et slag under beltestedet, det må en bøye seg for, sa LOs representant.

Det er egentlig en samlet komite som ber om at det legges fram en sak om finansiering av fagskolene. Opposisjonen ber i tillegg om å få en sak om fagskoleutdanningens utviklingsmuligheter og plass i utdanningssystemet.

Til slutt vil jeg si at komiteen enstemmig slutter seg til at begrepene fagskoleutdanning og fagskole lovbeskyttes, slik at ikke useriøse aktører skal kunne seile under falsk flagg. Med dette vil jeg få lov til å ta opp de forslag der Fremskrittspartiet er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Jon Jæger Gåsvatn har tatt opp de forslagene han refererte til.

Freddy de Ruiter (A) [20:52:37]: Det er positivt at en med denne revisjonen av fagskoleloven får en ytterligere tydeliggjøring av fagskolenes funksjon og plass i utdanningssystemet.

Fagskoleutdanning er et viktig alternativ til høyere utdanning. Derfor er det nødvendig gjennom lovrevisjon ytterligere å klargjøre skillet mellom fagskoleutdanning og videregående opplæring.

Vi registrerer også at det jobbes med å utvikle et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk relatert til det europeiske. Det kan bli viktig for å beskrive forholdet mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning. I den sammenheng kan det også nevnes at det allerede er et samarbeid mellom enkelte tilbydere av fagskoleutdanning og høyskoler.

Avkorting eller innpassing av utdanningen er altså fullt mulig innenfor dagens regelverk. Jeg vil derfor benytte denne anledningen til å utfordre de høyere utdanningsinstitusjonene til å bruke sin faglige frihet til å videreutvikle samarbeidet med fagskolene.

Fagskolenes funksjon påpekes også tydelig gjennom denne revisjonen. Fagskolene skal ha fleksibilitet til å opprette og eventuelt legge ned fagtilbud, i takt med samfunnets behov, samt at skolenes tilbud – som det blir understreket – skal være yrkesrettet.

Vi er også glad for at det stilles strenge krav til kvalitet. I så måte er vi godt fornøyd med at NOKUT godkjenner og kvalitetssikrer fagskoleutdanningen.

En samlet komite ønsker dessuten at fagskolenivåets utvikling knyttes til et nasjonalt råd. Det kan være med og sikre god kvalitet på utdanningen.

Denne saken dreier seg om en revisjon av fagskoleloven, ikke om noen finansiering. Vi vil likevel vise til vår merknad i innstillingen, hvor vi viser til en flertallsmerknad i Innst. S. nr. 166 for 2006-2007 i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 12 for 2006-2007, Regionale fortrinn – regional framtid. Her legges det til grunn at det må foretas en gjennomgang av finansieringen av fagskolene senest i forbindelse med overføringen av fagskolene til de nye regionene.

Vi erkjenner at finansiering er en utfordring, kanskje spesielt innenfor helsefag. Nå må det imidlertid sies at det i dag finnes noe finansiering på området, selv om en ikke på langt nær har fullfinansiering.

(de Ruiters)

Det blir også argumentert med viktigheten av å utdanne flere til helse- og omsorgssektoren i årene som kommer, noe vi selvsagt er enig i.

Det er dessuten gledelig at en gjennom kraftige økninger i overføringene til kommunene med vår rød-grønne regjering ser ut til å ha fått en vekst på til sammen 5 900 årsverk innenfor pleie og omsorg i 2006 og 2007 – på tross av det som opposisjonen sier, at hvis en ikke gjør noe på det feltet, vil en ikke klare noe som helst i omsorgssektoren. Det betyr ikke at det ikke er viktig å fokusere på å utdanne flere på området, men det viser at den politikken og den økningen i overføringene til kommunesektoren virker med hensyn til å øke antallet årsverk i pleie- og omsorgssektoren.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [20:56:46]: Jeg er noe usikker på om vi greier å svinge denne debatten opp til de samme høyder som vi greide i den forrige, men dette er et tema som iallfall fortjener en god debatt og en brei omtale.

Fagskolene representerer i utdanningssystemet en viktig vei til kompetanse. De er et reelt alternativ til høyere utdanning og representerer en fleksibilitet mange andre utdanningstilbud mangler, nettopp fordi de tilbyr kortere, yrkesrettede utdanninger på mellom et halvt og to år.

Det første lovgivningsmessige rammeverket rundt fagskoler kom under den forrige regjeringa, i 2003. Det var viktig å gi fagskolene en god ramme rundt aktiviteten, for disse skolene hadde tidligere en vanskelig definerbar plassering i utdanningssystemet. Det var vanskelig både for studentene og for skolene å forholde seg til et fragmentert regelverk.

Høyre er enig i at det nå foretas en opprydding i forholdet mellom fagskoleloven og friskoleloven. Det gjelder ikke minst klargjøringen av skillet mellom videregående opplæring og fagskoleutdanning, hvor det understrekes at fagskoleutdanningen skal plasseres på nivået over videregående opplæring.

Høyre mener også det er fornuftig å styrke fagskolenes status i utdanningssystemet ved å gi fagskoletittelen lovbeskyttelse, slik at bare NOKUT-godkjente fagskoler kan få lov til å kalle seg fagskole.

Samtidig understreker vi at det ikke er akseptabelt at noen som har søkt fagskolegodkjenning, har ventet i over et år – uten så mye som en tilbakemelding fra NOKUT om når de kan forvente at søknaden er ferdigbehandlet.

Lovforslaget fra departementet har ikke hatt som utgangspunkt at det skal være en fullstendig gjennomgang av fagskoleloven, men en mer begrenset revisjon.

Komiteens behandling av Ot.prp. nr. 39 har imidlertid demonstrert at det er behov for en grundigere gjennomgang når det gjelder fagskolene. Høyre har derfor, sammen med Venstre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, fremmet et forslag der Stortinget ber Regjeringen senest innen utgangen av 2008 om å komme med en egen sak til Stortinget om fagskoleutdanningens fremtidige utviklingsmuligheter, finansiering og plass i utdanningssystemet.

temet. Dette er ikke minst viktig når det gjelder finansiering.

Gratisprinsippet i høyere utdanning er slått fast i universitets- og høyskoleloven, og siden fagskoleutdanning skal være et reelt alternativ til høyere utdanning, er det naturlig å tenke i samme baner for de skolene.

Det er et grunnleggende prinsipp i norsk skolevesen at det skal være lik rett til utdanning, og det må også gjelde innenfor fagskoleutdanningene. I dag er det store urime-ligheter når det gjelder finansieringa av fagskolene. Av historiske årsaker har de tekniske fagskolene hatt en stabil finansiering, mens de fleste andre fagskoler ikke har fått noe. Slik som systemet fungerer, vil derfor en som ønsker å benytte seg av fagskoleutdanning innen helsefag, være nødt til å betale vesentlige beløp av egen lomme, mens en som vil gjøre det samme innen teknisk utdanning, får det finansiert av staten. Når vi så veit at det nesten bare er kvinner som velger helsefag, og det nesten bare er menn som etterspør teknisk fagskole, avtegner det seg et bilde av systematiske forskjeller når det gjelder muligheten til å velge fagskoleutdanning, hvor kjønn og personlig økonomi er avgjørende faktorer.

Høyre ønsker derfor å få på plass en finansieringsordning som sikrer den enkelte et reelt valg, uavhengig av kjønn og økonomisk evne. Jeg har i denne sammenheng merket meg signalene som departementet har sendt om å gi tilskudd til særskilt prioriterte utdanninger, f.eks. helse- og omsorgsutdanninga, men mener at det signalet som har kommet, ikke er tilstrekkelig.

Det er behov for å se de ulike fagskoleutdanningene i sammenheng, ikke minst fordi Regjeringa vil overlate ansvaret for drift og finansiering av fagskolene til regionene, mens det er Stortinget som gjennom sin behandling av statsbudsjettet skal gi rammen for det statlige tilskuddet til fagskoleutdanningene.

Sammen med Fremskrittspartiet og Venstre har Høyre også fremmet forslag om at akkrediterte fagskoler skal få mulighet til å opprette studietilbud på lavere grad av inntil ett års varighet som ledd i elevens forberedelse til videre fagskoleutdanning.

Det er viktig å understreke at fagskolene spiller – og skal spille – en betydelig rolle i det norske utdanningssystemet, og at *de* er en av mange veier til kompetanse. Antakeligvis burde fagskolene ha fått en enda sterkere stilling enn de har i dag. De er også viktige for å sikre at det blir et reelt valg og et reelt alternativ for dem som ønsker å velge en kortere, yrkesrettet utdanning.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her overteke presidentplassen.

Åsa Elvik (SV) [21:01:31]: Til den siste talaren vil eg berre seie at eg håpar verkeleg ikkje at denne debatten vert trekt opp i like stor grad som den førre, for det er trass i alt ein samla komite som støttar lovforslaget frå Regjeringa.

På SV sine vegner vil eg berre seie at det er godt at vi har dette forslaget til behandling i Odelstinget i dag, for dette gjeld eit skoleslag og eit område som treng meir fo-

kusering enn det det har hatt. Eg skal ærleg innrømme at det å behandle denne saka har gitt meg ny kunnskap om fagskolar, og det er i seg sjølv eit gode at vi får meir kunnskap om og kjennskap til dette.

Det er sagt så mykje om dei enkelte delane i loven frå andre talarar her – saksordføraren hadde eit veldig ryddig og greitt innlegg – så eg skal ikkje ta for meg dei enkelte delane utover det som er sagt. Freddy de Ruiten har òg på vegner av regjeringspartia gjort klart kva som er vår posisjon.

Eg vil berre på vegner av SV seie at vi er glade for at dette er ein lov som samlar eit heilt storting, og vi er glade for at det er ein lov som i all hovudsak er godt motteken blant dei han gjeld.

Spørsmålet om finansiering er eit spørsmål som kanskje har vore veldig mykje i fokus i forhold til dei enkelte paragrafane i lovforslaget. Det er sjølv sagt naturleg. Som den førre talaren var innom, er det historiske grunnar til at finansieringssystemet for dette skoleslaget er slik som det er, at enkelte skolar har 100 pst. statleg finansiering, medan andre ikkje har finansiering i det heile. Dette har Regjeringa teke tak i.

Vi har i samband med regionmeldinga signalisert at vi meiner at dette er eit skoleslag som dei framtidige regionane bør overta ansvaret for, og at finansieringa vil bli gjennomgått i samband med det. Så vidt eg veit, er dette eit arbeid som departementet allereie er i gang med.

Eg har berre litt behov for å seie at dette ikkje kjem av vrangvilje frå Regjeringa si side. Det er historiske årsaker til at forholda er slik som dei er, og det krev ein gjennomgang for å finne fram til eit finansieringssystem som kan stå seg i framtida. Det er eit arbeid som vi frå SV si side her i Stortinget sjølv sagt skal følgje nøye med på.

Dagrun Eriksen (KrF) [21:04:14]: Endringene som nå foreslås i fagskoleloven, er etter Kristelig Folkepartis mening gode presiseringer. Vi er opptatt av at fagskoleutdanningen får et lovverk som gir den statusen som utdanningen fortjener. Fagskolene representerer et viktig alternativ i vårt utdanningssystem. For mange er en kortere yrkesrettet utdanning et godt alternativ til universitet og høyskole.

Dette lovarbeidet markerer imidlertid på ingen måte at Stortingets behandling av fagskolene er kommet i mål. Det gjenstår fortsatt mange uavklarte spørsmål knyttet til fagskoleutdanningens framtidige utviklingsmuligheter, finansiering og ikke minst plass i utdanningssystemet.

Fagskoleutdanningen er en selvstendig utdanning som ikke forutsetter ytterligere kompetanse, men som gir en fullverdig kompetanse som kan brukes umiddelbart i arbeidslivet. Likevel vil enkelte ha et ønske om studier på universitets- og høyskolenivå etter en fagskoleutdanning. Derfor bør det vurderes i en helhetlig gjennomgang et system med en formell overgang mellom fagskolepoeng og studiepoeng. Det bør arbeides for at man får gode, transparente ordninger som dokumenterer den kompetansen som fagskoleutdanningen faktisk gir.

På ett punkt er det uenighet i komiteen i denne saken. Det gjelder forpliktelsen til finansiering av fagskolene.

Kristelig Folkeparti vil at det skal innføres en statlig finansiering for fagskolene. Vi mener det er urimelig at kun enkelte typer fagskoler, som de tekniske, av historiske grunner får finansiering, mens en rekke andre viktige og samfunnsnyttige fag ikke har finansiering. Dette medfører at studentene må betale studiet selv dersom de velger en slik type fagskoleutdanning. Jeg forventer at departementet kommer tilbake med en gjennomgang av finansieringen i god tid før ansvaret for drift og finansiering overføres til regionene.

Kristelig Folkeparti mener det er behov for yrkesrettet opplæring og opplæring i andre samfunnsbehov som ikke gis av det offentlige. En slik opplæring finner en bl.a. på bibelskoler, på kunstsikoler og på skoler innen musikk og dans – for å nevne noen.

Vi er tilfreds med at vi har fått sikret at friskoler som tidligere har vært plassert i kap. 6A, vil få like gode rammebetingelser om de velger å komme inn under fagskoleloven. Dette har vært svært viktig med tanke på de tre tidligere friskolene som gikk over til å bli høyskoler, og som fikk oppleve at de tapte økonomisk på det.

Vi mener at et løfte om videreførte rammebetingelser vil kunne gi et viktig incitament til at flere kan velge å bli fagskoler med det faglige kvalitetsstempellet som en NOKUT-godkjenning vil gi. Vi tror dette vil være til det beste for mange av skolene og ikke minst for studentene. Dette forutsetter imidlertid at tiden det tar for NOKUT å behandle søknadene, må kortes betraktelig ned. Vi forventer at departementet og statsråden vil sikre NOKUT tilstrekkelig med ressurser for å kunne møte de søknadene som i årene framover vil komme, for å bli godkjent som fagskole.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [21:07:47]: Det har lenge vore behov for ei avklaring av tilhøvet mellom vidaregåande skule og fagskulane. Senterpartiet støttar dei klargjeringane som Ot.prp. nr. 39 for 2006-2007 inneber. Lova er ei rammelov. Ho gjeld for vaksne med fullført vidaregåande eller tilsvarande realkompetanse, og ho gjeld for vidare utdanning frå eit halvt til to år.

Fagskoleutdanning er ei yrkesretta opplæring som på ein heilt spesiell måte vil kunna møte skiftande behov for kompetanse i arbeidslivet. Det er difor viktig med fleksibilitet i oppretting, i endring og i nedlegging av tilbod.

Både NOKUT-godkjenning og krav om registrering i einskapsregisteret gir ein eigen tryggleik både for dei som tilbyr utdanning, for det arbeidslivet som har behov for ulik utdanning, og for den einskilde student som dette gjeld. Frå vår side vil vi òg vera med på å understreka behovet for og verdien av ei rask sakshandsaming for å oppnå det som ein her har som føremål.

Finansieringa er ei utfordring. Fleire talarar har alleie vist eksempel på det, og det kjem òg fram av innstillinga, t.d. den forskjellen som det er historisk mellom tekniske fagskular og utdanning innan helse- og omsorgsfag. Det er ein kjønnsdimensjon som òg kan koma inn her. Likeeins den understrekinga som plar bli gjort frå ulike parti, som handlar om lik rett til utdanning. Vi ser fram til den gjennomgangen som departementet skal ha når det

gjeld finansiering, og vi ser òg fram til den gjennomgangen som er varsla, og som blir vedteken i ei anna sak i dag, nemleg friskulelova, som òg gjeld 6A-skulane. Komiteen og departementet har her lagt eit godt grunnlag for ei ryddig og grei avklaring. Frå vår side vil eg berre ynskje departementet lykke til med det vidare arbeidet.

Odd Einar Dørum (V) [21:11:25]: Fagskoledebatter har jeg vært med på mange ganger. Det er ett gode med dem, og det er at hver gang kan en si at dette er et skoleslag med et stort potensial. Det er også noe negativt med dem, og det er at vi aldri klarer å stoppe opp lenge nok til å si hva det store potensialet er. I den forrige perioden jeg satt som medlem av stortingskomiteen, før valget i 2001, gjorde det et visst inntrykk på meg at vi valgte en studiereise til utlandet for å se på land som helt systematisk har bygd opp et parallelløp til det vi i Norge kan kalle høyere utdanning og universitet, og som har gitt det en solid og skikkelig plass som betyr noe.

Slik saken er framlagt for komiteen nå, er den åpen i den forstand at loven skal være fleksibel, og at finansiering kommer man tilbake til. Det er på det grunnlaget at Venstre har et forslag som vi står sammen med Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti om. Det er at vi ber om at man kommer tilbake med en egen sak om fagskoleutdanningens framtidige utviklingsmuligheter, finansiering og plass i utdanningssystemet. Det er et forslag som nesten er en gjenganger. Men når forslaget er fremmet, er det på den alvorlige bakgrunn at det å se på tertiære utdanningsveier, som også er noe annet enn høyere utdanning og universitet, er viktig. Fagskolene har det potensialet i seg. Det er land rundt oss som lager både bachelor- og mastergrader som er helt praktisk rettet. Jeg vet at det også er temaer som diskuteres med styrke i slike fagmiljøer i vårt land. Bakgrunnen for å fremme forslaget er å gjøre det.

Igjen er det noe forunderlig at man ikke kan bli mer enige om det enn at det er mindretallet – altså de partiene som ikke sitter i regjering – som står bak det. Når Venstre står fast på dette forslaget, er det fordi vi holder fast på en linje vi har hatt lenge, nemlig at dette er et skoleslag med store utviklingsmuligheter. Vi står også fast på forslag nr. 2, som jeg ikke gir noen annen begrunnelse for enn den som er gitt av tidligere talere.

Jeg vil knytte mine avsluttende bemerkninger til at i forholdet mellom denne fagskoleloven og den friskole- eller privatskoleloven som vil få flertall her senere i kveld, er det et viktig opprydningsarbeid som skal finne sted. Det opprydningsarbeidet er påbegynt, med merknader som ligger i friskole-/privatskolelovens tekst. Venstre mener at de merknadene ikke er ført til mål. Vi mener det er lagt noen forutsetninger som skaper vilkår for de kommende årene, men vi vil understreke veldig sterkt at det skal særdeles tunge grunner til at skoler som skal høre inn under en friskolelov, skal få en annen lovlig forankring hvis de ikke velger en tilknytning til fagskoleloven. At de velger en tilknytning til fagskoleloven, er et redelig og saklig valg, men vi vil gjerne markere at det skal svært mye til for at vi skal akseptere en annen lovtilknytning

enn den som ligger i en friskolelov som har en midlertidig plassering etter det som flertallets konstellasjon legger opp til her i dag.

Det er svært viktig for disse såkalte 6A-skolene, som driver skoler med samfunnsmessig viktige oppdrag, men som er private og som har en lang, lang tradisjon i vårt land, at de får skikkelige livsvilkår også i årene som kommer. De har ofte representert pioneraktivitet innenfor utdanningssystemet i Norge, og det er svært viktig at de også får en slik plass.

Med disse merknadene stemmer vi for de forslagene som er framlagt, og har ikke noe annet å tilføye til denne saken.

Statsråd Øystein Djupedal [21:15:22]: I fjor vår varslet jeg Stortinget om at det ville bli foretatt en gjennomgang av fagskoleloven i tillegg til gjennomgangen av friskoleloven, som Odelstinget nettopp har debattert.

Jeg har lagt fram for Stortinget forslag om endringer i fagskoleloven og ikke en ny lov om fagskoleutdanning. Hovedformålet med endringsforslaget har vært å tydeliggjøre fagskoleutdanningenes rolle og plass i utdanningssystemet og avklare forholdet mellom videregående skoler og fagskoler.

Fagskoleloven er en rammelov. Fagskoleutdanning henvender seg til voksne og bygger på fullført videregående opplæring, eller tilsvarende realkompetanse. Det er en intensjon at fagskoleloven skal legge til rette for fleksibilitet i opprettelse og nedlegging av tilbud, slik at utdanningene kan være styrt av arbeidslivets skiftende behov for kapasitet og kompetanse.

Fagskoleutdanning skal være yrkesrettede utdanninger med varighet fra et halvt til to år. Det foreslås å lovfeste et krav til at fagskoleutdanningen skal gi kompetanse som kan brukes i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak. Det er en presisering av begrepet «yrkesrettet», i samsvar med de retningslinjer NOKUT har fulgt.

Regjeringen er opptatt av at studentene skal kunne føle seg trygge på at den utdanningen de har valgt, holder høy kvalitet og følger de bestemmelser som loven setter. Dagens ordning med godkjenning av fagskoleutdanning i regi av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT, innebærer et slikt kvalitetsstempel.

NOKUT har siden 1. januar 2004 godkjent nærmere 500 fagskoleutdanninger. Organet har gjort en stor innsats med å utvikle standarder og kriterier for godkjenning, med utgangspunkt i lovens bestemmelser. Det er også utviklet en elektronisk håndbok for søkere og søknadsskjema.

Hovedregelen skal fortsatt være, som i dag, at NOKUT godkjenner det enkelte utdanningstilbud, men tilbydere som sådan skal på visse vilkår kunne få godkjenning og med det få rett til å opprette nye tilbud. Det vil bidra til å støtte opp om den fleksibilitet i opprettelse og nedlegging av studietilbud som fagskoleloven er ment å legge til rette for.

Det foreslås videre lovfestet at alle tilbydere av fagskoleutdanning skal ha tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring. Alle universiteter og høyskoler har dette

på plass nå, og flere tilbydere av fagskoleutdanningen har etablert det. Jeg er opptatt av å få en lovforankring av dette kravet for å sikre studentene.

Det er også foreslått å gi betegnelsene «fagskoleutdanning» og «fagskole» rettslig beskyttelse i loven. Det stilles samtidig krav til tilbydere om registrering i Enhetsregisteret. Dette er også et ledd i å styrke fagskoleutdanningens plass i utdanningssystemet og sikre studentene mot villedende markedsføring.

Videre foreslås endringer i bestemmelser om organisering og ledelse, slik at det blir like regler for offentlige og private tilbydere. Etter de nye bestemmelsene skal et eget styre utgjøre fagskolens øverste organ. Dette bidrar til å tydeliggjøre at fagskoler og fagskoleutdanning er et eget utdanningstilbud med selvstendig rolle og status i forhold til andre utdanningstilbud.

Når det gjelder finansiering, foreslår vi at dette fortsatt skal være en budsjettstyrt ordning. Størrelsen på det årlige tilskuddet fastsettes av Stortinget i forbindelse med de årlige budsjettbehandlingene.

Videre foreslår departementet å lovfeste at offentlig tilskudd og egenbetaling skal komme studentene til gode. Adgangen til å ta egenbetaling er ikke regulert i dagens lov. En regulering av dette forholdet vil derfor innebære en klargjøring og rettslig forutsigbarhet for studentene. Egenbetaling fra studenter bør bare kunne kreves dersom det ikke er en forutsetning for statstilskuddet at utdanningstilbudet skal være gratis.

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 12 for 2006-2007, Regionalmeldingen, og Innst. S. nr. 166 for 2006-2007, er det bestemt at ansvaret for fagskoleutdanning vil bli overført til de nye regionene. Finansieringen av fagskoleutdanning skal gjennomgås i forbindelse med overføringen. Departementet er allerede i gang med dette.

Fagskoleutdanning er en viktig utdanningskategori i vårt samfunn. En av mine og Regjeringens viktigste oppgaver er å legge til rette for at et samfunn får den kompetanse som til enhver tid er nødvendig, og på det nivå som behøves for de enkelte funksjoner. Samarbeidet mellom utdanningstilbydere og arbeidsgivere er viktig for at vi skal lykkes. Dette samarbeidet må i all hovedsak skje lokalt og regionalt. Jeg har derfor stor tro på at de nye regionene vil være godt egnet til å prioritere og tilpasse yrkesrettet utdanning til det regionale arbeidsliv.

Jeg er også tilfreds med at det er et bredt flertall i Stortinget som stiller seg bak loven. At det finnes to verbalforslag fra mindretallet, registrerer jeg, og det er også prosesser vi er i gang med. Loven som sådan får bred tilslutning i Stortinget, og det er en styrke for fagskolene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [21:20:38]: Som følge av regjeringens jakt på noen imaginære skoleprofitorer, fikk vi en fryslov som omfattet friskoler og fagskoler. Vi har nå fått et lovforslag fra Regjeringen som tok sikte på å avvikle 6A-skolene fullstendig, men etter forliket med Kristelig Folkeparti videreføres 6A-skolene i friskoleloven. Det er ikke lagt inn noe forslag fra Regjeringen

eller Kristelig Folkeparti om å gjenopprette det som har stått om disse skolene i § 8 i fagskoleloven.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilken rettstilstand råder nå for disse fagskolene som er godkjent etter fagskoleloven, og som har fått sin finansiering etter friskoleloven?

Statsråd Øystein Djupedal [21:21:19]: Det vil være den samme rettstilstand som de er under i dag. Det betyr at vi i privatskoleloven har gjort endringer som også berører 6A-skolene, og sagt at vi vil komme tilbake innenfor denne stortingsperioden med et forslag til ny lov. Den oppryddingen vi nå foretar mellom de ulike skoleslagene, gjør at 6A-skolene har en trygg og forutsigbar finansiering og vil få et trygt ankerfeste i en ny lov. Denne oppryddingen i lovverket er ikke politisk motivert, slik som enkelte i dagens debatt kan skape inntrykk av. Dette skyldes et ønske om at vi får en tydeliggjøring i lovverket, at fagskolene får sin selvstendige plass, at privatskolene får sin selvstendige plass, og at man skal prøve å tilpasse seg lovverket. De som ikke vil klare det av ulike og høyst forklarlige grunner, skal få en forankring i en ny lov. Som sagt, i den forrige odelstingsdebatten lovet vi at dette skal skje innenfor denne stortingsperioden.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [21:22:24]: Finansiering av fagskoler er et viktig element for å gjøre retten til utdanning reell og lik for alle. Det er jo slik, som jeg var inne på i mitt tidligere innlegg, at det ikke bare er en historisk betinget ulikhet, men også en ulikhet som nå gir seg utslag ganske sterkt når det gjelder kjønn, likestilling og for så vidt økonomisk bakgrunn.

Høyre har i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett stilt spørsmål til departementet knyttet til finansiering av fagskoler. Jeg vil gjerne ha statsrådens vurdering av hvordan han ser på et framtidig finansieringssystem for fagskolene, for etter min oppfatning må det være slik at når vi har et prinsipp om gratis høyere utdanning, og vi har et skoleslag som skal være et selvstendig alternativ til høyere utdanning, må det samme prinsippet om gratis utdanning råde også der.

Jeg vil gjerne ha statsrådets kommentar til det.

Statsråd Øystein Djupedal [21:23:22]: Dette er i dag, som det tidligere har vært, en rammestyrt ordning. Det betyr at det er Stortinget som i budsjettvedtak legger til rette for hvor mye penger statsråden skal bruke på denne ordningen.

Så finnes det, akkurat som representanten Søreide var inne på, historiske årsaker til at dette har utviklet seg forskjellig. De tekniske fagskolene har i dag finansiering, mens andre nye tilbud – også når det gjelder helseprofesjoner, som jeg forstår ligger representanten på hjertet – ikke har den samme grad av finansiering.

Det vi i første omgang gjør, er at vi må få ryddet opp i hvilke skoler som kan kalle seg fagskoler, og som har en lovbeskyttelse som ligger i tittelen. Det vil fjerne noen useriøse aktører. Vi vil da sitte igjen med de skolene som faktisk er fagskoler. Så vil vi gjennomgå hele finansierin-

gen av disse fagskolene i forbindelse med overføringen til regionene. Det arbeidet startet i departementet, og jeg kan ikke i dag si annet enn at det vil bli slutført i god tid før dette overføres til regionene. Men vi ser selvfølgelig den utfordring som ligger i representantens spørsmål.

Presidenten: Fleire har ikke bedt om ordet til replikk. Fleire har heller ikkje bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, sjå side 691)

S a k n r . 4

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (Innst. O. nr. 87 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 41 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvart parti.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafor den fordelte taletida og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Lena Jensen (SV) [21:25:43] (ordfører for saken): Jeg vil først og fremst takke komiteen for godt samarbeid og et godt stykke arbeid med denne loven. Siden jeg har så kort tid til å redegjøre for denne saken, som egentlig består av fem saker, vil jeg kun gå inn på de hovedprinsippene som står i de ulike lovene. Jeg ber om at mindretallet redegjør for sine standpunkter, der disse avviker fra flertallets.

For meg er dette en merkedag. En sak som fra min side var et Dokument nr. 8-forslag i forrige stortingsperiode, men som ble nedstemt, blir i dag vedtatt. Vi vedtar i dag lovregulering av reklame i skolen. Barn og unge opplever et stadig sterkere kommersielt kjøpepress, og mer og mer reklame blir rettet mot de unge. Barn og unge har behov for en arena der de ikke blir utsatt for reklame.

Den lovreguleringen som i dag blir vedtatt, pålegger skoleeier en plikt til å sørge for at elevene ikke blir utsatt for reklame som er egnet til å skape kommersielt press, eller som kan endre holdninger, atferd og verdier. Jeg vil også understreke at lovforslaget ikke er ment å ramme bruk av Internett, tv, aviser, blader m.m. som ledd i undervisningen. Bedriftsbesøk og partnerskap mellom skole og lokalt arbeids- og næringsliv blir heller ikke berørt av dette lovforslaget. Dette lovforbudet vil føre til at skoleeier blir nødt til å fokusere på reklame og på det negative presset som elever opplever, og å ha et bevisst forhold til dette. Jeg er veldig glad for at stortingsflertallet ønsker å lovregulere dette.

Ikke alle partiene støtter en lovregulering og mener at dette er et riktig virkemiddel. Likevel legger hele stortingskomiteen vekt på at skolene har en veldig viktig opp-

gave når det gjelder å formidle kunnskap og bevisste holdninger til forbruk, kommersialisering og kjøpepress.

Det er urettferdig at vi ikke har en gratis videregående skole. Det er urettferdig at unge må betale i dyre dommer for å få læremidler som de trenger for å gjennomføre videregående opplæring. Ved å innføre gratis læremidler i videregående skole vil vi oppnå å styrke kvaliteten i skolen og bidra til at alle, uavhengig av sosial bakgrunn, kan få videregående utdanning. Dette er en investering i Norge som kunnskapsnasjon.

Regjeringen innfører gradvis gratis læremidler i Vg2 fra høsten 2007. Vg3 og Vg1 vil komme etter høsten 2008 og høsten 2009. Loven blir endret – både i opplæringsloven og i privatskoleloven – og skoleeierne har ansvar for å holde elevene med nødvendige trykte og digitale læremidler og nødvendig digitalt utstyr. Skoleeierne bestemmer selv hvordan de vil organisere gratisordningen. I tillegg blir det innført et ikke-behovsprøvd stipend gjennom Statens lånekasse for utdanning, som skal dekke utgifter som elevene har til andre læremidler og nødvendig individuelt utstyr. Det er viktig at elever i videregående opplæring har tilgang på tilfredsstillende IKT-utstyr. Det er skoleeiernes plikt å tilgjengeliggjøre slikt utstyr for elevene, men det er ingen forutsetning for å nå målsettingene i læreplanen at elevene har en egen bærbar PC.

Vi er veldig positive til at fylkene ønsker å satse på en egen bærbar PC. Dette er mulig, og vi støtter opp om de ordningene som finnes. Dette er mulig innenfor de rammer som proposisjonen gir.

Stortinget støtter Regjeringens forslag om godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler. Stortinget er tilfreds med at Regjeringen ønsker en lovpålagt ordning med ulykkesforsikring som omfatter alle elever. Det er viktig at alle elever er tilfredsstillende forsikret, og at elevene blir behandlet likt i hele landet. Ulykkesforsikring er en sak som har versert både i media og i Stortinget gjentatte ganger. Jeg er veldig glad for at dette forslaget kommer på bordet nå, slik at man får en lik ulykkesforsikring i landet.

Regjeringen har også et forslag om å styrke yrkesopplæringsnemndas tilknytning til fylkeskommunene, og gir dermed fylkeskommunene verktøy for lettere å kunne tilrettelegge for lærlinger i bedrifter.

Anna Ljunggren (A) [21:31:00]: Det er ingen tvil om at lufta har gått litt ut av ballongen nå. Vi får se hva vi klarer å gjøre med det.

Da jeg reiste rundt i valgkamp høsten 2005, var veldig mange opptatt av skole, og spesielt skoleungdom. I hver skoledebatt som jeg deltok i valghøsten, var gratis læremidler og reklame i skolen nøye debattert. En av grunnene til at partiene som i dag er i posisjon, vant mange av skoledebattene rundt på de videregående skolene, var disse to sakene.

Jeg vet at det er mange elever, ungdomspartier og ungdomsorganisasjoner som er glade i dag. To av de viktigste sakene fra valget i 2005 blir nå lovfestet.

Gratis læremidler i den videregående skolen har vært en viktig sak for å innføre prinsippet om lik rett til utdan-

ning for alle. I årevis har denne saken vært den viktigste for Arbeiderpartiets ungdomsparti, AUF. Da jeg gikk på Frydenlund videregående skole, var det Trond Giske som var utdannings- og kirkeminister. Da hadde alle trinnene gratis læremidler. Det sparte elevene for store utgifter ved kjøp av lærebøker. I det øyeblikket Høyre inntok departementets kontorer, var alle skolebøkene på en rekke videregående skolene solgt, og en ny kamp for elevorganisasjonene og ungdomspolitikere var igjen i gang.

Vi innfører fra høsten av gratis nødvendige trykte og digitale læremidler på videregående, trinn 2. En opptrappingsplan for etter tre år å ha innført gratis læremidler på alle trinnene er nå i gang – dette som en todelt ordning der skoleeier er ansvarlig for å holde elevene med trykte og digitale læremidler, men selv bestemmer hvordan de vil organisere gratisordningen. Det innføres et ikke-behovsprøvd stipend gjennom Statens lånekasse, som skal være med på å dekke utgifter som elevene har til andre læremidler og nødvendig individuelt utstyr. Det er nå ingen som må gå med lua i handa til rektor for å be om å få ekstra penger for å dekke bøkene, fordi foreldrene ikke har råd til det. Vi får håpe at ordningen – og Regjeringen – fortsetter utover de to årene som er igjen, slik at ordningen blir fast.

Forslaget om reklame har i likhet med gratis læremidler sin bakgrunn i Soria Moria-erklæringen. Elevene blir daglig bombardert med kommersialisering: i hjemmet, på fritiden og i det offentlige rom. Vi har et ansvar som politikere i størst mulig grad å beskytte våre barn mot det økende kjøpepresset vi ser i samfunnet. Skolen bør være en arena der reklame ikke er en del av undervisningsmaterialet og veggpryden. Det vil i noen tilfeller være vanskelig å skille mellom skadelig reklame og uskadelig reklame. Loven peker på at skjønn kan utøves. Lovforslaget er ikke ment for å hindre skolens bruk av Internett og aviser som en del av undervisningen. Også partnerskap mellom skoler og lokalt arbeids- og næringsliv vil bli skjermet for lovforslaget, slik som også saksordføreren orienterte om.

Fremskrittspartiet påpeker i sine merknader at det vil være vanskelig for den enkelte skole å vurdere hvilke reklameprodukter som vil påvirke elevene i større eller mindre grad. Det finnes en rekke tilfeller der det ikke vil være vanskelig å utøve skjønn. En plakat fra Bama i skolekantin med oppfordring om å spise mer frukt og grønt, og en reklame fra Diesel med bilde av en kul jeans, er to vidt forskjellige ting i mine øyne. Skrekkeksempelen i dette tilfellet er, som i mange andre tilfeller, USA. Der startet Burger King med å henge opp reklameplakater på en barneskole i begynnelsen av 1900-tallet, og det ballet på seg. Diverse skoler ble sponset av Coca-Cola hvis de hang opp reklame rundt omkring i skolebygget. Dette førte igjen til at skolene måtte selge et visst antall Coca-Cola-flasker og andre produkter for å fortsette å ta imot tilskuddet. Slik vil vi ikke ha det.

Dette lovforslaget er et klart signal til de kommersielle aktørene om å holde seg borte fra barn og ikke se på barn som den største forbrukeren av sine produkter. Vi ønsker ikke en skole som flyter over av reklame. Kommunene har god råd, og det bør ikke være nødvendig for skoler å bli

sponset av kommersielle aktører. Derfor er jeg, i likhet med mange av de ungdommene jeg møtte i valgkampen, glad for at vi vedtar endringene i loven i dag.

Anders Anundsen (FrP) [21:35:39]: La meg først tillate meg å minne representanten Ljunggren om at Arbeiderpartiet stemte imot et forslag fra Fremskrittspartiet om fritt skolemateriell allerede fra høsten 2007. Nå må man altså vente i tre år for å innfri egne løfter. Hvis Arbeiderpartiet hadde støttet Fremskrittspartiets forslag, ville alle elever i videregående skole fått gratis skolemateriell fra høsten av. Det ville de nok vært betydelig mer fornøyd med.

Denne innstillingen dreier seg om fem ulike saker, og jeg skal konsentrere meg om to av disse.

Regjeringen foreslår at det skal innføres forbud mot reklame i skolen. Bakgrunnen for regjeringens ønske er å avgrense kommersialiseringen av det offentlige rom. Det er et ganske dramatisk utgangspunkt, for det offentlige rom er langt mer enn offentlig eide skoler, det gjelder også reklame på torg og gater – og det er kanskje et forbud underveis der også. Det får en til å undre seg på hvor dette skal stoppe.

Mange skoler har verdifulle og nyttige avtaler med næringslivet, f.eks. ved at dataselskaper sponser IKT-utstyr til elevene mot en plakat for Dell eller Samsung. Andre skoler får reisesekker med logo, linjaler, skrivesaker m.m. Nå kan dette ta slutt. Det er ingen andre nordiske land som har innført forbud mot reklame på skolen.

I dag håndteres alle slike spørsmål av ansvarlig rektor ved den enkelte skole eller gjennom egne bestemmelser vedtatt av skoleeier. Fremskrittspartiet har fortsatt tillit til at kommunene og rektorene har like bra evne til å vurdere hva som er fornuftig og nyttig reklame i skolen, og hva som ikke er det. Å vedta unødvendige og upraktiske forbudsbestemmelser ligger utenfor det Fremskrittspartiet vil være med på.

Det er enighet i komiteen om at det er viktig å sikre elever rettigheter ved skade bedre enn tilfellet er i dag. Regjeringen foreslår derfor at det innføres en egen plikt til å tegne skadeforsikring. Dette er Fremskrittspartiet enig i. Jeg er imidlertid ganske overrasket over at Regjeringen foreslår at plikten til å tegne skadeforsikring for elever skal begrenses til skade som skyldes ulykke. Departementets begrunnelse er i første rekke at det sjelden oppstår sykdom som kan relateres til skadelig eksponering på skolen. Departementet utelukker imidlertid ikke at det kan skje. Elevorganisasjonen mener at sykdommer som rygg- og nakkeplager på grunn av dårlig tilpassede arbeidsplasser, eller astmaplager på grunn av dårlig innklima, kan være relevante sykdommer som kan utløse forsikringsordning dersom tilstrekkelig årsakssammenheng kan påvises.

Slik jeg oppfatter departementet, foretar det en vurdering som går ut på at det aldri vil kunne bli påvist noen relevant årsakssammenheng, og derfor er forsikringsdekning unødvendig. Det er en underlig tilnærming til problemstillingen. Justisdepartementet skriver i sitt hørings-svar:

«Vi er noe i tvil om at argumentene om at elever sjelden kan oppleve sykdommer som en følge av skolegangen, eller at forsikringsselskapene kan bli presentert for ufunderte krav, er gode nok for å la forsikringsordningen omfatte kun skader. Det kan kanskje fremstå mindre rimelig at tap som oppstår som følge av skade skal dekkes, men ikke tap som følge av sykdom. At skadefrekvensen er lav, kan anføres som et argument for at de få uheldige bør være beskyttet av forsikring.»

Jeg synes Knut Storbergets departement har svært gode argumenter, og jeg stusser litt over at kunnskapsministeren og Kunnskapsdepartementet ikke har fulgt opp Justisdepartementets påpekning av denne urimeligheten.

Da er det godt at Fremskrittspartiet har initiert et forslag om å la kravet til forsikring omfatte tap som følge av både skade og sykdom. I tillegg til at forslaget er i tråd med Justisdepartementets vurderinger, får det også støtte fra en samlet opposisjon. Jeg har håp om at regjeringspartiene vurderer dette en gang til i løpet av debatten, slik at et samlet storting kan gå inn for å styrke elevenes rett til erstatning ved tap i forbindelse med skolegangen, uavhengig av om det har sammenheng med sykdom eller skade.

Jeg vil følgelig ta opp forslag nr. 1, på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, og forslag nr. 2, på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [21:40:23]: Flere av endringene som nå foreslås av Regjeringa, er det stor enighet om. Det gjelder særlig endringene i opplæringsloven om godkjenning av mellomstatlige avtaler og en ordning med kollektiv ulykkesforsikring for alle elever. Høyre syns Regjeringa fortjener ros for de endringene som nå foreslås. Likevel ønsker Høyre, sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre å gå lenger enn Regjeringa gjør når det gjelder forsikring av elever. Vi mener at forsikringen må omfatte sykdom i tillegg til ulykker. Det er unaturlig å sette et skille mellom ulykke og sykdom. Elever er på skolen ofte like lenge som – ofte lenger enn – det arbeidstakere er på jobb. Sykdom som oppstår som følge av forhold ved skolen eller i forbindelse med skolens aktiviteter, bør det være like naturlig å forsikre elevene mot som en ulykkeshendelse.

Også når det gjelder endringene i opplæringsloven om fag- og yrkesopplæringa, er det enighet om mye. Høyre har sammen med Fremskrittspartiet og Venstre fremmet forslag om at Yrkesopplæringsnemnda fortsatt skal avgi rapport om sin virksomhet til folkevalgt nivå, fordi det må være en god forankring for virksomheten i folkevalgte organer for å få til bedre resultater innen fagopplæringa.

Når det gjelder saken om lovregulering av reklame i skolen, er enigheten mindre. For Høyres del er det viktig å understreke at det ikke er noe stort reklamepress i den norske skolen i dag. Etter vår mening har de lokale skoleeierne og skolelederne håndtert det som er av kommersi-

elt press mot skolen, på en god måte, noe som også ble bekreftet bl.a. av barneombudet under komiteens åpne høring. Selv om Høyre i likhet med alle de andre partiene på Stortinget ikke ønsker at skolen skal være en kommersiell arena, ser vi ikke noe poeng i å innføre en skjønsmessig lovbestemmelse for å forby et ikke-eksisterende problem. Dessuten vil bestemmelsen bli vanskelig å håndheve. En veileder i hvordan skoleeiere bør forholde seg til reklame, med gode råd og tips, vil vi derimot ønske velkommen.

Også på det neste området kan det nok vise seg å være noen skillelinjer når det gjelder lovfesting av skoleeierens ansvar for at elevene i videregående opplæring får nødvendige trykte og digitale læremidler. Da representanten Anna Ljunggren skulle fortelle historien om hvordan det var under Trond Giskes tid som statsråd, var nok ikke den historien helt korrekt. Alle trinnene hadde ikke gratis læremidler. Det som var realiteten, var at det var brukt 200 mill. kr på å kjøpe inn noen bøker som ble lånt ut til noen elever. Det var altså et snitt på en-to bøker på hver elev, og det var en utlånsordning som bl.a. Elevorganisasjonen mente var utrolig dårlig, spesielt fordi den ikke gav rom for å innarbeide læremidlene med studieteknikk. Det som skjedde da vi overtok regjeringmakten, var at de bøkene ble værende i skolen, eller de ble solgt. Pengene ble brukt til skolen, og i vår regjeringperiode økte altså overføringene til læremidler for elever i den videregående opplæring fra 200 mill. kr under Trond Giske til 750 mill. kr da vår regjering gikk av.

Høyre har allerede i forbindelse med St.meld. nr. 16 for 2006-2007 slått fast at pc er et nødvendig digitalt læremiddel, og fremmet sammen med de andre opposisjonspartiene forslag om at Regjeringa skulle definere pc som et nødvendig digitalt læremiddel. Det stemte regjeringpartiene imot. Vi ser det derfor som naturlig at skoleeiere ikke kan pålegge elevene å skaffe egen pc til undervisningen uten at man også finansierer den. Det er også rimelig at man begrenser en eventuell egenandel til 800 kr i året, lik det laveste nivået på det ikke-behovsprøvde stipendet til utstyr som alle elevene får gjennom Lånekassa.

Høyre er positive til en lovfesting av skoleeierens ansvar for nødvendig læremidler, men vi er skeptiske til å velte denne utgiften over på skoleeierne. Det er i realiteten en ansvarsfraskrivelse fra den rød-grønne regjeringa når lovfestinga ikke blir fulgt av en reell fullfinansiering. Høyre ønsker ikke å bidra til det, og vil på det grunnlag og med de premissene Regjeringa har lagt, stemme imot en lovfesting av det nå.

Det er ingen skoleeiere i dag som kan skaffe sine elever i Vg2 til høsten pc, trykte og digitale læremidler for den finansieringen Regjeringa har lagt på bordet. SV-representant Per-Olav Lauvstad i Akershus fylkeskommune sier rett ut at Regjeringas ordning med gratis læremidler i videregående opplæring kun er en utlånsordning. Det forklarer hvorfor de statlige bevilgningene bare skal gjelde de tre første årene. Både Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet er enig med Elevorganisasjonen i at en slik utlånsordning er en pedagogisk dårlig løsning som gir elevene dårligere forutsetninger for å erverve seg – og oppdatere – gode kunnskaper. I tillegg kommer

de erfaringene man har fra skoler som har drevet med utlån av bærbare pc-er, og de er ganske klare på at utlån er en dårlig ordning ut fra et vedlikeholds- og oppdateringsperspektiv.

Dagrun Eriksen (KrF) [21:45:45]: Kristelig Folkeparti støtter arbeidet for å motarbeide reklame i skolen, bl.a. gjennom lovregulering. Selv om reklame i skolen ikke ser ut til å være et stort problem i dag, vet vi at kommersielle aktører vil kunne se et stort marked i skolen. Reklame handler bl.a. om en langsiktig strategi for merkevarebygging. Skolen må ikke være en arena for kommersielt press. Skolebøkene må være reklamefrie. Elevene skal ha rett til å bevege seg i et miljø der de ikke utsettes for kommersielt press eller påvirkning. Det er altfor få kommersielle lommer for barn og unge i deres oppvekst i dag. Skolen må være en sann arena.

For Kristelig Folkeparti er det en viktig forutsetning med loven at den ikke begrenser bruken av hjelpemidler som inneholder reklame, som aviser, tidsskrifter, magasiner og spesielt Internett. Dette er viktige hjelpemidler som kan være til stor hjelp og nytte dersom de brukes på riktig måte. Skolen er en viktig arena, og den har en viktig oppgave i å lære elevene å nyttiggjøre seg disse hjelpemidlene på en god måte, med en sunn skepsis. Slik lovforslaget nå foreligger, mener vi det heller ikke begrenser muligheten til samarbeid med lokale bedrifter, kulturelle institusjoner og organisasjoner.

Lovforslaget inneholder en hjemmel for å gi forskrifter til støtte for det lokale skjønnet. Jeg mener det ikke er tilstrekkelig at det bare blir utarbeidet en rettledning. Kristelig Folkeparti mener derfor at de sentrale retningslinjene for praktisering av loven må få en forskriftsstatus. Jeg tror dette vil gjøre lovverket til et enda bedre redskap for den enkelte lærer og skoleeier for å forhindre reklame og kommersialisering av skolen.

I lovforslaget foreslår departementet å åpne for at fylkeskommunen kan kreve en egenandel fra elevene for å dekke deler av kostnaden ved kjøp av bærbar pc. Det vises til det årlige ikke-behovsprøvd lærermedelstipendet. Kristelig Folkeparti mener at vi må se på størrelsen på stipendet på nytt nå når dette også skal brukes til pc. Det er grunn til å presisere at Kristelig Folkeparti var enig med Regjeringen i å innføre gratis læremidler i den videregående skolen. Men vi bad – og ber fortsatt – Regjeringen følge utviklingen nøye for å sikre at ordningen ikke blir en ren utlånsordning med mye byråkrati og lite oppdatert materiell.

Departementet foreslår at sammensetningen av yrkesopplæringsnemnda skal være som tidligere. Kristelig Folkeparti mener imidlertid at denne sammensetningen har en svakhet, og det er at det pedagogiske personalet ikke må være representert. Fylkeskommunen kan inkludere dem, men det er ikke et krav. Vi foreslår at Yrkesopplæringsnemnda skal ha minst én representant for det pedagogiske personalet etter forslag fra lærerorganisasjonene. Det er et krav i loven om at den samlede kompetansen i nemnda skal dekke hele det 4-årige opplæringsløpet både i skole og bedrift. Da mener vi at en må – i tillegg til

partene i arbeidslivet og elevene – sikre representasjon fra det pedagogiske personalet i loven.

Når det gjelder forslaget om ulykkesforsikring, mener Kristelig Folkeparti at det også må kunne innbefatte sykdom som følge av skolegang. Det er viktig for Kristelig Folkeparti at skoler som vil godkjennes etter privatskoleloven, som vedtas senere i dag, får dekket sine utgifter til den type ulykkesforsikring.

På vegne av Kristelig Folkeparti vil jeg herved ta opp forslag nr. 3, som står i innstillingen.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Odd Einar Dørum (V) [21:49:55]: Denne saken omhandler en serie enkeltspørsmål. Jeg skal kort kommentere dem.

For det første: I spørsmålet om lovforbud mot reklame er jeg i sak enig med Høyres representant i at det ikke er noe påtrengende problem. Men jeg har i mange år ment at det som er normativt klokt, kan man også normativt gi uttrykk for også gjennom en lovbestemmelse. Vi har ulike lovbestemmelser i Norge. Vi har noen lovbestemmelser som er normative, og så har vi noen som handler om bot og tvang, for å si det på den måten. Dette er en lovbestemmelse som jeg føler ligger under den normative overskriften. Derfor stemmer Venstre – sammen med flertallet – for det forslaget.

Når vi først skal ha en slik lovbestemmelse, må det i hvert fall være greit at man kan utarbeide en veileder og trekke forskjellen mellom det som er reklame, og det som er intelligent, klokt samarbeid med f.eks. næringsaktiviteter, og som det er lang tradisjon for i norsk skole. Vi har en merknad om det og står her sammen med bl.a. Kristelig Folkeparti.

Så gjelder det det forslaget som vi har felles med Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, som går på at man ikke bare skal ha en skadeforsikring, men også dekke ved sykdom. Det synes jeg det er godt argumentert for. Vi står for det forslaget, da sammen med mindretallet i komiteen.

Jeg vil knytte noen korte merknader til yrkesopplæring. Venstre er med på to forslag. Det ene er at det er viktig at Yrkesopplæringsnemndene får en økt betydning. Vi har markert det ved at de også skal rapportere til folkevalgt nivå. Begrunnelsen for at vi er med på det, ligger ikke bare i denne saken, men også videre. Vi er generelt opptatt av å gjenreise en bredere lokal debatt om innholdet i skolen. Vi synes det på mange måter er blitt slik – i hvert fall etter det jeg kan observere gjennom min politiske erfaring gjennom mange, mange år – at ombudsrollen stadig blir mindre og mindre for de folkevalgte. Man delegerer mer og mer fra seg, og veldig mye av det man har delegert, er rett. Men det at man skal ha innsikt i hvordan man finner praktiske løsninger, er helt avgjørende for å bidra til løsningene. Ofte har jeg som politiker lokalt, og også som regjeringsmedlem og i andre sammenhenger, følt at vi nærmest skaper systemer som går på autopilot, og kvaliteten i Norge er veldig god, med mange dyktige

fagfolk i systemene våre, både lokalt og nasjonalt. Men hvis ikke politikere tar tilbake noen viktige biter av ombudsrollen, vil man heller ikke kunne gjøre det politiske håndverket som er nødvendig for å få til samarbeid på tvers av etatsgrenser, mellom faggrenser osv. Jeg mener at det er politikk. Det er kanskje en undervurdert del av politikken. Det å sette sammen kulturer hvor folk jobber på tvers og bistår hverandre på den måten, er en viktig del av politikken. Vi har vært inne på det tidligere i dag, og det er min begrunnelse for å stå sammen med Høyre og Fremskrittspartiet om det som gjelder yrkesopplæringsnemnda.

Når vi står sammen med Kristelig Folkeparti om sammensettingen av nemnda lokalt, er det fordi vi synes det er en selvmotsigelse at man nasjonalt kan ha med bl.a. pedagogisk personell, men det er ikke så nødvendig lokalt. Er det slik at man skal ha organer som i praksis skal bli møteplasser mellom de ulike gruppene som er opptatt av jobben, altså både de som er arbeidstakere, arbeidsgivere og skolen, er det veldig viktig at de er representert rundt samme bord. Det er en klassisk norsk modell at man setter folk rundt et bord for å finne praktiske løsninger. Vi synes, til liks med Kristelig Folkeparti, at paragrafen i opplæringsloven som gjelder disse nemndene, også bør ha med et tillegg om at man skal ha med representanter for dem som er tatt med fra vår side i forslaget, bl.a. fra pedagogisk personale. Det er en markering av at alle sammen skal være rundt bordet. Det er mulig at det ligger noen indremedisinske avveininger mellom partene i arbeidslivet her. I så fall er det bortenfor min innsikt og jeg vil også si forstand, fordi jeg synes det er viktig at de som hører til, sitter rundt bordet. Derfor er vi sammen med Kristelig Folkeparti om forslag nr. 3 her i dag.

Med disse merknadene følger vi ellers de forslagene jeg nå har gjort rede for.

Statsråd Øystein Djupedal [21:54:23]: I Ot.prp. nr. 41 for 2006-2007 har Regjeringen foreslått ulike endringer i opplæringsloven og friskoleloven. Forslagene gjelder lovregulering av reklame i skolen, lovregulering av skoleeiers ansvar for å holde elevene med nødvendige trykte og digitale læremidler i videregående opplæring, en ny bestemmelse om godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler, en ny bestemmelse om kollektiv ulykkesforsikring samt endringer i opplæringslovens bestemmelser om fag- og yrkesopplæringen.

Bakgrunnen for forslaget om lovregulering av reklame i skolen er Regjeringens uttalte mål i Soria Moria-erklæringen om å motarbeide kommersialisering av undervisningssektoren og å begrense kommersialiseringen av det offentlige rom. Den nye lovbestemmelsen sier at skoleeier skal sørge for at elevene ikke utsettes for reklame som er egnet til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påvirke holdninger, atferd og verdier. Forslaget innebærer at skoleeier må utøve skjønn i det konkrete tilfellet. Jeg mener at skoleeiere, skoleledere og lærere er de nærmeste til å vurdere hva som er uønsket og skadelig påvirkning. Men for å bidra til at skjønnet ikke skal bli vilkårlig, mener jeg at lovbestemmelsen

bør suppleres med en veileder om reklame, sponing og andre salgsfremmende tiltak i skolen. Veilederen vil kunne gi retningslinjer og få en viktig funksjon ved praktiseringen av bestemmelsen. For at veilederen skal bli god og fungere etter hensikten, vil jeg invitere skoleeiere, forbrukermyndigheter, interesseorganisasjoner, reklamebransje og næringslivet til en dialog i forbindelse med arbeidet med å lage veilederen.

I budsjettet for 2007 fulgte Regjeringen opp Soria Moria-erklæringens mål om gratis læremidler for elever i den videregående skolen. Derfor foreslår vi nå at det lovfestes i opplæringsloven og privatskoleloven at skoleeier har ansvaret for å holde elever i videregående opplæring med nødvendige trykte og digitale læremidler og digitalt utstyr. Noen skoleeiere vil velge å gjøre bærbar – eller personlig pc obligatorisk i skolearbeidet. Da må det kunne forutsettes at pc-en utnyttes slik at den erstatter tradisjonelle trykte læremidler og behovet for stasjonære pc-er på skolen. Dette vil kunne gi skoleeier en innsparing som må inngå i finansieringen av bærbare pc-er. Samtidig vil også elever, dersom de får en egen bærbar pc, kunne spare utgifter til kalkulator, kladdebøker o.l. Det er derfor foreslått å åpne for at skoleeier kan kreve en viss egenandel fra eleven for å dekke deler av kostnaden ved en bærbar pc. Muligheten for å kreve en slik egenandel skal forutsette at elevene vil ha en innsparing knyttet til utgifter til annet individuelt utstyr, og at eleven får beholde pc-en etter videregående skole. Jeg viser for øvrig til proposisjonen om de øvrige forhold rundt dette.

Regjeringen foreslår en bestemmelse i opplæringsloven som åpner for godkjenning av videregående skoler basert på mellomstatlige avtaler. En offentlig godkjenning innebærer bl.a. at skolene kan sette standpunkt karakterer og utstede norsk vitnemål for fullført og bestått videregående opplæring – noe som ikke er mulig innenfor dagens lovverk. I praksis vil dette dreie seg om et begrenset antall skoler, og jeg mener at slike skoler vil kunne fremme internasjonalt samarbeid innenfor kultur, språk, utdanning og næringsliv både for norske og utenlandske barn.

Regjeringen har foreslått en ny bestemmelse i opplæringsloven om plikt for kommuner og fylkeskommuner til å sørge for ulykkesforsikring for elevene. En tilsvarende bestemmelse er foreslått innført i friskoleloven. Alle fylkeskommuner og de fleste kommuner har allerede en slik ordning, men formålet med den nye bestemmelsen er å sørge for at alle elever, uansett bosted, skal ha tilnærmet samme rett til forsikringsdekning ved ulykker. Jeg mener en slik forsikring vil gi trygghet og forutsigbarhet for elever og foreldre hvis uhellet skulle inntreffe.

Formålet med forslagene til endringer i opplæringslovens bestemmelser om fag- og yrkesopplæring er å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen gjennom forenkling av bestemmelser og tilpasninger til dagens behov – bl.a. knyttet til hvilke oppgaver partene i arbeidslivet skal ha i det offentlige opplæringssystemet regionalt, og hvordan partenes deltakelse skal organiseres. Bakgrunnen for forslaget om endringer i bestemmelser om fag- og yrkesopplæring er bl.a. innføring av Kunnskapsløftet.

Gunn Olsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [21:58:58]: Vi får ofte tilbakemeldinger fra elever som på ulik måte har blitt utsatt for enten sykdom eller skade under skolegangen.

I høringsinnspillet fra Justisdepartementet står det å lese:

«Vi er noe i tvil om argumentene om at elever sjelden kan oppleve sykdommer som en følge av skolegangen, eller at forsikringsselskapene kan bli presentert for ufunderte krav, er gode nok for å la forsikringsordningen omfatte kun skader.»

Det heter videre:

«Det er etter vårt skjønn også grunn til å stille spørsmål ved hvorfor elevene har vern mot yrkessykdommer når de er i yrkespraksis, men ikke når de er i skolen.»

Det er fristende å gjøre Justisdepartementets spørsmål til mitt eget og stille spørsmålet om hvorfor sykdom og yrkessykdom ikke omfattes av det forslaget som foreligger.

Statsråd Øystein Djupedal [21:59:48]: Yrkesskadetutvalget som la fram NOU 2004:3 om arbeidsskadeforsikring, har også en avgrensning mot yrkessykdom. Slik som vi vurderer det, er det svært sjelden at det hos skoleelever oppstår sykdom som har sammenheng med skadelig påvirkning på skolen, og som meldes til trygdeetaten som yrkessykdom.

Elever kommer også sjelden i kontakt med skadestoff eller prosesser egnet til å framkalle sykdom. Vi tar derfor nå det første skrittet for å få en enhetlig forsikringsordning for skoleelever. Det er et betydelig skritt framover. Vi vil fortløpende vurdere om det vil være nødvendig med en utvidelse, men så langt vi i dag ser, skulle det ikke være grunnlag for å si at man har bruk for denne beskyttelsen.

Vi er også i tvil om dette kan medføre at man da prøver å komme inn under ordningen selv om skaden rent saklig sett ikke har skjedd i skolen, men på en annen arena. Dette er ting vi vil vurdere fortløpende. Vi tar nå et viktig første skritt, og vi registrerer Justisdepartementets og også representanten Eriksen Søreides anmeldte spørsmål, og vil ta det til vurdering.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Lars Peder Brekk (Sp) [22:01:22]: Jeg vil kommentere noen enkeltelementer i dette lovforslaget.

Forslaget i proposisjonen om reklame tar selvsagt, som nevnt av flere, utgangspunkt i regjeringserklæringens mål om å motarbeide kommersialisering av skoler og i skolesektoren. Dette er viktig, og det er nødvendig.

Det blir nå skoleeierens og skoleledelsens plikt å sørge for at elever ikke blir utsatt for reklame som skaper utilbørlig kommersielt press, og som i stor grad kan påvirke holdninger, atferd og verdier, bl.a. på skolens område, i

lærebøker og i andre læremidler, både i grunnskolen og i videregående skole.

For oss i Senterpartiet er det viktig at bestemmelsen skal være fleksibel, i den forstand at skjønn skal og kan utøves. Det skal bl.a. tas hensyn til elevenes alder, og det skal tas hensyn til muligheter for bedriftsbesøk og samarbeidsavtaler. Disse skal ikke rammes, heller ikke bruk av Internett eller bruk av blader mv. som brukes i undervisningen. Denne veilederen som skal utarbeides, er viktig, og den er viktig for at vi skal få en enhetlig praktisering av regelverket.

For Senterpartiet er det viktig å understreke at samtidig som forslaget skal ivareta det hensynet å skjerme elevene i ulike aldre mot kommersielt press, er det bra at lovforslaget ikke er formulert så kategorisk at det stenger for en fornuftig og skjønnmessig praktisering, og samtidig gir mulighet for å benytte et bredt spekter av læremidler. Ikke minst er vi opptatt av kontakten og samarbeidet med næringslivet. Det siste er særdeles viktig i en tid der entreprenørskap og gründeropplæring i skolen stadig blir viktigere.

Entreprenørskap og gründerutdanning er avhengig av et nært og godt samarbeid med næringslivet. Reklameforbudet skal ikke avgrense dette samarbeidet som har basis i elevenes behov for opplæring og undervisning i entreprenørskap og gründerutdanning.

Diskusjonen om forutsetningen for å ta i bruk pc i skolen er viktig, og mange av talerne i dag har kommet inn på det. Jeg vil kommentere diskusjonen omkring språklig parallellitet mellom nynorsk og bokmål ved utvikling av nytt læremiddel for bruk på pc. Parallellitet mellom nynorsk og bokmål er et krav i trykte læremidler, og for oss i Senterpartiet er det selvsagt slik at dette parallellitetskravet også må gjelde ved utvikling av nytt læremateriell til bruk på pc og andre elektroniske medier som skal brukes i skolen. Dette må følges opp ved utvikling av alt nytt læremateriell uavhengig av hvem som utvikler materiellet – om det er profesjonelle læremiddelaktører eller fylkeskommuner som gjør denne jobben parallelt med at de tar i bruk pc i den videregående skolen til erstatning for trykte media.

Anna Ljunggren (A) [22:04:43]: Og da var lufta tilbake i ballongen!

Jeg kan ikke unngå å kommentere representanten Anundsens kommentar til meg. Det er jo merkelig at gratis skolebøker plutselig er blitt så viktig for Fremskrittspartiet. Det har det jo aldri vært tidligere. Fremskrittspartiet som støtteparti til Bondevik-regjeringen var med på å fjerne ordningen. Hvis Fremskrittspartiet var så opptatt av gratis nødvendige trykte og digitale læremidler, burde vel det ha vært en del av forhandlingsgrunnlaget i tre av fire statsbudsjett.

Representanten Eriksen Søreide viste til at min historie var feil. Det kan hende jeg formulerte meg litt uklart, men Trond Giske stod i spissen for en opptrappingsplan for gratis læremidler, og det førte til at mange elever – inkludert meg selv – fikk en god del gratis bøker. Det som er hovedpoenget, er at Bondevik-regjeringen fjernet ordnin-

gen. De 700 mill. kr som representanten Eriksen Søreide viste til, var til et behovsprøvd stipend. Vårt prinsipp er at ingen skal stå med lua i hånda. Derfor innfører vi gratis læremidler til alle.

Lena Jensen (SV) [22:06:01]: Jeg er veldig glad for at et bredt flertall står bak lovreguleringen av reklame i skolen, og at både Venstre og Kristelig Folkeparti slutter seg til Regjeringens forslag.

Når representanten fra Høyre tar til inntekt for sitt syn det som Barneombudet sa i høringen, kan jeg ikke få dette til å stemme, fordi Barneombudet støttet opp under den lovgivingen som Regjeringen har foreslått. Men både Barneombudet og Elevorganisasjonen var skeptiske og ønsket en enda strengere lovregulering, fordi de mente at unger var utsatt for så sterkt kommersielt press at man er nødt til å ha en klar og tett lov.

Når det gjelder skolebøker og også gratis læremidler i videregående opplæring, er jeg veldig overrasket over både Høyres og Fremskrittspartiets angrep på Regjeringen. Dette er en god og en veldig glad sak for alle skoleelevene i Norge. I tillegg til at fylkeskommunen har fått ansvar for gratis læremidler, får alle elevene – absolutt alle – et stipend på opp til 2 600 kr for å dekke utstyr. Dette er veldig nytt.

Jeg vil kort komme innom vår begrunnelse for at vi ikke går inn på de forslagene som mindretallet har foreslått. Når det gjelder yrkesskadesykdommer, er dette ikke inkludert. Flertallet ber Regjeringen vurdere om man burde utvide denne ordningen. Dette har ikke vært gjenstand for høringer. Det var heller ikke gjenstand for drøftelser i NOU 2004:3, som Yrkesskadeutvalget la fram. Det har heller ikke vært en bred debatt om yrkessykdommer. Hvis man inkluderer yrkessykdommer, kan dette føre til at man vil få mange kompliserte og vanskelige saker. Men vi ber som sagt Regjeringen om å se på om dette er nødvendig i framtiden.

Så over til yrkesopplæringsnemnda. Vi støtter ikke det forslaget som foreligger fra mindretallet her i dag. Ut fra den lovendringen som Regjeringen nå legger til grunn, har man ikke behov for det. Nå vil det være slik at fylkeskommunen vil ha «hånden på rattet» når det gjelder yrkesopplæringsnemnda. Fylkeskommunen vil være sekretariat for yrkesopplæringsnemnda, og fylkeskommunen vil også få overført ansvar i forhold til lærlinger, noe som vil være veldig viktig.

Vi har overhodet ikke behov for å gi et rapporteringsforbud, for med denne lovendringen vil det bety at fylkeskommunen og de folkevalgte vil være involvert og vil være med og styre det yrkesopplæringsnemnda vil ta opp i framtiden.

Anders Anundsen (FrP) [22:09:19]: Jeg synes å registrere en viss slitasje i salen, så jeg skal være så kort som mulig.

Når representanten Anna Ljunggren spør hvorfor Fremskrittspartiet har blitt så opptatt av gratis læremidler, synes jeg det er riktig å svare på det spørsmålet. Jeg vet ikke hvordan politikk utvikles i Arbeiderpartiet, men i

Fremskrittspartiet er det i hvert fall prosesser som leder frem til landsmøtevedtak i forkant av programmer som skal vare i fire år. Fremskrittspartiet har hatt dette som sin etablerte politikk hele denne stortingsperioden og vedtok det i sitt partiprogram i 2004. I stedet for å være opprørt over at Fremskrittspartiet er opptatt av at skoleelever skal få gratis skolemateriell, burde representanten Ljunggren tvert imot være veldig fornøyd med at det er flere som ønsker at elevene på videregående skole skal få fritt skolemateriell.

Nå er det riktignok slik at Fremskrittspartiet vil ha en raskere gjennomføring og en bedre ordenning enn det Arbeiderpartiet og Regjeringen vil ha. Det er kanskje det som irriterer representanten Ljunggren.

Helt til slutt har jeg bare lyst til å si at jeg er veldig glad for det statsråden sa i replikkordvekslingen med representanten Eriksen Søreide, at han vil ha en løpende vurdering av hvorvidt det vil være riktig og naturlig å inkludere også tap som følge av sykdom i en forsikringsordning. Jeg håper at vi etter en slik løpende vurdering vil få dette tilbake til Stortinget – dersom det skulle vise seg at det er behov for og naturlig å inkludere det, slik opposisjonen mener det er.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [22:11:05]: Det var godt å registrere at det var litt luft igjen i oss etter en lang og hard debattdag.

Jeg vil først gi en kommentar til det statsråden sa i sitt svarinnlegg. Jeg tror det er en ganske viktig oppfølgingsjobb å gjøre og viktig å følge nøye med hvordan utviklingen blir. Det er helt åpenbart at ganske mange elever sliter, ikke bare som følge av plager relatert til inneklima, men også med sykdommer som er relatert til skoledagen og skoleaktiviteten.

Når det så gjelder representanten Lena Jensen, er det slik at dersom hun hadde hørt etter hva jeg sa, hadde hun også oppdaget at jeg overhodet ikke sa at Barneombudet var imot en lovfesting av forbud mot reklame. Det jeg sa, og det Barneombudet sa, var at det ikke er et problem i dag, nettopp fordi skoleeier tar ansvar. På høringen fikk vi bekreftet at det ikke er et problem i dag. Da er det slik, i hvert fall fra Høyres side, at vi ikke er prinsipielle tilhengere av å lage et lovforbud mot hypotetiske problemer i framtida. Da lager vi heller loven når problemet dukker opp, ikke på forhånd før problemet er der.

Når det gjelder representanten Anna Ljunggren, er det morsomt å debattere og diskutere læremidler og stipend. Men sannheten er at det ikke ble fjernet penger fra ordningen med læremidler. Vårt hovedanliggende var rett og slett å prioritere de elevene som kom fra de dårligste økonomiske kårene, slik at de fikk dekket utgiftene til alle skolebøkene, istedenfor at vi skulle låne ut en til to bøker til alle elever uansett økonomisk bakgrunn. Det var et første skritt på veien til en innføring av gratis læremidler til alle, men vi valgte å prioritere dem som hadde den svakest økonomiske bakgrunnen. Det mente vi var helt riktig. Det førte til at vi omprioriterte penger til de elevene, og ikke bare det, vi tredoblet – nesten firedoblet – innsatsen når det gjaldt læremidler. Da vi gikk av med regje-

ringsmakten, hadde vi ca. 750 mill. kr på budsjettet til Lånekassa, som skulle gå til støtte til elever i ordinær videregående opplæring, både læremiddelstipend og borteboerstipend. Det er en innsats jeg er stolt av. Jeg er også stolt av den innsatsen fordi vi klarte å gjøre det som mange har snakket om, men som ingen har klart, nemlig å målrette innsatsen mot dem som trengte det mest. Derfor har vi valgt å prioritere dette framfor at alle elever skal få noen bøker, og da gjerne noen bøker til utlån.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 692)

S a k n r . 5

Innstilling fra finanskomiteen om lov om Folketrygdfondet (Innst. O. nr. 77 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 49 (2006-2007))

Ulf Leirstein (FrP) [22:14:08] (ordfører for saken): Vi skal nå ta stilling til forslaget om lov om Folketrygdfondet. Finanskomiteen legger fram en enstemmig innstilling knyttet til selve lovforslaget, med unntak av ett område. Det skal jeg komme tilbake til.

La meg først få presentere bakgrunnen for saken. Folketrygdfondet ble opprettet som et offentlig fond i 1967. Ved etableringen skilte man ikke klart mellom Folketrygdfondet som navnet på fondskapitalen og Folketrygdfondet som navnet på organisasjonen som forvaltet disse midlene. I dag er Folketrygdfondet en statlig kapitalforvalter, og virksomheten er regulert i – og i medhold av – lov om Statens pensjonsfond.

Regjeringen fremmer i proposisjonen forslag til ny lov om Folketrygdfondet. I proposisjonen bringes det formelle rammeverket for forvaltningen av Statens pensjonsfond – Norge i samsvar med den praksis som har utviklet seg, slik at Folketrygdfondet gjennom egen lov får status som et selvstendig rettssubjekt. Det nye rammeverket representerer en opprydding i regelverket som også vil synliggjøre skillet mellom formuesmassen Statens pensjonsfond – Norge og Folketrygdfondet som forvalter av denne formuesmassen.

Hovedprinsippene i dagens organisering av Folketrygdfondet videreføres i loven. Det legges ikke opp til endringer i Folketrygdfondets virksomhet og forvaltningen av Statens pensjonsfond – Norge. I arbeidet med å lovforankre de grunnleggende styringsprinsippene for Folketrygdfondet har man imidlertid sett behovet for enkelte endringer, og for å utfylle og presisere gjeldende regelverk i noen grad.

Så til det området hvor finanskomiteen ikke har kommet til enighet i lovforslaget. Det gjelder forholdet til Riksrevisjonen, og da revisjonen av Folketrygdfondet og ny praksis for denne revisjonen.

Regjeringen, som også har fått støtte fra finanskomiteens flertall, foreslår at Finansdepartementet skal utpeke en ekstern revisor til å foreta regnskapsrevisjonen av Folketrygdfondet og forvaltningen av Statens pensjonsfond – Norge. Riksrevisjonens oppgaver vil således, etter Regje-

ringens og flertallets syn, omfatte kontroll av forvaltningen av statens interesser i selskapet, altså selskapskontroll, og kontroll av at Stortingets vedtak og forutsetninger for øvrig er oppfylt, altså forvaltningsrevisjon, jf. lovforslagets § 14 og riksrevisjonsloven.

Mindretallet i finanskomiteen, Fremskrittspartiets medlemmer, ønsker at Riksrevisjonen skal være Folketrygdfondets revisor i tillegg til de oppgaver Riksrevisjonen har knyttet til kontroll av forvaltningen av statens interesser i selskapet. Fremskrittspartiet mener at det er særdeles viktig å ta hensyn til uttalelsene fra Riksrevisjonen. Riksrevisjonen er konstitusjonelt kontrollorgan for Stortinget, og når Riksrevisjonen mener at en ny ordning, slik som foreslått av Regjeringen, vil kunne svekke Riksrevisjonens og dermed Stortingets kontroll, vil det være viktig at Stortinget tar dette på alvor. Slik Fremskrittspartiet ser det, kan ikke særlovsselskapet Folketrygdfondet automatisk sammenlignes med alle øvrige særlovsselskap i staten. Folketrygdfondet ble opprettet med særskilt formål. Kongen oppnevner medlemmene til styret i Folketrygdfondet. Selskapet er heleid av staten, og det vil ikke være aktuelt med en annen eierform for selskapet. Dermed er Folketrygdfondet i en særstilling, og således er det ikke naturlig at revisjonsbestemmelsene skal være basert på den praksis man har valgt for andre særlovsselskaper.

For øvrig har det også rett før avgivelse i komiteen kommet et brev fra Redaktørforeningen, der det reises spørsmål knyttet til anvendelse av offentlighetsloven overfor Folketrygdfondet. Flertallet har i merknadsform vist til at forskrift om dette skal på høring til berørte parter, og at departementet vil følge opp dette på vanlig måte. Mindretallet ønsker at departementet orienterer Stortinget nærmere om sin holdning til disse spørsmålene i forbindelse med statsbudsjettet for 2008 før departementet fastsetter ny forskrift.

Så ønsker jeg å gjøre oppmerksom på en korrigering i forhold til innstillingen vedrørende merknadene knyttet til Redaktørforeningens brev av 29. mai 2007 til komiteen: Fremskrittspartiet skulle i innstillingen ha vært med på de samme merknadene som Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Dette ble meddelt da finanskomiteen avgav innstillingen, men har altså ikke kommet med i den trykte innstillingen.

Avslutningsvis ønsker jeg å ta opp de forslag som er framsatt av Fremskrittspartiet i innstillingen fra finanskomiteen.

Presidenten: Representanten Ulf Leirstein har tatt opp de forslag han refererte til.

Alf E. Jakobsen (A) [22:19:03]: Saksordfører Ulf Leirstein har som vanlig på en veldig ryddig måte redegjort for saken, der en samlet komitee går inn for at Folketrygdfondet etableres som et særlovsselskap, i tråd med Regjeringens forslag.

Så ser vi samtidig at det er et skille mellom Fremskrittspartiet og resten av komiteen i synet på det sentrale spørsmålet om Riksrevisjonen eller ekstern revisor skal forestå revisjonen av særlovsselskapet.

Flertallet, alle utenom Fremskrittspartiet, slutter opp om Regjeringens forslag om at det skal være ekstern revisor.

I tillegg er det, som referert, nyanser i merknadene fra flertallet og opposisjonen bestående av Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti når det gjelder offentlighetsloven og bebudet forskrift. Mindretallet vil ha en nærmere orientering om departementets holdning til disse spørsmålene i budsjettet for 2008, før det fastsettes nye forskrifter. Fra flertallets side presiserer vi at det fortsatt skal være stor åpenhet knyttet til forvaltningen av Statens Pensjonsfond – Norge og virksomheten i Folketrygdfondet.

Flertallet legger til grunn at den bebudede forskriften til Justisdepartementet etter lov av 19. mai 2006 nr. 16 skal ut på en bred høring og behandles i departementet på vanlig måte.

Det Regjeringen fremmer i denne proposisjonen, vil medføre at det formelle rammeverket for forvaltningen av Statens pensjonsfond – Norge bringes i samsvar med den praksis som har utviklet seg. Det betyr at Folketrygdfondet gjennom egen lov får status som et selvstendig rettssubjekt.

Folketrygdfondet skal etableres som et særlovsselskap. Det vil etter flertallets mening på en god måte synliggjøre skillet mellom Folketrygdfondet som kapitalforvaltningsorganisasjon og kapitalen, dvs. Statens pensjonsfond – Norge, som organisasjonen forvalter.

Finansdepartementet skal utpeke ekstern revisor for å foreta regnskapsrevisjon av Folketrygdfondet og forvaltningen av Statens pensjonsfond – Norge.

Så er det slik, og det vil jeg presisere, at Riksrevisjonens oppgaver skal omfatte kontroll av forvaltningen av statens interesser i selskapet, dvs. selskapskontroll, og kontroll av at Stortingets vedtak og forutsetninger for øvrig er oppfylt gjennom forvaltningsrevisjon.

Jeg synes finansministerens begrunnelse for forslaget er god, og statsråden har i eget skriv til ulike adressater her i Stortinget ytterligere redegjort for begrunnelsen. Slik jeg ser saken, får vi en ryddig og grei ansvarsdeling mellom Finansdepartementet, Folketrygdfondet og Riksrevisjonen.

Som eier av særlovsselskapet Folketrygdfondet er det naturlig at departementet utpeker revisor og godkjenner regnskapet. Så er vi etter min mening ved sakens kjerne: Det er Riksrevisjonen som følger opp og kontrollerer Finansdepartementet som forvalter og eier av Statens Pensjonsfond – Norge og Folketrygdfondet.

Så registrerer jeg de henvendelser som er kommet fra Riksrevisjonen, og de vurderinger de har gjort i forhold til departementets vurdering eller håndtering av saken.

Etter lovforslagets § 13 kan departementet fastsette bestemmelser om revisjon. Riksrevisjonen skal, som jeg tidligere har redegjort for, ha en viktig rolle knyttet til Finansdepartementet og Folketrygdfondets forvaltning av Statens pensjonsfond – Norge.

Jeg mener det er ryddig og hensiktsmessig at Riksrevisjonen trekkes inn på en egnet måte i arbeidet med å fastsette eventuelle presiseringer knyttet til revisjon i en slik forskrift, noe også statsråden har presisert skriftlig over-

for komiteen. En slik forskrift vil, som statsråden understreker, kunne ivareta behovet for å spesifisere revisjonsopdraget og kriteriene ytterligere.

Med dette har vi etter min mening foretatt en opprydding i regelverket som både var nødvendig og faktisk også bringer dette i pakt med hvordan det etter min mening bør være i forhold til Statens pensjonsfond – Norge og Folketrygdfondet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [22:23:40]: Bare et par korte kommentarer. La meg først begynne med å rose saksordføreren for mange gode merknader. Vi ser at åpenhet i forvaltningen er noe et samlet storting mener er fundamentalt, noe som vi ønsker etter beste evne å støtte opp under. For når Folketrygdfondet etableres som særlovsselskap, reiser det forskjellige spørsmål knyttet til anvendelsen av offentlighetsloven i forhold til selskapet.

Når Redaktørforeningen i brev til finanskomiteen argumenterer sterkt for mer åpenhet, er det verdt å lytte. Jeg er selvsagt klar over at Regjeringen har et selvstendig ansvar – og eneansvar – for å utforme forskrifter. Men brevet fra Redaktørforeningen reiser viktige prinsipielle spørsmål som Stortinget må gis anledning til å ta stilling til og legge eventuelle føringer for. En samlet opposisjon ser det derfor som en selvfølge at departementet orienterer Stortinget om sine holdninger i forhold til disse spørsmålene i forbindelse med statsbudsjettet for 2008 før departementet fastsetter en ny forskrift.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [22:25:08]: Bare noen korte kommentarer til den nye loven om Folketrygdfondet. Folketrygdfondet får gjennom egen lov nå status som sjølstendig rettssubjekt, og det nye rammeverket representerer en opprydding i regelverket som også vil synliggjøre skillet mellom formuesmassen Statens pensjonsfond – Norge og Folketrygdfondet som forvalter av denne formuesmassen. Senterpartiet er tilfreds med at en får en slik opprydding.

Forholdet til offentlighetsloven er et tema i innstillinga. Offentlighetsloven gjelder ikke i dag. Justisdepartementet arbeider med utkast til forskrift som skal ut på høring, og spørsmålet om folketrygden og offentlighetsloven skal vurderes i den sammenheng. Senterpartiets syn er at størst mulig åpenhet også bør gjelde i dette spørsmålet, spesielt fordi det her er et offentlig organ som disponerer det norske samfunnets felles sparepenger og er av betydelig interesse for offentligheten.

Ellers ligger det an til at investeringsstrategien for Folketrygdfondet skal gjennomgås framover, for i samband med etablering av Folketrygdfondet som et særlovsselskap vil jo forvaltninga av Statens pensjonsfond – Norge fra og med 1. januar 2008 måtte endres for å reindyrke investeringsretningslinjene. Departementet fastsetter i dag en investeringsstrategi for Statens Pensjonsfond – Norge i form av overordna plasseringsrammer, mens den mer detaljerte referanseporteføljen for måling av avkastning og risiko fastsettes av Folketrygdfondets styre.

Regjeringa vil komme tilbake med en referanseportefølge og risikoansvar i forvaltninga i forbindelse med na-

sjonalbudsjettet for 2008. Senterpartiets holdning er at det må legges særlig vekt på nasjonalt strategisk eierskap i nøkkelbedrifter, samtidig som det tas rimelig hensyn til fondets avkastningskrav.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 697)

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n tok her over presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget skal da votere i sakene nr. 1–5.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Kenneth Svendsen på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Venstre
- forslaga nr. 2 og 3, frå Åse Gunhild Woie Duesund på vegner av Kristeleg Folkeparti

Forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en sjekkliste med konkrete kontrollpunkter som oppdragsgiver skal kreve dokumentert hos et bemanningsforetak eller en underentreprenør ved kontraktsinngåelse. Listen kan blant annet bygge på følgende punkter:

- a) Dokumentasjon for at underentreprenøren har avgitt løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkårene i allmenngjøringsforskriftene
- b) Dokumentasjon for at underentreprenørene er registrert hos og har sendt opplysninger til skattemyndighetene
- c) Dokumentasjon for at underentreprenøren er registrert i Brønnøysundregistrene
- d) Krav om fremleggelse av skatteattest
- e) Krav om fremleggelse av firmaattest fra hjemlandet.»

Forslag nr. 2, frå Kristeleg Folkeparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med forslag om å innføre et utvidet oppdragsgiveransvar etter allmenngjøringsloven, og snarest mulig komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag som nærmere beskriver hvordan ansvaret skal gjennomføres.»

Forslag nr. 3, frå Kristeleg Folkeparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med forslag om å innføre innsynsrett for tillitsvalgte i lønns- og arbeidsforhold på områder som er undergitt allmenngjøringsvedtak, og snarest mulig fremme forslag som gir tillitsvalgte, uavhengig av om de er tilknyttet en organisasjon som er part i den aktuelle allmenngjorte tariffavtale, slik innsynsrett.»

Forslaga blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

I o v

om endringer i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 4-1 sjette ledd skal lyde:

(6) Departementet kan gi forskrift som pålegger bruk av identitetskort for arbeidstakere innenfor bransjer der det er nødvendig eller hensiktsmessig for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet og om oversiktslister over hvem som til enhver tid er sysselsatt på arbeidsplassen. *Etter pålegg fra departementet plikter offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikt å gi utsteder av identitetskort alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendige for utstedelse av identitetskort.*

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 14-13 andre ledd og nytt tredje ledd skal lyde:

(2) For innleie som overstiger 10 prosent av de ansatte hos innleier, likevel ikke færre enn tre personer, *eller* som har en varighet ut over ett år, skal det inngås *skriftlig* avtale med tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den arbeidstakerkategori innleien gjelder.

(3) *Etter krav fra tillitsvalgte som representerer den arbeidstakerkategori innleien gjelder, skal arbeidsgiver dokumentere at vilkårene for innleie etter første ledd er oppfylt.*

Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

II

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 8 første og andre ledd skal lyde:

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at lønns- og arbeidsvilkår som følger av vedtak om allmenngjøring etter § 3, blir overholdt. *Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at oppdragsgivers plikter gitt i medhold av § 9 blir overholdt.*

Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de *enkeltvedtak* ellers som er nødvendige for gjennomføringen av vedtak om allmenngjøring etter § 3 og *plikter i medhold av § 9*. Arbeidsmiljøloven § 18-6 (1), (2), (6), (7) og (8) samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. Eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

§ 8 nytt femte til syvende ledd skal lyde:

Enhver som er underlagt tilsyn etter første ledd, skal når oppdragsgivers tillitsvalgte krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere i virksomheter som utfører arbeid som er omfattet av vedtak om allmenngjøring etter § 3. Innsyn kan kreves av tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen.

Den tillitsvalgte har taushetsplikt om opplysningene som vedkommende får etter femte ledd. Taushetsplikten gjelder ikke overfor tilsynsmyndighetene, jf. første og fjerde ledd. Tillitsvalgte kan bare benytte innsynsretten til å undersøke om vedtak om allmenngjøring, jf. § 3, etterleves.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsynsretten, taushetsplikten og eventuell bruk av rådgivere.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Ansvar for oppdragsgivere

Departementet kan gi forskrift om at oppdragsgiver i kontrakt med oppdragstaker skal informere om plikter etter gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler, og om at oppdragsgiver skal påse at oppdragstaker etterlever slike plikter.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre har varsla at dei vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 44 mot 33 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.35.00)

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

– Forslag nr. 1, frå Anders Anundsen på vegner av Framstegspartiet

– Forslag nr. 2, frå Odd Einar Dørum på vegner av Høgre og Venstre

Forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om ny lov om friskoler som åpner for likebehandling mellom skoler uavhengig av eierskap, både hva gjelder økonomi og godkjenning av skoletilbud.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Forslag nr. 2, frå Høgre og Venstre, lyder:

«Lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova) skal lyde:

Lov om frittstående skolar (friskolelova)

(Jf. lov 17. juli 1998 nr. 61. – Jf. tidlegare lover 13. juni 1969 nr. 24 § 14, lov 6. mars 1970 nr. 4, 14. juni 1985 nr. 73 (sjå lova her § 8-1).)

Kapittel 1. Formålet med og verkeområdet for lova

§ 1-1 Formålet med lova

Formålet med denne lova er å medverke til at det kan opprettast og drivast frittstående skolar, mellom anna skolar oppretta av religiøse og/eller etiske grunnar og skolar oppretta som eit fagleg-pedagogisk alternativ, slik at foreldre og elevar kan velje andre skolar enn dei offentlege, jf. lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett § 2 nr. 2.

Opplæringa ved skolar som blir godkjende etter lova her, skal ta sikte på:

- å utvikle personlegdommen, talentet og dei mentale og fysiske evnene til elevane,
- å utvikle respekt for menneskerettane, grunnleggjande fridommar og for dei prinsippa som pakta til Dei sameinte nasjonane vernar om,
- å utvikle respekt for foreldra og den kulturelle identiteten, språket og verdiane til eleven, for dei nasjonale verdiane i det landet der eleven bur, og respekt for kulturar som er ulike hans eller hennar eigen,
- å førebu eleven til eit ansvarleg liv i eit fritt samfunn i ei ånd av forståing, fred, toleranse, likestilling mellom kjønna og venskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personar som høyrer til urfolk,
- å fremje respekten for naturmiljøet.

Det skal leggjast vekt på å skape godt arbeidsmiljø og gode samarbeidsformer mellom lærarar og elevar og mellom skole og heim. Alle som er knytte til skolen, skal arbeide for å hindre at elevane kjem til skade eller blir utsette for krenkjande ord eller handlingar.

(Endra med lov 9. juni 2006 nr. 17.)

§ 1-2 Verkeområdet

Lova gjeld godkjenning med rett til offentlig tilskot for frittstående grunnskolar og frittstående skolar som gir vidaregåande opplæring, og vilkår for å få slikt tilskot.

Frittstående skolar er skolar som er i privat eige, og som blir godkjende etter denne lova.

Lova gjeld ikkje skolar som er omfatta av [lov 8. juni 1984 nr. 64]¹ om folkehøgskolar, lov 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring eller skolar som er godkjende etter opplæringslova § 2-12. Lova gjeld heller ikkje skolar som

blir drivne av politiske grupper eller parti på partipolitisk grunnlag.

(1 Opphevd med lov 6. desember 2002 nr. 72.)

§ 1-3 Definisjonar

Med heimkommune og heimfylke i denne lova er meint den kommunen eller fylkeskommunen som har ansvaret etter opplæringslova § 13-1 og § 13-3.

§ 1-4 Verksemda til skolen

Skolen kan ikkje drive anna verksemd enn skole i samsvare med denne lova. *Skolen kan likevel utføre tilknytte tenester med formål å styrke kvaliteten i det samla opplæringstilbodet.*

Det skal framgå av skolen sine vedtekter at skolen sitt formål skal vere å tilby opplæringstenester.

Departementet kan etter søknad gjere unntak frå første ledd for verksemd som er nært knytta til skoleverksemda og som utgjer ein mindre del av den totale verksemda.

For skolar som er godkjende etter lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring, tek første ledd til å gjelde to år etter at lova er sett i verk.

(Føyd til med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 1-5 Forsøksverksemd

Departementet kan etter søknad frå ein frittstående skole gi løyve til at det blir gjort avvik frå lova og forskriftene etter lova i samband med tidsavgrensa pedagogiske eller organisatoriske forsøk.

Kapittel 2. Godkjenning med rett til tilskot

§ 2-1 Godkjenning av grunnskolar

Frittstående grunnskolar som oppfyller dei krava som følgjer av lova, har rett til godkjenning og offentlege tilskot. Den enkelte skolen må gi opplæring på norsk eller samisk.

Departementet kan berre nekte godkjenning etter paragrafen her dersom etablering av skolen vil innebære ei vesentleg svekking av det offentlege skoletilbodet i vertskommunen eller vertsfylket på kort eller lang sikt. Departementet skal på førespurnad gi ei bindande førehandsuttale om etableringa vil bli nekta etter første punktum. Dersom førehandsuttala ikkje er gitt innan tre månader etter at førespurnaden er motteke, kan godkjenning ikkje nektast etter denne leden. Vertskommunen skal gi fråsegn for departementet gjer vedtak i saka.

Retten til godkjenning, jf. første og andre ledd, gjeld ikkje norske frittstående grunnskolar i utlandet, internasjonale frittstående grunnskolar i Noreg og grunnskolar oppretta for funksjonshemma. Departementet kan likevel, etter ei samla vurdering, godkjenne slike skolar. Før ein internasjonal frittstående grunnskole eller ein grunnskole for funksjonshemma blir godkjend, skal vertskommunen gi fråsegn i saka.

Skolen må vere registrert i Einingsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15, eller i tilsvarande register.

For skolar som er godkjende etter lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring, tek fjerde ledd til å gjelde frå det tidspunktet departementet fastset.

Departementet kan i forskrift fastsetje fristar i samband med søknad om godkjenning av ein frittstående grunnskole.

(Endra med lover 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004), 9. juni 2006 nr. 17.)

§ 2-2 Godkjenning av vidaregåande skolar

Frittstående vidaregåande skolar som oppfyller dei krava som følgjer av lova, har rett til godkjenning og offentlege tilskot.

Departementet kan berre nekte godkjenning etter paragrafen her dersom etablering av skolen vil innebære ei vesentleg svekking av det offentlege skoletilbodet i vertskommunen eller vertsfylket på kort eller lang sikt. Departementet skal på førespurnad gi ei bindande førehandsuttale om etableringa vil bli nekta etter første punktum. Dersom førehandsuttala ikkje er gitt innan tre månader etter at førespurnaden er motteke, kan godkjenning ikkje nektast etter denne leden. Vertsfylket skal gi fråsegn for departementet gjer vedtak i saka.

Retten til godkjenning, jf. første og andre ledd, gjeld ikkje norske frittstående vidaregåande skolar i utlandet, internasjonale frittstående vidaregåande skolar i Noreg og frittstående vidaregåande skolar oppretta for funksjonshemma. Departementet kan likevel, etter ei samla vurdering, godkjenne slike skolar. Før ein internasjonal frittstående vidaregåande skole eller ein vidaregåande skole for funksjonshemma blir godkjend, skal vertsfylket gi fråsegn i saka.

Frittstående skolar som har til formål å gi vidaregåande yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar, kan godkjennast etter reglane i kapittel 6A.

Skolen må vere registrert i Einingsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15, eller i tilsvarande register.

For skolar som er godkjende etter lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring, tek femte ledd til å gjelde frå det tidspunktet departementet fastset.

Departementet kan i forskrift fastsetje fristar i samband med søknad om godkjenning av ein frittstående vidaregåande skole.

§ 2-3 Innhald og vurdering

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar godkjende av departementet. Det må gå fram av planen kva slag vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte. Frittstående skolar skal anten følgje den læreplanen som gjeld for offentlege skolar, eller læreplanar som på annan måte sikrar elevane jamgod opplæring, jf. opplæringslova § 2-1 første ledd og § 3-4 første ledd. Ellers har skolen sin undervisningsfridom.

Departementet kan gi forskrifter om vurdering av elev-ar, klage på vurdering, eksamen og dokumentasjon.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 2-4 Undervisningsrom, utstyr og skolemiljø

Undervisningsrom og utstyr skal godkjennast av departementet.

Opplæringslova kapittel 9A gjeld også for skolar godkjende etter lova her. Departementet er klageinstans.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

Kapittel 3. Elevane

§ 3-1 Inntak av elevar

Dei frittstående skolane skal ha heile landet som inntaksområde. Dei skal stå opne for alle som fyller vilkåra for inntak i offentlege skolar. Dette gjeld òg norske skolar i utlandet og internasjonale skolar i Noreg.

Ved inntak til frittstående vidaregåande skolar skal ungdom med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1 prioriterast føre vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 4A-3. Skolar for funksjonshemma kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring. Heimfylket skal vurdere realkompetansen til ein vaksen søkjar før han eller ho kan takast inn som elev ved ein frittstående vidaregåande skole. Norske frittstående vidaregåande skolar i utlandet kan ikkje ta inn vaksne.

Skolane skal ha eit inntaksreglement som viser prioriteringa av søkjarar, dersom søkinga er større enn kapasiteten til skolen. Reglementet skal innehalde reglar for prioritering ut frå saklege omsyn. Inntaksreglementet skal liggje innanfor den avgrensinga som følgjer av første og andre ledd. Skolen avgjer i samsvar med reglementet kven av søkjarane som skal takast inn.

Melding om inntak av elevar i grunnskolar skal sendast til heimkommunen til eleven. Melding om inntak til vidaregåande skolar skal sendast til heimfylket til eleven. Skolen skal melde frå til heimfylket om behovet for læreplass når eleven er teken inn på vidaregåande trinn 2.

Departementet kan gi forskrifter om inntak av vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring og om inntak av utanlandske søkjarar.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningslova. Avgjerd om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2. Departementet er klageinstans.

Når det gjeld skolar for funksjonshemma, kan departementet gi dispensasjon frå reglane i andre ledd.

(Endra med lover 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004), 17. juni 2005 nr. 105 (i kraft 17. juni 2005, etter res. 17. juni 2005 nr. 660).)

§ 3-2 Rett og plikt til opplæring

Elevar i grunnskolar som er godkjende etter denne lova, oppfyller si plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 2-1.

Elevar i vidaregåande skolar som er godkjende etter denne lova, nyttar retten sin til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1 og § 4A-3.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 3-3 Skolegangen

Ein elev som har fått plass ved ein grunnskole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre opplæringa si ved skolen, så langt skolen er godkjend. Når omsynet til dei andre elevane tilseier det, kan ein grunnskole-elev i særlege tilfelle likevel flyttast til ein offentlig skole i heimkommunen. Før det blir gjort enkeltvedtak om å flytte ein elev, skal ein ha prøvd andre tiltak. Heimkommunen gjer vedtak. Departementet er klageinstans.

Opplæringslova § 2-1 tredje ledd om utsett skolestart og tidlegare skolestart og § 2-1 fjerde ledd om heilt eller delvis fritak frå opplæringsplikta gjeld tilsvarende for elevar i grunnskolar som er godkjende etter denne lova. Heimkommunen gjer vedtak. Departementet er klageinstans.

Ein elev som har fått plass ved ein vidaregåande skole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre skoleåret eller vedkomande kurs med mindre eleven kan visast bort, jf. § 3-10.

Opplæringslova § 3-1 fjerde ledd om omval gjeld tilsvarende for elevar i vidaregåande skolar som er godkjende etter denne lova. Fylkeskommunen gjer vedtak.

§ 3-4 Tilpassa opplæring

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven.

§ 3-5 Særskild språkopplæring for elevar frå språklege minoritetar

Elevar ved grunnskolar godkjende etter denne lova som har eit anna morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar. Heimkommunen til eleven gjer vedtak og dekkjer utgiftene til slik opplæring. Departementet er klageinstans.

Morsmålsopplæringa kan leggjast til ein annan skole enn den eleven til vanleg går ved.

Når morsmålsopplæring og tospråkleg fagopplæring ikkje kan givast av eigna undervisningspersonale, skal kommunen så langt mogleg leggje til rette for anna opplæring tilpassa føresetnadene til elevane.

(Endra med lov 2. juli 2004 nr. 69 (i kraft 1. september 2004, etter res. 2. juli 2004 nr. 1064).)

§ 3-6 Spesialundervisning og PP-teneste

Opplæringslova § 5-1 om rett til spesialundervisning, § 5-3 om sakkunnig vurdering, § 5-4 om saksbehandlinga i samband med vedtak om spesialundervisning og § 5-5 om unntak frå reglane om innhaldet i opplæringa gjeld tilsvarende.

Heimkommunen eller heimfylket til eleven, jf. § 1-3, sørgjer for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering, gjer vedtak om spesialundervisning og dekkjer utgiftene til slik opplæring. I tvilstilfelle avgjer departementet kven som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarende ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglane om spesialundervisning.

Departementet er klageinstans for klage over kommunale og fylkeskommunale enkeltvedtak om spesialundervisning.

Reglane i denne paragrafen gjeld ikkje opplæringstilbod som er spesielt organisert for vaksne.

Den pedagogisk-psykologiske tenesta i vertskommunen skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje betre til rette for elevar med særlege behov.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 3-7 Skyss m.m.

Elevane har rett til skyss etter reglane i opplæringslova § 7-1 første og andre ledd om skyss i grunnskolen, § 7-2 første ledd om skyss i den vidaregåande skolen, § 7-3 om skyss for funksjonshemma og mellombels skadde eller sjuke og § 7-4 om reisefølgje og tilsyn. Retten til skyss, reisefølgje og tilsyn for elevar i frittstående grunnskolar gjeld berre innanfor kommunegrensa i den kommunen der eleven bur. For elevar i frittstående vidaregåande skolar gjeld retten til skyss, reisefølgje og tilsyn berre innanfor fylkeskommunegrensa i den fylkeskommunen der eleven bur.

Heimkommunen eller heimfylket til elevane gjer vedtak om skyss, og dekkjer utgifter etter reglane i opplæringslova § 13-4. Departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss i grunnskolen. Fylkeskommunen er klageinstans ved klage på vedtak om skyss i vidaregåande skolar.

Norske grunnskolar i utlandet får statstilskot med 85 prosent til skyss og innlosjering for elevane. Departementet kan gi forskrifter om utrekning av skyssavstanden og utgiftsgrunnlaget for skyss og innlosjering.

Departementet kan gi forskrifter om skoleskyss og skyssgodtgjersle, og om at skyssbehovet til elevane i vidaregåande skolar i særskilde tilfelle kan dekkjast på andre måtar.

Reglane i denne paragrafen gjeld ikkje opplæringstilbod som er spesielt organisert for vaksne.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 3-8 Helsetilsyn

Forskrift gitt i medhald av lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetenesta i kommunane § 1-3 fjerde ledd¹ gjeld for elevar i frittstående skolar. Kommunen der skolen ligg, har ansvaret for å gjennomføre helsetenesta i samsvar med gjeldande lov. Kommunane skal dekkje ut-

gifter for helsetenesta ved frittstående skolar etter same reglar som for offentlege skolar.

§ 3-9 Ordensreglement og liknande

Kvar skole skal ha eit reglement med reglar om elevane sine rettar og plikter så langt dei ikkje er fastsette i lov eller på annan måte. Reglementet skal innehalde reglar om åtferd, reglar om kva tiltak som skal kunne brukast mot elevar som bryt reglementet, og reglar om framgangsmåten når slike saker skal behandlast.

Reglementet skal gjerast kjent for elevane og foreldra. Fysisk refsing eller anna krenkjande behandling må ikkje nyttast. Før det blir teke avgjerd om refsing, blant anna om bortvising eller tap av rettar, skal eleven ha høve til å forklare seg munnleg for den som skal ta avgjerda.

§ 3-10 Bortvising av elevar og tap av rettar

Skolen kan fastsetje i ordensreglementet at elevar som alvorleg eller fleire gonger bryt reglementet, kan visast bort frå undervisninga. På klassetrinna 1-7 kan elevar visast bort for enkelttimar eller for resten av dagen, og på klassetrinna 8-10 kan elevar visast bort i inntil tre dagar. Elevar i vidaregåande opplæring kan visast bort i inntil fem dagar. Den daglege leiaren av skolen vedtek sjølv bortvising etter å ha rådført seg med lærarane til eleven. Foreldra til elevar på klassetrinna 1-7 skal varslast før det blir sett i verk bortvising for resten av dagen.

Når ein elev i vidaregåande skole vedvarande har vist ei framferd som i alvorleg grad går ut over orden og arbeidsro på skolen, eller når ein elev alvorleg forsømmer pliktene sine, kan eleven etter vedtak av fylkeskommunen visast bort for resten av skoleåret. I samband med eit vedtak om bortvising for resten av skoleåret kan fylkeskommunen også vedta at eleven skal miste retten til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1. Fylkeskommunen kan ikkje overlata til skolen å gjere vedtak etter leddet her om bortvising eller tap av retten til vidaregåande opplæring.

Manglande betaling av skolepengar kan føre til bortvising.

Før det blir gjort vedtak om bortvising eller tap av rettar, skal ein vurdere å bruke andre hjelpe- eller refsingstiltak.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningslova. Avgjerd om bortvising og tap av retten til vidaregåande opplæring er enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2. Departementet er klageinstans.

(Endra med lov 17. juni 2005 nr. 105 (i kraft 17. juni 2005, etter res. 17. juni 2005 nr. 660).)

§ 3-11 Rådgiving

Elevane har rett til nødvendig rådgiving om utdanning, yrkestilbod og yrkesval og om sosiale spørsmål. Departementet kan gi nærare forskrifter.

§ 3-12 Fritak frå aktivitetar m.m.

Opplæringslova § 2-3 a gjeld tilsvarende for elevar i grunnskolar godkjende etter lova her. Retten til fritak frå aktivitetar m.m. gjeld likevel ikkje for elevar i grunnsko-

¹ Skal vera femte leden.

lar som er oppretta av religiøse eller etiske grunnar. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter bestemmelsen.

§ 3-13 Permisjon frå den pliktige grunnskoleopplæringa
Når det er forsvarleg, kan skolen etter søknad gi den enkelte eleven i grunnskolen permisjon i inntil to veker.

Kapittel 4. Personalet i skolen

§ 4-1 Leiing

Kvar skole skal ha ei forsvarleg fagleg, pedagogisk og administrativ leiing.

Skolen skal ha ein dagleg leiar.

§ 4-2 Kompetansekrav til undervisningspersonalet

For undervisningspersonalet ved skolar som er godkjende etter lova her, gjeld dei kompetansekrava som følgjer av § 10-1 i opplæringslova med tilhøyrande forskrift.

Dersom det ikkje er søkjarar som fyller kompetansekrava etter første og andre ledd, kan andre tilsetjast mellomens. Med mindre det er avtalt ein kortare tilsetjingsperiode, skal tilsetjinga vare til og med 31. juli.

Ved tilsetjing av undervisningspersonale ved skolar som representerer eit fagleg-pedagogisk alternativ, kan departementet også godkjenne alternative kompetansekrav til dei som følgjer av § 10-1 i opplæringslova med tilhøyrande forskrift. Ved tilsetjing av undervisningspersonale ved skolar som representerer eit religiøst/etisk alternativ, kan departementet også godkjenne tilleggskompetansekrav til dei som følgjer av § 10-1 i opplæringslova med tilhøyrande forskrift. Ved tilsetjing gjeld arbeidsmiljølova §§ 13-3 og 13-4.

(Endra med lover 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004), 17. juni 2005 nr. 62 (i kraft 1. januar 2006, etter res. 17. juni 2005 nr. 609).)

§ 4-3 Krav om politiattest

Den som skal tilsetjast i ein grunnskole godkjend etter lova her, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette.

Styret kan krevje politiattest etter første ledd også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen.

Den som skal tilsetjast i ein vidaregåande skole godkjend etter lova her, må leggje fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep.

Departementet kan gi nærare forskrifter.

(Endra med lov 17. juni 2005 nr. 105 (i kraft 17. juni 2005, etter res. 17. juni 2005 nr. 660).)

§ 4-4 Lønns- og arbeidsvilkår

Ved skolar som er godkjende etter denne lova, skal undervisningspersonalet ha rett til lønns- og arbeidsvilkår som i tilsvarende offentlege skolar.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

Kapittel 5. Styrings- og rådsorgan

§ 5-1 Styret

Som øvste ansvarlege organ skal kvar skole ha eit styre. Skolen sitt styre skal oppnemnst i samsvar med det rettsgrunnlaget skolen blir driven etter. Rett til å vere til stades på møte i styret, til å seie meininga si og få denne tilført protokollen, har:

- a) ein representant oppnemnd av vertskommunen når det gjeld ein grunnskole, ein representant oppnemnd av fylkeskommunen når det gjeld ein vidaregåande skole,
- b) ein representant for elevrådet ved skolar som har slikt råd,
- c) ein representant frå foreldrerådet ved skolar som har slikt råd,
- d) ein representant for undervisningspersonalet ved skolen,
- e) ein representant for andre tilsette ved skolen,
- f) dagleg leiar av skolen.

Departementet kan i særskilte tilfelle gi dispensasjon frå bokstavane a til f.

Ved handsaming av saker der det gjeld teieplikt etter lov og forskrift, skal styret sørgje for at personar med møterett som er under aldersgrensa for å vere myndige, må forlate møtet.

(Endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 5-2 Styret sine oppgåver

Styret har den øvste leiinga av skolen og skal sjå til at skolen blir driven i samsvar med gjeldande lover og forskrifter.

Styret skal:

- a) sjå til at elevar i opplæringspliktig alder som blir tekne inn ved skolen, får oppfylt retten til grunnskoleopplæring, og melde frå til foreldra og heimkommunen til elevar som over lengre tid ikkje møter fram til undervisninga utan lovleg grunn,
- b) fastsetje storleiken på skolepengane,
- c) vedta skolen sitt budsjett og ha ansvar for rekneskapen,
- d) fastsetje inntaks- og ordensreglement for skolen,
- e) fremje saker om flytting etter § 3-3 første ledd og bortvising etter § 3-10 andre ledd,
- f) ha det øvste økonomiske ansvaret for skolen si drift,
- g) sjå til at offentlege tilskot og skolepengar kjem elevane til gode,
- h) sjå til at offentlege krav og føresetnader for verksemda blir oppfylte.
- i) sørgje for å ha rett og nødvendig kompetanse i verksemda. Styret skal ha eit system som gir undervisningspersonale, skoleleiarar og personale med sær oppgåver ved skolen høve til nødvendig kompetanseutvikling, med sikte på å fornye og utvide den faglege og pedagogiske kunnskapen og å halde seg

orienterte om og vere på høgd med utviklinga i skolen og samfunnet.

Styret skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i gjeldande lover og forskrifter, og føresetnadene for godkjenninga blir oppfylte. Styret skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 7-2 femte ledd.

I andre saker enn dei som følgjer av andre og tredje ledd, kan styret med 2/3 fleirtal delegere avgjerdsretten.

(Endra med lover 2. juli 2004 nr. 69 (i kraft 1. september 2004, etter res. 2. juli 2004 nr. 1064), 17. juni 2005 nr. 105 (i kraft 17. juni 2005, etter res. 17. juni 2005 nr. 660).)

§ 5-3 Elevråd

Ved grunnskolar skal det vere elevråd for klassetrinna 5-10 med ein representant for kvar klasse. Alle vidaregåande skolar skal ha eit elevråd på minst 5 medlemmer med varamedlemmer.

Elevrådet blir valt av elevane ved skriftleg røysting. Representantane skal veljast seinast tre veker etter at skolen har teke til om hausten.

Elevrådet skal blant anna fremje fellesinteressene til elevane på skolen og arbeide for å skape eit godt lærings- og skolemiljø.

§ 5-4 Foreldreråd

Ved kvar grunnskole skal det vere foreldreråd, der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer. Foreldrerådet kan velje eit arbeidsutval.

Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og medverke til at elevar og foreldre tek aktivt del i arbeidet for å skape eit godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhald mellom heimen og skolen, leggje til rette for trivsel og positiv utvikling hjå elevane og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet.

Kapittel 6. Offentlege tilskot og skolepengar

§ 6-1 Offentlege tilskot til grunnskolar

Frittstående grunnskolar som er godkjende etter § 2-1 får offentleg tilskot etter reglane i denne paragrafen. Dette gjeld likevel ikkje skolar oppretta for funksjonshemma, sjå § 6-6.

1. Grunnskolar får tilskot av staten med 85 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar. Tilskotet vert rekna ut på grunnlag av ein normalsats pr. elev, særskilt for barnesteget og ungdomsteget. Tilskotsgrunnlaget vert fastsett av Stortinget. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege grunnskulen til dei typar utgifter som går inn i tilskotsgrunnlaget, leggjast

til grunn. Det skal likevel takast omsyn til skilnaden mellom utgiftene i den kommunen skolen ligg og utgiftene på landsbasis.

Departementet kan gi forskrifter.

2. Norske grunnskolar i utlandet får statstilskot med 85 pst. av vanlege driftsutgifter til all godkjend undervisning som går inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Utgifter til pensjonsinnskot skal likevel innarbeidast i tilskotsgrunnlaget slik at tilskota dekkjer 100 pst. av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar. Tilskotsgrunnlaget blir fastsett av Stortinget. Tilskotet blir knytt til ein normalsats pr. elev særskilt for barnesteget og ungdomsteget rekna ut for grunnskolar i Noreg.

Skolane får statstilskot med 85 pst. til skyss og innlosjering. Departementet gir forskrifter om utrekning av skyssfråstand og utgiftsgrunnlag for skyss og innlosjering.

(Endra med lover 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6-2 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående verken når skolen er i drift eller om drifta opphørar,
- pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhøyrer skolens eigarar eller deira nærstående eller på annan måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode. *Transaksjonar mellom skolen og skolen sine eigarar eller deira nærstående skal byggje på vanlege forretningsmessige vilkår og prinsipp.*

Skolar som tek imot offentlege tilskot som fullt ut dekkjer driftsutgiftene, kan ikkje krevje inn skolepengar.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som ikkje dekkjer alle driftsutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane kan utgjere inntil 15 pst. av det tilskotsgrunnlaget som Stortinget fastset, jf. § 6-1, med eit beløp fastsett av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleige/kapitalkostnader. Dersom skolen har driftsutgifter som svarer til utgiftsnivået ved ein tilsvarande offentleg skole i kommunen det er naturleg å samanlikne seg med, men som ikkje blir dekte av tilskotsgrunnlaget, kan styret søkje departementet om å få godkjent høgare skolepengar. Skolen kan ikkje krevje noka form for betaling frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna.

Departementet kan gi forskrifter, mellom anna om krav om vedtektsfesting av forbod mot utbytte eller anna overføring som nemnt i første ledd bokstav a, *samt gi nærare forskrift om adgang til og vilkår for å inngå avtale med oppdragstakarar (utkontraktering).*

(Endra med lover 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6-3 Offentleg tilskot til vidaregåande skolar

[Offentleg tilskot til]² frittstående vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2, får offentleg tilskot etter reglane i denne paragrafen. Dette gjeld likevel ikkje skolar oppretta for funksjonshemma, sjå § 6-6.

1. For vidaregåande skolar som er godkjende etter § 2-2, blir 85 pst. av dei utgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn.
2. Godkjende norske vidaregåande skolar i utlandet får statstilskot med 85 pst. av ein normalsats pr. elev. Ved utrekninga av normalsatsen skal dei gjennomsnittlege utgiftene i den offentlege vidaregåande skolen leggjast til grunn.

Departementet kan gi forskrifter.

(Føyd til med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6-4 Elevane og dei offentlege tilskota, skolepengar for elevar i vidaregåande skolar.

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a) gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående verken når skolen er i drift eller om drifta opphører,
- b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigendom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående eller på anna måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode. *Transaksjonar mellom skolen og skolen sine eigarar eller deira nærstående skal byggje på vanlege forretningsmessige vilkår og prinsipp.*

Skolar som tek imot offentlege tilskot som fullt ut dekkjer alle driftsutgifter, kan ikkje krevje inn skolepengar.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som ikkje dekkjer alle driftsutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane kan utgjere inntil 15 pst. av det tilskotsgrunnlaget som Stortinget fastset, jf. § 6-3, med eit beløp fastsett av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleige/kapitalkostnader. Dersom skolen har driftsutgifter som svarer til utgiftsnivået ved ein tilsvarende offentleg skole det er naturleg å samanlikne seg med, men som ikkje blir dekte av tilskotsgrunnlaget, kan styret søkje departementet om å få godkjent høgare skolepengar.

Departementet kan gi forskrifter, mellom anna om krav om vedtektsfesting av forbod mot utbytte eller anna

overføring som nemnt i første ledd bokstav a, *samt gi nærare forskrift om adgang til og vilkår for å inngå avtale med oppdragstakarar (utkontraktering).*

(Føyd til med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), endra med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6-5 Offentleg tilskot til kompletterande undervisning og skolepengar

Til statsborgarar i Noreg eller i ein annan EØS- stat som er elevar ved utanlandske eller internasjonale grunnskolar i Noreg eller i utlandet, kan det givast tilskot til kompletterande undervisning. Til statsborgarar i Noreg eller i ein annan EØS- stat som er elevar ved utanlandske eller internasjonale vidaregåande skolar i Noreg eller i utlandet, kan det givast tilskot til delvis dekning av skolepengane. Departementet kan gi forskrifter.

(Endra med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), endra paragraftalet frå § 6-3.)

§ 6-6 Offentleg tilskot til skolar for funksjonshemma elevar

For grunnskolar og vidaregåande skolar for funksjonshemma blir alle driftsutgiftene dekte ved statstilskot etter ein normalsats per elev per skoleår.

(Endra med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003), endra paragraftalet frå § 6-4.)

Kapittel 6A. Vidaregåande skolar som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar

(Kapittelet føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6A-1 Godkjenning av skolar som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar

Departementet kan etter ei samla vurdering godkjenne vidaregåande skolar i Noreg som har til føremål å gi yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved vidaregåande offentlege skolar. For skolar godkjende etter paragrafen her, gjeld reglane i dette kapitlet.

Departementet kan i forskrift fastsetje fristar i samband med søknad om godkjenning av ein skole etter reglane i denne paragrafen.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74 (i kraft 1. desember 2004), endra med lov 9. juni 2006 nr. 17.)

§ 6A-2 Innhald og vurdering

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar godkjende av departementet. Det må gå fram av planane kva slag vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte. Skolen skal ha læreplanar som er på nivå med planar for offentleg vidaregåande opplæring.

Departementet kan gi forskrifter om vurdering av elevar, klage på vurdering, eksamen og dokumentasjon.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74 (i kraft 1. desember 2004).)

²Desse orda vart føyde til med lov 26 nov 2004 nr. 74, truleg ved ein inkurie.

§ 6A-3 Inntak av elevar

Skolane skal ha heile landet som inntaksområde. Dei skal stå opne for alle som fyller vilkåra for inntak i offentlege skolar.

Ved inntak skal ungdom med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1 prioriterast føre vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 4A-3. Skolane kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring.

Skolane skal ha eit inntaksreglement som viser prioriteringa av søkjarar, dersom søkinga er større enn kapasiteten til skolen. Reglementet skal innehalde reglar for prioritering ut frå saklege omsyn. Inntaksreglementet skal ligge innanfor den avgrensinga som følgjer av første og andre ledd. Skolen avgjer i samsvar med reglementet kven av søkjarane som skal takast inn.

Departementet kan gi forskrifter om inntak av utanlandske søkjarar.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningslova. Avgjerd om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2. Departementet er klageinstans.

Når det gjeld skolar for funksjonshemma, kan departementet gi dispensasjon frå reglane i andre ledd.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6A-4 Kompetansekrav til undervisningspersonalet

For undervisningspersonalet ved skolar godkjende etter § 6A-1, fastset styret krav til kompetanse, dersom departementet i det einskilde tilfellet ikkje har fastsett noko anna.

Dersom det ikkje er søkjarar som fyller kompetansekrava etter første ledd, kan andre tilsetjast mellombels. Med mindre det er avtalt ein kortare tilsetjingsperiode, skal tilsetjinga vare til og med 31. juli.

Ved tilsetjing gjeld arbeidsmiljølova §§ 13-3 og 13-4.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74 (i kraft 1. desember 2004), endra med lov 17. juni 2005 nr. 62 (i kraft 1. januar 2006, etter res. 17. juni 2005 nr. 609).)

§ 6A-5 Lønns- og arbeidsvilkår

Ved skolar godkjende etter § 6A-1 fastset styret lønns- og arbeidsvilkåra.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6A-6 Bortvising

Skolen kan fastsetje i ordensreglementet at elevar som alvorleg eller fleire gonger bryt reglementet, kan visast bort frå undervisninga. Elevar kan visast bort i inntil fem dagar. Den daglege leiaren av skolen vedtek sjølv bortvising etter å ha rådført seg med lærarane til eleven.

Når ein elev vedvarande har vist ei framferd som i alvorleg grad går ut over orden og arbeidsro på skolen, eller når ein elev alvorleg forsømmer pliktene sine, kan eleven etter vedtak av styret visast bort frå resten av det kurset eleven er teken inn på.

Manglande betaling av skolepengar kan føre til bortvising.

Før det blir gjort vedtak om bortvising, skal skolen vurdere andre hjelpe- eller refsingstiltak.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningslova. Avgjerd om bortvising er enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2. Departementet er klageinstans.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6A-7 Andre føresegner

For skolar som er godkjende etter § 6A-1 gjeld

§ 1-1 om formålet med lova

§ 1-2 om verkeområdet

§ 1-4 om verksemda til skolen

§ 2-2 femte og sjette ledd om registrering i Einingsregisteret

§ 2-4 om undervisningsrom, utstyr og skolemiljø

§ 3-3 tredje ledd om skolegangen, jf. § 6A-6

§ 3-4 om tilpassa opplæring

§ 3-8 om helsetilsyn

§ 3-9 om ordensreglement og liknande

§ 3-11 om rådgiving

§ 4-1 om leing

§ 5-1 om styret, med unntak av bokstavane a) og c)

§ 5-2 om styret sine oppgåver, med unntak av bokstavane a) og e)

§ 5-3 om elevråd, med unntak av første ledd første punktum

§ 7-1 om budsjett, rekneskap og revisjon

§ 7-2 om tilsyn m.m.

§ 7-3 om teieplikt

§ 7-4 om opplysningsplikt til barneverntenesta

§ 7-5 om opplysningsplikt til sosialtenesta.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004).)

§ 6A-8 Offentleg tilskot

Alle offentlege driftstilskot og eigendelar frå elevane skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

a) gi utbyte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærståande, verken når skolen er i drift eller ved opphør av drifta

b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærståande, eller på annan måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode. *Transaksjonar mellom skolen og skolen sine eigarar eller deira nærståande skal byggje på vanlege forretningsmessige vilkår og prinsipp.*

For skolar godkjende etter § 6A-1 blir 75 pst. av dei driftsutgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Føresetnaden er at elevane får undervisning som minst svarer til eit halvt skoleår. Skolar for funksjonshemma får tilskot etter § 6-6.

Skolar som tek imot offentlege tilskot som ikkje dekkjer alle driftsutgifter, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane kan utgjere inntil 25 pst. av det tilskotsgrunnlaget som Stortinget fastset, jf. § 6-3, med eit beløp fastsett av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleige/kapitalkostnader. Styret kan søkje departementet om å få godkjend høgare skolepengar dersom skolen har driftsutgifter som ikkje blir dekte av tilskotsgrunnlaget.

Departementet kan i forskrift gi nærmare reglar om offentleg tilskot, *samt gi nærmare forskrift om adgang til og vilkår for å inngå avtale med oppdragstakarar (utkontraktering)*.

(Føyd til med lov 26. november 2004 nr. 74, sjå III i den lova (i kraft 1. desember 2004), endra med lov 17. juni 2005 nr. 105 (i kraft 17. juni 2005, etter res. 17. juni 2005 nr. 660).)

Kapittel 7. Diverse

§ 7-1 Budsjett og rekneskap

Skolane må leggje fram budsjett, rekneskap og revisjon etter forskrifter fastsette av departementet.

(Endra med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003).)

§ 7-2 Tilsyn m.m.

Departementet fører tilsyn med skolar godkjende etter denne lova og skal i den samanheng ha tilgjenge til skoleanlegg og dokumentasjon.

Dersom det blir oppdaga forhold som står i strid med denne lova, i strid med forskrifter gitt med heimel i lova eller i strid med føresetnadene for godkjenninga, kan departementet gi pålegg om å rette på forholda.

Departementet kan halde attende tilskotet eller dra godkjenninga attende dersom vilkåra i denne lova, vilkår i forskrifter gitt med heimel i lova eller føresetnadene for godkjenninga ikkje blir fylte. Departementet kan óg krevje attende for mykje utbetalt tilskot, og tilskotsmidlar som er brukte i strid med denne lova, i strid med forskrifter gitt med heimel i lova eller i strid med føresetnadene for godkjenninga.

Ved opphør av skoledrifta kan departementet i alle tilfelle krevje tilbakeført gjenstående midlar som skriv seg frå det offentlege tilskotet.

Departementet kan gi forskrifter som pålegg dei ansvarlege for opplæringsverksemd etter denne lova og dei som mottar slik opplæring å gi opplysningar og delta i evalueringar og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsverksemda som er omfatta av denne lova.

(Endra med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003).)

§ 7-3 Teieplikt

Reglane om teieplikt i forvaltningslova gjeld ved behandling av saker etter denne lova.

§ 7-4 Opplysningsplikt til barneverntenesta

Personalet i skolar etter denne lova skal i arbeidet sitt vere på vakt overfor forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Utan hinder av teieplikta skal personalet av eige tiltak gi opplysningar til barneverntenesta når det er grunn til å tru at eit barn blir mishandla i heimen, eller når det ligg føre andre former for alvorleg omsorgssvikt, jf. §§ 4-10 til 4-12 i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester, eller når eit barn har vist vedvarande alvorlege åtferdsvan-skar, jf. § 4-24 i den same lova. Også etter pålegg frå dei organa som er ansvarlege for å gjennomføre lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester, skal personalet gi slike opplysningar.

§ 7-5 Opplysningsplikt til sosialtenesta

Personalet i skolar etter denne lova skal i klientsaker gi råd og rettleiing til sosialtenesta. Personalet skal vere på vakt overfor forhold som bør føre til tiltak frå sosialtenesta, og skal av eige tiltak gi sosialtenesta opplysningar om slike forhold. Av eige tiltak kan opplysningar berre givast med samtykke frå eleven, eventuelt frå foreldra, eller så langt opplysningane elles kan givast utan hinder av teieplikta.

§ 7-6 Straffeansvar

Dersom ein elev i grunnskolen utan å ha rett til det har frávær frå den pliktige opplæringa, kan foreldra eller andre som har omsorg for eleven, straffast med bøter dersom fráværet kjem av at dei har handla forsettleg eller aktaust. Offentleg påtale blir ikkje reist utan når kommunen set fram krav om slik påtale.

Kapittel 8. Slutføresegner

(Overskriften føyd til med lov 4. juli 2003 nr. 85 (i kraft 1. oktober 2003).)

§ 8-1 Iverksetjing

Lova tek til å gjelde straks.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillinga frå komiteen til A og B.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slike vedtak:

A .
L o v
om endringar i friskolelova

I

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova) blir det gjort følgjande endringar:

Ny tittel på lova skal lyde:

Lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova)

§ 1-1 første ledd skal lyde:

Formålet med denne lova er å medverke til at det kan opprettast og drivast *private skolar*, slik at foreldre og

elevar kan velje andre skolar enn dei offentlege, jf. menneskerettsloven § 2 nr. 2.

§ 1-2 skal lyde:

§ 1-2 Verkeområdet

Lova gjeld godkjenning med rett til statstilskot for private grunnskolar og private vidaregåande skolar, og vilkår for å få slikt tilskot.

Lova gjeld ikkje skolar som er omfatta av folkehøgskoleloven, fagskoleloven, voksenopplæringsloven eller skolar som driv verksemda si etter opplæringslova § 2-12. Lova gjeld heller ikkje skolar som blir drivne av politiske grupper eller parti på partipolitisk grunnlag.

Lova gjeld ikkje fjernundervisning og kjøp av opplæringstenester.

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3 Definisjonar

Med heimkommune og heimfylke i denne lova er meint den kommunen eller fylkeskommunen som har ansvaret etter opplæringslova §§ 13-1, 13-2 og 13-3.

§§ 1-4 og 1-5 blir oppheva.

Kapittel 2 skal lyde:

Kapittel 2 Godkjenning med rett til statstilskot

§ 2-1 Godkjenning av skolar

Departementet kan godkjenne private skolar og driftsendringar ved godkjende private skolar. Departementet kan godkjenne at ein grunnskole flyttar verksemda si til ein annan kommune eller at ein vidaregåande skole flyttar verksemda si til ein annan fylkeskommune. Vertskommunen eller vertsfylket skal gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka, og kan klage på departementet sitt vedtak. Godkjende skolar har rett til statstilskot etter § 6-1 og til å drive verksemd etter lova.

Skolane skal drive verksemda si på følgjande grunnlag:

- a) religiøst
 - b) anerkjend pedagogisk retning
 - c) internasjonalt
 - d) særskilt tilrettelagd vidaregåande opplæring i kombinasjon med toppidrett
 - e) norsk grunnskoleopplæring i utlandet
 - f) særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma
- Opplæringa skal vere på norsk eller samisk. Dette kravet gjeld likevel ikkje internasjonale skolar. Viktige dokument om verksemda etter lova skal i alle høve vere tilgjengelege på norsk eller samisk.

Godkjenninga fell bort dersom ein skole ikkje startar opp verksemda si etter lova i løpet av tre skoleår etter at godkjenning vart gitt. Det same gjeld om drifta etter lova blir nedlagd.

Krava i andre ledd om eit særskilt grunnlag gjeld likevel ikkje allereie godkjende skolar som var i drift innan

utgangen av 2007. Departementet kan berre godkjenne nødvendige driftsendringar ved skolar som ikkje oppfyller krava i andre ledd.

Departementet kan i forskrift fastsetje fristar i samband med søknader om godkjenning av private skolar.

§ 2-2 Krav til verksemda til skolen

Skolen kan ikkje drive anna verksemd enn skole i samsvar med denne lova. Skolen kan likevel drive slik anna verksemd knytt til den enkelte skolen: skolefritidsordning, internat, utleige av tenestebustader ved internatet og tilrettelegging i samband med godkjende samarbeidsprosjekt med utanlandske skolar. Departementet kan gjere unntak frå første punktum for verksemd som er nært knytt til skoleverksemda og som utgjer ein mindre del av den totale verksemda..

Skolen må vere registrert i Einingsregisteret, jf. enhetsregisterloven, eller i tilsvarande register. Før det blir gitt godkjenning etter § 2-1, må skolen dokumentere at han har ein innskotskapital som tilsvarer minimumsbeløpet i aksjeloven § 3-1 første ledd.

Dersom ein skole har færre enn 15 elevar tre skoleår i samanheng, fell godkjenninga bort. For norske skolar i utlandet gjeld ei tilsvarande minimumsgrense på 10 elevar. Departementet kan i særskilde tilfelle gjere unntak frå minimumskrava til elevtal.

§ 2-3 Krav til innhald og vurdering i opplæringa

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar godkjende av departementet. Det må gå fram av planen kva slag vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte. Skolane skal anten følgje den læreplanen som gjeld for offentlege skolar, eller læreplanar som på annan måte sikrar elevane jamgod opplæring, jf. opplæringslova § 2-1 første ledd og § 3-4 første ledd. Elles har skolen sin undervisningsfridom. I samband med godkjenninga fastset departementet kva for tilbod skolen kan gi, og maksimalt elevtal på det enkelte tilbodet.

Departementet kan gi forskrift om krav til læreplanen, vurdering av elevar, klage på vurdering, eksamen og dokumentasjon. Departementet kan også gi forskrift om fritak frå opplæring i sidemålet for elevar i grunnskolen som får særleg språkopplæring, om godskriving av tidlegare gjennomgått vidaregåande opplæring eller praksis, og om fritak for den praktiske delen av kompetansemåla i faget kroppsøving i den vidaregåande skolen.

§ 2-4 Krav til skoleanlegg og skolemiljø

Skoleanlegga må vere godkjende av departementet. Anlegga må liggje samla.

Opplæringslova kapittel 9a Elevane sitt skolemiljø gjeld også for skolar godkjende etter lova her. Departementet er klageinstans.

§ 2-5 Forsøksverksemd

I samband med tidsavgrensa pedagogiske eller organisatoriske forsøk kan departementet gjere unntak frå lova og forskriftene etter lova.

§ 3-1 første og andre ledd skal lyde:

Skolane skal ha heile landet som inntaksområde. Dei skal stå opne for alle som fyller vilkåra for inntak i offentlege skolar, *jf. opplæringslova §§ 2-1 tredje ledd og 3-1 første ledd*. Dette gjeld òg skolar i utlandet og internasjonale skolar i Noreg.

Ved inntak *til vidaregåande* skolar skal ungdom med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1 prioriterast føre vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 4A-3. Skolar for funksjonshemma kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring. Heimfylket skal vurdere realkompetansen til ein vaksen søkjar før han eller ho kan taast inn som elev

ved ein vidaregåande skole. Norske vidaregåande skolar i utlandet kan ikkje ta inn vaksne.

§ 3-1 sjuande ledd skal lyde:

Når det gjeld *særskilde* skolar for funksjonshemma, kan departementet *gjere unntak* frå reglane i andre ledd.

§ 3-3 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Ein elev som har fått plass ved ein vidaregåande skole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre *trinnet* med mindre eleven kan visast bort, *jf. § 3-10*.

Opplæringslova § 3-1 fjerde ledd om omval gjeld tilsvarende for elevar i vidaregåande skolar som er godkjende etter denne lova. *Heimfylket* gjer vedtak.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 *Tilpassa opplæring og organisering av elevane i grupper*

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven.

Elevane kan delast i grupper etter behov. Gruppene må ikkje vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg. Organiseringa skal vareta elevane sitt behov for sosialt tilhør. Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhør.

Kvar elev skal vere knytt til ein lærar (kontaktlærar) som har særleg ansvar for dei praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjeremåla som gjeld eleven, mellom anna kontakten med heimen.

§ 3-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

Føresegna gjeld ikkje for elevar ved norske grunnskolar i utlandet.

§ 3-6 overskrifta skal lyde:

§ 3-6 *Spesialundervisning og pedagogisk-psykologisk teneste*

§ 3-6 andre ledd første punktum skal lyde:

Heimkommunen eller heimfylket til *eleven sørgjer* for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering, gjer vedtak om spesialundervisning og dekkjer utgiftene til slik opplæring.

§ 3-6 femte ledd skal lyde:

Føresegna gjeld ikkje opplæringstilbod som er spesielt organisert for vaksne.

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7 *Skyss m.m.*

Elevene har rett til skyss etter reglane i opplæringslova § 7-1 første og andre ledd om skyss i grunnskolen, § 7-2 første ledd om skyss i den vidaregåande skolen, § 7-3 om skyss for funksjonshemma og mellombels skadde eller sjuke og § 7-4 om reisefølge og tilsyn. Retten til skyss, reisefølge og tilsyn for elevar i *grunnskolar* gjeld berre innanfor kommunegrensa i den kommunen der eleven bur. For elevar i *vidaregåande* skolar gjeld retten til skyss, reisefølge og tilsyn berre innanfor fylkeskommunegrensa i den fylkeskommunen der eleven bur.

Heimkommunen eller heimfylket til elevane gjer vedtak om skyss, og dekkjer utgifter etter reglane i opplæringslova § 13-4. Departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss i grunnskolen. *Heimfylket* er klageinstans ved klage på vedtak om skyss i vidaregåande skolar.

Departementet kan gi forskrift om skoleskyss og skyssgodtgjersle, og om at skyssbehovet til elevane i vidaregåande skolar i særskilde tilfelle kan dekkjast på andre måtar.

Føresegna gjeld ikkje opplæringstilbod som er spesielt organisert for vaksne, og for elevar ved norske skolar i utlandet.

§ 3-8 skal lyde:

§ 3-8 *Helsetilsyn*

Forskrift gitt i medhald av *kommunehelsetjenesteloven* § 1-3 *femte* ledd gjeld for elevar *ved skolar i Noreg godkjende etter denne lova*. Kommunen der skolen ligg, har ansvaret for å gjennomføre helsetenesta i samsvar med *forskrifta* og å dekkje utgifter for helsetenesta *ved skolane* etter same reglar som for offentlege skolar.

§ 3-10 skal lyde:

§ 3-10 *Bortvising av elevar og tap av rettar*

Skolen kan fastsetje i ordensreglementet at elevar som alvorleg eller fleire gonger bryt reglementet, kan visast bort frå undervisninga. På *årstrinna* 1-7 kan elevar visast bort for enkelttimar eller for resten av dagen, og på *årstrinna* 8-10 kan elevar visast bort i inntil tre dagar. Elevar i vidaregåande opplæring kan visast bort i inntil fem dagar. Den daglege leiaren av skolen vedtek sjølv bortvising etter å ha rådført seg med lærarane til eleven. Foreldra til elevar på *årstrinna* 1-7 skal varslast før det blir sett i verk bortvising for resten av dagen.

Når ein elev i vidaregåande skole vedvarande har vist ei framferd som i alvorleg grad går ut over orden og arbeidsro på skolen, eller når ein elev alvorleg forsømmer pliktene sine, kan eleven etter vedtak av *heimfylket* visast bort for resten av skoleåret. I samband med eit vedtak om bortvising for resten av skoleåret kan *heimfylket* også vedta at eleven skal miste retten til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 3-1. *Heimfylket* kan ikkje overlate til skolen å gjere vedtak etter leddet her om bortvisning eller tap av retten til vidaregåande opplæring. *Norske vidaregåande skolar i utlandet gjer sjølv vedtak om bortvising.*

Før det blir gjort vedtak om bortvising eller tap av rettar, skal ein vurdere å bruke andre hjelpe- eller refsingstiltak.

Ved avgjerd etter desse reglane gjeld forvaltningsloven. Avgjerd om bortvising og tap av retten til vidaregåande opplæring er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 3-11 andre punktum skal lyde:

Departementet kan gi nærare forskrift.

§ 3-12 skal lyde:

§ 3-12 Fritak frå aktivitetar m.m.

Opplæringslova § 2-3a gjeld tilsvarende for elevar i grunnskolar godkjende etter lova her. Retten til fritak frå aktivitetar m.m. gjeld likevel ikkje for elevar i grunnskolar som er oppretta av religiøse grunnar. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter føresegna.

§ 3-13 skal lyde:

§ 3-13 Permisjon frå den pliktige grunnskoleopplæringa

Når det er forsvarleg, kan skolen gi den enkelte eleven i grunnskolen permisjon i inntil to veker. Ved avgjerd etter føresegna gjeld forvaltningsloven. Avgjerd om permisjon er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 4-2 tredje ledd skal lyde:

Ved tilsetjing av undervisningspersonale ved skole som er godkjend som anerkjend pedagogisk retning, kan departementet også godkjenne alternative kompetansekrav til dei som følgjer av § 10-1 i opplæringslova med tilhørande forskrift. Ved tilsetjing av undervisningspersonale ved skole som er godkjend på religiøst grunnlag, kan departementet også godkjenne tilleggskompetansekrav til dei som følgjer av §10-1 i opplæringslova med tilhørande forskrift. Ved tilsetjing gjeld arbeidsmiljøloven §§13-3 og 13-4 og diskrimineringsloven §§ 4 og 7.

§ 4-3 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi nærare forskrift.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 Lønns- og arbeidsvilkår

Undervisningspersonalet har rett til lønns- og arbeidsvilkår som i tilsvarende offentlege skolar.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 Styret

Som øvste ansvarlege organ skal kvar skole ha eit styre. Skolen sitt styre skal oppnemast i samsvar med det rettsgrunnlaget skolen blir driven etter.

Rett til å vere til stades på møte i styret, til å seie meininga si og få denne tilført protokollen, har:

a) *ein representant oppnemnd av vertskommunen når det gjeld ein grunnskole, ein representant oppnemnd av fylkeskommunen når det gjeld ein vidaregåande skole,*

b) *ein representant for elevrådet ved skolar som har slikt råd,*

c) *ein representant frå foreldrerådet ved skolar som har slikt råd,*

d) *ein representant for undervisningspersonalet ved skolen,*

e) *ein representant for andre tilsette ved skolen,*

f) *dagleg leiar av skolen.*

Departementet kan i særskilde tilfelle og etter søknad gjere unntak frå andre ledd.

Ved handsaming av saker der det gjeld teieplikt etter lov og forskrift, skal styret sørge for at personar med møterett som er under aldersgrensa for å vere myndige, må forlate møtet.

§ 5-2 andre ledd bokstav c skal lyde:

vedta budsjett og rekneskap for skolen,

§ 5-2 andre ledd bokstav f skal lyde:

ha ansvar for at skolen har ei forsvarleg økonomi- og rekneskapsforvaltning,

§ 5-2 andre ledd ny bokstav j skal lyde:

tilsetje dagleg leiar.

§ 5-2 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Styret skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 7-2 tredje ledd.

§ 5-3 første ledd skal lyde:

Ved grunnskolar skal det vere elevråd for årstrinna 5-10 med representantar for elevane. Skolen fastset talet på elevrepresentantar. Vidaregåande skolar skal ha eit elevråd på minst 5 medlemmer med varamedlemmer.

Kapittel 6 skal lyde:

Kapittel 6 Offentlege tilskot og skolepengar m.m.

§ 6-1 Statstilskot

Godkjende skolar får statstilskot til godkjend opplæring med 85 prosent av eit tilskotsgrunnlag per elev. Til grunn for tilskotsgrunnlaget ligg gjennomsnittlege driftsutgifter per elev i den offentlege skolen. Tilskotsgrunnlaget blir korrigert for utgifter som den offentlege skolen har, men som ikkje skal inngå i tilskotsgrunnlaget. Tilskotsgrunnlaget blir rekna ut særskilt for barnesteget, ungdomssteget og dei ulike utdanningsprogramma i vidaregåande opplæring.

Grunnskolar får innarbeidd 100 prosent av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar i tilskotsgrunnlaget. Vidaregåande skolar får innarbeidd 85 prosent av gjennomsnittlege utgifter til pensjonsinnskot i offentlege skolar i tilskotsgrunnlaget.

For grunnskolar skal det takast omsyn til skilnaden i utgifter mellom små, mellomstore og store skolar. Departementet kan gi forskrift om at det for grunnskolar i Noreg

skal takast omsyn til skilnaden i utgiftene i den kommunen skolen ligg, og til utgiftene på landsbasis.

Dei særskilde skolane for funksjonshemma får likevel alle driftsutgifter dekte ved statstilskot etter ein normal-sats per elev per skoleår.

Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon for elevtal og om rapportering av elevtal. Føresegna gjeld ikkje skolar som er godkjende etter § 6A-1, jf. § 6A-8.

§ 6-2 Skolepengar

Skolar som får statstilskot etter § 6-1 første ledd, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane kan utgjere inntil 15 prosent av tilskotsgrunnlaget, med eit beløp fastsett av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleige/kapitalkostnader. Departementet kan i særskilde tilfelle gjere tidsavgrensning unntak frå kravet.

Grunnskolar kan ikkje krevje noka form for betaling frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna.

§ 6-3 Krav til bruken av offentlege tilskot og skolepengar

Alle offentlege tilskot og skolepengar skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a) gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående, verken når skolen er i drift eller om drifta blir nedlagd
- b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående eller på annan måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode

Departementet kan gi nærare forskrift om forbod mot utbytte eller anna overføring som nemnt i første ledd bokstav a.

§ 6-4 Statstilskot til kompletterande undervisning

Til statsborgarar i Noreg eller ein annan EØS-stat som er elevar ved utanlandske eller internasjonale grunnskolar i Noreg eller grunnskole i utlandet, og som ikkje er elevar ved skole som er godkjend etter lova her, kan det givast tilskot til kompletterande undervisning. Departementet kan gi nærare forskrift.

§ 6A-1 skal lyde:

§ 6A-1 Godkjenning

Allereie godkjende skolar, som gir yrkesretta opplæring som ikkje blir gitt ved offentlege vidaregåande skolar og som var i drift innan utgangen av 2007, har rett til statstilskot og til å drive verksemd etter lova. Departementet kan godkjenne driftsendringar og nye skolar. For skolar som er godkjende etter føresegna her, gjeld reglane i dette kapitlet.

Departementet kan i forskrift fastsetje fristar i samband med søknad om driftsendringar.

§ 6A-2 skal lyde:

§ 6A-2 Krav til innhald og vurdering i opplæringa

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar godkjende av departementet. Det må gå fram av planane kva

slag vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte. Skolen skal ha læreplanar som er på nivå med planar for offentlig vidaregåande opplæring. Opplæringa skal vere på norsk eller samisk. I samband med godkjenninga fastset departementet kva for tilbod skolen kan gi, og maksimalt elevtal på det einskilde tilbodet.

Departementet kan gi forskrift om vurdering av elevar, klage på vurdering, eksamen og dokumentasjon. § 6A-3 sjette ledd blir oppheva.

§ 6A-4 tredje ledd skal lyde:

Ved tilsetjing gjeld arbeidsmiljøloven §§ 13-3 og 13-4 og diskrimineringsloven §§ 4 og 7.

§ 6A-6 tredje ledd blir oppheva. Noverande fjerde og femte ledd blir nytt tredje og fjerde ledd.

§ 6A-7 skal lyde:

§ 6A-7 Andre føresegner

For skolar som er godkjende etter § 6A-1 gjeld

§ 1-1 om formålet med lova

§ 1-2 om verkeområdet

§ 2-2 om krav til verksemda til skolen

§ 2-4 om krav til skoleanlegg og skolemiljø

§ 3-3 tredje ledd om skolegangen, jf. § 6A-6

§ 3-4 om tilpassa opplæring og organisering av elevane i grupper, med unntak av tredje ledd

§ 3-8 om helsetilsyn

§ 3-9 om ordensreglement og liknande

§ 3-11 om rådgiving

§ 4-1 om leiging

§ 5-1 om styret, med unntak av bokstavane a og c

§ 5-2 om styret sine oppgåver, med unntak av bokstavane a og e

§ 5-3 om elevråd, med unntak av første ledd første og andre punktum

§ 7-1 om budsjett, rekneskap og rapportering

§ 7-2 om tilsyn m.m.

§ 7-2a om moglege reaksjonsformer

§ 7-3 om teieplikt

§ 7-4 om opplysningsplikt til barneverntenesta

§ 7-5 om opplysningsplikt til sosialtenesta.

§ 6A-8 skal lyde:

§ 6A-8 Offentlege tilskot og skolepengar m.m.

Alle offentlege tilskot og skolepengar frå elevane skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a) gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående, verken når skolen er i drift eller når drifta blir nedlagd
- b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående, eller på annan måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle offentlege tilskot eller eigendelar frå elevane ikkje kjem elevane til gode

Departementet kan gi nærare forskrift om forbod mot utbytte eller anna overføring som nemnt i bokstav a.

Skolane får statstilskot til godkjend opplæring. For skolar godkjende etter § 6A-1 blir 75 prosent av dei drifts-

utgiftene som kjem inn under tilskotsgrunnlaget, dekte ved statstilskot. Tilskotet blir rekna ut frå ein normalsats. Føresetnaden er at elevane får undervisning som minst svarer til eit halvt skoleår. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon for og om rapportering av elevtal.

Skolane kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane kan utgjere inntil 25 prosent av tilskotsgrunnlaget, med eit beløp fastsett av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleige/kapitalkostnader. Departementet kan i særskilde tilfelle gjere tidsavgrensa unntak frå kravet.

§ 7-1 skal lyde:

§ 7-1 Budsjett, rekneskap og rapportering

Skolane skal følgje rekneskapsloven og bokføringsloven og ha revisjon i samsvar med revisorloven. Skolane må leggje fram budsjett og revidert rekneskap etter forskrift fastsett av departementet.

Departementet kan gi forskrift om krav til rapportering av informasjon om ressursbruk og tenesteproduksjon til bruk i nasjonale informasjonssystem.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2 Tilsyn m.m.

Departementet fører tilsyn med skolar godkjende etter denne lova og skal i den samanheng ha tilgjenge til skoleanlegg og dokumentasjon.

Ved opphør av skoledrifta kan departementet i alle tilfelle krevje tilbakeført gjenståande midlar som skriv seg frå det offentlege tilskotet.

Departementet kan gi forskrift som pålegg dei ansvarlege for opplæringsverksemda og dei som mottar opplæring, å gi opplysningar og delta i evalueringar og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsverksemda.

Ny § 7-2a skal lyde:

§ 7-2a Moglege reaksjonsformer

Dersom det blir oppdaga forhold i strid med denne lova, i strid med forskrifter gitt med heimel i lova eller i strid med føresetnadene for godkjenninga, kan departementet gi pålegg om å rette på forholda.

Departementet kan halde attende tilskotet eller dra godkjenninga attende dersom vilkåra i denne lova, vilkår i forskrifter gitt med heimel i lova eller føresetnadene for godkjenninga ikkje blir fylte. Departementet kan òg krevje attende for mykje utbetalt tilskot, og tilskotsmidlar som er brukte i strid med denne lova, i strid med forskrifter gitt med heimel i lova eller i strid med føresetnadene for godkjenninga.

Første og andre ledd gjeld også dersom det er oppdaga forhold i strid med andre lover og forskrifter, og forholdet svekker tilliten til skolen.

§ 7-4 andre ledd skal lyde:

Utan hinder av teieplikta skal personalet av eige tiltak gi opplysningar til barneverntenesta når det er grunn til å

tru at eit barn blir mishandla i heimen, eller når det ligg føre andre former for alvorleg omsorgssvikt, jf. barnevernloven §§ 4-10 til 4-12, eller når eit barn har vist vedvarande alvorlege åtferdsvanskar, jf. § 4-24 i den same lova. Også etter pålegg frå dei organa som er ansvarlege for å gjennomføre barnevernloven, skal personalet gi slike opplysningar.

§ 8-1 skal lyde:

§ 8-1 Overgangsreglar

Departementet kan ikkje godkjenne nye skolar etter § 2-1 andre ledd bokstav f før 1. juli 2009.

Departementet fastset nærare overgangsreglar i forskrift.

§ 8-2 skal lyde:

§ 8-2 Føresegn om oppheving

Kapittel 6A sluttar å gjelde 1. juli 2010. Det same gjeld § 6-1 siste ledd siste punktum

II

Denne lova trer i kraft på det tidspunktet Kongen bestemmer. Dei enkelte reglane i lova kan tre i kraft til ulik tid.

B.

Inntil nytt lovverk er på plass, skal skoler som faller inn under kapittel 6A i lov 4. juli 2003 nr. 84 ha uendrede rammevilkår, og det gis mulighet for godkjenning av nye skoler.

Presidenten: Under debatten er det gjort ei retting i § 6A-8 på side 38 i innstillinga. Paragrafen skal ha tre og ikkje fire ledd. Vedtaket blir retta i samsvar med dette. Framstegspartiet har varsla at dei vil støtte forslaget frå Høgre og Venstre.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre og Venstre blei tilrådinga – med den føretekte rettinga – vedteken med 44 mot 30 røyster. (Voteringsutskrift kl. 22.36.47)

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Framstegspartiet, Høgre og Venstre har varsla at dei vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei vedtekte med 44 mot 30 røyster. (Voteringsutskrift kl. 22.37.29)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Vidare var tilrådd:

C.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om tilskuddsordningene når gjennomgangen av utregningsmodellen for skolene er gjennomført.

Presidenten: Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

– forslag nr. 1, frå Jon Jæger Gåsvatn på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre

– forslag nr. 2, frå Jon Jæger Gåsvatn på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Venstre

Forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest mulig, og senest innen utgangen av 2008, komme tilbake til Stortinget med en egen sak om fagskoleutdanningens fremtidige utviklingsmuligheter, finansiering og plass i utdanningssystemet.»

Forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at akkrediterte fagskoler får mulighet til å opprette studietilbud på lavere grad av inntil ett års varighet som ledd i elevens forberedelse til videre fagskoleutdanning.»

Desse forslaga blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

L o v

om endringer i lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning

I

I lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning (*fagskoleloven*)

§ 1 skal lyde:

§ 1 Formål og virkeområde

Lovens formål er å sikre fagskoleutdanning av høy kvalitet gjennom en offentlig godkjenningsordning. Loven skal bidra til at studenter ved fagskoleutdanning får tilfredsstillende vilkår.

Loven gjelder for den som tilbyr fagskoleutdanning (tilbyder), og som har fått godkjenning av fagskoleutdanningen etter § 2. Med fagskoleutdanning menes yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang tilsvarende minimum et halvt studieår og maksimum to studieår. Med yrkesrettet utdanning menes utdanning som gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak.

Loven gjelder for tilbydere av fagskoleutdanning med virksomhet i riket. Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen for så vidt ikke annet fastsettes av Kongen. Kongen kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Loven gjelder ikke for virksomhet som utføres utenfor riket. Kongen kan bestemme at slik virksomhet likevel skal omfattes helt eller delvis av lovens bestemmelser.

Etter avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon kan lovens virkeområde utvides eller innskrenkes på avgrensede saksområder.

§ 2 skal lyde:

§ 2 Godkjenning

En utdanning som faller inn under definisjonen i § 1 og fyller øvrige vilkår fastsatt i eller i medhold av denne lov, kan etter søknad godkjennes som fagskoleutdanning.

Tilbyder av utdanning som er godkjent som fagskoleutdanning, kan på bestemte vilkår få fullmakt til selv å opprette og legge ned fagskoleutdanning innen avgrensede fagområder (godkjent tilbyder). Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning av tilbyder.

Godkjenning foretas av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler kapittel 2.

Tilbydere som får godkjenning etter første eller annet ledd skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemene for kvalitetssikring. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om kvalitetssikring.

Dersom vilkårene for godkjenning ikke lenger er oppfylt, kan NOKUT trekke tilbake godkjenningen. Dersom godkjenning trekkes tilbake, har tilbyder ansvar for å sikre at studentene får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte.

Departementet gir forskrift om godkjenningsordningen og om rettigheter og plikter som følger av godkjenning.

§ 3 skal lyde:

§ 3 Organisasjon og ledelse

Fagskoler skal ha et styre med minst fem medlemmer som øverste ansvarlige styringsorgan.

Styret er ansvarlig for at studentene får den utdanning som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen, at alle vilkår for eventuelle statlige tilskudd overholdes og at virksomheten for øvrig drives i samsvar med gjeldende lover og regler. Styret er ansvarlig for at de opplysninger

som blir gitt godkjenningsorganet og utdanningssøkende, er korrekte og fullstendige.

Tilbyder skal ha en administrativ og faglig ledelse som skal stå for den daglige driften av utdanningen innenfor de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Den administrative og faglige ledelse ansettes av styret.

Studenter og ansatte skal ha representanter med møte-, tale- og forslagsrett i alle tilfeller der styret behandler saker av betydning for gjennomføringen av godkjent fagskoleutdanning. Studentrepresentantene og ansatterepresentantene velges av og blant studentene og de ansatte.

Departementet kan gi forskrifter om organisering, styring og ledelse av fagskoleutdanning, herunder bestemmelser om representasjon i styrende organer.

Departementet kan vedta at det kan gjøres unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske forsøk.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Statlig tilskudd til fagskoleutdanning

Det kan gis statlig tilskudd til tilbydere av fagskoleutdanning som er godkjent etter denne loven.

Departementet fører tilsyn med tilbydere av fagskoleutdanning som mottar statlig tilskudd.

Departementet kan gi forskrift om nærmere regler for statlig tilskudd til fagskoleutdanning, årsregnskap og tilsyn.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Egenbetaling

Tilbydere av fagskoleutdanning kan bare kreve egenbetaling fra studenter i den grad det ikke ved tildeling av statstilskudd er forutsatt at utdanningen skal være gratis.

Tilbydere av fagskoleutdanning skal la statstilskudd og egenbetaling fra studentene komme studentene til gode.

Departementet kan gi forskrift om tilbyderes adgang til å ta egenbetaling fra studenter og om adgangen til å kreve inn andre utgifter knyttet til studiene.

Ny § 10 skal lyde:

§ 10 Beskyttelse av betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole – registrering i Enhetsregisteret

Betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole kan bare benyttes om utdanninger og tilbydere som har godkjenning etter denne lov.

Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av betegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd.

Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelse nevnt i første ledd.

Tilbydere av godkjent fagskoleutdanning som ikke helt ut er eid av staten, fylkeskommune eller kommune, skal være registrert i Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret.

Nåværende § 9 blir ny § 11.

II

1. Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det sett fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Anders Anundsen på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, frå Anders Anundsen på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Venstre
- forslag nr. 3, frå Dagrun Eriksen på vegner av Kristeleg Folkeparti og Venstre

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

I o v

om endringar i opplæringslova og friskolelova

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa blir det gjort følgjande endringar:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, kapittel 9a, §§ 10-1, 10-6, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-10, 14-1, 15-3 og 15-4.

§ 3-1 niande ledd skal lyde:

Opplæringa i offentleg vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Fylkeskommunen kan påleggje elevane, lærlingane og lærekandidatane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 Opplæringsordninga for den vidaregåande opplæringa

Den vidaregåande opplæringa skal føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller kompetanse på lågare nivå.

Opplæringa i skole skal omfatte vidaregåande trinn 1, vidaregåande trinn 2 og vidaregåande trinn 3. Kvart trinn skal normalt ha lengd som eitt skoleår.

Fagopplæringa omfattar normalt to års opplæring i skole og eitt års opplæring i bedrift. Når opplæring i bedrift blir kombinert med verdiskaping i bedrifta, kan opplæringa strekkje seg over to år. *Departementet gir forskrift i medhald av § 3-4 første leddet om kva for fag som skal ha læretid i bedrift, og nærmare føresegner om opplæringsordninga for dei ulike faga.*

Fylkeskommunen kan i det enkelte tilfellet godkjenne lærekontrakt eller opplæringskontrakt som inneheld unntak frå den fastsette opplæringsordninga. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Dersom fylkeskommunen ikkje kan formidle opplæring i bedrift til dei som ønskjer slik opplæring, må også bedriftsdelen av opplæringa skje i skole.

Fylkeskommunen skal gi tilbod om opplæring som lærlingar og lærekandidatar ikkje kan få i lærebedrifta.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 Fag- og sveineprøve utan læreforhold og skole

Det er mogleg å ta fag- og sveineprøva på grunnlag av allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsette læretida. *Fylkeskommunen avgjer om den praksisen kandidaten viser til, kan godkjennast, og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis.*

Ny § 3-11 skal lyde:

§ 3-11 Mellomstatleg avtale om privat vidaregåande skole

Departementet kan godkjenne ein privat vidaregåande skole når det ligg føre ein mellomstatleg avtale om dette. I samband med godkjenninga kan departementet gjere unntak frå krava i opplæringslova og frå forskrift gitt i medhald av lova.

§ 4-1 overskrifta skal lyde:

§ 4-1 Kven som er lærling og lærekandidat

§ 4-2 skal lyde:

§ 4-2 Særlege rettar og plikter for lærlingen og lærekandidaten

Lærlingen og lærekandidaten har rett til opplæring i samsvar med lærekontrakten og opplæringskontrakten.

Lærlingen og lærekandidaten er arbeidstakarar i den bedrifta dei har teikna arbeidsavtale med og er plasserte i, med dei rettane og pliktene som følgjer av lover og tariffavtalar. *Der lærlingar og lærekandidatar har teikna både arbeidsavtale og lærekontrakt eller opplæringskontrakt med same part, kan arbeidsavtalen likevel ikkje*

hevast utan at lærekontrakten eller opplæringskontrakten kan hevast etter § 4-5 tredje leddet og § 4-6 siste leddet.

Når læretida etter kontrakten er over, eller når kontrakten blir heva etter § 4-6, fell også arbeidsavtalen bort. Dersom lærlingen eller lærekandidaten skal halde fram i bedrifta, må ein ny arbeidsavtale inngåast.

Lærlingar og lærekandidatar skal ha same tilgang på pedagogisk-psykologisk teneste som elevar i vidaregåande skole.

Lærekandidatar som ikkje har eller ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning etter kapittel 5. For slik opplæring gjeld § 5-1, bortsett frå andre leddet siste setning, §§ 5-3, 5-4, 5-5 og 5-6 tilsvarende.

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 Godkjenning av lærebedrift

Bedrifter som tek på seg opplæring av ein eller fleire lærlingar eller lærekandidatar, må vere godkjende av fylkeskommunen. Som lærebedrift kan godkjennast *private og offentlege verksemder* og organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tek på seg opplæringsansvar (opplæringskontor eller opplæringsring). *Lærebedrifta må vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen kan godkjenne bedrifta. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda før endeleg vedtak blir gjort.*

For at eit opplæringskontor eller ein opplæringsring skal bli godkjend, må dei enkelte bedriftene som inngår i kontoret eller ringen, vere godkjende av fylkeskommunen. Der samansetjinga av opplæringskontoret eller opplæringsringen endrar seg, skal kontoret eller ringen melde frå til fylkeskommunen, som skal vurdere godkjenninga på ny.

Ei lærebedrift må kunne gi ei opplæring som tilfredsstillar krava i forskrifter etter § 3-4 om innhaldet i opplæringa. *Der lærebedrifta er eit opplæringskontor eller ein opplæringsring, skal dei samarbeidande bedriftene dokumentere at dei samla tilfredsstillar krava i forskriftene etter § 3-4 om innhaldet i opplæringa. Opplæringskontoret må ha føresegner som fastset tilhøvet mellom kontoret og medlemsbedriftene. Opplæringsringen må ha føresegner som fastset tilhøvet mellom dei samarbeidande bedriftene. Føresegnene skal fastsetje kva den enkelte bedrifta skal gi av opplæring, og delinga av tilskotet mellom bedriftene. Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og skal sjå til at opplæringslova med forskrifter blir oppfylt. Kvar enkelt bedrift skal ha ein eller fleire instruktørar som står føre opplæringa av lærlingane og lærekandidatane.*

Departementet kan gi nærmare forskrifter om vilkår for godkjenning av lærebedrifter og tap av godkjenning.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 Rettane og pliktene til lærebedrifta m.m.

Lærebedrifta pliktar å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen og lærekandidaten kan nå måla i den fastsette læreplanen. Dersom lærekandidaten har krav på spesialundervisning etter kapittel 5, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan, jf. § 5-5 første leddet. Lærebedrifta skal utvikle ein intern plan for opplæringa, for å sikre at lærlingen eller lærekandidaten får ei opplæring som tilfredsstillar krava i læreplanen, eventuelt den individuelle opplæringsplanen. Ifall delar av opplæringa skal givast av andre enn lærebedrifta, skal lærebedrifta leggje til rette for dette.

Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø. Arbeids- og opplæringsstida til lærlingen og lærekandidaten skal til saman ikkje vere lengre enn den arbeidstida som gjeld for andre arbeidstakarar i faget.

Lærebedrifta melder lærlingen til den fagprøva eller sveineprøva som blir halden nærmast den tida da læretida er ute. Lærekandidaten skal ved slutten av kontrakttida få høve til å gå opp til ei kompetanseprøve som viser det nivået opplæringa har ført fram til. Lærebedrifta stiller nødvendig arbeidsplass, materiale, reiskapar og assistenthjelp til rådvelde under prøva. Lærebedrifta får eigedomsretten til produktet. Dersom fagprøva, sveineprøva eller kompetanseprøva blir teken på ein skole og skolen dekkjer materialutgiftene, får skolen eigedomsretten til produktet av prøva.

Dersom lærebedrifta stansar eller utviklar seg på ein slik måte at ho ikkje lenger finn det mogleg å gi lærlingen eller lærekandidaten tilfredsstillande opplæring, skal ho melde frå til fylkeskommunen.

Lærebedrifter får tilskot til opplæringa frå fylkeskommunen etter forskrifter gitt av departementet.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 Lærekontrakt og opplæringskontrakt

Det skal opprettast skriftleg lærekontrakt mellom lærebedrifta og lærlingen når læreforholdet tek til. Det skal opprettast skriftleg opplæringskontrakt mellom lærebedrifta og lærekandidaten når læreforholdet tek til. *Det skal gå fram av kontrakten kven som har ansvaret for dei ulike delane av opplæringa etter den fastsette læreplanen.*

For å bli gyldig må kontrakten godkjennast av fylkeskommunen, og han får da verknad frå den tida arbeidsforholdet tek til. *Kontrakten skal vise til den eller dei arbeidsavtalane som lærlingen eller lærekandidaten har.* Departementet kan gi nærmare forskrifter om innhaldet i og forma på kontrakten.

Lærlingar som har fylt 21 år og som inngår lærekontrakt med full opplæring i bedrift, jf. § 3-3 sjetle leddet, skal ha ei prøvetid på seks månader. I prøvetida kan både lærebedrifta og lærlingen seie opp læreforholdet utan omsyn til § 4-6. Reglane i arbeidsmiljøloven §§ 15-3 og 15-6 gjeld også når lærlingen ikkje er skriftleg tilsett på ei bestemt prøvetid.

Det er ikkje nødvendig med samtykke frå verje når det blir skriva kontrakt.

§ 4-6 skal lyde:

§ 4-6 Endring og heving av lærekontrakt og opplæringskontrakt

Etter samtykke frå fylkeskommunen kan opplæringskontrakten mellom lærekandidaten og lærebedrifta endrast i løpet av kontrakttida til ordinær lærekontrakt med fagbrev eller sveinebrev som mål. *Etter samtykke frå fylkeskommunen kan lærekontrakten mellom lærlingen og lærebedrifta i løpet av kontrakttida endrast til opplæringskontrakt med kompetanseprøve som mål.*

Lærekontrakten eller opplæringskontrakten kan hevast av partane dersom dei er samde om det og etter at lærebedrifta har orientert fylkeskommunen skriftleg om det.

Etter samtykke frå fylkeskommunen kan kontrakten hevast av både lærebedrifta og av lærlingen eller lærekandidaten dersom

- den andre parten gjer seg skyldig i vesentlege brott på pliktene sine i arbeidsforholdet,
- lærlingen, lærekandidaten eller lærebedrifta viser seg ute av stand til å halde fram i læreforholdet, eller
- lærlingen eller lærekandidaten skriftleg seier frå at det er ei urimeleg ulempe for han eller ho å halde fram ut kontrakttida.

Fylkeskommunen avgjer i tilfelle når læreforholdet skal ta slutt. Lærebedrifta skal skrive ut ein attest for den delen av kontrakttida som er gjennomført med ei fråsegn om denne delen av opplæringa.

Når lærlingen eller lærekandidaten frivillig hevar kontrakten, fell retten til vidaregåande opplæring etter § 3-1 bort dersom fylkeskommunen ikkje vedtek noko anna. Når det blir gjort vedtak om å heve ein kontrakt etter krav frå lærebedrifta, beheld lærlingen eller lærekandidaten retten til vidaregåande opplæring med mindre vedtaket fastset at retten fell bort.

Før det blir gjort vedtak om heving etter krav frå lærebedrifta eller før det blir gjort vedtak om tap av rettar, skal lærlingen eller lærekandidaten kunne forklare seg munnleg for den som skal gjere vedtaket.

Etter samtykke frå fylkeskommunen kan læretida avbrytast i samband med permisjon.

Dersom lærebedrifta stansar eller ikkje lenger fyller vilkåra for godkjenning etter § 4-3, eller dersom fylkeskommunen finn at opplæringa ikkje er tilfredsstillande, skal fylkeskommunen søkje å skaffe lærlingane eller lærekandidatane ny læreplass for resten av kontrakttida. Den nye lærebedrifta går inn i kontrakten i staden for den tidlegare lærebedrifta. Etter samtykke frå fylkeskommunen kan kontrakttida i den nye lærebedrifta gjerest inntil eitt år lengre dersom opplæringa har vore mangelfull.

Lærekontrakten eller opplæringskontrakten kan ikkje endrast eller hevast på annan måte enn etter

denne paragrafen. Unntak gjeld for lærlingar som har prøvetid etter § 4-5 tredje leddet.

§ 4-7 skal lyde:

§ 4-7 Internkontroll i den enkelte lærebedrifta

Lærebedrifta skal ha intern kvalitetssikring, slik at lærlingen eller lære kandidaten får opplæring i samsvar med lova her og forskrifta til denne. Ein eller fleire representantar for arbeidstakarane skal saman med den eller dei faglege leiarane jamleg sjå til at lærebedrifta følgjer pliktene etter opplæringslova med forskrift.

Lærebedrifta skal årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar og lære kandidatar. Departementet kan gi nærmare forskrifter om rapporteringsplikta til lærebedrifta.

§ 4-8 skal lyde:

§ 4-8 Oppgåvene til fylkeskommunen knytte til fag- og yrkesopplæringa

Fylkeskommunen har også oppgåver etter §§ 4-3, 4-5 og 4-6, knytte til fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrifter skal fylkeskommunen rettlege og følgje opp bedriftene, i tillegg til å kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å få godkjenning.

Fylkeskommunen skal leggje fram for yrkesopplæringsnemnda saker som har betydning for fag- og yrkesopplæringa, før fylkeskommunen gjer vedtak i saka. Saker om godkjenning av lærebedrifter, tap av godkjenningar og kvalitetssystemet for fag- og yrkesopplæringa skal alltid leggjast fram for nemnda. Fylkeskommunen skal leggje vekt på det yrkesopplæringsnemnda har vedteke eller uttalt når han avgjer saker som gjeld fag- og yrkesopplæringa. I samband med godkjenning av lærebedrift eller vedtak om tap av godkjenning skal fylkeskommunen leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda, jf. § 4-3.

Fylkeskommunen skriv ut fagbrev og sveinebrev på grunnlag av greidd prøve, og kompetansebevis for opplæring som er gjennomført.

Fylkeskommunen godkjenner praksis for kandidatar som melder seg til fagprøve eller sveineprøve utan læretid, jf. § 3-5.

Etter forslag frå yrkesopplæringsnemnda nemner fylkeskommunen opp ei, eller om nødvendig fleire prøvenemnder for dei faga det er prøve kandidatar i. Fylkeskommunen kan eventuelt nemne opp prøvenemnder i samarbeid med andre fylkeskommunar.

§ 4A-3 fjerde ledd skal lyde:

Opplæringa i offentleg vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde vaksne som får vidaregåande opplæring, med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Vaksne som får vidaregåande opplæring, kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Fylkeskommunen kan påleggje vaksne som får vidaregåande opplæring, å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.³

Vidare var tilrådd:

Ny § 9-6 skal lyde:

§ 9-6 Om reklame i skolen

Skoleeigaren skal sørge for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påverke holdningar, åtferd og verdiar, mellom anna på skolens område, i lærebøker og andre læremiddel som blir nytta i opplæringa. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Presidenten: Framstegspartiet og Høgre har varsla at dei vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 47 mot 26 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.39.54)

Vidare var tilrådd:

§ 12-3 skal lyde:

§ 12-3 Yrkesopplæringsnemnder og yrkesutval

Fylkeskommunen nemner opp yrkesopplæringsnemnd med oppgåver etter §§ 4-3, 12-3 og 12-4.

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og sysselsetjingsspørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst ein representant for elevar, lærlingar eller lære kandidatar etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse. Fylkeskommunen kan be lærarorganisasjonane om forslag til medlemmer i nemnda.

Nemnda vel sjølv leiar og nestleiar. Funksjonstida til nemnda er den same som for fylkestinget. Representantane for elevane, lærlingane og lære kandidatanne blir oppnemnde for to år om gongen.

Fylkeskommunen skal førebu dei sakene nemnda skal behandle.

Departementet kan gi nærmare forskrifter om arbeidet i nemnda.

Nemnda skal nemne opp eit rådgivande yrkesutval for kvart av faga eller fagområda, eller nytte prøvenemnda som yrkesutval. Departementet kan gi forskrifter om samansetjinga av og verksemda til yrkesutvala.

³ Ny votering, sjå side 697

Kommunelova § 14 nr. 1 bokstav a gjeld ikkje for oppnemning av medlemmer til yrkesopplæringsnemnda.

§ 12-4 skal lyde:

§ 12-4 Oppgåvene til yrkesopplæringsnemnda

Yrkesopplæringsnemnda skal fremje behov hos og synspunkt frå arbeidslivet overfor fylkeskommunane.

Yrkesopplæringsnemnda skal i form av vedtak uttale seg i saker som fylkeskommunen etter § 4-8 er pliktig til å leggje fram for nemnda. Dette gjeld mellom anna saker om godkjenning av lærebedrifter og tap av godkjenning, og om fylkeskommunens kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.

Yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for å heve kvaliteten av heile fag- og yrkesopplæringa. Yrkesopplæringsnemnda skal særleg

- fremje forslag til organisering, arbeidsmåtar og strategiar for å utvikle kvaliteten av fag- og yrkesopplæringa
- vurdere og uttale seg om rutinane i fylkeskommunen for å sikre kvaliteten av fag- og yrkesopplæringa
- vurdere korleis partane i arbeidslivet skal bidra til kvalitetsutvikling og -sikring i fag- og yrkesopplæringa
- vurdere korleis samhandlinga mellom skolar og lærebedrifter kan betrast
- vurdere korleis kompetanseutvikling kan sikrast

Yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for best mogleg dimensjonering av den vidaregåande opplæringa, og gi fylkeskommunen råd om tiltak i samband med den årlege fastsetjinga av tilbod.

Yrkesopplæringsnemnda skal arbeide for at rådgivninga om fag- og yrkesopplæring blir best mogleg, og foreslå tiltak der ho finn det nødvendig.

Yrkesopplæringsnemnda skal gi råd om korleis utvikling av fag- og yrkesopplæringa og samhandling mellom skolar og bedrifter kan medverke til regional utvikling, mellom anna utvikling av nye verksemder og arbeidsplassar.

Yrkesopplæringsnemnda kan gi fylkeskommunen fullmakt til å gjere den faglege vurderinga av bedrifter eller til å utføre andre oppgåver som etter lov eller forskrift er lagde til yrkesopplæringsnemnda.

Presidenten: Det blir først votert over § 12-3 andre ledd. Her ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 3, frå Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I opplæringslova skal § 12-3 andre ledd lyde:

Nemnda skal ha medlemmer med personlege varamedlemmer som til saman skal ha brei innsikt i heile fag- og yrkesopplæringa og i nærings- og sysselsetjingsspørsmål. Det skal i alle høve nemnast opp medlemmer frå partane i arbeidslivet etter forslag frå arbeidstakarorganisasjonane og etter forslag frå arbeidsgivarorganisasjonane. Partane i arbeidslivet skal ha fleirtal i nemnda. Dessutan skal det nemnast opp minst éin representant for elevlar, lærlingar eller lære-kandidatar og éin representant for det pedagogiske per-

sonalet etter forslag frå organisasjonar eller organ som representerer desse.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Kristeleg Folkeparti og Venstre blei tilrådinga vedteken med 67 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.40.37)

Presidenten: Presidenten vil no ta opp forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«I opplæringslova skal § 12-4 nytt sjette ledd lyde:

Yrkesopplæringsnemnda gir rapport til det folkevalgte nivået om verksemda si og om tiltak som er viktige for fagopplæringa.

Sjette ledd blir nytt sjuende ledd osv.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at 41 hadde røysta mot forslaget og 33 for.

(Voteringsutskrift kl. 22.41.13)

Kirsti Saxi (SV) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Forslaget frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre til § 12-4 nytt sjette ledd er då med 42 mot 32 røyster ikkje vedteke.

Det blir så votert over resten av § 12-3 og § 12-4.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

Ny § 13-3b skal lyde:

§ 13-3b *Plikt for kommunen og fylkeskommunen til å sørge for ulykkesforsikring*

Kommunen og fylkeskommunen pliktar å sørgje for ulykkesforsikring for elevane. Departementet kan gi nærmare forskrift om ulykkesforsikring.

Presidenten: Her ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 1, frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I opplæringslova skal ny § 13-3b lyde:

§ 13-3b *Plikt for kommunene og fylkeskommunene til å sørgje for skadeforsikring som omfattar ulykke og sjukdom*

Kommunen og fylkeskommunen pliktar å sørgje for skadeforsikring for elevane som dekker både ulykke og sjukdom. Departementet kan gi nærmare forskrifter knytte til omfang og dekningsgrad mv.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre blei tilrådinga vedteken med 41 mot 33 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.42.21)

Vidare var tilrådd:

§ 15-2 noverande fjerde ledd blir oppheva.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova) blir det gjort følgjande endringar:

§ 6-2 tredje ledd skal lyde:

Vidaregåande skolar kan ikkje krevje noka form for betaling for opplæringa frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna. Skolen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Skolen kan påleggje elevane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

§ 6A-8 fjerde ledd skal lyde:

Skolane kan påleggje elevane å halde seg med undervisningsmateriell og utstyr til eige bruk som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha, og dei kan krevje betaling frå elevane for utgifter til å kopiere slikt materiell. Skolane kan ikkje krevje noka form for betaling for opplæringa frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

Ny § 7-1a skal lyde:

§ 7-1a Om reklame i skolen

Skolen skal sørgje for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påverke holdningar, åtferd og verdiar, mellom anna på skolens område, i lærebøker eller andre læremiddel som blir nytta i opplæringa. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Presidenten: Framstegspartiet og Høgre har varsla at dei vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 48 mot 26 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.43.17)

Vidare var tilrådd:

Ny § 7-1b skal lyde:

§ 7-1b Plikt for skolen til å sørgje for ulykkesforsikring
Skolen pliktar å sørgje for ulykkesforsikring for elevane. Departementet kan gi nærmare forskrift om ulykkesforsikring.

III

Lova gjeld frå det tidspunkt Kongen fastset. Dei enkelte føresegnene i lova kan setjast i verk til ulik tid.

IV

Departementet kan i forskrift fastsetje overgangsreglar.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile. –

Ine Marie Eriksen (H) (fra salen): Jeg lurer på om det er gjort en feil, for Høyre har varslet at vi skulle stemme mot I § 3-1 niende ledd, men ikke den andre paragrafen.

Presidenten: Da tek vi opp att voteringa over punktet. Er det berre Høgre som skal stemme imot? –

Det blir først votert separat over I § 3-1 niende ledd.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 63 mot 10 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.46.05)

Presidenten: Da kan vi votere over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har det blitt sett fram eit forslag frå Ulf Leirstein på vegner av Framstegspartiet.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

I o v
om Folketrygdfondet

§ 1. Formål

Folketrygdfondet skal i eget navn forvalte motverdien av kapitalinnskuddet Statens pensjonsfond – Norge på oppdrag fra departementet, jf. lov 21. desember 2005 om Statens pensjonsfond § 2. Folketrygdfondet skal også utføre andre forvalteroppgaver som departementet tillegger Folketrygdfondet.

§ 2. Eier

Folketrygdfondet eies av staten alene.

§ 3. Partsstilling

Folketrygdfondet er et eget rettssubjekt.

§ 4. Vedtekter

Folketrygdfondet skal ha vedtekter som fastsettes av departementet.

§ 5. Registrering i Foretaksregisteret

Folketrygdfondet skal registreres i Foretaksregisteret.

§ 6. Forholdet til annen lovgivning

Forvaltningsloven gjelder ikke for Folketrygdfondet. Forvaltningslovens regler om inhabilitet og taushetsplikt gjelder likevel for Folketrygdfondets tillitsvalgte, ansatte og andre som utfører tjeneste eller arbeid for Folketrygdfondet. Taushetsplikt gjelder ikke overfor departementet.

Folketrygdfondet regnes som offentlig organ etter lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv § 2 bokstav g.

§ 7. Statens egenkapitalinnskudd og ansvar

Staten skal ved opprettelsen av Folketrygdfondet gjøre et egenkapitalinnskudd. Endringer av innskuddet og anvendelse av overskudd på innskuddet kan vedtas av departementet.

Staten hefter ikke for Folketrygdfondets forpliktelser.

§ 8. Styret

Folketrygdfondet skal ha et styre bestående av ni medlemmer, som med personlige varamedlemmer oppnevnes av Kongen for fire år om gangen, inntil regnskapet er avsluttet for det fjerde året etter oppnevningen.

Ved behandling av administrative saker suppleres styret med ytterligere ett styremedlem og én observatør som velges av og blant de ansatte.

Styremedlemmer og varamedlemmer kan tre tilbake før tjenestetiden er ute med rimelig forhåndsvarsel til departementet.

Dersom styremedlemmer eller varamedlemmer fratrer eller dør i løpet av den tid de er oppnevnt for, skal nytt medlem eller varamedlem oppnevnes for den gjenstående tid.

Kongen utpeker lederen for styret. Styret velger nestlederen blant sine medlemmer.

Styremedlemmer og varamedlemmer skal ha godtgjøring som fastsettes av departementet.

Aksjeloven § 20-6 gjelder tilsvarende for Folketrygdfondet.

§ 9. Styrets ledelse og tilsynsansvar

Forvaltningen av Folketrygdfondet hører under styret.

Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten. Styret skal holde seg orientert om Folketrygdfondets virksomhet og plikter å påse at virksomheten, herunder regnskap og formuesforvaltning, er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret skal føre tilsyn med administrasjonens ledelse av Folketrygdfondet og virksomheten for øvrig.

Aksjeloven § 6-17 gjelder tilsvarende for styret i Folketrygdfondet.

§ 10. Administrerende direktør

Administrerende direktør i Folketrygdfondet tilsettes av styret. Administrerende direktørs godtgjøring og pensjon fastsettes av styret med orientering til departementet.

Administrerende direktør står for den daglige ledelse av Folketrygdfondets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret har gitt.

Den daglige ledelse omfatter ikke saker som er av uvanlig art eller stor betydning.

Administrerende direktør skal sørge for at Folketrygdfondets regnskap oppfyller kravene som følger av § 12 i denne lov og at formuesforvaltningen er ordnet på betryggende måte.

Aksjeloven § 6-17 gjelder tilsvarende for administrerende direktør i Folketrygdfondet.

§ 11. Representasjon utad

Styret representerer Folketrygdfondet utad og tegner dets firma.

Styret kan gi styremedlemmer eller administrerende direktør rett til å tegne Folketrygdfondets firma. Slik fullmakt kan fastsettes i vedtektene, som også kan begrense styrets myndighet til å gi rett til å tegne Folketrygdfondets firma.

Administrerende direktør representerer Folketrygdfondet utad i saker som faller innenfor hans eller hennes myndighet etter § 10 i denne lov.

Har noen som representerer Folketrygdfondet utad ved handling på vegne av Folketrygdfondet overskredet sin myndighet, er handlingen ikke bindende for Folketrygdfondet dersom medkontrahenten innså eller burde innse at myndigheten er overskredet og det derfor ville stride mot redelighet å gjøre rett etter handlingen gjeldende.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 12. Årsregnskap og årsberetning

Folketrygdfondet er regnskapspliktig etter regnskapsloven og bokføringspliktig etter bokføringsloven. Depar-

tementet kan i forskrift utfylle eller fravike bestemmelser i regnskapsloven for Folketrygdfondet.

Årsregnskap og årsberetning godkjennes av departementet og meddeles Stortinget.

§ 13. Revisjon

Folketrygdfondet skal ha revisor som velges av departementet. Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om revisjon.

Revisors godtgjøring skal godkjennes av departementet.

Styret skal utpeke Folketrygdfondets internrevisjon. Styret skal hvert år godkjenne internrevisjonens ressurser og planer. Internrevisjonen rapporterer til styret.

Presidenten: Her ligg det føre eit avvikande forslag, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«I lov om Folketrygdfondet skal §§ 12 og 13 lyde:

§ 12. Årsregnskap og årsberetning

Folketrygdfondet er regnskapspliktig etter regnskapsloven og bokføringspliktig etter bokføringsloven. Departementet kan i forskrift utfylle eller fravike bestemmelser i regnskapsloven for Folketrygdfondet.

Årsregnskap og årsberetning sendes departementet og meddeles Stortinget

§ 13. Revisjon

Riksrevisjonen er Folketrygdfondets revisor.

Styret skal utpeke Folketrygdfondets internrevisjon. Styret skal hvert år godkjenne internrevisjonens ressurser og planer. Internrevisjonen rapporterer til styret.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet blei tilrådinga frå komiteen vedteken med 58 mot 16 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.47.34)

Vidare var tilrådd:

§ 14. Riksrevisjonens kontroll

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltningen av statens interesser og kan foreta undersøkelser i Folketrygdfondet etter lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen og instruks fastsatt av Stortinget.

Presidenten: Framstegspartiet har varsla at dei vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 57 mot 16 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.48.06)

Vidare var tilrådd:

§ 15. Utfyllende regler

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler for Folketrygdfondet.

§ 16. Ikrafttredelse og endringer i andre lover

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-30 nr. (1) bokstav e nr. 7 skal lyde:

7. *Folketrygdfondet*

§ 2-30 nr. (1) bokstav f skal lyde:

f. *folketrygden*

2. I lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond oppheves § 7 annet punktum.

§ 17. Overgangsbestemmelser

Overføring til det selvstendige rettssubjektet Folketrygdfondet av forpliktelser knyttet til forvaltningsorganet Folketrygdfondet har frigjørende virkning for staten. Fordringshavere og andre rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at overføringen utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

Lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) § 13 nr. 2–6 om fortrinnsrett til annen statsstilling og ventelønn, skal fortsatt gjelde for arbeidstakere i forvaltningsorganet Folketrygdfondet som blir sagt opp av grunn som nevnt i tjenestemannsloven § 13 nr. 1 bokstav a, b og c, og som var omfattet av disse reglene før lovens ikrafttredelse. Fortrinnsretten til annen statsstilling og retten til ventelønn etter forrige punktum opphører tre år etter lovens ikrafttredelse.

Øvrige overgangsbestemmelser fastsettes av Kongen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 6

Referat

1. (109) Representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Kenneth Svendsen og Robert

Eriksson om lov om endringer i lov av 28. februar
1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Doku-
ment nr. 8:101 (2006-2007))

Samr.: Blir sendt arbeids- og sosialkomiteen.

Møtet slutt kl. 22.50.
